

Homiliae. 1302.

A

Lo hecede de mi sobrino D.
Francisco Gil: año del 772

D. Cayetano

A large, elegant, and somewhat abstract flourish or signature, possibly a stylized 'C' or a calligraphic flourish, written in brown ink.

178071

179871

Homiliæ in om-

NES EPISTOLAS FERIALES

Quadragesimæ iuxta literam per Fra-
loannem Royardum ordinis F. Mi-
norum æditæ, ac nunc denuò
per eundem recognitæ
& emendatæ.

LVCAE XIII.

*Nisi pœnitentiam habueritis, omnes
similiter peribitis.*

PARISIIS,

Apud Andoënum Paruum, in uia quæ est ad
D. Iacobum, sub insigni Lily.

1 5 4 4

INDEX IN HOMILIAS FRA.
Ioannis Royardi minoritani in Episto-
las feriales Quadragesimæ.

- A** Bacuc propheta Da-
nieli prandiū por-
tar. 84.b.
Abdias ppheta. 52.b
Abigai prudentia. 89.a.
Abire post deos alienos. 9.b
Abraham Isaac & Iacob me-
moria celebres. 90.a
Accessus ad deū sola fide pa-
ratur. 57.a
Acerbitas passionis Christi.
104.b
Achab ieiuniū perniciosum.
6.b
Achaz impietas. 10.b
Achis rex Dautem fugitiuū
suscipit. 35.a
Actiones gratiarum à nobis
deus requirit. 85.a
Adversitates nō semper pro-
pter peccata contingunt.
8.a
Adulterij prohibitio. 55.a
Aegrotantes spe vana lactan-
di non sunt. 11.a
Aegrotatio lethalis. 75.a
Aegyptus quid. 31.b
Aestus mysticus. 40.b
Aetas tenera innocens & pu-
ra, sapientia accipiēde ido-
nea. 42.a
Affectio grandis in dei laudē
prorumpit. 79.a
Afflictio nō semper est pro-
pter peccata. 8.a
Affectus mentiri non potest.
65.a
Affectus naturalis scrutatio.
64.b
Affectus satis non est ubi ef-
fectus addi potest. 16.b
Agnus legalis seu paschalis
Christus. 100.b. 107.a
Agnus paschalis Christus.
100.b
Agni innocentia. 43.b
Aliena quatenus restituenda.
9.a
Altare aureum. 33.b
Altare de terra, quid. 56.b
Alterutrū lavare pedes quid
sit. 111.a
Aman exterminium molites
Iudæis. 37.a.b
Ambitio praelatorum. 26.b
Ambitiosorum conuentus.
96.b
Ambulare die & nocte quid
sit. 24.b
Angelus domini, instinctus
diuinus. 23.b
Anime Christi ad inferos def-
ensus. 113.a
Animæ omnes dei sunt. 26.a
Anime peccatricis obsecratio.
52.b
Animæ species tres. 31.a
Antiochi sacrilegium. 33.b
Aposto-

INDEX.

- Apostolorum Christi inter
inter se de præeinentia cō-
tentio. 108.b
Apostolorum ieiunium. 3.b
Aqua de petra fluens. 61.a
Aque effusio in fœdere.
76.b
Aque Marath per lignū dul-
ces effecti. 101.b
Aque mysticæ. 17.b
Aque viæ. 78.a
Arbor mirabilis Ecclesia.
103.b
Arbori secus decursus aqua-
rum plantarū comparatus
iustur. 40.b
Arguens criminofum, odium
incurrit. 95.b
Ascensus & descensus Christi.
103.b
non Aspicere opera nostra
quando dicatur deus. 13.b
Assentatio prædicatoribus vi-
tanda. 13.a
Assyriorum potestati tradi-
tus Israel. 81.a
Atheus Achaz rex. 10.b
Avaritiæ concupiscentia.
55.b
Authoribus quibus crimina
sua defenderint Iudæi.
96.a
Aversio peccatoris. 1.b
Aui comparatus diabolus.
113.a
Azariæ deprecatio. 89.b
B Babylonica captivita-
tis. 32.a
Babylonij qui dica-
tur. 83.b
Babylonij seditiosi. 85.b
Baculus Elizæi mortuo Su-
namitidis filio impositus
quid significet. 72.b
Baptismi lotio. 50.b
Baptismi sacramentum sab-
batho sancto celebratur.
116.a
Bilingues. 88.b
Bel & Draco. 84.a. 85.b
Belis zelatores aduersus Da-
niellem conspirant. 83.b
& dein.
Bene sibi conscius non cito
turbatur. 94.a
Benedicendus à deo quid fa-
cere debent. 48.b
Benedictio iustorum. 49.a
Benedictio primogenituræ
fraude intercepta. 47.a
Benefacere vnde discamus.
71.a
Benefaciendum etiam iis qui
nocent. 30.a
Beneficia dei assidua recole-
re debemus. 31.b
Benignitas dei vt innotescat.
4.b
Bona omnia nostra à deo sūg.
27.b
Bona opera nostra aliquan-
do reuocare in memoriam
apud deum licet. 10.a
Bonæ ne opera omnia vno
peccato perdantur. 28.a.b
aa ij

INDEX.

Bonorum conuentus. 96.b
Boni ab improbis vexantur. 97.a
Boni vindictam de inimicis suis non expetunt. 97.b
Brachium domini Christus. 103.a
Brutis etiā animantibus misericordia impendenda. 12.a
C
Andelæ extinctæ in tenebris quid. 115.a
Candelabrum luminis. 33.b
Cena euāgelica quæ sit. 20.a
Calamitatis denunciatio in sa. lit. vt intelligenda. 97.b & 98.a
Calumnia quid. 88.a.b
Captiui Babylonis moraliter. 32.b
Caro nostra, hoc est proximus noster, à nobis contemni non debet. 15.a
Carnis concupiscentia fugienda. 23.a
Carnis peccata ieiunio castiganda. 2.a. & 3.a
Carnalis voluptas gratiæ lumen extinguit. 30.b
Carnalium hominum mos in voluptatibus suis persequendis. 47.a
Catena peccatorum. 16.a
Catulus leonis Christus. 114.a
Cauendi pseudoprophetæ. 31.a
Celebritati loci non confidendum. 59.a
Cerei paschalis mysterium. 114.b 115.a
Cerimoniarū legalium abolitio. 65.b
Cetus Ionam absorbens. 81.b
Cham quorum typus fuerit. 107.b
Chanaam filius propter peccatum patris punitus. 25.a.b
Charismatum spiritaliū incrementum. 55.a
Christus à patre plus cunctis creaturis amatus. 43.b
Christus à patre dilectus, glorificatus, & exauditus. 75.b
Christus à seculis desideratus. 104.a
Christus ab hoc mundo ad patrem vacuus non rediit. 22.b
Christus ab omnibus adoratur. 44.b
Christus agnus paschalis ad victimam destinatus. 100.b
Christus catulus leonis. 114.a
Christus credentium radix. 103.b
Christus, electorum gloria. 18.b
Christus in Ioseph figuratus. 43.b in Iona in patriarchis veteribus. 90.a
Christus, panis nomine intelligitur nonnunquam. 101.b
Christus

INDEX.

Christus per crucem clarificatus. 101.a
Christus propter peccata nostra percussus, peccata inquam expianda. 105.a
Christus quā multa indigna passus. 99.a
Christus quando & ieiunauerit, & passi sit. 2.b
Christus quomodo gentibus prædicauerit. 82.a
Christus septem diaboli ritibus impetitus. 113.b
Christus vt imber venit in mundum. 22.a
Christus vt leo & quasi leonatus. 114.b
Christi ab inferis egressio. 86.a
Christi ad inferos descensus. 112.b
Christi aduentus utilitas & fructus. 45.a
Christi deformatio. 104.a
Christi dilectio momentanea non est. 106.b. & deinde.
Christi exauditiō & auxiliatio à patre. 75.b
Christi humiliatio in ablutione pedum apostolorum suorum. 110.a
Christi diuinitas demones compescuit. 86.a
Christi doctrina per crucem corroborata. 102.a
Christi doctrinam Iudæi per crucem perdere volebāt. 101.b
Christi fiducia in passione. 99.a
Christi in mortem consentientium hominum generum duo. 102.b
Christi ministrantis schema. 107.b
Christi misericordia erga peccatores. 5.a
Christi obedientia. 98.b
Christi odium apud Iudæos. 45.a b. 111.b. 112.a
Christi ortus qualis. 103.b
Christi ortus despectus. ibidē
Christi passio qualis & quā acerba. 104.a.b
Christi transitus præfiguratus. 106.a
Christi vestis quæ sit. 72.a
Christiani populi unitas discussa. 32.b
Cibus fidelium. 36.b
Cibi quadragesimales. 2.b
Cisterna vetus. 45.b
Cisternæ inutiles & dissipatæ. 93.b
Ciuitas, ecclesia fidelium. 33.a
Ciuitates propter quæ puniantur. 59.a
Ciuitates nonnunquam propter inhabitatum malitiam perduntur. 52.b
Clamor à deo exaudiri quis dicatur. 14.b
Clementia magis quā seueritate corrigitur quis. 73.b
Culpam dimitti poena referata. 27.b. 68.a
aa iij

INDEX.

Credentis populi typus he-
briorum populus de Aegy-
pto liberato. 60.a
Credentium multiplicatio.
78.b
Creditor peccatricis animæ
diabolus. 52.b
Criminatio prohibita. 88.b
Criminibus falsis laus fan-
ctorum crescit. 60.b
Criminosi de medio tollen-
di. 87.b
Cruz Christi fideles congre-
gat. 61.a
Crucis Christi asperitas. 23.a
Crucis Christi memoria in
ecclesia. 36.b
Crucis in ymbra somnus sua-
vis. 23.b
Crucis victoria. 38.a
Cruce clarificatus Christus.
101.a
Coccinum, color. 71.b
Cogitationes nutriendæ. 21.b
abiciendæ. ibidem
Cognitio sui difficilis. 41.b
Colligationes impietatis.
14.b. 44.a
Columbæ specie cur spiritus
sanctus figuretur. 43.b
Columna nubis filiis Israel
prælucens. 115.b
Comedere in montibus quid
sit. 26.a
Comminatio prophete Esaiæ
ad Ezechiam an vera fue-
rit. 11.a
Comminationes dei ad pec-
catores. 81.a

Concordiæ bonum. 33.a
Concupiscentiæ prohibitio.
55.a.b
Confessio humilis. 42.a
Confidentia de extraria re,
vana. 58.b
Confidentia in deum villi-
tas. 40.b
Confiteri miseriam suam, &
peccata debet deum oratu-
rus. 32.a
Confractæ oves. 19.b
Confundi quid sit. 92.b
Confusio bona, & confusio
mala. 94.b
Cōgregatio omnium spiritua-
lis. 19.b
Coniugatorum distractiones
6.b
Conscientia vt disponenda.
9.a
Conscientiæ bonæ securitas.
99.b
Conscientiæ sceleratæ tinea.
ibidem.
Consilij maligni author eo
ipso perit. 37.b
Consilia euangelica semitæ
sunt. 78.b
Consolatio diuina ad tribu-
latores. 79.b
Conspirationes malorum ho-
minum. 83.b. 96.a
Constantini imperatoris ba-
ptizatio per Syluestrum pa-
pam. 83.a
Contentionis malum. 14.b
Contritio duplex. 94.b
Contritio peccatorum. 67.b

Conuen-

INDEX.

Conuentiones hominū inter
se similia. 96.b
Conuerse mentis pacifica-
tio. 17.a
Conuersio & velut pœnitentia
dei. 81.a
Conuersio peccatoris à quo
excitetur, & vnde sit, & quò.
1.a.b
Conuersio quadruplex in præ-
senti vita. 16.a
Conuersio vera quæ sit. 2.a
Conuersionis fructus. 16.b
& 17.a.b
ad Conuersionem multa nos
inducunt. 4.b
Conuersorum ad deum fide-
cia. 99.b
Cor carneum, & cor lapi-
deum. 70.b. 71.a
Cor hominis intuetur deus.
41.a
Cor prauum quid sit. 41.b
Cordis duri incommoda.
67.a.b
Cordis peccata. 89.a
Coronæ templi. 34.a
Corruptio redargutis iniusta.
95.b
Corrigenda in nobis quæ
sunt. 58.a
Coruus & torrens quid. 36.b
Coruus Heliæ cibum portans.
35.a
D.
Aemones Christi
diuinitas compe-
scuit. 86.a
Daniel de lacu leo-
num liberatus. 84.b. 85.a
Daniel Christi figura. 85.b
Daniel Susannam liberat.
62.b
Danielis ieiunium. 3.b
afflictio & liberatio. 83.b
Davidis pœnitentia. 11.b
in oratio humilitas. 32.a
Debitor non durè repetē-
di. 14.a. sed nonnunquam
liberandi. 15.a
Declinare à malo, quid. 27.a
Defectus humani generis an-
te Christi aduentum. 45.a
Defendēdi imbecilles, pupil-
li & viduæ. 71.a
Delendi de cœlo causa. 93.a
Desertores milites. 39.b
Desertum quid. 40.a
Detentio mercedis merce-
narij. 87.a
Deuotionis ignis vnde exci-
tetur. 36.b
Deus an sit in proposito suo
mutabilis. 81.b
Deus & suos protegit, & su-
perbos humiliat. 97.a
Deus non mutatur, sed res.
11.b
Dei clementia & misericor-
dia. 28.a
Dei cultum à patre abolitum
filius restituit. 10.b
Dei erga nos amor indicibi-
lis. 79.b
Dei filius vt se nobis confir-
marit. 73.a.b
Dei longanimitas & patien-
tia. 5.a

aa iij

I N D E X.

- Dei ministri à raptoribus se-
pe aluntur. 35.a
Dei propositum Iudai in-
uiti promouent. 102.a
Dei zelus pro fidelibus suis
ministis. 35.a
Dei providentiam negantes
7.b
Deo curam esse de suis.
85.a
Deo sua bona opera expro-
brantes. 13.b
Dextrarum datio in fœdere
iciendo. 76.b
Diabolus p̄p̄iis captus in-
fidiis. 38.a
Diabolus qualiter illusit sit.
113.a
Diabolus vt nobis superan-
das sit. 38.a
Diaboli inuidia. 63.a
Diaboli metus in descen-
su Christi ad inferos.
113.a
Diaboli potestas limitata.
39.a
Diaboli rictus septem aduer-
sus Christum. 113.b
Diaboli suggestiones. 63.b
Diaboli eica & hamus.
113.b
Diaboli superbia. 37.b
Diaboli typus. 33.b
Diaconus cereum pascha-
lem cur benedicat. 115.a
Dies nubis & caliginis quæ
sit. 19.b
Diē hominis desiderare quid
sit. 93.b
- Diffidentia Moyſi quā gra-
uiter punita. 68.a
Dignitatem ambitio. 26.b
Dilectionem suam Chri-
stus ostendit erga suos.
107.b
Dimitti se velle vt irasca-
tur, deum, quid sit. 67.b
Discere vnde possimus be-
nefacere. 71.a
Discordie malum in popu-
lo Christiano. 32.b
Disponere domui suæ quid
sit. 9.a
Diuidere infantem vinum,
quid sit. 65.b
Diuisiois & discordie ma-
lum. 22.b
Diuitiarum optimus vsus
in pauperes elargitio.
53.b
Doctrina Christi per crucem
corroborata. 102.a
Doctrina nō omnis recipiē-
da. 31.a
Doctrina noui testamenti
plana & aperta. 78.a
Doctores & peritiores in
scripturis, sæpe deteriores.
16.b
Dominus quare dictus Chri-
stus. 110.b
Domus eternitatis. 9.b
Domus tripharia. 9.a
Domi suæ rari, homines le-
ues & vagi. 9.b
Dothaim, defectio. 45.a
Draco, diabolus. 113.a
Duodecim articuli fidei.

I N D E X.

- 57.a
Duodecim lapides arte non
elaborati, qui. 56.b
Duo ligna viduæ Sareptanæ.
36.b
Duræ ceruicis populus.
67.a
Duri cordis incommoda.
67.a
E.
Ecclesia, arbor mira-
bilis. 104.a
Ecclesia credentium.
44.a
Ecclesia de gentibus, mere-
trix quondam. 65.a
Ecclesiæ hostes. 7.b
Ecclesiæ pascua. 20.a
Ecclesiæ supra synagogum
præminetia. 65.a
Ecclesiæ tribulatio. 8.a
Ecclesiastica censura ad leni-
tatem propensior quā ad
seueritatem. 73.b
Electi, fratres Christi.
44.b
Electos vt diligat Christus.
106.b, 107.a
Eleemosyna qualiter facien-
da. 15.a
Eleemosyna vitam prolon-
gat. 11.b
Eleemosynæ virtus. 2.a
Eleemosynæ multiplicatio.
35.b
Eleemosynæ fructus. 53.a
Elisæus typus dei. 72.b
inde Helisæus.
Emendamus quod deliqui-
mus, per tria. 2.a
Emere absque vlla commu-
tatione, quid sit. 20.b
Ephraim quid. 58.b
Error excusabilis. 74.a
Esau, peccator. 49.a
Esau rufus & hispidus. 46.b
Esurientes pascendi. 26.b
Eucharistiæ sacramentum.
6.a
Excellentis sanctitas apud pec-
catores magis elucet.
74.a
Exempla sanctorū veterum
qui fuscitent. 18.a
Extinctio luminis gratiæ cor-
lestis in nobis vt fiat.
30.b
Ezechie regis morbus & pœ-
nitentia. 8.b
Ezechiel propheta. 25.a
F.
Acere bonum cuius sit.
27.a
Factio impiorum ad-
uersus pios. 83.b
Falsorum prophetarum men-
dacia. 95.b
Fames bonæ precium. 34.b
Fames ad imprecationē He-
liæ prophetæ. 34.b, &c.
deinceps.
Fames spiritualis. 20.b
Fames spiritualium Iudeorū.
35.b
Famis tempus moraliter.
26.a
Familia cuique sua rectè gu-
bernanda. 9.a

I N D E X.

- Farina ecclesie & oleū quid. 36.a b
Fauculi deprimētes qui sint. 15.a
Fel iracondix. 91.b
Fera pessima deuorās Ioseph. 43.a. 45.b. 46.a
Fermentum malitiæ. 91.b
Ficulnea sterilis. 41.a
Fideles, hæreditas Christi. 39.a
Fideles qualiter se debeat gerere aduersus alios. 29.b
Fides sola accessum ab deum facit. 57.a
Fiducia in deo quā sit utilis. 40.b
Fiducia innocentie. 62.a b
Figurarum no. test. obscuritas detecta in morte Christi. 78.a
Flumina Babylonis. 22.a
Filius an portet iniquitatem patris. 25.a b
Filius dei vt se nobis confirmare. 73.a
Filius viuus mysticè. 65.b
Filij propter quæ parentibus tam sint obnoxij. 54.b
Filiorum cura diligenter habenda. 9.a
Filios in conspectu parentū nonnunquā affligi permittit. 97.b
Filios nos vocat deus. 49.a
Fœdus inter homines & deū. 76.a
Fœderis ieiēdi ritus. 76.a b
Folia mystica. 41.a
Fons aquarum spiritualium. 17.b
Fons domus Israel. 51.b
Fontium ecclesiasticorum benedictio. 116.a
Fornicatio fugienda, non cum ea conflictandum. 23.a
Fortis domus: Christus sponsor. 112.b
D. Francisci innouatio fundamentorum. 18.a
Fratres Christi, homines, prestantim electi. 44.b
Fronde quæ sint mystica. 17.b
Fruentum quid. 49.a. & 54.a
Fruentum, Christus. 8.b
Fruentum, vinum & oleum mysticè. ibidem.
Frostula incensi quæ cereo insiguntur, quid. 115.a
Fuga optimè vitatur concupiscentia carnis. 23.a
Fudamēta derelicta quæ sint. 17.b
Furtum prohibitio. 55.a. & 86.b
G.
Audium fidelium. 30.a
Gelboe montes steriles. 17.a
Generatio Christi inenarrabilis. 105.a
Gentes Iudæis ad penitentiam promptiores. 80.b
Gentes olim pauperes. 79.a

I N D E X.

- Gētibz nō prædicauit Christus, sed apostoli. 50.b
Gētilis populi cōfessio quod peccator, peccata abolet. 48.a
Gloria dei semper in oculis habenda. 92.a b
Gloriandum in sola dei cognitione. 93.a
Grandis via homini peragēda quæ sit. 24.a
Gratia dei iusti sumus. 27.b
Gratiæ diuinæ auctus. 53.b
Gratiæ diuinæ instinctus neminem præterit. 40.a
Gratiæ lumen vt extinguatur in nobis. 30.b
Gratiarum actio assidua esse debet pro beneficiis à deo acceptis. 30.a. 31.b
Gratiæ vestimentum gentilis populi. 48.a
Gratitudinem à nobis deus requirit. 85.a
Grex vt dispergatur. 67.a
Greges qui sint. 44.b
H
Hæmorrhoida à solo Christo sanata. 93.a
Hæreses ad quid necessaria. 8.a
Hæreticorum errores. 63.b
Hæreticorum modernorum prauitas. 95.b
Hæsitantiæ malum in oratione. 38.b
Halitus quis sit. 75.a
Hamam exterminium Iudæis molitur. 57.a
Hæbron quid. 44.b
Helias qui intelligatur. 23.a & 36.a
Helias in fame cornuū ministerio passus. 35.a
Helias mortuū suscitatur. 74.b
Helix quadragesimale ieiunium. 24.a
Helix sanctitas. 74.a. tridui 23.b. metus Iezabele. 22.b
Helisæus, typus dei. 72.b
Helisei prophete curatio Naami Syri à lepra. 50.a b
Helisei prophete mirabile consilium in multiplicando oleo viduæ. 52.b
Hieremix struuntur insidiæ. 95.b
Hilaritas in elemosyna danda. 53.a
Hædi qui intelligantur. 48.b
Homo ex omni animarū specie admixtus. 31.a
Hominis ordinatio erga deū proximū & seipsum. 30.a b
Homines & iumenta quid. 61.b
Homines penitent & iumentata. 83.a
Homines vagi & vani. 9.b
Hominibus malis vt vitatur deus. 40.a
Homicidij prohibitio. 55.a & 87.b
Homicidiū cooperatio multis fit modis. 87.b
Honor dei rebus omnibus proponendus. 68.b. 92.a

INDEX.

Hortus irriguus qui sit. 17.b
Hospitiū in tota ciuitate Hie
rusalē Christus nec animus
noctis inuenit. 100.b
hostes ecclesie, demones. 7.b
Humanitas Christi nobis da-
ta, ad multa. 99.a
Humanitas Christi, sine virili
opere. 56.b
Humanitas Christi vestimē-
tum eius. 46.a
Humiliatio sui in oratione.
32.a
Hyana fera. 111.b
Hypocrisis fugienda. 4.a
vt deprehendatur. ibid.b
I.
Iacob, Christi typus. 18.b
Iacob & Esau in vtero ma-
tris pugnantes. 46.b
Iactantia penitentibus fu-
giēda. 4.a. ea duplex est. ibi.
Iactantia de bonis malū. 26.a
Idola domus Israel quæ sint.
ibidem.b
Idololatriæ fornicatio. 65.a
ad Idololatriā procliuēs cur
fuerint Hebræi. 66.b
Ieiunatores illustres. 80.a
Ieiunium deo acceptum. 14.b
Ieiuniū inutile, & deo ingra-
tum. 13.b. 14.a.b
Ieiunium malorum. 6.b. 14.b
Ieiuniū quadragesimale. 2.b
Ieiunium spirituale. ibidem.
Ieiunij fructus quintuplex.
15.b
Ieiunij vtilitas. 3.a. 15.b
Iezabel quæ intelligatur. 3.b.

Iezabelis ieiunium. 14.b
Iezabel Heliām terret. 22.b
Ignis diabolicus. 20.b
Ignis dilectionis vnde con-
struitur. 36.b
Ignis iudicij nouissimi. 56.a
Igne nouo cor accendatur co-
reus paschalis. 115.b
Illuminatio Christi. 77.b
Imbecilles defendendi. 71.a
Imber celestis Christus. 22.b
Impiorum cōsumptio ex illis
ipsis est. 99.b
Impudentiæ malum. 34.a
In celo scribi & in terra.
92.b. 93.a
Incarnatio verbi, vitæ medi-
camentum. 73.a
Incendiaris diabolus. 20.b
Incredulitatis malum. 38.b
Indigna quā multa Chri-
stus sustinuerit. 99.a
Infantia spiritualis. 51.b
Inferi qui intelliguntur. 112.b
ad Inferos cur descenderit
Christus. ibidem.
Infirmi & imperfecti in fide.
29.b
Ingratitudo nequissima. 66.b
Ingratitudinis erga deum pu-
nitio. 9.a
Inimicorū persecutione iusti
gloriosiores efficiuntur. 81.a
Iniquitates omnī nostrū in
Christo positæ. 105.a
Iniquitatē suam quisque fert.
25.a
Iniuriā dei Moyses graniter
vleiscitur. 69.a
Iniuriæ

INDEX.

Iniuriæ obliuiscendæ. 89.a
Iniustum contra proximum
iudicium. 87.a
Innocentia Christi. 43.b
Innocentiæ amor. 42.a
Innocens in domino confi-
dit. 62.a. 67.a
Innocens inter manus ini-
micorum non tradendus.
84.a
Innocentis oppressi diuina
liberatio. 84.b
Inobedienciæ malum. 42.b
Inquieti & dissoluti vt corri-
piendi. 29.b
Intellectus ieiunio illumi-
natur. 15.b
Inter vestibulum & altare
quid sit. 7.a
Intercessio sacerdotum pro
populo. 7.b
Intercessio sanctorū pro pec-
catis populi. 68.a
Interrogatio, excitandi vim
habet. 110.b
Interpellatio Christi pro no-
bis ad patrem. 46.b
Inuidiæ fratrum erga Ioseph
causa. 42.b
Inuitis etiā prædicandū. 57.b
Inuocandi dei tempus. 21.a
Inuocaturi deū, audiant ver-
bum dei. 57.b
Ionas Sarepthanæ viduæ fi-
lius. 74.b
Ionæ prophete historia.
79.b. 81.b. 112.b
Ioseph à patre præ cæteris
fratribus dilectus. 41.b
Ioseph historia. 42.b. &
dein. & 43.b
Iordanis septena lotio. 50.b
& 51.b
Iosaphat regis amicitia cum
Achaz. 28.a
Ira dei thesaurizatio. 67.b
Ira dei an resistet quisquam
possit. 63.a
Ira prohibitio. 89.a
Isaac, deus pater. 47.b
Isaac Iacob pro Esau bene-
dicit. ibidem
Ismael diaboli typus. 54.a
Ismaelitæ negotiatores my-
sticæ. 46.a
Israelis in peccato duritia.
80.b
Israelitici populi idololatriā
lapsus vnde. 66.b
Iudæi gētibz peiores. 80.b
Iudæi in concilio contra Ie-
sum quales. 95.a
Iudæi in quo gloriarentur &
confiderent. 96.b
Iudæi proprio cōmento am-
plius confusi. 112.a
Iudæorum apud Babylonem
captiuitas. 32.b
Iudæorum captiuorum mur-
mur. 25.a.b
Iudæorū contra Christū ma-
chinatio præfigurata. 101.a
Iudæorum digna perditio.
86.a. b. 90.b. 95.a
Iudæorum dissimulatio deo
nota. 101.b
Iudæorum duritia & incre-
dulus. 103.a

I N D E X.

Iudæorum idololatria, leuitas, ingratitudo blasphemia 66.b
Iudæorum inter gentes calamitas. 90.b
percollo. 102.a
Iudæorum persecutio Christi mortui. 111.b
Iudæorum synagoga hyæna. ibidem.
Iudæorū mendacium & dissimulatio cædis Christi. 45.b
Iudæorum mundities omnis deforis erat. 70.b
Iudæorū odij aduersus Christum causæ. 45.a.b. 105.b
Iudæorū punitio, ppter Christum crucifixum. 98.a
Iudæis incredulis similes quid Christum ore confitentur, factis negant. 103.a
Iudæis insultatur. 101.b
Iudaica sacrificia à deo reprobata. 69.a
Iudaici populi opera omnia exteriora. 48.a
Iudaici populi electio & gentilis electio in Iacob & Esau figurata. ibidem.
Iudaici populi mormur aduersus Moysen. 59.b
Iudicare nos ipsos debemus. 20.a
Iudices, criminosos non ipsi interficiunt, sed illorum scelerata. 87.b
Iudicium quid sit. 13.b
Iudicium contra proximum iniustum ne sit. 87.a
Iudicium dei æquum, & admirabile. 81.a
Iudicium dei & iudicium peccatoris de seipso. 27.b
Iudicium iniquorum prauitas 84.a
Iudicio Salomōis. 64.a. 65.a
Iudicij nouissimi terror. 55.b
Iumēta hoies carnales. 61.b
Iumentorum ieiunium. 80.b
penitentia. 83.a
Iuniperus arbor, crux Christi 23.a
Ius primogenituræ quod fuerit. 46.b
Iustus improbis non tradendus. 84.a
Iusti contra aduersarios defensio. 97.a
Iusti viri opera. 71.b
Iustitia quid sit. 13.b
Iustitia dei. 28.a
Iustitia nostra mēstruata. 32.a
Iustitia vt sit completa. 26.a
Iustitiæ & misericordiæ alternatio. 66.a
Iustitiæ simulatio perniciofissima. 13.a
Iustificatio per Christum est. 45.a
L.
Ac innocentia. 20.b
Lachrymæ Christi. 77
Lacus leonum. 86.a
Lætitia & laudis causa. 79.a
Lampades flammanes in lege ferenda, quæ. 56.a
Lampades oleo vacuæ. 30.b
Lapides

I N D E X.

Lapides altaris duodecim quid Christus. 108.a
Locus gentem non saluat, sed contra. 58.b
Loci significatio vñ sit. 58.b
ei non confidendum. 59.a
Lotio quæ necessaria. 109.a
Lupi in vestimentis ouium, qui. 31.a
M.
MAGISTER dicitur Christus, & quare. 110.b
Magnus deus Danielis. 85.a
Mala tria impiis supernentura. 94.b
Malitia Iudæorum. 81.a
Malitiæ rancor spiritui extinguit. 30.b
Malum pro malo nō reddendum. 30.a. 43.a
Mali diuinam contra se promouent voluntatem. 43.a
Malorum conspiratio aduersus iustum. 95.b
Malorū nunciij ingrati. 93.b
Malorum prosperitas. 4.b
Malis hominibus deus bene vitur. 40.a
Maledicentia. 88.b
Manifesta peccata, peiora sūt. 34.a
Manipulus Christi. 44.a
manu datio in fœdere. 77.a
Mardochei historia. 37.a
Mare commotum quid. 81.b
Mariz virginis hūilitas. 115.a
Maternus affectus dissimulari non potest. 65.a
Largitas vitæ prolongat. 11.b
Largitatis diuinæ munera. 31.b
Inundantia. 53.a
Largitione misericordi recreare. 53.a
Lauacrum animæ duplex. 70.a
Lauat nos quotidie Christus. 108.a
Laus dei vt celebretur. 79.a
Legnæ comparatus Christus. 114.b
Lecythus olei. 36.a
Lectus, crux Christi. 75.a
Lectus Heliz, quis intelligatur. 74.b
Legalia prorsus illicite nunc & extincta. 65.b
Legis Iudaicæ folia. 41.a
Legitimus sacrificandi ritus. 91.
Leo Christus. 114.b
Leones Danieli sibi obiecto parant. 84.b
Lepra moralis. 50.a. 51.a
Leuiathā hamo captus. 113.b
Lex Christi optima. 20.a
Lex cur cū terrore data. 55.b
Lex salutis cōferre nō potuit, nec mortem tollere. 72.b
Liberum nostrum arbitrium instinctui gratiæ accommodandum. 27.b. 72.a
Liberalitatis fructus. 35.b. 53
Liberationis Christi testimonium. 77.b
Ligno virenti comparatur iustus. 40.b
Lintum quo præcinctus est

I N D E X.

Mediator omnium Christus. 194.b
Medicus noster Christus. 20.a. 93.a.
Medici mortuos quos videt adhortari debent. 11.a
Mel mysticè. 54.a
Mendaces aduersus deum ludari. 25.a
Médaciū fratru Ioseph. 43.a
Mendacij prohibitio. 87.b
Mendacia Iudeorum aduersus Christum. 45.b. 46.a
Mendicantes etiā validi subleuandi. 15.a
Mensa aurea. 34.a
Mensa ppositionis pariu. 33.b
Mensa regni cœlestis. 24.b
Mētis pacificatio vt fiat. 17.a
Mentiri ne fuerint aliquando propheta. 11.b
Mercedis mercenarij detentio. 87.a
Mercenarius non pastor quis sit. 67.a
Meretrices synagoga & ecclesia. 65.a
Meretricum questione pulsatus Salomon. 64.b
Micheas propheta. 95.b
Miles desertor. 39.b
mistic cōparat peccator. 39.b
Misericordie & parcere proprium dei. 28.a
Misericordia diuinā prouocat misericordiam. 38.b
Misericordia dei in quo precipue mōstrat. 5.a. 2. 7.a. 38.b
Misericordia dei vt prouocanda. 32.a. 90.b
Misericordiae & iustitiæ altercatio de peccatore. 66.a
Misericordiae fructus. 11.b
Monachorum peruigil deuotio. 7.a
Monastica vota. 78.b
Monumētum Christi frustra clauditur. 111.b
Mons fumans in lege ferenda. 56.a
Montes steriles. 17.a
Mora culpabilis. 21.b
Mors Christi, mors mortis. 113.b
Mortis terror quā efficax. 10.b
Mortui pueri resuscitatio per Heliam. 74.a
Mosaica lex mortem tollere non poterat. 72.b
Moyſes apud deum & populum legatus fortis. 69.b
Moyſes quomodo iræ dei restiterit. 68.a. b
Moyſi & Heliaz ieiuniū quadraginta dieru. 3.a. b. 24.b
Mulier cur prima resurrectionis nuncia facta. 115.a
Mulier mala, rege malo peior. 22.b
Mulier vaga. 9.b
Mundi amor vt animam peruertat. 93.a
Mūditiā aīæ vt parat. 70.a. b
Munera dei in hominibus cōtationes nō excludūt. 64.b
Murmur Hebræorum aduersus Moyſen. 59.b. 60.a
Mutatur

I N D E X.

Mutatur nonnunquā dei sententia, ad consilium. 11.a
N.
Nami Syri historia & moralizatio. 49.b. & dei.
Nabuchodonosoris crudelitas aduersus Se-dechiam. 16.a
In Nazareth non poterat miracula facere Christus. 38.b
Naturalis affectus exploratio. 64.b
Necessaria vitæ deus suis fidelibus subministrat. 35.a
Niniue quid. 82.a
Niuitarum ieiunium & poenitentia. 3.a. b. 30.b. 82.b
Nocere proximo vetamur. 55.a
Nos ipsos deo offerre debemus. 91.a
Nubes mysticæ. 36.a
O.
Obedientia Christi & patientia. 98.b
Obligatio dei ex suo pmissio. 90.b
Obedientia Christi. 98.b
Ioseph. 42.a. b. Petri. 109.a
Obliviscitur deus peccatoru nostrorum si nos illoru dig-ne recordemur. 27.b
Obstetricum & Raab mendacium. 88.a
Oculoru cōcupiscentia. 55.b
Odiū & ira differunt. 89.a
Odi prohibitio. 89.a
Odor bona firma. 17.b
Offendiculum corā cœro ponere quid sit. 87.a
Offerre p peccatis deo quid debeamus. 91.a
Officij causa an mentiri liceat. 87.b
Oleum quid. 49.a. eius mūdatio quid. 53.a
Olei multiplicatio mirabilis. 52.b
Opa bona deo placere. 88.a
Opera bona possunt aliquando citra iactantiam ad memoriam reuocari. 10.a
Opera bona quō nostra dicantur & quomodo dei. 27.b
Opera poenitentia. 34.a
Oppositio pastorum p populo ad deum. 69.a
Oppressio proximi violenta prohibetur. 87.a
Orandū pro quibus sit. 32.a
Orantes cur saepe non exaudiantur. 70.a
Oratio fidelis vt fieri debeat. 31.b. & deinceps.
Oratio, satisfactionis pro peccatis, altera pars. 8.b
Oratio vt efficax fiat. 21.a
Orationis assiduitas. 30.a
Orationis virtus. 2.a. 1.a
Oratione vitam prolongari. 11.b
Oreb quid interpretet. 24.b
Ordeū quid mysticè. 54.a
Oris peccata. 87.b. 88.a
Ornamentum aureum. 34.b
Ortus Christi qualis. 103.b
Oseas propheta primā vxor-

INDEX.

rem duxit fornicariam de-
inde adulteram. 65.a
Osa mystica quæ sint. 17.a
Ostentationis malum. 91.b
Oves à Christo ad ouile ad-
ducendæ. 19.a
Oves contractæ & infirmæ.
19.b.20.a
Ovium vocabulo qui veniât.
19.a
Oves suas vt requirat Chri-
stus, visitet, liberet, educat.
19.a.b

P.

Panis animæ. 36.a
Panis cœlestis. 20.b
Panis, Christi corpus,
& eius doctrina. 101.b
Panis dandus egenis. 26.b
Panis subcinericius. 23.b
Parabola quid. 25.a
Parentum honor vitam pro-
longat. 11.b.54.b
Paries nox à deo separans.
10.b
Paruli moraliter. 51.b
Paschæ sacrificium & solenni-
tas. 106.a. tēpus, ibidē. b
Pasqua vberima q̄ sint. 20.a
Passio Christi ignominiosa.
104.a. spontanea. 105.a
Passionis Christi acerbitas.
104.b
Passionis Christi fructifica-
tio. 38.a. 105.b
Pastoris absentia gregi dam-
nosa. 66.b
Pastores nequam. 19.a
Pastorū quorūdā supbia. 111.a

Pastus ovium Christi. 20.a
Pater deus filium suum dili-
git & glorificat. 75.b
Patris cœlestis erga nos be-
nignitas. 79.a
Patres nostri comederūt vnā
acerbam, & dentes filiorū
obstupuerunt. 25.a
Patres quare puniantur in fi-
liis. 98.a
Patrū merita in oratione ul-
leganda. 90.a
Patrum sanctorum desideria.
72.b
Patientia Christi. 98.b
Patientia & iōganimitas dei.
5.a
Patientia hoīs fidelis. 30.a
Pauor. 94.b
Pauperum iniuriam deus vl-
ciscitur. 59.b
Pauperes, gentes. 79.a
Pauperum manibus deo con-
ciliamur. 77.a
Peccator miricę cōparatur.
39.b
Peccator seipsum punire de-
bet ne à deo puniatur. 27.b
Peccatores etiam filios deus
vocat. 49.a
Peccatores nihil proficiunt.
40.a
Peccatorū consolatio in ver-
bis Christi. 100.a
Peccatorum somnus. 24.a
Peccatum factus pro nobis
Christus, id est, hostia pro
peccato. 104.b
Peccatum in quem cōmitta-
tur.

INDEX.

tur. 2.b
Peccatū patris an luat filius.
25.a.b
Peccati ex ignorantia, & pec-
cati ex malitia diuersa con-
ditio. 102.b
Peccati vinculum. 32.b
In peccato duo insunt. 39.b
Peccata maiora maiori opus
habent expiatione. 109.b
Peccata manifesta pernici-
siosa. 51.a
Peccata omnino fugere no-
bis est impossibile. 108.a
Peccatorum catena. 16.a
Peccatorum & scelerum di-
stinctio. 13.a
Peccatis etiam dimissis præ-
ualuit. 27.b
Persecutio sanctos gloriosio-
res facit. 78.b
Pes, affectus. 18.a
Pedum lotio quid significet.
108.a.b. 109.b
Periurij prohibitio. 88.a
vt committatur. ibidem.
Persecutiones patienter tolle-
randa. 43.a
Perseuerantiæ in bono neccē-
sitas. 92.a
Peruersorum punitio. 94.b
Pessimi cur bonos persequā-
tur. 84.a
Petra Christus. 61.a
Petræ percussę aquas fundē-
tis mysterium. 61.a
Petrus à Christo primus la-
uatur. 108.b. 109.a
Phariseorum ieiunium. 14.b
Philosophia gentilium. 90.a
Pietatis fructus. 11.b
Pignus debitori reddendum
sed cui. 26.b
Pilis maximē infestū esse dia-
bolum. 63.b
Plantatio ruinosa. 44.a
Plena luna quid. 106.b
Pœnitentis pastus. 36.b
Pœnitentia velur quædā dei.
5.a. 27.b. 49.b
Pœnitentia inter timorem &
spem. 80.b
Pœnitentia innocentiam re-
stituit. 51.b
Pœnitentiæ opera. 34.a
Pœnitentiæ tempus. 82.b
Pœnitentiæ typus panis sub-
cinericius, & aqua. 23.b
Ad pœnitentiam deus inui-
tat. 1.a
Ad pœnitentiam veram ne-
cessaria. 27.a
Pomerium mysticum. 63.a
Populus dei Israel. 68.b
Possessio Christi. 77.a.b
Potentiā dei agnoscere de-
bet oraturus. 38.b
Potestas omnium Christo da-
ta. 77.b
Practici sapientes. 96.b
Prædicatū etiā inuitis. 57.b
Prædicationis Ionæ fructus.
80.a
Præcepta omnia dei serua-
re est homini possibile.
27.a
Prædicatores aduantes ta-
xantur. 13.a

INDEX.

Prædicatorum falſorum ma-
la. 103.a
Prælatorum inſtitutio. 110.b
Præſcientia dei duobus mo-
dis aliquid eſt. 11.a
Prauū cor. 41.b
Precium in ſacramentis in-
teruenire non debet. 50.b
Primogenita ſua vedit Eſau.
46.b
Primogenitorum prærogati-
ua. ibidem
Primum Chriſti ſpolium quod
diabolo abſtulit. 114.b
Princeps mundi & tenebra-
rum. 111.a
Proſcendum & pergendum
in via dei. 24.a
Promittere cōuerſionem aut
pœnitentiā ſatis nō eſt. 81.a
Propoſitum ſuū an deus ali-
quādo mutet. 81.b
Pronitas hominis in malum.
41.a
Prope nunc eſt nobis deus.
21.a
Prophetæ conſtantia. 95.b
Prophetæ malū annuncianti
improbi inſultant. 95.b
Prophetæ falſi à mēdaci ſpi-
ritu ſeducti. 95.b
Prophetarū perſecutrix Ie-
zabel. 52.b
Proſperitas malorum. 4.b
Puerbiū Iudaorū Mitta-
mus lignū in panem eius.
101.a
Proximus nō fallēdus. 86.b
Proximus tribus modis of-
fenditur. 54.b
Proximi ædificatio. 17.b.&
dein.
Proximi violenta oppreſſio.
87.a
Proximorū correctio. 29.b
Prudentes eſſe conari debe-
mus. 31.a
Pudicitiz muliebris exem-
plum inſigne. 61.a
Puer mortuus Sunamitidis
quis. 72.a
Puerorum in fornace cōſer-
uatio. 89.b
Pueritia mala. 23.a
Polumentum moraliter. 48.b
Pulvis Iſraeliticus ſoli quid.
50.b
Pupilli & viduę deſedēdi. 71
Puritatis cōmendatio. 41.b
Puſilli animo. 29.b
Pupillorū & viduarū iniurias
deus vlcifcitur. 59.b

Q
QVADRAGENARII
numeri ratio. 3.a.80.a
Quadrageſimale ieiunium.
2.b.24.a
Querendus vt ſit dominus.
20.b.21.a
Querere iudicium quomodo
debeamus. 71.a
Quatuor genera hominū ſi-
bi ſimiles inuicentū. 96.a

R
Adix credentium
Chriſtus. 103.b
Radix iuſtorū. 41
Radix viti. 17.b
Raphaelis

INDEX.

Raphaelis archægeli cōſiliū
de diabolo pellendo. 9.b
Ratio captiua. 51.a
Rebecca prudentia. 47.a
Rectorū populi munus. 69.a
Regis Niuie pœnitentia.
82.b.& dein.
Relapſurorū incoſtātia. 67.a
Reliquiis ſanctorū nō nimis
confidendum. 59.a
Remiſſio culpę qualiter pro-
mittitur. 71.b
Reprobōrū benedictio. 49.b
Requies Chriſti in ſepul-
chro. 111.a
Reſurrectionē Chriſti obſcu-
rare cupiebāt Iudæi. 46.a
Reſurrectionē Chriſti prima
mulier annunciat. 115.a
Reſuſcitatio Lazari. 47.b
Reſuſcitationis pueri mortui
per Heliam, forma. 74.a.b
Rogari à nobis vult deus.
67.b
Romana potētia Iudæos cō-
minuit. 46.a
Romani vltiores mortis Chri-
ſti. 105.a
Romanorum exemplo multi
ad fidem Chriſti conuerſi.
82.b.83.a
Ros de celo quid. 49.a
S.
Abbaſmus ſpiritu-
lis. 18.a
Sabbathum duplex à
duplici opere. 111.a
Sabbathum ſpirituale quod
ſit. 18.a
Sabbathi ſancti ſolemnitas.
111.a.116.a
Sacerdotes & prophetę vitia
liberē arguant. 12.b
Sacerdotes, legati Chriſti.
116.a
Sacerdotum & cleri grauior-
ra ſunt ſcelera. 13.a
Sacerdotū munus orare pro
populo. 7.a
Sacramenta eccleſiæ, paſcua
vberima. 20.a
Sacramenta pretio vēdi non
debent. 50.b
Sacrificium deo gratum. 5.b
& 91.a.b
Sacrificia cur tolerarit deus.
70.a
Sacrificia Iudaica reproba-
ta. 69.a
Sal diſcretionis. 92.a
Salomonis ſapientia. 64.a
Saluginis terra. 40.
Samaritanus miſericors Chri-
ſtus. 20.a.21.a
Sancti quādo maximē à deo
commendantur. 60.b
Sanctorum veterum imita-
tores exempla illorum ſuſ-
citant. 18.a
Sāctificare ſeipſum Chriſtus
quomodo intelligatur. 110.a
Sāctificatio animę vt fiat.
70.b
Sāctitati alienę non confi-
dendum. 58.b
Sāctuarium dei myſticē. 33.a
Sanguis foederis. 76.a
Sāguis ſacrificiorū qui ſit. 92

A ij

INDEX.

- Sapientia Christi. 44.a
Sapientia dei laudanda. 85.b
Sapientia mundana. 96.b
Sapientia puritate & innocentia paratur. 42.a
Sapiētiā postulas Salomon à deo accepit. 64.a
Sareptana vidua Heliā patiens. 35.b
Sareptanæ viduæ historia. 74.a
Satisfactio pro peccato per quæ fiat. 2.a
Scandalum non subministrandum. 87.a
Seclerum & peccatorum distinctio. 13.a
Scindere corda. 3.b
Scissio vestium, & scissio cordium. ibidem
Scribi in terra quid. 92.b. & 93.a
Sedechias pseudopropheta. 95.b
Sedechiæ regis calamitas. 16.a
Sedis primæ calamitas. 33.a
Seductio bona. 112.a
Seductorem Christum Iudei vocant. 112.a
Semen Christi longevum quid sit. 105.b
Senes impudici. 61.b
Sensus tropologicus senioralis. 48.a
Sensu exteriori fenestraq. 30.
Sensum velut ieiunia. 2.b
Sentiētiā deus libenter mutat. 81.a b
- Septem leones, vniuersitas demonum. 86.a
Septena lotio Iordanis. 50.b & 51.b
Sepulturam etiā Christi Iudei persecuti sunt. 105.b
Serui sæpe sapientiores dominis. 52.a
Seruilia opera, peccata. 18.a
Seueritas nimia in prælatis inutilis. 73.b
Sichem quid sit. 44.b
Siccitas mystica. 40.a
Similia pulchra. 20.b. 21.b
Similiū cum similibus collectio. 96.b
Simon, obediens. 109.a
Simulacrorū cultus interdictur Iudeis. 56.b
Simulatio iustitiæ arguenda. 13.a
sine pelle, sine melle, sine felle, sine fermento sacrificiū nostrum esse debet. 91.b
Sol, luna, & stellæ quæ intelligantur. 44.a
Solēnitatū sacrarū vñs. 40.a
Sollicitudo dei pro suis ministris. 35.a
Somnia Ioseph qualia. 42.a
Somnus spiritualis. 23.b
Speculatoris munus. 12.b
Sperādom esse cū timore. 5.a
Speratibus in se deus subuenit. 62.b
Spes in quæ habenda. 100.a
Spes quando debeat exerceri. 94.a
Spes veniē, pulmētum. 48.b

INDEX.

- Spiritus mendax falsorū prophetarum. 95.b
Spiritus nō extinguedus. 30.b
Spiritus sanctus diuinæ voluntatis interpres. 110.b
Spiritu sancto aduersari Iudei. 67.b
Spolia diaboli, ei ablata. 77.
Spolium primum diabolo à Christo ablatum. 114.b
Spōtanea Christi passio. 105.
Superborum cōuentus. 96.b
Suiannæ cōmendatio, eiusque historia. 61.b. & dein.
Synagoga Iudeorum arida. 36.a

T.

- Abernaculum quid. 10.a
Templū dei diabolus spoliatur. 33.b
Templi dei apphanatio. 34.b
Tēpus famis & ariditatis. 36
Tenebræ quomodo fiant ut meridies, & contra. 16.b
Tentatio cur magnis ac sanctis viris accidat. 64.b
Terra inhabitabilis. 40.a
Terra Israel promissa quæ fuerit. 69.a
Terra falinginis. 40.a
Terra pinguedo. 49.a
Testimonium Christi ex auditiōis. 75.b. auxiliatiōis. ibi. cōseruationis. 76.a
Testimoniū patris æterni de filio suo Christo. 75.b
Testimonium pecunia emptū. 46.a
- Testium falsorū redargutio. 62.b
Thus deuotionis. 92.a
Tinea, scelerata cōsciētiā. 99
Tribulatio non arguit hominem esse impium. 8.a
Tribulationū à deo immisso. 49.a
Tribus Benjamin deleta, & cur. 32.b
Turba nouissimi iudicii. 55.b
Tunica Ioseph, Christi humanitas. 46.a

V.

- Vasa vacua quæ intelligantur. 53.a
Vbi est deus eorū. 7.b
Velamen Moysi. 78.a
Velle bonum, à deo est. 27.b
Velum templi. 34.a
eius scissura. 78.a
vēditio primogenituræ. 47.b
Veneni detractio. 88.b
Venix spes penitenti necessaria. 48.b
verbū dei quid operetur. 22.a
Verbi dei efficacia. 33.b. 53.a & 58.a
Verbi dei irrifio ab improbis. 94.b
Verecūdiæ cōmendatio. 34.a
Veritatis diuinæ testi necessaria tria. ibidem a
Veritatis inquisitio subtilis. 64.b
Vermiculus color. 71.b
Verno tempore cur sit inditum ieiunium XL. 2.b
Vestis

INDEX.

- Vestis Christi q̄ sit. 46.a. 72
Vestis Esau quæ intelligan-
tur. 48.a
Vestes spirituales. 3.b
Vestimentorum fragrantia.
47.b. 48.b. & dein.
Vestimentorum scissio apud
Iudæos. 3.b
Via hominis, intentio eiusdē
& opera. 41.b
Via virtutis Christus. 105.a
Via domini quales. 22.a
Via hominis, concupiscentie
illius. 18.b
Via peruersæ. 38.a
Via rectæ iustorum. 78.a
Vidua Heliam nutriens. 35.b
& 36.a
Vidua Sareptanæ historia.
74.a
viduæ oberatę tribulatio. 52.b
Vidua pueri mortui mystice.
74.b
Vinculorum peccatorum so-
lutio. 77.b
Vindex contemptus sui deus
81.a
Vindictæ libido. 89.a
Vinū lætitie spiritualis. 10.b
Vinum quid. 49.a
Violentia. 26.b
Vir iustus ligno virenti com-
paratur. 40.b
Virga Moyſi, crucis Christi
typus. 60.b
Virgē honorū peccatores. 40
Virtuosorum hominum adin-
uicem conuentus. 96.b
Vita vt prolongetur. 11.b
Vitæ longeuitas honori pa-
rentum promittitur. 54.b
Vitia liberè sunt arguenda à
prædicatoribus. 12.a
Vltio calumniatorum. 85.a b
Vltio non appetenda. 89.a
Vltionē Christus de inimicis
potēs vt intelligēdus sit. 102.b
Vltor iniuriæ diuinæ Moyſes
aduersus populū suum. 69.a
Vnitas fidelium. 33.a
Vocationi dei aduertēdū. 1.b
Vocis Christi terror. 56.b
Vocum horror inferenda le-
ge. ibidē.a
Voluntas bona sine opere in
iis satis est quæ ipse præstare
non possit. 9.a
Voluntas dei, redemptio hu-
mani generis. 105.b
Voluntas diuina à malis con-
tra se promouetur. 43.a
Voluntas mala mutanda. 21.b
Voluntatem patris Christus
fecit. 22.b
Voluptuosorū hominum con-
uentus. 96.b
Vsuræ peccatum. 26.b
Vua acerba. 25.a. 26.a
Vltio genarum. 99.a
Vxores Osee prophete prior
fornicaria, altera adultera.
65.a

Z.

ZELVS DEI. 8.a
Zozimus Romanæ ecclesiæ
pontifex. 114.b

FINIS.

Homiliæ in om-

NES EPISTOLAS FERIALES

Quadragesimæ iuxta literam, per fra-
trem Ioannem Royardum, ordinis
fratrum Minorū æditæ, ac nunc
denuò per eundem reco-
gnitæ & emendatæ.

IN DIE CINERVM.

Conuertimini ad me in toto corde vestro. Ioel. 2.

In hac lectione propheticus sermo
quatuor nobis considerata proponit.
Primum est salutaris exhortatio. Se-
cundum est eiusdem exhortationis ra-
tio. Tertium est pro delinquentibus sa-
cerdotalis intercessio. Quartum, dei benigna cōuersiō fa-
cta promissio. Primum ponitur à principio lectionis. Se-
cundum ibi: Et cōuertimini ad dominum deum vestrum.
Tertium ibi: Inter vestibulum. Quartum ibi: Et respon-
dit dominus.

Circa primum tria facit. Primo hortatur ad conuersio-
nem. Secundo, docet conuersionis modum. Tertio, iubet
vitare de conuersione sacrilegium & ostentationē. Secundu
ibi: In toto corde. Tertium ibi. Et scindite corda vestra.

Circa primum dicit: Conuertimini ad me, inquit, à quo
Ad porni-
vique post vanitates & peccata in regionem dissimilitu-
tētis deus
dinis abiistis. Conuertimini filij reuertētes, conuertimini inuitat.
ad me, & ego recipiam vos. Non enim est voluntatis meæ
Ezech. 33.
mors impij, sed vt conuertatur & viuat. Et iterū: Conuer-
Eiusd. 18.
timini, & agite pœnitētiā ab omnibus iniquitatibus ve-
stris, & non erit vobis in ruinam iniquitas. Proicite à vo-
bis omnes iniquitates vestras in quibus prauaricati estis,
& facite vobis cor nouum & spiritū nouum. Et quare mo-
riemini domus Israël?

B

IN DIE

¶ Qui habet aures audiendi, audiat patrem benignum vocantem ad gratiam, vt tandem audire non cogatur iudicem, duritiam, & impenitens cor terribiliter exprobrantem, & mittentem in gehennam ignis. Dicturus est enim: **Prou. 1.** Quia vocavi, & renuistis: extendi manum meam, & non fuit qui aspiceret. Despexistis omne consilium meum, & increpationes meas neglexistis. Ego quoque in interitu vestro ridebo, & subsannabo, quò vobis id quod timebatis aduenerit. Quum irruerit repentina calamitas, & interitus quasi tempestas ingruerit, quando venerit super vos tribulatio & angustia. Tunc inuocabunt me, & ego non exaudiam: mane consurgent, & non inueniēt me, eo quòd exosam habuerint disciplinam, & timorem domini non susceperint, nec acquieuerint consilio meo, & detraxerint vniuersæ correctioni meæ. Comedent igitur fructus viæ suæ, suisque consiliis saturabuntur.

Auersio
peccatoris
Ierc. 2.

¶ Proinde, auersionem preuaricatorum à domino, & eorundem ad vanitates exiosam cōuersionem domus detestans, per Ieremiam prophetam loquitur, dicens: Duo mala fecit populus meus. Me dereliquerunt, fontem aquæ viue, & foderunt sibi cisternas dissipatas, quæ continere non valent aquas, vnde & post pauca subdit, dicens: Arguet te malitia tua, & auersio tua increpabit te. Scito, & vide quia malum & amarum est reliquisse te dominum deum tuum, & non esse timorē eius apud te dicit dominus exercituum. A seculo cōfregisti iugum meum, & rupisti vincula mea, & dixisti: Non seruiam. Et rursus ingratitudinis culpam obiicit, dicens: Ego plantavi te vineam electam. Omne semen verum. Quomodo ergo conuersa es mihi in prauum vinea aliena? Si laueris te nitro, & multiplicaueris tibi herbam borith, maculata es in iniquitate tua coram me dicit dominus. Quomodo dicis, nō sum polluta? Vide vias tuas in conualle, & scito quid feceris. Quomodo cōfunditur fur quando deprehenditur, sic confusi sunt. Vertunt ad me tergū & non faciē, & in tempore afflictionis suæ dicent: Surge, & libera nos. Vbi sunt dii tui quos fecisti tibi? Surgant, & liberēt te in tēpore afflictionis tuæ.

Vnde te
conuertas,
& quo.

¶ Quin perius conuertimini, inquit, videlicet à viis vestris prauis, à via lata quæ ducit ad perditionem, à viis quæ

CINERVM.

2

quæ sunt à sinistris, ne tandem in magni iudicii die ad sinistram cum hædis collocati, auditionem illam malam, Matth. 25. atque pauandam audiat: Ite maledicti in ignem æternum. Ergo nunc dum tempus est miserendi, dum misericordia superexaltat iudicium, conuertimini ad me, utique mitem & humilem corde. Nisi enim conuersi fueritis, & efficiamini sicut paruuli, non intrabitis in regnum celorum. Ad paruulum ergo conuerti necesse est, malitia paruulos effici, & in propriis oculis paruulos esse. Et quia nihil facilius est volenti quàm se humiliare, patet quòd in superbia & abusione sua cōtumaci voluntate perdurantes, prorsus sunt inexcusabiles. Secundo docet conuersionis modum, dicens:

In toto corde uestro, in ieiunio, & fletu, & planctu.

¶ Hæc sola vera est conuersio, primum cor per penitentiam mutare interius. Nam ieiunare, flere, plangere, & hoc habitu foris incedere, corde interius pristina peccandi intentionem retinere, corde interius pristina peccandi intentionem retinere, non est veraciter conuerti. Prius ergo in toto corde vestro conuertimini ad me, & tunc demum veram animi resipiscētiā, ieiunio & fletu, & planctibus exterius indicat: vt nunc ieiunantes, postea saturemini: nunc flentes, postea rideatis: nunc plangentes, postea plaudatis & consolemini.

¶ Quoniam verò tria sunt per quæ deum offendimus, videlicet corpus nostrum, anima seu mens, & substantia rei temporalis, ideo docemur etiam per hæc eadem quòd deliquimus emendare. Quod ergo per carnem deliquimus, corrigatur ieiunio: quòd mentis consensu & voluntate absque exteriori opere peccauimus, humili oratione (quæ per fletum & planctum intelligitur) abstergatur: quòd verò per abusum rerum iniquè gessimus, elemosynis in Christi pauperes deum erogatis expietur.

¶ Et vide si non hoc triduo sancta mater ecclesia ad hæc tria nos exhortetur, siquidem hodie in presenti lectione inducit ad ieiunandum: crastina verò, proposito exemplo Ezechie regis Iuda impetrantis oratione productionem vitæ, inducit ad orandum: porro tertio abhinc die ad faciendam elemosynam exhortatur, clamante Esaia (cuius tunc sermo proponitur) & dicēte, Fræge esurienti panem tuum, Esa. 58.

IN DIE

& egenos vagosq; induc in domum tuam. Quum videris nudum, operi eum, & carnem tuam ne despexeris.

¶ **C**eterum quum peccare contingat vel in semetipsum, vel in deum, vel in proximum, quod in nosipsos deliquimus, per ieiunium, quod in deum, per orationem, quod in hominem, per elemosynæ largitionem emendetur.

Ieiunium spirituale.

¶ Porro ieiunium duplex indictum nobis esse nouerimus, corporale scilicet & spirituale. De spiritali ieiunio (quod omni tēpore, & ab omnibus obseruandum est) ait sanctus Augustinus: Ieiunium magnū & generale est abstinere ab iniquitatibus & illicitis seculi voluptatibus, imò verò (vt Bern. ait) ieiunādum longē amplius à viciis quàm à cibis. Nam si sola gula peccauit, sola quoque ieiunet, & sufficit. Si verò peccauerunt & membra cetera, cur non ieiunet & ipsa? Ieiunet ergo oculus qui depredatus est animā, ieiunet auris, ieiunet lingua, ieiunet manus, ieiunet etiā anima ipsa. Ieiunet oculus à curiosis aspectibus, & omni petulantia, ieiunet auris nequiter pruriens à fabulis & rumoribus, & quecunque ociosa sunt, & minimè pertinēt ad salutē, ieiunet lingua à detractatione & murmuratione. Sed multo magis anima ipsa ieiunet à viciis, & à propria voluntate. Etenim sine ieiunio hoc, cetera à domino reprobantur. Si enim ieiuniis vestris (inquit) inuenitur voluntas vestra, non est tale ieiunium quod elegi.

Esa. 58.

Ieiunium quadragesimale.

¶ **C**orporale verò ieiunium quod modo nobis indicitur, tria requirit. Vnum est quod semel in die tantum, corpus cibo reficiatur. Alterum, quod hora refectionis obseruetur, vt videlicet refectio nō admittatur, nisi post officium vespertinum in ecclesia celebratum. Reliquum vt ciborum delectus habeatur, ita quod esus carnis nequaquam admittatur, sed nec cibi cuiuslibet qui à carne originem sementiam trahit, cuiusmodi sunt oua, caseus, lac, butyrum, & similia. Porro ieiunium hoc vernali tempore seruari conuenienter institutum est, tum vt per illud carnalis concupiscentiæ motus, qui hoc tempore tam in hominibus quàm in ceteris animantibus maxime inualefcunt, reprimantur. Tum ob memoriam & imitationem Christi domini nostri, qui hoc tempore ppter nos ieiunare & mori dignatus est. Siquidem dominus noster Iesus Christus sū nobis

CINERVM.

3

nobis exemplo ieiunium commendauit. Sed qualis iam Christianus est qui id contemnit, quod ei tradidit ipse Christus? Tanto deuotius imitandum nobis est Christi ieiunantis exemplum, quanto certius est propter nos eum ieiunasse non propter semetipsum.

¶ **C**onuenienter etiam in numero dierum quadragenario ieiunium hoc est institutum: vt sic deo totius anni quodam modo decimam præstemus, quæ triginta & sex dies continere dinoscitur, cui non sine mysterio d es quatuor, vt quadragenarius compleatur numerus, superadduntur. Nam in figura nostri (qui per penitentiam & ieiunium ad promissam tendimus hereditatem) filij Israel annis quadraginta vagi fuerunt in deserto, mansionem stabilem non habētes. Rursum quadraginta diebus ieiunauit Moyses, vt legem domini mereretur accipere. Quadraginta proinde dies dati sunt Ninuitis ad penitentiam agendam. Quadraginta etiam diebus ieiunauit Helias, dum persecutionem fugiens Iesabelis per desertum ambulabat, dominum visurus in monte Oreb. Demum (quod his omnibus præstat) ieiunium nobis (vt iam dictum est) commendans baptizatus à Ioanne in Iordane dominus, vbi etiam à patre filius dilectus recognitus fuit, & commendatus, quadraginta diebus & noctibus in deserto solitarius ieiunauit.

¶ **M**ultiplex proinde utilitas nobis ieiunium commendat. Nam per ieiunium peccator deo reconciliatur, & e iunium mala vadit comminata sibi mala. Prout patuit exemplo Ninuitarum, qui per ieiunium promeritum & iam denunciatum euaserunt exitium. Rursum exemplo David qui irato aduersum se domino, exuto regio cultu in terram prostratus ieiunauit. Obsessi proinde ab Holoferne in Bethulia filij Israel ieiunantes dominum non frustra inuocauerunt. Ieiunauit Hester regina, vt mortis edictum contra populum suum iam publicatum auerteret. Iosaphat rex Iuda innumerabilem contra se hostium multitudinem venientem expauescens, ieiunium prædicaui, & hostium vires fregit. Denique angelus Tobiam docens, ait: Bona est oratio cum ieiunio.

¶ **S**ecundo per ieiunium spiritui rebellis caro subiecitur.

Cur numero quadragenario.

Num. 14. Exod. 24.

Ion. 3. 3. Reg. 19.

Matth. 4.

Vt per ieiunium mala vadit.

2. Reg. 12.

Iudith. 4.

Hester. 4.

2. Par. 20.

Tob. 12.

Per ieiunium caro

subiecitur.

IN DIE

1. Cor. 9.
1. Reg. 19

Vnde Apostolus Paulus Christo seruienti in fame & siti, in ieiuniis multis, ait: Castigo corpus meum, & in seruitutem redigo. In cuius rei figuram Helias (sicut iam dictum est) fugiens Iesabelem, quæ domini prophetas interfecit, ieiunabat. Iesabel fluxus sterquilini interpretatur, & rectè carnem spiritui repugnantem designat, quæ diuinas in mente nostra illustrationes (vtique futurorum præfagas) quasi domini Prophetas, deliciis suis & voluptatibus necat.

¶ Tercio per ieiunium mens humana in deum & eleuatur & illuminatur. Vnde & Moyse diuinæ legis scientiam accepturus, quadagesimam vnam, & rursum alteram ieiunauit. Danieli prouide & sociis eius abstinentiæ merito dedit deus scientiam & disciplinam in omni libro, & sapientiâ. Danieli autem intelligentiam omnium visionum & somniorum. Denique apostoli ieiuni spiritum sanctum accipientes, omni sapientiâ repleti sunt. Circa tertium ubi iubet vitare conuersionis ostentationem dicit:

Et scindite corda uestra, & non uestimenta uestra.

¶ Iudaicæ consuetudinis fuit in rebus aduersis, & tristibus uestimenta scindere: quod & Pötifex ad domini Saluatoris insinulatum crimen augendum in euangelio fecisse memoratur, Paulum quoque & Barnabam audientes verba blasphemie itidem fecisse legimus. Scindite, inquit, corda uestra, & non uestimenta uestra. Corda inquam, quæ plena sunt peccatorum, quæ insit vitium nisi scissa fuerint, sponte rumpuntur. Quum hoc feceritis, redite ad dominum deum vestrum, quem vobis priora peccata fecerant alienum: Sed quum sint quorundam corda lapidea, quo pacto possent illa scindi, quæ nec circuncidi quidem possunt: quibus per Christi testem dicitur: Incircuncissi cordibus & auribus, vos semper spiritui sancto resististis. Debet autem peccatoris cor scindi gladio spiritus, quod est verbum dei, vtique verbum viuum & efficax, & penetrabilius omni gladio ancipiti. Alioqui non est conuerti ad dominum in toto corde, nisi contrito & scisso corde.

Vestes spirituales.

¶ Itaque corda scindamus, quatenus integra proinde uestimenta seruemus. Vestes enim nostræ coram deo, virtutes

CINERVM.

14

tes sunt. Bona vestis charitas, bona vestis humilitas, bona vestis castitas, bona vestis patientia est. Beatus qui vigilat & custodit hæc uestimenta sua, ne nudus ambulet. Denique beati quorum testata sunt peccata: charitas enim operis multitudinem peccatorum. Itaque uestimentis his saluis & integris, cor nostrum si prauum fuerit, scindatur ad confessionem, si durum, ad compassionem. Quidni scindatur cor, vt visceribus affluat pietatis? Quidni scindatur vltus, vt sanies exillat? Vtilis omnino vtique scissio, vt nec clausum lateat peccati virus in corde, nec indigenti proximo viscera misericordiae claudamus, vt & ipsi misericordiam consequamur.

¶ Quod autè ad sensum literæ attinet, dum scindere præcipimur non uestimenta, sed corda, vtique vitare iubemur conuersionis & penitentiae nostræ iactantiam & ostentationem (vt supra dictum est) iuxta sententiam domini dictis: Quum ieiunatis, nolite fieri sicut hypocritæ tristes. Exterminant enim facies suas, vt pareant hominibus ieiunantes. Tu autem quum ieiunas, ynge caput tuum, & faciem tuam laua, ne videaris hominibus ieiunans, sed patri tuo qui est in abscondito. Et pater tuus qui videt in abscondito, reddet tibi. Vbi August.

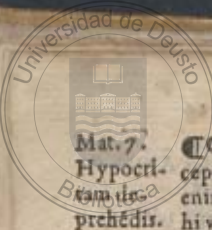
¶ Manifestum est, inquit, his præceptis omnem nostram intentionem in interiora gaudia dirigi, ne foris quærentes mercedem, huic seculo cōformemur, & amittamus promissionem tanto solidioris atque firmitioris, quanto interioris beatitudinis, qua nos elegit deus conformes fieri imaginis filij sui. Vbi maximè aduertendum est, non solum in rerum corporearum nitore atque pompa, sed etiam in ipsis sordibus loquosius, esse posse iactantiam, & eo periculosiorem, quo sub nomine seruitutis dei decipit. Qui ergo immoderato cultu corporis atque vestitus, vel cæterarum rerum nitore præfulget, faciliè conuincitur rebus ipsis pomparum seculi esse sectator, nec quenquam fallit dolosa imaginis sanctitatis. Qui autem in professione Christianitatis inuitato squalore ac sordibus intentos in se hominum oculos facit, quum id voluntate facit, non necessitato patitur: ceteris eius operibus potest cōlici vtrum hoc contemptu superflui cultus an ambitione aliqua faciat.

B iij

Vitæ iactantia peccatibus.

Mat. 6.

Iactantia duplex.

IN DIE

Mat. 7.
Hypocri-
tam, tunc
prehēdis.

¶ Quia & sub ouina pelle cauendos lupos dominus præcepit, sed ex fructibus, inquit, eorum cognosceris eos. Quia enim corperint aliquibus tentationibus ea ipsa illis subtrahi vel negari quæ isto velamine vel consequuti sunt, vel consequi cupiunt, tunc necesse est ut appareat, utrum lupus in ouina pelle sit, an ovis in sua. Non tamē propterea ornatu superfluo debet aspectus hominum mulcere Christianus: quia pareum habitum ac necessarium etiam simulators sæpius usurpant, ut incautos decipiant, quia & illæ oues non debent deponere pelles suas, si aliquando eis lupi se contequant.

¶ Circa secundum principale dicitur:

Et conuertimini ad dominum deum uestrum, quia benignus & misericors est.

¶ Hic ponitur diæ exhortationis ratio. Vbi tria ponit quæ nos ad conuersionem inducunt. Primum est dei benignitas & misericordia. Secundum est dei longanimitas & patientia. Tertium est pia spes de dei in nos beneficentia. Secundum ibi, patiens & multæ misericordiae. Tertium ibi, quis scit.

Benigni-
tas dei in-
notescit.

Luc. 6.
Malorum
prosperi-
tas.

¶ Circa primum dicit: Et conuertimini ad dominum deum vestrum, quoniam benignus & misericors est. Benignus enim nobis est dominus in eo quod indignis affluenter administrat temporalia bona, quibus proculdubio peccator dignus non est. Deus enim creaturam mundi huius fecit, non ut impiis & sui contemptoribus, sed sibi subditis deseruisset. Verum bonus & benignus est super malos & ingratos, & solem suum facit oriri super bonos & malos, & pluit super iustos & iniustos. Et hoc quidem, ut ipsos malos ad suæ bonitatis agnitionem & dilectionem alliciat, quum & ipsas feras videamus beneficiis mansuetas effici ac domesticari, tametsi etiam fortassis hæc illis Deus bona largitur ut pro his quæ hic rectè gesserint accipiant mercedem suam. Siquidem (ut ait Grego.) mali bona quæ hic agunt, recipiunt ut ad sola postmodum tormenta pertrahantur. Vnde & ardenti in inferno diuiti dicitur, Recordare fili quia recepisti bona in vita tua. Denique & hanc vel præcipuam ob causam, Deus malis bona largitur, ut benefaciendi inimicis nostris in semetipso nobis exemplum

CINERV.M.

5

exemplum ostendat, sicut ipse ait: Diligite inimicos vestros, benefacite his qui oderunt vos, & orate pro persecutoribus & calumniantibus vos, ut sitis filij patris vestri qui in cælis est. Porro misericordia eius in eo nobis præcipue innotescit, quod peccatores per viam perditionis aberrantes & ad se reuocat, dicens, Conuertimini ad me, & ego conuertar ad vos, & iterum: Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos, & redeuntes paterna clementia ad reconciliationis osculum recipiens, misericorditer illorum delictis ignoscit. Quam gratiam pharisæi peccatoribus inuidentes dicebant: Hic peccatores recipit, & manducat cum eis.

Luc. 6.

Misericor-
dia dei.

Zach. 1.

Mat. 11.

Luc. 15.

¶ Circa secundum quod nos ad conuersionem debet inducere, quod est, Dei longanimitas & patientia, consequenter dicitur.

Patiens & multus misericordia, & præstabilis super malitia.

¶ Patiens est, inquit, & multus misericordia qui non humanam imitetur impatientiam, sed longo tempore nostram penitentiam præstoleatur, sicut Esaias ait: Expectat Dominus ut misereatur. Et vnde per Sapientem ad Dominum dicitur: Misereris omnium Domine, & nihil odisti eorum quæ fecisti, dissimulans peccata hominum propter penitentiam. Vnde etiam B. Bernard. Magna plane, inquit, patientia Domini in expectatione peccatoris est. Non enim peccantem angelum expectauit, sed præcipitavit de cælo. Primum hominem peccantem non distulit, sed protinus expulit de paradiso. Sed hunc patiens est & præstabilis super malitia, id est, penitens, ut si nos egerimus super peccatis penitentiam, ut ipsum quodammodo peniteat comminationis suæ, & promerita mala non inferat, nostræque mutatione sententiæ & ipse quodammodo mutetur.

Patiencia
dei.

Esa. 30.

Sap. 11.

¶ Circa tertium, quod est pia spes Dei beneficentia consequenter dicitur:

Quis scit si conuertatur, & ignoscat deus & relinquat post se benedictionem?

¶ Aduerte quemadmodum nos in ipsa penitentia cauere esse cupit, & securitatem tollens humilitate sancta more.

Sperandū

esse cū ti-

more.

IN DIE

nor reddit sollicitos, dicens: Quis scit si conuertatur & ignoscat deus? Ac si dicat: Ego quidem hortor (quod meū est) ad pœnitentiam, & deum ineffabiliter non esse elementem, dicente Dauid: Miserere mei deus secundum magnam misericordiam tuam. Et secundum multitudinem miserationum tuarum dele iniquitatem meam. sed quia profundum diuitiarum sapientiæ & scientiæ dei nosse non possumus, sententiam temperet: opto potius quam præsumo: tantum interim Sacrificium & libamen domino deo nostro subaudis offeratur. Sacrificium contriti cordis, & libamen piæ confessionis ac boni operis, & quod nescimus videlicet si conuertatur & ignoscat deus, & relinquat post se benedictionem, in eius arbitrio relinquamus, in spe miserationis suæ pendentes. Quod autem deus ad pœnitentiam nostram conuertatur, & post se benedictionem relicturus sit, illud nobis exemplo est, quod ipse in Exodo loquitur dicens: Erit autem sanguis vobis in signum in ædibus in quibus eritis, & videbo sanguinem, & transibo vos: nec erit in vobis plaga disperdens, quando percussero terram Aegypti. Vtique verbis istis sese ad sanguinis signum conuerti, & videre sanguinem ac transire, atque benedictionem & vitam post se relinquere proficitur.

¶ Secundum hanc similitudinem post passionem saluatoris nostri Iesu Christi, sanguine eius postes suos, id est, frontes suas signantes cuncti qui pœnitentiam in nomine eius prædicatam susceperunt, spem habent non vanam quod conuertatur deus ad signum istud, & relinquat post se benedictionem, transiens & Aegyptios, id est, cunctos superbos, atque impenitentes, æterni iudicii sententia percutiens. Hanc pœnitentiam & remissionem peccatorum prædicandam in omnes gentes incipi oportebat ab Hierusalem, sicut ipse testatus est postquam resurrexit à mortuis, loquens apostolis suis: Quoniam sic scriptum est, inquit, & sic oportebat Christum pati, & resurgere à mortuis die tertia, & prædicari in nomine eius pœnitentiam, & remissionem peccatorum in omnes gentes, incipientibus ab Hierusalem. Proinde per prædicationis

Spem cō-
firmat.

Exod. 12.

Luc. vii.

CINERVM.

6

prædicationis tubam conuocari iubet sermo propheticus ecclesiam vniuersam ad pœnitentiam & ieiunium, dicens:

Canite tuba in Sion: sanctificate ieiunium, uocate cœtum, congregate populum, sanctificate ecclesiam, coadunato senex, congregate paruulos & suggentes ubera. Egredietur sponsus de cubili suo, & sponsa de thalamo suo.

¶ Hoc totum futurum prædixit propheta in conuersione multitudinis gentium ad Christi fidem & ad pœnitentiam per tubam apostolicæ prædicationis, quæ (ut dictum est) in Sion, hoc est in Hierusalem incipiens, progressa & audita est per vniuersum mundum. In omnem terram, inquit, exiit sonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum. Et non solum hæc esse futura propheta prænunciavit, sed etiam hortatur ut per nos intente & studiose perficiantur. Et quidem bene per tubæ clangorem prædicationis accipitur. Nam sicut in Numeris legimus, Moyses duas tubas argenteas facere iubetur, quas filij Aaron sacerdotes inflarent, ut per illarum clangorem populus (dum esset opus) conuocaretur ad consilium, ad bellum, ad motionem castrorum, ad solenne epulum, & ad festum.

¶ Tubæ duæ argenteæ, pura & sonora prædicationis est scripturæ diuinæ quæ in duobus testamentis continetur, quam scire & populo prædicare sacerdotum est, iuxta illud: Labia sacerdotis custodient scientiam, & legem requirunt ex ore eius. Itaque per huiusmodi tubæ clangorem conuocandus est populus ad fidei & vniuersitatis atque pœnitentiæ consilium. Cohortandus est nihilominus contra antiquum hostem ad bellum contra carnem quæ aduersus spiritum concupiscit, & contra fallaces illecebras huius mundi. Preparandus insuper & monendus ad motionem castrorum, quia non habemus hic manentem ciuitatem, sed futuram inquirimus.

¶ Inuitandus proinde est credentium populus huiusmodi clangore tubarum ad epulum cœlestis verbi, quo anime fidelis in Christo vita nutritur, ad epulum etiā paschalis agni in venerabili eucharistiæ sacramento, de quo ipse ait: Nisi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis Ioan. 6.

mobidi

Psal.

Num. 10.
Tubarum
vſus ad
quinque.

Malac. 2.

Galat. 5.

Heb. 13.

mobidi

IN DIE

Ibidem.

eius sanguinem, non habetis vitam in vobis. Et iterum: Caro mea, inquit, vere est cibus. Et qui manducat me, ipse vivet propter me.

Mat. 22.

¶ Denique ad coelestis glorie festum his tubis invitatur. Mittit enim dominus qui dicant invitatis: Parata sunt omnia, venite ad nuptias. Ait ergo:

Sanctificare ieiunium.

¶ Canite tuba in Sion, sanctificate ieiunium. Vbi advertendum est, quod plus est sanctificare ieiunium, quam predicare ieiunium, quia ieiunare & etiam ieiunium predicare impij quoque possunt, qui non remissionem peccatorum, sed tantummodo malorum praesentium ieiunando

3. Reg. 21.

quaerunt remedium. Quale fuit ieiunium Achab qui occidit iustum virum Naboth, ut vineam eius possideret. Quam enim audisset sermones Helix, scidit vestem suam, & operuit cilicio carnem suam, ieiunavitque & dormivit in sacco, & ambulabat demisso capite. Sed quam ob causam? Nunquid ut remissionem peccatorum acciperet, & salutem aeternam obtineret? Non utique, sed ne temporali regno vivens careret. Ergo ieiunavit quidem, sed non sanctificavit ieiunium, & ideo nec mercedem sanctorum recepit, sed mercedem suam, mercedem transitoriam, dicente domino ad Heliam: Nonne vidisti Achab humiliatum coram me? Quia igitur humiliatus est mei causa, non inducam malum in diebus eius, sed in diebus filij eius inducam malum super domum eius.

¶ Itaque sanctificate ieiunium, id est, idcirco ut sancti sitis celebrae ieiunium, & ad illud vocate ceterum, congregate populum, sanctificate ecclesiam, & in ea coadunate senes, & congregate parvulos, ac suggentes vbera, ut videlicet senum, id est, sapientum maturitas parvulos quibus adhuc lacte opus est erudiat, & ad solidum visque cibum perducat. Quod deinde subiungit, egrediatur sponsus de cubili suo, idem ei est quod & Apostolus dicit: Hoc itaque dico, fratres, tempus breve est: reliquum est, ut qui habent uxores, tanquam non habentes sint. Item, Volo vos, inquit, sine sollicitudine esse. Qui sine uxore est, cogitat quae Domini sunt, quomodo placeat deo. Mulier in nupta & virgo cogitat quae Domini sunt, ut sit sancta corpore & spiritu. Nimirum secundum huiusmodi praedicationem

1. Cor. 7.

Ibidem.

cationem

CINERVM.

7

cationem evangelicam, siue apostolicam vivere, hoc est sponsum de cubili, & sponsam de thalamo suo exire.

¶ Circa tertium principale dicitur:

Inter vestibulum & altare plorabunt sacerdotes ministri domini, & dicent: Parce domine, parce populo tuo, & ne des hereditatem tuam in opprobrium, ut dominentur eis nationes. Quare dicunt in populis, ubi est deus eorum?

¶ Hic designatur sacerdotalis intercessio. Nempe sacerdotum est orare pro populo. Vnde in Levitico scriptum le Levit. 4. gimus: Si omnis turba filiorum Israel ignoraverit, & per Sacerdotum imperitiam fecerit contra mandatum domini, rogante pro muus. 0. eis sacerdote, propitius erit eis dominus. Si peccaverit princeps, & fecerit quod lege domini prohibetur, rogabit pro eo sacerdos, & p peccato eius, & dimittetur ei. Quod si peccaverit anima per ignorantiam de populo terre ut faciat quicquam de his quae domini lege prohibentur, atque delinquat, & cognoverit peccatum suum, rogabit pro ea sacerdos, & dimittetur ei. Vnde & hic dicitur: Inter vestibulum & altare plorabunt sacerdotes ministri domini, & dicent: Parce dñe, parce populo tuo. Vbi propheticus sermo & locum designat ubi praecentur sacerdotes, & quales esse sacerdotes, & quid postulare debeant p populo deprecantes.

¶ Porro locum designans dicit: Inter vestibulum & altare, quo praecul dubio assiduitatem significat religionis & continentiae sacerdotum, qui ut parati sint semper ad orationes & hostias deo iugiter offerendas, in castis locis & domibus circa templum, vel ecclesias deo dicatas decet commorari, quomodo videmus apud viros religiosos observari, qui sub regulari disciplina in sacris locis commanentes, ad preces & dei laudes nocte, & interdum excubantes perugilant, quemadmodum hic Propheta quum hec diceret, futurum esse praenidebat. Qui eiusmodi sunt & sui non obliuiscuntur propositi, quo proposuerunt esse sacerdotes domini plorant & orant die ac nocte, crebris noctum vigilis dierumque ieiuniis pro peccatis populi Christiani.

¶ Quales autem esse debeant sacerdotes satis innuit, dum Sacerdoti ministri domini, utpote qui se habitu & actu, domini ministri esse testentur, sicut ipse ait: Qui mihi ministri sunt, me sequatur. Non ergo possunt esse ministri avaritiae, Ioan. 12.

Inter vestibulum & altare,

Matth. 6.

Bibliotheca

Quid sacerdotes
precentur.
Ezech. 32.

Ezech. 22.

Hostis ecclesie.

Vbi est
deus eorum.

dicente domino: Non potestis deo seruire & mammonæ. Non immunditiæ & luxuriæ: quia non nisi qui ingreditur sine macula, & operatur iustitiâ, stabit in tabernaculo dei in loco sancto, sicut ipse ait: Ambulans in via immaculata, hic mihi ministrabit. Non arrogantiae vel ambitionis, dicente rursum domino: Non habitabit in medio domus meæ qui facit superbiam.

¶ Denique quid sacerdotes ministri domini precari debeant, ostendit dicens: Parce domine, parce populo tuo, quo modo Moyses oravit pro populo, dicens: Aut dimitte eis hanc noxam, aut dele me de libro tuo quem scripsisti. Parceret & nunc populo suo dominus, si essent qui precibus suis obiectis starent pro populo. Hinc enim per Ezechielem dominus dicit: Quæ sui de eis virum qui interponeret sepe, & staret oppositus contra me pro terra, ne dissiparent eam, & staret oppositus contra me pro terra, ne dissiparent eam, & in igne ire meæ consumpsi eos. Parce, inquit, domine, parce populo tuo, & ne des hereditatem tuam, id est, eundem populum tuum, ecclesiam tuam, quæ est hereditas tua, magno precio per te redempta.

¶ Hanc ergo hereditatem tuam ne des in opprobrium, ne super illam gaudeant inimici eius, ne deprædentur, ne dissipent, ne discendant eam extranei, hostes eius, inimici tui, siue demones illi sint, siue homines mali, videlicet, vel tyranni auferentes substantiam & humanam pacem, siue hæretici surripientes fidem unitatem, siue falsi fratres sint qui videntur esse domestici, & veri sunt inimici. Precantes ergo sacerdotes ministri domini dicant, parce domine, parce populo tuo. Sequitur:

¶ Quare dicant in populis vbi est deus eorum? hoc erat insipientium, dicere in populis, vbi est deus eorum? pro eo quod videbant virgam peccatorum admissam super sortem iustorum, & cædi corpora eorum, diripi substantiam eorum, irrideri simplicitatem eorum, blasphemari pietatem & sanctitatem eorum, negari fidem eorum, suggillari spem eorum, infamari mendacibus calumniis innocentiam ipsorum, putare illos non habere deum, aut certe non posse, aut non velle eos adiuvare deum ipsorum. Non ita, sed quid?

Zelatus

Zelatus est dominus terram suam, & pepercit populo suo.

¶ Zelatus est dominus terram suam, hereditatem suam, Zelus dei ecclesiam suam, id est, fideles suos: zelatus est inquam, zelo bono, zelo paterno: & sicut pater percutiens miseretur filiorum suorum, & parcat eis ita percussit, & percutiendo pepercit populo suo tanquam filius. Ecclesiam quippe suam dominus his nostris temporibus (sicut etiam saepe prius) zelatus est, ne sacramenta eius indigne tractarent, & permisisse fieri persecutiones ut electi cribrentur sicut triticum discedente palea, qualis in initio fuit proditor Iudas, oportere indicis hæreticos quoque esse, ut qui probati essent, fierent manifesti, & inter ipsas tribulationes fieret clariore, signis etiam & virtutibus glorificati. Hanc disciplinam patris ignorantes dicebatur, & dicunt in populis: Vbi est deus eorum? Qui autem intus esse videntur, quasi eundem proficendo deum dicunt: Vbi est sanctitas vel perfectio viarum illorum? Quemadmodum in amicis Iob apparuit, qui ex eo quod percussus erat, opinabatur quod coram oculis dei extitisset impius, qui coram hominibus insti famam obtinuerat. Dicebant enim: Vbi est timor tuus, vbi est fortitudo tua, & perfectio viarum tuarum? Recordare obsecro te, quis vnquam innocens perisit, aut quando recti deleti sunt? Quin potius vidi eos qui operantur iniquitatem, & seminant dolores & metunt eos, stante deo perisse, & spiritu ire eius consumptus esse. Subauditur, ut tu nunc consumptus es. Sic longa cōcertatione contendebant, ut cogerent eum cedere, ad consentiendum eis quod de illius vita nullatenus bene aestimandum sit, quemcunque aduersis opprimi, vel flagellis diuinitus cingi contigerit: & quod neminem cōtingat secundum corpus consumi, nisi pro merito propriæ iniquitatis. At ille plus aliquid sentiebat quam quod hic dictum est: Zelatus est dominus terram suam, & pepercit populo suo, videlicet quod neque (ut illi aestimant) semper peccatores aut impij reputandi sint quos deus afflixerit, neque omnes quos deus percussit permittit, percussit à deo zelo corripientis ad purgationem, verum nonnullos ad probationem ut coronæ illis & præmia multiplicentur.

¶ Circa quartum principale dicit: Et respondit dominus, & dixit populo suo. Ecce ego mittam

Non semper ob peccata homines affligi.

IN DIE

uobis frumentum & uinum, & oleum, & replebimini in eis, & non dabo uos ultra opprobrium in gentibus.

Hic ponitur benigna dei promissio. Ecce, inquit, ego mittam uobis frumentum, & uinum, & oleum. Si consideremus maiestatem eius qui hæc pro magno promittit, maius aliquid his tribus, scilicet frumento, uino & oleo, significatur quam carnalis quisque & animalis homo, uel etiam Iudæus intelligat, uidelicet frumentum illud, & uinum & oleum illud, quo edentes illud & bibentes, & quo delibuti, omnes æternitatem gloriæ consequantur. Et istud quidem frumentum corporale uinumque & oleum dona dei sunt, & nonnulli timentibus deum pro quadam consolatione dantur, & data sunt. Sed frustra dantur, & frustra sumuntur, nisi uidentes istis operemur, uel queramus frumentum illud quod est uerbum dei, scilicet Christus, qui

Frumentum, uinum, & oleum mys.

Ioan. 12.

Luc. 10.

de semetipso loquens dicit: Nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit, ipsum solum manet, si autem mortuum fuerit, multum fructum affert, & uinum & oleum illud quod pius Samaritanus uulneribus eius qui in latrones inciderat, infundit. Quia nimirum de talibus ueraciter dicit maiestas promittentis, & replebimini in eis. Sola nempe hæc sunt quibus repleri usque ad sufficientem uacuitas nostra possit.

FERIA QUINTA POST diem cinerum.

Esa. 38.

In diebus illis ægrotauit Ezechias usque ad mortem.

In hac lectione tria nobis consideranda proponuntur. Primum est Ezechiae regis lethalis ægrotatio. Secundum est ægrotantis lachrymosa deprecatio. Tertium lachrymose deprecantis benigna eruditio. Primum à principio lectionis. Secundum, ibi: Et conuertit. Tertium, ibi: Et factum est uerbum domini. Circa primum aduertendum est, quod sancta mater ecclesia quæ nos hesternæ die hortata fuit uerbis prophetici sermonis ad ieiunium, hodie proposito nobis Ezechiae regis exëplo productionem uitæ precibus obtinentis, inducit ad orationem. Hæc enim post ieiunium satisfactionis altera pars est. At ergo: In diebus illis ægrotauit Ezechias usque ad mortem.

POST DIEM CINERVM

9

ad mortem. Vbi tria sunt consideranda. Primum est ægrotationis occasio. Secundum est morituri præmonitio. Tertium est mortis denunciatio. Secundum ibi: Et introiit ad eum. Tertium ibi: Quia morieris tu, & non uiues. Circa primum aduerte quod hanc Ezechiae dicunt ægrotationibus causam fuisse, quia post incredibilem diuinitus sibi datam uictoriam de rege Assyriorum, in cuius castris angelus domini una nocte percusserat cætu octoginta quinque milia uictorum, in superbiam elatus est, nec deo debitas reddidit gratiarum actiones. Circa secundum quod est morituri præmonitio, dicitur:

Esa. 37.

Et introiit ad eum Esaias filius Amos propheta, & dixit ei: Hæc dicit dominus: Dispone domui tuæ.

Hoc est, Hæredem designa qui tibi morituro succedat. Quum autem & ipsi nos morituros non ignoremus, etiam nobis dictum putemus, Dispone domui tuæ. Itaque tripharia nobis est domus disponenda. Prima est habitationis terrenæ. Secunda est domus conscientie propriæ. Tertia est domus habitationis æternæ. Domus habitationis terrenæ, in opibus & familia consistit. Igitur de rebus seu opibus, dum in tua sunt potestate, dispone per æquitatem & iustitiā, cuique quod suū est reddendo, si potes: si nō potes, saluabit te bona uoluntas sine opere, sed cuncta ut nosti priusquam moriaris edicito, ne post te lites derelinquas. Ergo, si potes, aliena restitue, ne cū importabili sarcina iniquitatis, hinc ad iudiciū dei demigras, in operibus manuum tuarum peccator cōprehendaris, & accepta damnationis sententia cum sarcina iniquitatis demergaris in infernum. Proinde etiam familiam in filiis & domesticis tuis in uita tua moderando & corrigendo dispone, ne quomodo quondam Heli propter filiorū peccata, quæ corrigere distulauit, à deo percussus interiret, & ipse ob simile delictum à domino reprobaretur.

Triplex domus dispone.

Domus habitationis terrenæ.

1. Reg. 3.

Porro conscientie tuæ domum hoc modo dispone, ut uidelicet hæc per uerā cordis cōpunctionem, immundo primum habitatore pulso, mox intromissō per aurium feciam ut di nostras lumine uerbi dei, cōfessionum scopis mundatam, sponas. & operibus piis red dere cures ornatā. Pelles autem ex ea habitatorem immundum, si secundum consilium archan-

Tob. 6.

FERIA QUINTA

geli Raphaelis, cordis particulam id est, sollicitè meditationis curam, vel super illos cunctis metuendos inextinguibiles gehēnæ carbonēs, vel certe super illius ignis carbonēs quē dominus ipse misit in terrā, & vult vehementer accendi, collocaveris. Quid enim sunt aliud sua incarcerationis, cōuersatio cum hominibus super terrā, cōfessio suæ doctrinæ verba, passio denique & preciosa mors ipsius quā incomparabilis argumento dilectionis pro nobis adiit, quid inquam sunt hæc, nisi diuinæ dilectionis indicia, & cōgesti super caput mentis nostræ carbonēs ignis & amoris incitāmēta? Hinc proculdubio cōpunctionis fumus ascendens extricat omne genus dæmoniorū. Exeat autem necesse est ab hac domo, malarū corruptus aer cogitationum, & cōfessio verbi quasi vitalis aēr refrigeriū, apertis (vt iā dictū est) aurū fenestris, quasi salubris aer introeat. Quo peracto poteris in hac tua domo spe sancta conquisce, & dicere: Conuerte anima mea in requiem tuam.

A sua domo vagi.
Eccles. 21.

Prou. 7.

Luc. 10.

Gene. 4.

Domus æternitatis.
Eccles. 11.

1. Cor. 5.

¶ Verū vt histriones, & illis similes, homines vitæ leuioris raro propriis in domibus reperiuntur, sed magis in domibus alienis, iuxta illud: Pes fatui facilis in domū proximi, & illud de muliere indisciplinata. Garrula vaga, quietis impatiens, nec valens in domo consistere pedibus suis, Nunc foris, nunc in plateis, nunc iuxta angulos insidians, sic nimirum homines vani à semetipsis dissidentes, & intra semetipsos nullam habentes requiem, ad aliena se conuertunt, vt vel in ipsis exterioribus, & fluxis rebus ad tempus vtrunque sese solentur. Vno siquidem illo (quod necessariū est, & solum sufficit) derelicto, vagi & profugi sunt super terrā. Vagi per inordinatā & insatiabilem cōcupiscentiam, profugi verò per sceleratam conscientiam. Denique de domo mansionis æternæ dictū est: Et ibit homo in domum æternitatis suæ, videlicet corpus in terram, vbi tamen in perpetuum non manebit spiritus autem in locū suū quem sibi metipso sua libera voluntate elegit, & operibus suis quæ gessit in corpore præparauit, siue in suppliciis, siue in deliciis & gaudiis sempiternis. Domus itaque nobis ipsis si sapiamus, domū tēpus & facultas datur, in cœlo cōparemus, vt possimus cū Apostolo dicere: Sciimus quoniā si terrestris domus nostra huius habitationis dissoluatur,

POST DIEM CINERVM.

16

dissoluatur, quod ædificationem ex deo habemus, domum non manufactam, sed æternā in cœlis. Nam & in hoc ingemiscimus, habitationem nostram quæ de cœlo est superindui cupientes: si tamen vestiti, & non nudi inuentiamur, videlicet à veste nuptiali. Ad hanc domum suspiramus cum Propheta dicentes: Heu mihi quia incolatus meus prolongatus est: sicut & Apostolus qui rursum ait: Nam & qui sumus in hoc tabernaculo ingemiscimus grauati, quotidianis, scilicet, hostium incurSIONIBUS. Tabernaculum enim diuersorum militantium est. Ergo quia nō poteris hic amplius villicare, & velis nolis demigrādum est, illic tibi mansionem per sanctæ operationis instantiā parare contende. Illuc iam mente transcede, desideriorum sanctorum & precum nuntios præmitte, illic colloca thesaurū tuū, vbi nec arugo nec tinea demolitur, & vbi fures non effodiunt & furantur, vt & illuc in hora supremæ diuulsus à corpore spiritus tuus euolet & ascēdat. Vbi enim est thesaurus tuus, ibi & cor tuum erit. Circa tertium quod est mortis denunciatio, dicitur:

2. Cor. 5.

Matth. 6.

Ibidem.

Quia mortieris tu, & non uiues.

¶ Hoc dicebat Propheta secundum dispositionem causarum inferiorum quæ sufficiebant ad mortem regi inferendam. Et non uives, inquit, scilicet in futura vita cum domino. Et ita cōminatur ei & corporis & animæ mortem, quia uiuens non fecerat quod debebat.

¶ Circa secundum principale dicitur:

Et conuertit Ezechias faciem suam ad parietem, & orauit ad dominū, & dixit: Obsecro domine, memento quæso quomodo ambulauerim corā te in ueritate & in corpore perfecto, & quod bonum est in oculis tuis fecerim. Et respondit Ezechias sicut magno.

¶ Hic ponitur ægrotantis Ezechie lachrymosa deprecatio. Audita nempe sententia suæ mortis, ad preces & spem se totum conuertit. Conuertit autem faciem suam ad parietem, ne vel suis audiretur gemitus, vel lachrymarum viderentur. Et orauit ad dominum, & dixit: Obsecro domine, memento quæso quomodo ambulauerim coram te in ueritate, non in hypocrisis vel simulatione. Nec tamen depudentem est iactantia, quia à se bene gesta cōmemorauit, sed prudens, vt videlicet in extrema necessitate spem quæ mendat.

Citra culpam se cō-

FERIA QVINTA

2. Par. 28
 Impietas
 Achar.

Paries ad
 que fletus
 conuertitur.
 Job. 1.

Ezech. 8.

tum maxime erat necessaria, confirmaret, iuxta illud, In die malorum, non immemor sis honorum. Sicut autem grauis culpa est sibi arrogare vel quod non habet, vel quod non est, sic etiam culpa nulla est, si humiliter dicitur de se quod bonum est. Et in corde perfecto, inquit, id est, corde integro, non diuiso, vt post idola claudicarem, sicut fecerunt predecessores mei reges multi.

¶ Et quod bonum est, in oculis tuis fecerim. Pater enim ipsius Achar dei cultum prorsus abiecerat, & vsque adeo aboleuit, vt templum domini clauderet, ne illuc colendi gratia quisquam ingrederetur. Et de altari domini, id est, alteri holocaustorum, quod æneum erat (vt dicunt) horologium fecerat, & multiplicauerat sacrilegia & cultu idolorum. Ezechias autem abominaciones & simulachra que reliquerat iste suus pater destruxit, & dei cultum in statum pristinum restituit. Et fleuit, inquit, Ezechias fletu magno. Et vtique fletu magno, quia rei magnæ, imò omnium maxime, iacturam deflebat, quia videlicet non haberet quem post se relinqueret filium heredem, vnde possit impleri ea que ipsi David facta fuerat à deo pollicitatio, dicente: De fructu ventris tui ponam super sedem tuam.

¶ Sanè ad nostram quoque spectat eruditionem, quod dictum est conuertisse regem faciem suam ad parietem & fleuisse. Paries enim qui diuidit inter nos & deum, peccatorum nostrorum congeries est. De quo nobis valde est formidandum, ne cadens opprimat nos, quomodo super filios Iob paries cecidisse legitur, & hos omnes oppressisse. Inclinator enim est ad casum. Parietem hunc in Ezechiele fodere iubemur, vt videamus & cognoscamus abominaciones intra parietem hunc magnas, iram dei prouocantes. Si enim nosmetipsos ad hunc parietem (annos nostros in amaritudine animæ nostræ recogitantes) conuertimus, copiosam proculdubio reperiemus causam plorandi. Potest nihilominus per hunc parietem non incongrue fragilis nostræ carnis mortalitas designari, cuius etiam consideratio inducit ad fletum & humilitatem.

¶ Cæterum & illud ociose prætereundum non est, videlicet quod si Ezechias non audisset denunciata sibi mortis sententiam, nequaquam se fletus ad orationem conuertisset.

POST DIEM CINERVM. 11

tisset. Vnde pater culpandos esse qui ægrotantem quemlibet fratrem vel proximum, spe longioris vite vel recuperandæ sanitatis fallaciter lactantes, studio placendi decipiunt. Hæc enim repromissio nequissima multos perdidit. Debent itaque ægrotantem viscentes, præsertim corporum medici, vbi verosimiliter de morte timetur, illud suggere quod hic propheta domini Ezechie regi denunciauit, Dispone domui tuæ, quia morieris tu, & non viues.

¶ Circa tertium principale dicitur:

Et factum est verbum domini ad Esaiam, dicens: Vade, & dic Ezechie. Hæc dicit dominus deus David patris tui. Audiui orationem tuam, & vidi lachrymas tuas. Ecce ego adiciam super dies tuos, quindecim annos, & de manu regis Assyriorum eruam te & ciuitatem istam, & protegam eam, ait dominus omnipotens.

¶ Hic ponitur lachrymosæ deprecationis benigna exaudicio. Vbi etiam patet quantum potest apud deum humiliari & compuncti cordis supplicatio. Factum, inquit, est verbum domini ad Esaiam: videlicet à denunciata regis morte, priusquam mediam atrijs partem egrederetur. Hæc dicit dominus deus David patris tui, cuius & fidem feceris, & opera, & desideras impleri que sunt illi de nascituro ex eius semine Christo promissa. Audiui orationem tuam, vidi lachrymas tuas, quibus tibi donari vitam postulasti.

¶ Sed nonne falsum dixerat qui denunciauerat moriturum? Rursus: Si hoc quod dixerat propheta viderat in libro diuinæ veritatis, falsum vidisse putetur, & quod consequens est, mutata fuisse videtur præscientia dei? Sed verum propheta dixerat, nec quicquam falsum aut incertum scriptum est in libro vite, in speculo diuinæ veritatis. Nam

quasi duobus modis aliquid illic scriptum est, videlicet, vel secundum causas superiores in mente diuina, & sic erat ibi scriptum regem non moriturum, quod vtique dominus propheta non ostendit, vel secundum causas inferiores cuiusmodi sunt morbi, vel casus quilibet mortis discernentes, & sic erat ibi scriptum Ezechiam moriturum, & hoc ostendit dominus Esaiæ: Non ergo falsum dixerat Esaias, nec mutata est præscientia dei. Deus enim (vt beatus Gregorius ait) sententiam suam, non consilium

AEgrotantes nō debere spevana lactari. Eccli. 29.

Num vera fuerit Esaiæ denunciatio.

In dei præscientia aliquid duobus modis esse.

FERIA QUINTA

mutauit. Res tantum mutatae sunt, non consiliū dei. Naturam enim quae iam in rege defecerat, sciebat dominus se reparaturum ad orationem & lachrymas deprecantis. Quod autem Propheta mortem denūciās mentitus nō fuerit, vel hoc declaratur exemplo, quo uidelicet quispiā de cāco loquens, diceret: Iste amplius non videbit, etiam si postea per dei potentiam miraculosē foret visum recepturus: non propter hoc mentitus esse diceretur, qui dixerat hunc amplius non visurum, nec falsum dixisset secundum intentionem suam, quae causis naturalibus tantum & inferioribus nitebatur.

Oratione
vitā pro-
longari.

2. Reg. 12.

1. Reg. 14

3. Reg. 21

Ion. 3.

Prou. 28.

Vitā pro-
longant.

Exod. 20

Deut. 22.

Ecce, inquit, ego adiiciam super dies tuos quindecim annos, non ultra illos quos in praesentia mea statueram, sed istos quindecim quibus carere propter peccata tua merueras, reddam tibi, & erit vita tua tanta, quanta fuerat in praesentia mea. Huic simile aliquid habes in David, qui mox ut ad Prophetam Nathan se arguentem de crimine, dixerat corde contrito & humiliato, peccavi, audire merui. Dominus quoque transiit peccatum tuū, nō morieris. Et rursus alibi: Quum vidisset Dauid angelum percutientem plaga mortis populum, & dixisset orans & clamās ad dominum: Ego sum qui peccaui, & ego inique egi: isti qui oues sunt quid fecerunt? Verratur obsecro manus tua contra me, & contra domum patris mei, statim post hoc audiuit ad se Prophetam dicentem: Ascende, & constitue altare domino, & plaga cessauit. Sic regi Achab, sic etiam Niniuis dominus pepercit, quia induti sunt faccis, & ieiunantes clamauerunt ad dominum in fortitudine.

Potro vitam hominibus prolongant, tum largitas, sicut per Salomonem dicitur: Qui odit avaritiam, longi sient dies eius, tum erga parentes honor & reuerentia, dicente domino: Honora patrem tuum & matrem tuam, ut bene sit tibi, & sis longaeuus super terram. Tum erga proximos pietas & misericordia, dicente rursus domino per Moysen: Si ambulans per viam in arbore, vel in terra nidum auis inneneris, & matrem pullis vel ouis incubantem, non tenebis eam cum filiis, sed abire patiaris captos tenens filios, & bene sit tibi, & longo viuas tempore. Sanè quo magis erga homines clementia mouerentur, ipsi & etiam bruti

POST DIEM CINERVM.

12

tis animantibus (ut longa vita essent non indigni) hanc iubet impendere misericordiam. Sequitur. Et demanū regis Assyriorum eruiam te, ut nouerimus deum precantibus non modo quae salubriter postulant, sed etiam ea plerumque quae non postulant elargiri.

FERIA SEXTA POST diem Cinerum.

HAE DICIT DOMINUS DEUS: Clama, ne cesses, quasi tuba. *Esa. 58.*
exalta uocem tuam.

In hac lectione quatuor nobis consideranda proponuntur. Primum est, indicta prophetae libera peccantium reprehensio. Secundum est, superuacui & inutilis ieiunij reprobatio. Tertium est, accepti deo ieiunij ostentio. Quartum. Accepti deo ieiunij fructificatio. Primum à principio lectionis. Secundum ibi: Quare ieiunauimus. Tertium ibi: Nōne hoc est magis. Quartum ibi: Tunc erumpet quasi mane.

Circa primum. Primo, libera & distincta peccantium increpatio prophetae diuinitus inducitur. Secundo, unde redarguendi sunt peccatores, aperitur. Circa primum dicitur: Hæc dicit dominus deus. Ergo timeant & audiant vniuersi, nec vereatur prædicare sacerdos, quod ipse loquutus est dominus. Leo rugiet (inquit Amos propheta) quis non timebit? Dominus deus loquutus est, quis non prophetabit? Sed quid dicat aduerte. Clama, inquit, ne cesses. Verbum hoc prophetis primum, deinde Apostolis, post ecclesiae prædicatoribus, & cuilibet eorum dirigitur, quasi dicat dominus: Licet aduersum te ferueat impiorum turba, quasi mare quod quiescere non potest, clama tamen, neque timeas à facie eorum. Non enim debet lucerna verbi dei sub modio humani timoris abscondi. Nam (ut beatus Grego. ait) præconis officium suscipit quisquis, ad sacerdotium accedit. Ut autem aduentum iudicis qui terribiliter sequitur, ipse clamando gradiatur. Ne cesses, inquit, à prædicationis clamore: sicut & Apostolus ad Timotheum scribens ait: Prædica verbum, in sta opportune, importune.

Quid enim aliud quam speculatoris officium est mini-

Amos. 5.

Liberè vi-
tia arguen-
da.

1. Tim. 4.

FERIA SEXTA

Prædicator
tor specu-
latores
Ezech. 3.

stetum prædicatoris? Speculatoris autem in alto stantis atque vigilantis est, venientia de procul magna nunciare, sicut ad Ezechielem dominus ait: Fili hominis speculatorem te dedi domui Israel. Audies de ore meo verbum, & annuntiabis eis ex me. Si dicente me ad iupium morte morieris, non annūciaveris ei, neque loquutus fueris ut avertatur à via sua impia & vivat, ipse impius in iniquitate sua morietur, sanguinem autem eius de manu tua requirā. Si autem tu annūciaveris impio, & ille non fuerit cōversus ab impietate sua & à via sua impia, ipse quidem in impietate sua morietur, tu autem animam tuam liberasti. Et hæc quidem ad vnumquemque celestis verbi prædicatorem. Ad populum autem quid à domino dicatur adverte: Constitui, inquit, super vos speculatores, & dixi: Audite vocem tubæ. Et dixerunt: Non audiemus. Ideo audite gentes, & cognoscite congregatio, quanta ego faciā eis. Audi terra. Ecce ego adduco mala super populum istum, fructum cogitationum eius, quia verba mea non audierūt, & legem meam proiecerunt. Qualiter autem se habeant huius temporis auditores, ad verbi dei prædicatoris dictū fuit super epistolam Dominicæ. 23. post Penthecosten.

Vox tubæ.

¶ Quasi tuba exalta vocem tuam. Vox tubæ strennuos ad fortiter agendum incitat, ignavos autem & desides terrore dissolvit, & in fugam convertit. Porro sicut per tubam resurgunt mortui in die novissimo, ita & nunc per tubā prædicationis resipiscunt & resurgunt prævaricatorum quidā à peccato. Vnde qui in monumētis sunt (inquit dominus) audient vocem filij dei, & qui audierint, vivent. Circa secundum ubi prophetæ vnde sint arguendi peccatores aperiuntur, subditur:

Et annuncia populo meo scelera eorum, & domui Iacob peccata eorum. Me etenim de die in diem querunt, & scire vias meas volunt, quasi gens quæ iustitiam fecerit, & quæ iudicium dei sui non dereliquerit. Rogant me iudicia iustitiæ, & appropinquare deo volunt.

¶ Vbi ostēdit peccatores reprehēdendos esse de duobus. Primo de manifesta iniquitate. Secundo de iustitiæ mendaci simulatione, ibi. Me etenim. Circa primum dicit: Annuncia populo meo siue illis per hoc placeas, siue displiceas, nec

POST DIEM CINERVM.

19

ceas, nec assentatores imiteris, qui per dulces sermones & benedictiones seducunt corda innocentium, à quibus iubeat Apostolus declinare. Annuncia, inquit, populo meo scelera eorum, ut & hæc cognoscant, & super iis in spiritu humilitatis & in animo contrito luctum habentes, accepta remissione deo reconcilientur.

¶ Sed vā malitiæ tēporum nostrorum, quibus quod Hieremias plangens ait, adimpletur. Prophetæ tui non aperiebant tibi iniquitatem tuam, ut te ad penitentiam provocarent. Quod nimirum hominum peccata merentur, qui non nisi tales habere volunt prædicatores, quibus dicant: Loquimini nobis placentia, videte nobis errores, declinate à me viam, auerte à me semitam, cesset à facie nostra sanctus Israel: sed quid sequatur adverte: Disperdet, inquit, dominus ab Israel caput & caudam. Longeuus & honorabilis ipse est caput, & propheta docens mendacium ipse est cauda. Et erunt qui beatificant populum istum seducētes, & qui beatificantur, præcipitati. Itaque annuncia, inquit, populo meo scelera eorum, & domui Iacob peccata eorum. Scelerum vocabulo maiora, peccatorum verò nomine, delicta minora accipiuntur. Clericorum seu Sacerdotum sunt scelera, populus quippe Dei ipsi sunt, & sanctuarij pondus præscriptio legis pondere publico grauius est.

¶ Secundo ostendit sermo propheticus arguendos esse peccatores de simulatione iustitiæ quum dicit: Me etenim de die in diem querunt, hoc est, querere se simulant, ad templum scripturas audituri pergunt, & dei verbo (ut videtur) intendunt. Et scire vias meas volunt, hoc est præcepta mea, actiones meas, voluntatem meā. Hæc inquam scire volunt, non facere, de quibus ad Ezechielem dominus loquitur, dicens: Fili hominis filij populi tui qui loquuntur de te iuxta muros, & in ostiis domorum, dicunt vni ad alterum vir ad proximum suum loquentes: Venite & audiamus quis sit sermo egrediens à domino. Et veniunt ad te quasi ingrediatur populus. Et audiūt sermones tuos, & non faciunt eos, quia in canticum oris sui vertunt illos, & avaritiam sequitur cor illorum. Et es eis quasi carmen musicum quod suavi dulcique sono canitur. Ait ergo:

Scire

Prædicator
vitet assen-
tationem.
Rom. 16.

Thren. 2.
In prædica-
tores adu-
lantes.

Esa. 30.

Falsa iusti-
tiæ simula-
tio.

Ezech. 33.

FERIA SEXTA

Scire vias meas voluit quasi gens quæ iustitiam fecerit, quasi dicat: Non ad iux prauitatis correctionem, sed ad simulationem iustitiæ, quasi gens quæ iustitiam fecerit, ad te veniant dei verbum audituri. Et quæ iudicium dei sui non dereliquerit. Iudicium est in discussione sui, de quo per apostolum dicitur: Si nosmetipsos diiudicemus, non utique iudicemur. Iustitia vero executio iudicij, & delicti proprii in semetipso punitio est. Vtrumque necessarium est. Feci iudicium & iustitiam (ait propheta) non tradas me calumniantibus meis: hoc est, Quam in memetipso peccata mea visione condigna punierim, non puniat obsecro tuum (quasi adhuc iniquus) odientium me furor. Rogant me iudicia iustitiæ, ut eos iussu iudicem, quasi sint ipsi iusti. Non autem petunt iudicia misericordiarum, quasi se iustos, inuictum vero deum cōuicturi. Et appropinquare deo volunt, hoc est, accedere volunt cum deo in iudiciū, opera & quasi innocentiam suam defensori.

¶ Circa secundum principale dicitur:

Quare ieiunauimus & non asperxisti, humiliauimus animas nostras & nescisti? Ecce in diebus ieiunij uestri inuenitur voluntas uestra, & omnes debitores uestros repetitis. Ecce ad lites, & contentiones ieiunatis, & percussis pugno impiæ. Nolite ieiunare sicut usque ad hanc diem, ut audiat in excelsis clamor uester.

¶ Hic ponitur inutilis ieiunij reprobatio. Vbi primo ponitur suam iactantiam iustitiæ superba aduersus deum querela. Secundo ieiunij ipsorum reprobationis causa, ibi: Ecce in diebus. Circa primum ex eorum persona loquitur propheta, dicens: Quare ieiunauimus, & non asperxisti? Vbi inique & imperite iniustitiæ arguunt deum, quod eorum bona opera non aspicit. Non aspicere dicitur deus quæ non acceptat, nec remunerat, quasi eorum opera pro magno esse debeant deo, & ea mox debeat remunerare. Quam ob rem contra deum tumentes mox parati essent dicere hypocritæ murmurantes quod in Malachia propheta scriptum est: Vanus est qui seruit deo, & quod emolumentum quia seruauimus præcepta eius, & ambulauimus tristes? Sanè duobus modis se domino seruuisse iactant, vel potius impropere deo obiciunt, scilicet in pietate victus, quam dicunt: Quare ieiunauimus, & non aspe-

Malach. 3.

xisti, &

POST DIEM CINERVM. 14

xisti, & in asperitate vestitus dum dicunt: Humiliauimus animas nostras, & nescisti.

¶ Circa secundum, quod est ieiunij ipsorum reprobationis causa, mox subiunctum est: Ecce in diebus ieiunij uestri inuenitur voluntas uestra, quasi dicat: Ideo ieiunia uestra non probō, quia non mihi sed vobis ieiunatis. hoc est: Non ad meam, sed ad vestram duntaxat ieiunatis voluntatem.

¶ Sunt enim qui indicta ieiunia contemnentes, ieiunia quædam sibi propria voluntate statuta ieiunant, non ad dei, sed suam ipsorum voluntatem.

¶ Denique quidam auaritiæ, quidam gulæ, ceteri verò superbix & malitiæ suæ ieiunant. Luxu seu gulæ ieiunant, qui ex ieiunio maiorem post intendunt luxum & gulæ voluptatem, quibus dicitur: In diebus ieiunij uestri inuenitur voluntas uestra.

¶ Auaritiæ ieiunant, qui ne per luxum rem diminuât impensis parcentes, suos suorumque ventres modio castigant iniquo, quibus dicitur: Et omnes debitores vestros repetitis. Verum qui repetit non habentem, inopi facit iniuriam, imò & violentiam, cui nimirum per legem dicitur: Si pi- Exod. 22. gnus à proximo tuo acceperis, vestimentum ante solis occasum reddes ei, ipsum enim solum est operimentum carnis suæ.

¶ Superbiæ suæ & malitiæ ieiunant, quibus dicitur: Ecce ad lites & contentiones ieiunatis, & percutitis pugno impiæ. Quibus etiam per B. Iacobum dicitur: Quod si zelum amarum habetis, & contentiones sunt in cordibus vestris, nolite gloriari & mendaces esse aduersus veritatem. Et post pauca subdit: Vbi enim est zelus & contentio, ibi inconstantia & omne opus prauum. Et quod peius est quam verbis contendere, etiam percutitis pugno impiæ. Tale ieiunium indixit Iesabel sanctum Naboth falsis testibus oppressura.

¶ Tale etiam erat ieiunium Scribarum & Phariseorum & Pontificum interficientium Christum, qui non introierunt in prætorium Pilati ut non contaminarentur, sed manducarent Pascha. Sic nimirum quosdam ieiunare cōspicimus ad scelus & nefas, quales erant illi quadraginta

Quæ ieiunia repro-
bantur.

Exod. 22.

Iacob. 3.

3. Reg. 21.

Ieiunium

prædicat

Iesabel.

Ioan. 18.

FERIA SEXTA

Iudei qui ieiunantes, dicebant: Deuotione deuonimus nos nihil gustaturos donec occidamus Paulum. Quosdam denique ob ieiuniorum molestiam vsque adeo cerebrosos & impatientes spectamus, vt vel ad minimam quamlibet occasionem etiam furere putentur. Quibus omnibus frustra ieiunantibus dicitur:

Gen. 19.

Nolite ieiunare sicut vsque ad hanc diem, vt audiat in excelso clamor vester. Clamor noster auditur, quando nos ante deum operum nostrorum peruersitas accusat, sicut scriptum est: Clamor Sodomorum multiplicatus est, & peccatum eorum grauatum est nimis. Descendam, & videbo vtrum clamorem qui venit ad me opere compleuerint. Frustra igitur ieiunius atterimur, quâ diu de nobis clamor auditur, vnde sequitur:

Nunquid tale est ieiunium quod elegi per diem affligere hominem animam suam? Nunquid contorquere quasi circulum caput suum & faciem? & cinerem sternere? Nunquid istud uocaui ieiunium & diem acceptabilem domino?

Deus enim non querit solam afflictionem nostrâ, nec capitis in modum circuli circumuolutionem, aut nunc huc, nunc illuc inclinationem, nec villatatem cilicij & cineris, nec rursum vt quis sacco vestiatur.

Circa tertium principale dicitur:

Nonne hoc est magis ieiunium quod elegi? Dissolue colligationes impietatis, solue fasciculos deprimentes. Dimitte eos qui confracti sunt liberos, & omne onus dirumpe. Frange esurienti panem tuum, & egenos uagrosque induc in domum tuam. Quum uideris nudum, operi eum, & carnem tuam ne despexeris.

Ieiunium deo acceptum.

Hic ostenditur quale ieiunium deo sit acceptum, quia nimirum illud quod pietas vera commendat, quæ in duobus illis præceptis consistit, quæ nobis per prophetam commendantur, ubi ait: Declina à malo & fac bonum.

Colligationes impietatis.

Circa primum hic dicitur: Dissolue colligationes impietatis, id est, impietatem in te per diurnam consuetudinem colligatam, vel vetustum in te peccandi propositum. Societates proinde, & consilia ad faciendum aliquod prauum perficiendum, colligationes impietatis rectè possunt intelligi. Fasciculi deprimentes, iniquitates

POST DIEM CINERVM.

15

iniquitates vniuscuiusque sunt, quæ supergressæ caput eius, sicut onus graue grauata sunt, vsque adeo, vt quasi mole alinaria peccatricem animam demergat in profundum. Possunt etiam horum fasciculorum deprimentium nomine angariæ iniquæ & oppressiones intelligi, quibus humiles à potentioribus opprimuntur. Dimitte eos qui confracti sunt liberos, id est, eos qui in te peccauerunt, propter quod & proprio peccato confracti sunt: liberos, nec liberati videntur nisi offensam donaueris. Illos proinde qui tibi debito sunt astricti, sed inopia, senio, morbo, vel alto quouis modo confracti satisfacere debito non sufficiunt, hos dimitte propter deum liberos, & debitum misericorditer relaxando, omne illorum onus sub quo procumbunt ante te dirumpe.

Circa secundum dicit: Frange esurienti panem tuum. Quum dicit, frange, docet cautelam & discretionem indante, & tollit excusationem indigentia. Frange, inquit, panem non de rapina alienum, sed tuum. Et egenos uagrosque induc in domum tuam, id est, non modo notos, sed etiam peregrinos & externos à quibus non speres in hac vita consequi pro impensis bonis remunerationem. Et carnem tuam ne despexeris, id est, proximum in necessitate constitutum, cui similem recognosce, exemplo illius qui ait: Si despexi prætereuntem eo quod non haberet indumentum. Quum ergo videris inopem (inquit Chrysost.) & dixeris, inanis est & sanus, nihil agens vult eibari, hæc dicas ad temetipsum: quoniam sanus existis pigritaris, & nihil agis eorum quæ iniunxit deus. Sed tamen nunquam dixit tibi: Quia pigritaris, non accendam tibi solem: quia nihil facis, extingam tibi lunam, cōstringam tibi ventrem, flumina tibi & fontes prohibebo.

Elemosyna quæ fieri facienda.

Iob. 31. Chrysost.

Nota.

Circa quartum principale dicitur:

Tunc erumpet quasi mane lumen tuum, & sanitas tua citius oriatur. Et anteibit faciem tuam iustitia tua, & gloria domini colliget te. Tunc inuocabis, & dominus exaudiet, clamabis & dicet: Nece adsum, quia misericors sum dominus deus tuus.

Hic describitur acceptus deo ieiunij, & in hac, & in futura vita fructificatio, hæc mixtim propheticus sermo prosequitur, dicens: Tunc erumpet quasi mane lumen tuum:

hoc est, postquam ieiunium tuum operibus pietatis ornaueris, tunc inquam erumpet quasi mane (scilicet post multam peccati noctem adlucentibus tibi radiis solis iustitiae) lumen tuum. Et hec est vna ieiunij utilitas, quia videlicet intellectum illuminat.

Ieiunij fructus quintuplex.
Malach. 4. **¶** Alia proinde utilitas est, quia videlicet rectificat & sanat affectum, unde sequitur: Et sanitas tua, scilicet à peccatis & vitiis quasi quibusdā lethalibus animae morbis, citius orietur. Quod inuenis Propheta quum dixisset: Vobis timentibus nomen meum, orietur sol iustitiae, mox securus adionxiet: Et sanitas in pennis eius.

¶ Tertia utilitas hinc proueniens est famae bonae & gratiae ante deum & homines: acquisitio, unde subditur: Et anteibit faciem tuam iustitia tua, hoc est, fama virtutis praecedet te, & lucebis aliis per exemplum quasi luminare in mundo, continens verbum dei descriptum in operibus tuis. Preparabit etiam tibi hec tua pietas viam qua pertingas ad propitium visque deum, sicut per Solomonem dicitur: Donum hominis dilatat viam eius, & ante principes spatium ei facit. Et vnde rursus per alium Sapientē dicitur: Eleemosyna viri quasi facculus cum ipso, & gratiam hominis quasi pupillam conseruabit.

¶ Quarta utilitas est, quia meretur colligi à morte in vitam, de qua ait: Et gloria domini colliget te. Tum praesertim quum audies iudicem dicentem: Esuriui, & dedistis mihi manducare, & cetera quae sequuntur. Venite benedicti patris mei, possidete paratum vobis regnum à constitutione mundi.

¶ Quinta utilitas est, quia in praesenti meretur orationis exauditionem, quae notatur quum dicitur: Tunc inuocabis, & dominus exaudiet. Siquidem beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequuntur. Bona enim est oratio (ait angelus domini) cum ieiunio & eleemosyna. Quomodo enim fieri posset, ut non illi adesset dominus, qui domino in paupere sedulo studet adesse? Quia, inquit, ego misericors sum, ideo libenter exaudio misericordes.

SABBATHO POST
diem Cinerum.

O enim domini loquutum est. **Esa. 58.**
¶ In hac lectione describitur fructus verae conversionis ad deum, qui partim in praesenti vita, partim in futura percipitur. Quadruplicem autem describit conversionis in praesenti vita futurorum. Primus est intellectus illuminatio. Secundus est reconciliatio deo mentis pacificatio. Tertius est iugis in opere dei exercitatio. Quartus est in opere & sermone proximi edificatio. Primus à principio lectionis. Secundus, ibi: Et requiem dabit tibi dominus. Tertius, ibi: Et eris quasi hortus irriguus. Quartus, ibi: Et edificabuntur in te deserta seculorum. Circa primum duo praemittit quae ad veram conversionem sunt necessaria. Primum est, ut cesses à malo. Secundum, ut facias bonum.

¶ Circa primum dicitur: Si abstuleris de medio tui catenam, & deseris digitum tuum extendere, & loqui quod non prodest.
¶ Catenam hanc damnationis aeternae reatus est, qua vincit peccatorem diabolus trahit ad inferos: haec tot consistat circuli seu nodi, quod criminum peccator reus est. Vnde per Salomonem dicitur: Iniquitates suae capiunt impium, & funibus peccatorum suorum unusquisque constringitur. In cuius rei typum, Nabuchodonosor rex Babylonis, Sedechiam regem Iuda comprehendit, deinde filios eius occidit coram eo, & post oculos eius effudit, ac tandem vincit catenis adduxit in Babylonem, & in carcerem coniecit. Sedechias qui ob culpam perfidiae & temeratum iusiurandum comprehensus atque iudicatus est, peccatoris figuram gerit, qui praeparata Christianissimi professione, in operibus suis comprehensus dei vindictis effugere iudicium non valet. Huius filij bona opera sua sunt per criminum malitiam mortificata. Cuius etiam intellectus, qui utique oculorum animae vicem gerit, peccandi assiduitate caecatur, sicut scriptum est: Excauit eos malitia eorum. Vincit proinde catenis, id est, perplexitate & consuetudine peccatorum: diabolus rex Babylonis, id est, confusio, ad carcerem gehennae pertrahit. Hanc ergo catenam de medio tui, id est, de corde & conscientia tua auferre contende, ut & Babylonis carcerem euades,

SABBATHO

& ad deum verè conuerti possis. Sequitur, & desieris dig-
num tuum extendere, hoc est voluntatem propriam diu-
inæ voluntati præferre, & operibus malis deum pronoca-
re. Et loqui quod nõ prodest: quasi dicat, Si cor tuum, lin-
guam, & manum prohibueris à delicto.

¶ Circa secundum quod ad perfectionem cõuersionis re-
quiritur, quod est facere bonum, sequitur:

*Quum effuderis esurienti animam tuam, & animam affli-
ctam repleueris.*

¶ Quod utique spectat ad opera pietatis, quæ à quibus-
dam solummodo voluntate, à quibusdam verò tam opere
quàm voluntate peraguntur. Effundis enim esurienti ani-
mam tuam per viscerosam compassionem, animam verò
afflictam reples, per exhibitionem operis.

Affectum ¶ Et bene post affectum subdit de effectu, vt non putes
sequi effe- affectum sufficere, vbi facultas suppetit ad effectum. Vn-
ctus. de beatus Iacobus: Si frater, inquit, & soror nudi sint, &
Iacob. 2. indigeant victu quotidiano, non dederitis autem eis quæ
necessaria sunt corpori, quid proderit? His igitur ad veram
cõuersionem necessariis, prælibatis, sequitur de primo fru-
ctu cõuersionis.

*Tunc orietur in tenebris lux tuâ, & tenebræ tuæ erunt si-
cut meridies.*

Philp. 2. ¶ Hoc est, in nocte huius seculi. In medio nationis prauæ
& peruersæ, vita & doctrina sicut luminare à deo accensum
& illuminatum lucebis. Et tenebræ tuæ, id est, peccata tuâ,
erunt sicut meridies, vt vbi abudauit delictum, superabun-
det & gratia. Deus enim qui de tenebris dixit lucem splen-
descere, ex tenebris ignorantie tuæ lumen veræ cognitio-
nis educet. Denique tunc in meridiane lucis fulgorem hu-
iusmodi delictorum tenebræ conuertuntur, quando ex
pristinis erroribus quispiam verè conuersus, tanto humi-
lior, feruentior in dilectione, & in opere cõstantior & cir-
cumspectior inuenitur, quo grauioribus antè criminibus
fuerat irretitus. E conuerso, malorum meridies tenebra fit,
Meridies i tenebris ¶ quæ quò fuerat clarior cognitionis lumine, tâto obscurior
vertitur. efficitur iniquitate, quum videlicet in scientia scripturæ po-
ritiores, moribus & vita tenebrosiores esse conspiciuntur.
Vnde per Prophetam dictum est: Occidet sol in meridie,
& tene-

DIEM CINERVM.

17

& tenebrescere faciã terram in die luminis. Et rursum per
Prophetam alium dicitur: Occumbet sol super prophetas, Mich. 3.
& obtenebrabitur super eos dies. Circa secundum dicitur:

*Et requiem dabit tibi dominus deus tuus semper, & imple-
bit splendoribus animam tuam, & ossa tua liberabit.*

¶ Hic ponitur secundus cõuersionis fructus, qui est re-
conciliatæ deo mentis pacificatio. Nimirum post acceptã
peccatorum remissionem, mox succedit requies & tran-
quillitas mentis. Sicut enim ira & indignatio, tribulatio &
angustia in omnem animam hominis operantis malum:
ira proculdubio, gloria, honor, & pax, omni operanti bo-
num. Rursum quomodo aqua assiduo pecorũ transitu cœ-
nosa & turbida, limpida rursum efficitur si immota cõsi-
stere permittatur: sic & hominis mens concupiscentiarum
carnis, & ceterorum vitiorum incurfione his exclusis, ad
pacis & securitatis tranquillitatem reparatur. Vnde bene
subiecit: Et implebis, inquit, splendoribus, id est, con-
solationibus animam tuam, etiã si corpus squaloribus pro-
dei causa atteratur. Et ossa tua, id est, fortitudinem tuam
liberabit, videlicet ab ariditate & dissolutione aedificæ
Simile. & tædij, sicut per Esaiã dicit: Ossa tuâ quasi herba germina-
bunt, Vnde & Salomon ait: Animus gaudes atarã floridã
Esai. ult. facit, spiritus tristis exerceat ossa. Liberantur autem ossa, id
Prou. 17. est, spirituales animæ vires, quando pinguescunt. Vnde &
translatio. 70. habet. Et ossa tua pinguescēt, quod nimirum
fit per passum verbi dei, sicut in Ezech. scriptum est: Ossa
arida audite verbum domini. Circa tertium dicitur:

*Et eris quasi hortus irriguus, & sicut fons aquarum, cuius nõ
deficient aquæ.*

¶ Hic non ponitur textus veræ cõuersionis fructus, qui
est iugis in opere bono fructificatio. Et eris, inquit, quasi
hortus irriguus. Multum sanè interest inter montes Gel-
boe, & hortum irriguum. Super illos enim, nec ros, nec
pluvia descendit, sed alios in circuito visitans dominus,
illos præterit derelictos. Qui nimirum vanos & superbos
seculi amatores significant. Alti sunt enim per superbiam
& arrogantiam. Lapidosi, per cordis duritiam. Aridi, per
gratiæ diuinæ carentiam: steriles per per accidiam, vt pote
ab omni opere bono vacantes.

SABBATHO POST

Hortus autem irriguus sterilis non est, sed fructum suum in tempore suo, semper ut flores habens, vel saltem radices viuas atque fecundas, vel germen, vel frondes, vel fructus, vel semina, ut in eo delectetur qui possidet & colit eum. Hortus enim vel flore, vel fructu, vel odore placet.

Vina radix, fides sana, frondes virore delectabiles, verba recte confessionis & sancte edificationis sunt. Flos, voluntas bona. Opus bonum, fructus est. Odor autem hinc diffusus, bonae opinionis est fama. Porro semē ipsum quod in futurum reponitur, futuri nimirum spes premij est. Vnde ipse dominus ait: Merces vestra copiosa est in caelis. Et rursum Apostolus: Reposita est mihi, inquit, corona iustitiae, quam reddet mihi dominus in die illa.

Eris proinde sicut fons aquarum, cuius nō deficient aquae nequaquā, ut cisterna dissipata quae aquas continere nō valet, qualis est anima illa quae spem suam in his rebus constituit quae illi prodesse non possunt. Quomodo verō possent illius fons aquae deficere, quae illi iugiter ex abyssis divinae bonitatis subministratur? A quae profecto illius fideles sunt, de cuius ventre fluunt aquae vitae, doctrinae, vel delictis, consolationis & consilij, non modo ad propria, sed etiam ad irrigationē ceterorum. ut & ipse vocari iure possit fons hortorum, puteus aquarū viuentium quae fluunt impetu de libano, id est, à cellitudine diuinæ bonitatis. Sed aduerte quod hortus cibū, fons potum ministrat. Iustus enim qui & hortus hic & fons appellatur, alios reficit fructu boni exempli, & potat eos poculo verbi Dei.

Et circa quattuor dicitur:

Et edificabuntur in te deserta seculorum, fundamenta generationis & generationis suscitabis. Et uocaberis edificator sepulchrum, auertens semitas iniquitatum.

Hic ponitur quartus verus conuersionis fructus, qui est etiam in opere, quam in sermone proximorum edificatio. Et edificabuntur (inquit) in te deserta seculorum. Fundamenta generationis & generationis suscitabis, hoc est, fundamenta Apostolorum & Prophetarum, id est, fidei & morum praecepta ab illis relicta, quae apud ignauos & viciosos quodammodo deserta iacent, & à multis retroacti temporis annis quasi à seculis iacuerunt derelicta & neglecta, quia nec illorum praecepta,

Matth. 5.

1. Tim. 4.

Iere. 2.

Esa. 33.

Ioan. 7.

Cant. 4.

Fundamenta derelicta quae sunt.

DIEM CINERVM.

18

praecepta, nec mores extulerunt, super illa vel sese vel alios edificantes. Haec, inquit, in te suscitabis, quia te & alios super fundamentum Apostolorum & Prophetarum in fide & moribus construendo edificabis. Suscitabis ergo quae ad fidei & morum spectant integritatem, quae à seculi amatoribus deserta, & quodammodo abolita sunt. Hoc modo per beatū Franciscum suscitata & renouata fuerunt exempla vitae Christi & Apostolorum eius. Sic nimirum & usque adhuc, virtutis amatores sanctorum patrum suorum exempla probis moribus suscitare noscuntur.

Proinde patriarchatum longanimitatis & spei exempla suscitant in deo recte & perseveranter sperantes. Exempla charitatis Apostolorum suscitant feruenter Christum & proximum amantes. Exempla prophetarum suscitant in lege domini meditantes, Exempla martyrum suscitant in tribulatione patientes. Exempla confessorum suscitant iusti & abstinentes. Exempla sanctorum Christi virginum suscitant ecclisiam vitam propter deum sectantes. Et quia per huiusmodi probitatis exempla, quasi fundamentorum suscitationem, viciis libertas praeceditur: & ne liceat animae peccatrici ea quae male amat prosequi, quasi

sepes apponitur, iuxta quod per Osee deus ait: Ecce ego sepiam viam tuam spinis, ideo sequitur: Et vocaberis edificator sepium, auertens semitas iniquitatum. Siquidem bonorum exempla atque praecepta, quasi sepes sunt, semitas iniquitatum (vias utique inconcessas) auertentes, & inordinate vagantibus eas praeculducentes. His sepiibus dissipatis animae possessio diripitur. Sed qui fragit sepe, mordebit eum coluber. Ad hec autem requiritur sabbathismus quidam spiritualis, ut ab operibus peruersis (quae maxime seruilia sunt) penitus abstinatur, non solum in opere, sed etiam in voluntate, ideo subdit:

Si auerteris à sabbatho pedem tuum, facere voluntatem tuam in die sancto meo, & uocaberis sabbathum delicatum, & sanctum domini gloriosum, & glorificaueris eum, dum non facis uias tuas, & non inuenitur uoluntas tua, ut loquaris sermonem, tunc deleberis super domino.

Hoc est, si auerteris à ydolatrie interioris pacis animae tuae cum deo pedem tuum, id est, affectum & voluntatem spirituale.

Sanctorum exempla qui suscitant.

Osee. 2.

Ecclesi. 36.

Ecclesi. 10.

SABBATHO POST

tuam, vt non per illicita desideria vageris, & voceris illud, hoc est, illam interioris hominis tui cum deo pacē sabbathum delicatū, ita quod nullam malitię aut peccati molestiam aut amaritudinem admittat, & auerteris facere, id est, vitaueris facere voluntatem tuam in die sancto meo: & hoc modo glorificaueris deum, dum nō facis vias tuas, & nō inuenitur voluntas tua, vt loquaris sermonem. Vbi vias hominis, concupiscentias ipsius appellat, videlicet concupiscentiam carnalium voluptatum, diuitiarum, & huius seculi pomparum. Sequitur: Tunc delectaberis super domino, dignus vt in domino, & de domino per spem sanctam lateris, & hoc etiam in vita pręsenti. Porro quo ad fructum qui ex vera cōuersione ad deum in futuro promittitur, subdit dicens:

Et sustollam te super altitudinem terre, & cibabo te hereditate Iacob patris tui, os enim domini loquutum est.

Deut. 32. Sustollam te, inquit, super altitudinem terre, hoc est, de terrenis pressuris & malis sustollam te per spem & contemplationem super omne terrenū, in celestia & æterna, sicut Moyſi morturo pręcepit vt ascenderet in montem, promissam hereditatē in de contemplaturus. Et cibabo te, videlicet post hanc mortale vitā, hereditate Iacob patris tui. Iacob duodecim filiorum pater, à quibus dei populus disseminatus est, Christum dominum aperte figurat, à quo populus electorum, & nomen & gratiam habet qui æternā possidebit hereditatem, quam idem pater tuus Christus sponsus ecclesię matris tuę pro te certando cum principe tenebrarum sua morte quesuit. Et ne tibi super hoc subeat dubitatio, promissionem hanc os domini loquutum est.

FERIA SECUNDA

post Inuocauit.

Ezech. 34

HÆC dicit dominus deus: Ecce ego ipse requirā oues meas. In hac lectione promittit dominus circa oues suas, id est, fideles & electos suos se tria facturum, quę in plenitudine temporis homo factus, per semetipsum fideliter adimpleuit. Primo enim promittit se oues suas congregaturum. Secundo promittit se eas curaturum.

DIEM CINERVM.

18

turum. Tertio se illas pasto cōuenientissimo refectorum. Primum facit à principio lectionis. Secundum ibi: Quod contractum fuerat alligabo. Tertium ibi: In riuus & in cunabulis. Verum vt hic dicendorum ordo seruaretur, non potuit ordo literę seruari.

Ioan. 11. Circa primum aduerte, quod sicut in Euāgelio Ioānis scriptum legimus, Iesus moriturus erat pro gente, & vt filios dei qui erant dispersi cōgregaret in vnum. Vnde & ipse ait: Qui non est mecum, contra me est: & qui nō colligit mecum, dispergit. Et iterum, Et alias oues habeo, inquit, quę non sunt ex hoc ouili, & illas oportet me adducere, & vocem meam audiunt, & fiet vnum ouile, & vnus pastor. vnde & in pręsenti lectione dicit:

Ecce ego ipse requirā oues meas, & uisitato eas sicut uisitast pastor gregem suum, in die quando fuerit in medio ouium suarum dissipatarum. Sic uisitabo oues meas, & liberabo eas de omnibus locis, in quibus disperse fuerāt in die nubis & caliginis. Et educam eas de populis, & congregabo eas de terris, & inducam eas in terram suam.

Ezech. 34 Vbi promittit primū se oues suas requisiturū, quum dicit: Ecce ego ipse requirā oues meas. Nam vt per alium Prophetā ait: Grex perditus factus est populus meus, pastores seduxerūt eos. Et rursum ad pastores: Lac comedebatis, inquit, & lanis operiebamini, & quod crassum erat, occidebatis, gregem autē meū nō pascebatis. Quod infirmum fuit non consolidastis, & quod ægrotū non sanastis, quod contractū erat non alligastis, & quod abiectum non reduxistis, & quod perierat non quaesistis. Sed cum austeritate imperabit eis, & cum potentia. Et dispersę sunt oues mex, eo quod non esset pastor, & factę sunt in deuoracionem omnium bestiarum agri. Ideo, inquit, ego ipse requirā oues meas. Illud autem requiritur quod vel aberrauerat, vel perierat, quod tamen suo possessori preciosum est. Vnde Propheta: Erraui, inquit, sicut ouis quę perit, quere seruum tuum. Ouium autem vocabulo, electorū hominum in peccatis errantium ignorantiam & insipientiā expressit. Has ergo, inquit, oues meas ipse requirā, eas ad me & ab erroribus suis reuocando.

Ezech. 34 Secundo promittit se eas uisiturū, quum dicit: Et uisitato eas sicut uisitast pastor gregem suum.

Oues vt requirit. Iere. 50. Ezech. 34

Oues suas vt uisitat.

FERIA SECUNDA

10b.10. **I**tabo eas sicut visitat pastor gregem suum in die quando fuerit in medio ouium suarum dissipatarum. Visitat autem eas, consolationem a tribulatione, & refrigerium ab afflictione tribuendo. Sic, inquit, visitabo oues meas. Consolando in miseria, dirigendo in via, corrigendo in virga, portando in patientia. Visitatio tua (inquit sanctus) custodiuit spiritum meum. Quod perierat per dei ignorantiam, vel per hereticorum persuasionem fraudulentam, requiram, & quod abiectum fuerat a pastoribus per contemptum & quasi iam deploratum, ego ad viam salutis reducam. Et quod confractum erat per peccatorum assiduitatem, hoc alligabo per penitentiam medicinam, ne per insolentiam rursus in peccata prolabor.

Oues suas vt liberat. **T**ertio promittit se eas liberaturum, quod dicit: Et liberabo eas de omnibus locis in quibus dispersae fuerant in die nubis & caliginis, id est, in tempore idololatriae & gentilitatis, vel si ad eos qui iam Christianum professi sunt referre malueris, per die nubis & caliginis, tempus illud accipere potes, quo in peccatis & obsecratione mentis perditae viuunt.

Oues suas vt educit. **Q**uarto promittit se oues suas educiturum, dicens: Et educam eas de populis, in erroribus & peccato remanentibus & pereuntibus, quomodo per angelos de Sodoma peritura Loth educens liberauit. Et quidem haec omnia ad ouium suarum congregationem pertinere noscuntur, de qua subdit:

Ouium Christi congregatio. **E**t congregabo eas de terris, & inducam eas in terram suam. **C**ongregabo, inquit, eas de terris, hoc est, de rerum terrenarum laqueis & illecebris, quasi de vinculis & misera seruitute quas passi sunt in terra hostili. Et inducam eas in terram suam, vt quasi postliminio reuersi, fidei gratiam in praesenti, & post regni gloriam, quasi suae patriae terram perenniter beateque possideant. Congregat autem dominus ipse pastor bonus oues suas in vnam fidem, in vnam ecclesiam suam, in vnam gratiam, in vnam spem, in vnam fraternitatem, & tandem in vnam gloriam. Circa secundum dicit:

Oues confractae. **Q**uod confractum fuerat alligabo, & quod infirmum fuerat consolidabo.

Hic promittit se oues suas curaturum. Fit autem curatio confractis & infirmis. De confractis dicit: Quod confractum fuerat alligabo. Oues confractae pusillanimes & desperantes sunt, in quibus animae fortitudo, id est, spes ipsa defecit. De infirmis

POST INVOCAUIT.

10

infirmis vero dicit: Quod infirmum fuerat consolidabo. Oues infirmas viciorum morbo laborantes, inualidos & inconstantes in bono significant. Venit itaque dei filius, pastor verus, pastor benignus & bonus, vt afferat omnibus suis aegrotis medelam. Alligauit quippe vulnera dispoliati, & tenuiui relictis, & impositum iumento (dum peccata nostra pertulit in corpore suo super lignum) introduxit in ecclesiam suae stabulum, vbi fideles quasi animalia mansueta reficiuntur, & curam illius egit, & agere non desinit. Medicus siquidem ipse est male habentibus opportunus.

Circa tertium dicit:

Et pascam eas in montibus israel, in riuis & in cunclis sedibus terrae. In pascuis uberrimis pascam eas. Ibi requiescent in herbis uiuentibus, & in pascuis pinguibus pascuntur super montes israel.

Hic promittit oues suas pastu conuenientissimo se refecturum. Vbi aduertendum est hanc refectionem fieri partim in via, partim in patria. In via siquidem huius vitae multipliciter reficit deus, & pascit oues suas. Primo in lachrymis compunctionis & affectionis pia, quasi in riuis. Secundo in herbis viuentibus, id est, in desideriis piis sancto seruire & indefessa charitate, quasi virore perpetuo vernantibus.

Tertio in pascuis uberrimis euangelicae legis & scripturae diuinae, & sanctorum ecclesiae sacramentorum. Quae utique uberrima esse pascua recte dicuntur. Nam sicut legis dator dei filio maior aut melior esse nullus potest: sic nec melior lex aut sacramenta meliora, quam ea quae ipse dedit, esse vllatenus possunt. Quarto dum se dicit oues suas pasturum super montes israel, refectionem illam designat quam illis daturus est in vita beata. Haec est cena illa de qua ipse in parabola loquens ait: Homo quidam fecit cenam magnam & vocauit multos. Et misit seruum suum hora cenae dicere inuitatis vt veniret, quia parata sunt omnia. Et utique beatus qui madducabit panem in regno dei.

FERIA TERTIA POST

Inuocauit.

In diebus illis loquutus est Esaias, dicens: Quae uide dominum dum inueniri potest, inuocate eum dum prope est. **I**n hac lectione propheta primo ponit sanctam exhortationem. Secundo huius exhortationis rationem.

D iiii

FERIA TERTIA

Tertio eiusdem rationis per exemplum confirmationem. Primum à principio lectionis. Secundum ibi: Et reuertatur ad dominum, & miserebitur eius. Tertium ibi: Et quomodo descendit imber & nix.

¶ Circa primum dicit: Querite dominum dum inueniri potest. Præmiserat in principio capituli dicens: Omnes sitientes venite ad aquas, & qui non habetis argentum properate, emite, & comedite. Venite, emite absque argento, & absque vlla commutatione vinum & lac: quasi dicat, Quicumque per sancta desideria salutem sititis, & si bonorum operum merita non habetis, gratis è fronte diuinæ pietatis salutem accipite, accipite inquam lac innocentie per iustificationem à peccato, & vinum lætitiæ spiritualis, propter spem vobis repositam in cælo. Et post pauca sequitur: Querite dominum. Vbi primo nos monet dominum querere. Secundo dominum inuocare. Tertio modum indicans quo querendus est dominus, iubet impium viam suam derelinquere. Secundum ibi: Inuocate eum. Tertium ibi: Derelinquat impius.

Qualiter querat.

Mich. 6.

Iob. 40.

Amos. 5.

Simile.

Tren. 1.

Ioan. 6.

3. Reg. 19.

Simile.

¶ Circa primum dicit: Querite dominum, id est, legem & mandata eius, beneplacitum eius, gratia & misericordiam eius. Querite inquam dominum, quomodo aquas ille querit in cuius domo grassatur incendium, vt illud extinguat. Nam vt Micheas ait, adhuc ignis in domo impij, quem incendiarius fraudulentus, hostis antiquus, suggestione sua quasi flatus, excitat in flammis. Scriptum namque est de eo: Alitius eius prunas ardere facit. Itaque (vt ait Amos propheta) querite dominum, & viuite, ne forte comburatur vt ignis domus Ioseph. id est, conscientia cuiuslibet per virtutem augescere cupientis.

¶ Rursus, querite dominum, quemadmodum ille panem querit, quem vrget fames, vnde scriptum est: Omnis populus eius gemit & querens panem. Ipse enim est panis viuus qui de cælo descendit, qui nisi cor hominis viatoris confirmet, vtique deficiet in via, quæ illi adhuc multa superest, sicut per angelum ad Heliam dicitur: Surge, comede, grandis enim tibi restat via.

¶ Denique querite dominum, quemadmodum ille vitam querit, qui propinqua morte terretur. Vnde scriptum est:

Si

POST INVOCAUIT.

21

Si quis non quaesierit dominum deum Israel, moriatur à maximo vsque ad minimum, à viro vsque ad mulierem. Si is qui reclusus in carcere ad mortem seruatur, per fenestram licet arctam si quo modo potest, se vitamque suam saluare cõten dit, quidni resipiscant peccatores à diaboli laqueis à quo captiui tenentur ad ipsius voluntatem, & querant dominum qui est omnium se querentium salus & vita?

¶ Sed querite dominum, inquit, dum inueniri potest: habetis enim iam legem, & prophetas qui vos, si doceri vultis, doceant qualiter hunc possitis inuenire. Ipse enim ad quosdam ait, Queretis me, & non inuenietis. Iurauit angelus (in Apocalip.) per viuentem in secula seculorum, quia tempus amplius non erit, scilicet, aptum ad querendum & inueniendum dominum. Non enim post iudicium patet precum aut meritorum locus.

¶ Secundo nos monet dominum inuocare dicens: Inuocate eum dum prope est. Modo nobis prope, imò proximus est. Quis enim videtur tibi fuisse proximus illi qui incidit in latrones? Nõne is qui fecit misericordiam cum illo? Hic est ille benignus Samaritanus qui super nos dispoliatos & vulneratos, & semiuivos relictos misericordia motus, per nostræ carnis susceptionem eadem qua & nos via mortalis vite ambulans, mira dignatione nobis appropians allegauit vulnera nostra, infundens miserationis oleum & vinum consolationis. Denique prope est dominus omnibus inuocantibus eum, omnibus inuocantibus eum in veritate. Quoniam vero per peccatum homo se à deo elongat, deserens patrem, & abiens in regionem longinquam, ideo vt tibi deus prope sit, audi quid facias, audi modum quo dominum queras quod est tertium. Sequitur enim:

Derelinquat impius viam suam, & vir iniquus cogitationes suas.

¶ Quia præmiserat inuocandum esse dominum in auxilium, dum prope est, id est, paratus misereri, peccator autem in malitia perseverans exaudiri non meretur, iuxta quod hic idem propheta ex persona domini loquens ait: Quum extenderitis manus vestras, auertam oculos meos à vobis: & quum multiplicaueritis orationem, non exaudiam, manus enim vestre sanguine plenæ sunt. Ideo vt efficax sit oratio, derelinquat impius viam suam, id est, opera sua mala

2. Para. 15.

2. Tim. 2.

Quando queras.

Ioan. 7.

Apo. 10.

Inuocare dum prope est.

Luc. 102.

Vt efficaciter ores.

Esa. 1.

FERIA TERTIA

Cogitationes nutriendae.

Sap. 5.

Cogitationes abiciendae.

Ecclesi. 17.

Iere. 4.

Simile.

quae sunt via ad perditionem. Et quia non sufficit opera mala relinquere, superfluit mala voluntate, ideo & hanc non docens corrigere subdit: Et vir iniquus cogitationes suas. Vbi est aduertendum quorundam cogitationes esse sanctas & virtuosas, eorum scilicet, qui proposuerunt deum ante conspectum suum, de quibus dictum est: Cogitatio eorum apud altissimum. Huiusmodi cogitationes derelinquenda non sunt, sed nutrienda per verbum dei, & studiose conseruanda.

¶ Porro cogitationes, quas derelinquere iubemur multiplices sunt. Quaedam enim sunt cogitationes otiosae. Quaedam sunt immunda & luxuriosae, de quibus scriptum est: Quid nequius quam quod excogitauit caro & sanguis? Quaedam sunt fraudulenta & dolosa, ut decipiant pauperem & inopem. Vnde per Psalm. dicitur: Iniquitatem meditatus est in cubili suo. Quaedam sunt cogitationes malitiosae, quales sunt quas vel inuidia suggerit, vel furens ira ministrat. Quaedam sunt cogitationes dissidentiae seu perfidiae, videlicet in fide dubitantium, vel deficientium a spe. Denique quaedam sunt cogitationes blasphemiae in deum, vel in sanctos, de quibus omnibus per Psalm. Dominus queritur dicens: Visquequo morabuntur in te cogitationes noxiae? Moram acculat, non earum sensum: nam sola mora in culpa est. Non enim in potestate nostra est cogitationes malas non sentire, consentire vero illis vel dissentire, libere voluntatis nostrae est. Quemadmodum (verbi gratia) efficere quidem potes ne aues super domum tuam nidum comportent, ne autem praeteruolent, vel ad horam illic resideant, efficere non potes.

¶ Circa secundum dicitur:

Et reuertatur ad dominum, & miserebitur eius, & ad deum nostrum, quoniam multus est ad ignoscendum. Non enim cogitationes meae, cogitationes vestrae: neque uiae meae, uiae uestrae, dicit dominus. Quia sicut exaltatur caeli a terra, sic exaltatae sunt uiae meae a uis uestris, & cogitationes meae a cogitationibus uestris.

¶ Hic ponit dictae exhortationis rationem. Ideo enim nunc querere debet peccator & innocare dominum, & a peccatis cessare & reuerti ad ipsam, quia ipse miserebitur, peccata dimittendo. Et hoc confirmat quod subiungit: Non enim cogitationes

POST INVOCAUIT.

22

cogitationes meae, cogitationes uestrae. Dominus enim pronus est ad condonandum, homo autem ad uilescendum. Vnde ipse per Ieremiam loquitur dicens: Ego cogito cogitationes pacis, & non afflictionis. Neque uiae meae, uiae uestrae dicit dominus. Quales sint uiae nostrae, superius dictum est. Porro de uis domini dicit propheta: Vniuersae uiae domini misericordia & veritas. Et alibi: Uiae eius uiae pulchrae, & omnes semite illius pacifice. Sed peccatorum uiae tenebrae & lubricum, crudelitas, seuitia, dolus, infidie, fraudes. Sequitur, Quoniam sicut exaltatur caeli a terra, sic exaltatae sunt cogitationes meae a cogitationibus uestris, & uiae meae a uis uestris: hoc est, quantum distat caelum a terra, tantum interest, imo amplius in immensum, inter cogitationes dei & cogitationes hominum, etiam si forsan haec bonae sint. Et haec quidem de se dominus affirmare dignatur, ne multorum sibi criminum conscius homo modice fidei desperet.

¶ Circa tertium dicitur:

Et quomodo descendit imber & nix de caelo, & illuc ultra non reuertitur, sed inebriat terram & infundit eam, & germinare eam facit, & dat semen ferenti, & panem comedenti: sic erit uerbum meum quod egredietur de ore meo. Non reuertetur ad me uacuum, sed faciet quaecunque uolui, & prosperabitur in his ad quae misi illud.

¶ Hic ponit per exemplum seu similitudinem, praedictae rationis confirmationem. Quomodo, inquit, imber & nix desuper in terram cadens hanc inebriat, infundit & germinare facit: sic etiam pollicitatio mea qua poenitentibus promitto veniam sortietur effectum. Et quia dicit uerbum suum ad modum imbrium & niuis humanam irrigare & fecundare mentem, aduertendum est, quod uerbum dei animam fidelem inebriat per gratiam, ut temporalium vanitatum obliuiscatur. Infundit insuper eam scientia & dulcedine diuiniae consolationis. Et germinare eam facit, uoluntate bona & bonorum initiis operum. Et dat semine praedicationis ferenti, id est, praedicanti. Et panem, id est, fidei & operum nutrimentum comedenti, quo ipse pascatur.

¶ Possunt autem haec & de aeterno & patri consubstantiali Christo uerbo dei (quod est ipse dei filius) dicta intelligi, qui & ipse ad modum coelestis irrigui in mundum a patre missus, uenit in sterilem prius terram (id est, homines terrenos) & a bono-

Verbum dei quid operetur.

Christus ut imber mundum.

Dei filius
non vacuus
redit.

Eph. 4.

Ioan. 3.

Ioan. 6.

Esa. 53.

FERIA QVARTA

rum fructibus operum steriles, celestis doctrinae verbis irrigavit, & domus suae gratia infusus, in sanctitate & iustitia fecit germinare. Nec reuersus est ad patrem vacuus, sed principis huius mundi victor, reconciliata per mortem suam deo natura generis humani, opimis spoliis victor in altum conscendens, captiuam secum duxit captiuitatem. Fecit proinde quaecunque voluit pater sicut ipse ait: Qui me misit mecum est, & non reliquit me solum, quia ego quae placita sunt ei facio semper. Et iterum, Descendi de caelo, non ut faciam voluntatem meam, sed voluntatem eius qui misit me. Et prosperabitur, inquit, in his ad quae misi illud, sicut praedixerat Esa. Si posuerit, inquitens, pro peccato animam suam, videbit semen longeuum, & voluntas domini in manu eius dirigetur.

FERIA QVARTA POST Inuocauit.

3. Reg. 19

SUrgere, comedere, grandis enim tibi restat uia. In hac lectione describitur. Primo à facie Iesabelis Heliae in desertum secessio. Secundo in desertum secedentis obdormitio. Tertio dormientis repetita per angelum visitatio. Primum à principio lectionis. Secundum ibi: Proiecitque se, & obdormiuit. Tertium ibi: Et ecce angelus domini.

¶ Circa primum dicitur:

Venit Helias in Bersabee Iuda, & dimisit ibi puerum suum, & perrexit in desertum uiam unius diei.

3. Reg. 18.

Heliam

Iesabel

terrui.

¶ Quum enim interfecisset prophetas Baal, & sacerdotes Lucorum qui nutriebantur de mensa Iesabelis, & illa reuocasset omnia quae fecerat, misit nuntium ad eum dicens: Hec mihi faciant dii, & haec addant, nisi hac hora cras posuero animam tuam sicut animam unius ex illis. Timuit ergo Helias, & surgens abiit quocunque eum fatabat voluntas, venitque in Bersabee Iuda. Fugit à facie mulieris, qui regem non timens (tamen si sacrilegus esset & impius) hunc liberius increpauerat. Sequitur:

¶ Quumque uenisset, & federet subter vnam iuniperum, petiuit animae suae ut moreretur, vitam perosus tot malis obnoxia. Et ait, Sufficit mihi domine, scilicet haecenus vixisse. Neque

POST INVOCAUIT.

23

Neque enim melior sum quam patres mei, qui mortui sunt. Tolle quæso animam meam.

¶ Vbi moraliter per Iesabelem, quæ dei prophetas persequens occidebat carnis concupiscentiam, accipimus. Interpretatur enim Iesabel, fluxus sterquilini. Hæc melioris vite propositum & meditationes ac desideria sancta (quasi dei prophetas ad nos missos) extinguit, & voluptatibus necat. Hanc fugiat Helias, id est, fidelis quisque virtutis ac diuini honoris amator, relictisque huius seculi sectatorum contubernio, fugiens eius quæ in mundo est concupiscentia corruptionem, interiores curas, quasi desertum quoddam ingrediatur, proiciaturque se meditatione sancta subter lignum crucis, quod bene per arborem iuniperum designatur. Siquidem spinosa iuniperus & aspera est, fructum ferens medicatum, cuius etiam folia multo tempore ignem seruare dicuntur.

¶ Porro Christi cruce quid penalitate acerbius? quid asperius? quid horridius? Rursus, qui illo fructu quem arbor ista portauit, id est, Christo passo & crucifixo aegris conscientis salubre magis ac medicatus? Ipse enim (ut ait Propheta) Vulneratus est propter peccata nostra, attritus est propter scelera nostra, cuius liuore sanati sumus. Denique quid efficacius seruando in cordibus credentium diuinæ charitatis igne, quam dei & domini nostri propter nos crucifixi, vel verba quæ loquutus est, vel ea quæ pro nobis in carne gessit opera? Fugiamus itaque hæc Iesabelem, ut ad crucis fructum perungere possimus. Non enim potest conuenientius carnis concupiscentia superari, quam per fugam. Ceteris vitis resistendum est, & quasi conferta manu repugnandum. Fornicationem verò docet Paulus fugiendam: Fugite, inquitens, fornicationem. Dimisit Helias puerum suum, & nos in sapientiam (quæ quasi quædam mala pueritia est) & cogitationes pueriles & leues derelinquamus, sicut fecit Apostolus, qui de semetipso loquens ait: Quum essem paruulus, loquebar ut paruulus, sapiebam ut paruulus, cogitabam ut paruulus. Quando autem factus sum vir, euacuaui quæ erant paruuli. Pergat ergo fidelis Christi seruus, qui concupiscentiarum carnalium imperio subesse deditur, in desertum, fugiat huius se-

Iesabel
moraliter.

1. Pet. 1.

Iuniperus
cruz Christi
est.

Esa. 53.

1. Cor. 6.

1. Cor. 13.

FERIA QVARTA

culi tumultus, & (vt supra dictum est) sanctam animi solitudinem requirat.

¶ Circa secundum dicitur:

Proiecit se, & obdormiuit in umbra sumperi.

Somnus salubris.

¶ Hic ponitur Helix in desertum secedentis obdormitio. Proiecit sese Prophetā in terram, vitam hanc perosus (vt dictum est) proiecit se a se in deum, vitam mortemque suam illius arbitrio derelinquens. Sic nimirum & fidelis anima carnis voluptates & seculi huius fugiens illecebras, cruci domini sui substrata, & illic tota spe sua quasi anchora firmiter hæres, obdormiat secunda, domum patris sui, id est, seculum hoc, & populum suum, id est, cōsortia hominū mundanorum crucifixi domini amore, obliuioni tradens. Petat proinde sibi mortem desiderabilem, & vite carnali prorsus antefereendam, qua vitis moriatur. De qua morte per Apostolum quibuscūdam dicitur: Mortui enim estis: & vita vestra abscondita est cum Christo in deo. Et vnde, tunc ait: Roma. 6. Existimate vos mortuos esse peccato, viuentis autem deo.

¶ Circa tertium dicitur:

Et ecce angelus domini tetigit eum, dixitque illi: Surge, comede. Et respexit. Et ecce ad caput suum subinericius panis, & vas aquæ. Comedit ergo & bibit, & rursus obdormiuit.

¶ Hic ponitur Helix dormientis per angelum visitatio. Porro litera plana est. Quod autem hinc ad intellectum moralem attinet, consideremus. Et ecce, inquit, angelus domini, id est, instinctus diuinus, & gratia celestis immissa pulsat torpentem, monens vt surgat a torpore mentis, & in ea quæ priora sunt extendens sese, de virtute in virtutem progrediatur. Surge, comede, inquit. Quo nimirum datur intelligi eos qui in vmbra crucis obdormiunt (vt dictum est) ab angelis sanctis visitari, moneri que quatenus penitentia crucem assumentes sese crucifixo conforment, quæ penitentia recte per panem subinericiū & aquam significatur. Cinerem, inquit, tanquam panem manducabam, & potum meum cum fletu miscebam. Siquidem subinericius panis, memoria mortis est, in qua semetipsum cognoscens homo a superbia liberatur, & contra dissolutionem accedens non mediocriter refectus, ad bene operandum corroboratur. Incutit enim recordatio mortis timorem, timor sollicitu-

Subinericius panis mystice.

POST INVOCAUIT.

24

tum reddit, sollicitudo autem depellit torporem, sicut ait Apostolus: Sollicitudine non pigri.

Rom. 12.

¶ Porro vas aquæ, vel compuncti cordis lachrymas, vel sapientiæ salutaris aquam, id est, doctrinā salutis, vel propositam gratiam dei potes accipere. Sequitur: Comedit & bibit, & rursus obdormiuit. Sic plerique peccatorum suorum cum amaritudine cordis recordantur, & intuentur cum spe veniæ gratiam & misericordiam dei, qui tamen post in peccata pristina, vel in torporem accedat relabuntur. Sed angelus magni consilij rursus suscitatur dormientes. Ait enim: Ego sto ad ostium, & pulso. Sequitur:

Vas aquæ mystice.

Reuersusque est angelus domini secundo, & tetigit eum dixitque illi: Surge, comede, prædis enim tibi restat via. Qui quā surrexisset, comedit & bibit, & ambulauit in fortitudine cibi illius quadraginta diebus & quadraginta noctibus usque ad montē dei Oreb.

Apo. 3.

¶ Iterata reuersio momenti angeli, quid aliud significat quam celestis alloquutionis instinctū ad ulteriorem profectum spiritualem semper adhortantem? Grandis enim, inquit, tibi restat via, a terra videlicet ad cælum quæ & eo quæ restat tibi maior est, quo pluribus peccatis plures retrorsum dixeris abieris. Quum ergo tam multa commiseris scelera, vt ab hac densio redeas retrocessione, grandis profectio tibi restat via, adeo vt huic viæ perficiendæ viæ sufficiant dies seculi. Quid igitur in hac temporis breuitate, & sub tanti operis instantia dormitas? Quia (sicut ad Ionam in periculo naufragij, dormitantem dictum fuit) surge, & inuoca deū tuum. Insensatus enim esse videtur quisquis, vel in agone supremo decertans, vel in summo periculo constitutus, vel sub opere omnium maximo dormitat ignauus. Sanè nemo torpens aut somnulosus regnum dei (quod violenti rapiunt) assequitur.

Grādis est via.

Ionæ. 1.

¶ Et ambulauit in fortitudine cibi illius quadraginta diebus, nullum prorsus sub his diebus cibū sumens. Quo profecto nobis quadagesimalis obseruatia ieiunij commendatur, vt qui ad mortē celestis & æterni regni visuri deum peruenire cupimus, penitentiam agentes & ieiunantes, illic indefesso conamine proficiscamur.

Helix quadagesima

¶ Exemplum proinde Moyſi quadagesimam similiter in monte ieiunantis, vt dei legem mereretur accipere in alia

Moyſi quadagesima

FERIA QUINTA

(quæ etiam Euangelio prælegitur) lectione nobis hodie simili ratione proponitur, ut per hoc aduertamus lucernam celestis verbi in hac nostra peregrinatione & huius seculi nocte, nequaquam nos nisi ieiunando promereri. Quod autem Hellas, non modo diebus quadraginta, sed etiam quadraginta noctibus ambulasse perhibetur, illud nobis significat quaternus toto mortalis vite huius tempore (quod & in aduersis & in prosperis rebus, quasi noctibus & diebus peragitur) ad celestem (quo vocari sumus) gloriam indefesso animi studio contendamus.

Diebus & noctibus ambulare quid.

Oreb my-
sticæ.

Luc. 22.

¶ Ambulauit, inquit, usque ad montem dei Oreb, id est, usque ad æternæ atque beatificæ refectiois mensam, super quam electi in regno patris sui epulantur. Oreb enim mensa interpretatur. De qua mensa dominus noster loquutus est ad discipulos suos, dicens: Vos estis qui permansistis mecum in tentationibus meis. Et ego dispono vobis sicut disposuit mihi pater meus regnum, ut edatis & bibatis super mensam meam in regno meo. O vere felices ac ter quaterque, imò ineffabiliter beati, qui cum angelis & Apostolis, cum Abraham, Isaac, & Iacob, cum populo patris & sine querela, recumbent in regno dei. Sed nihilominus & illos spe beatos iure dixerimus, qui fide fortes & stabiles perseverantia, assiduo virtutum studio illuc proficisci contendunt, eos præsertim, qui per huius quadragenarij observationem ieiunij, ut in Dominicæ resurrectionis solennitate sacrosancta domini mensa sint non indigni, se totis viribus student preparare.

FERIA QUINTA

post Inuocauit.

Ezech. 18

Eccc omnes anime meæ sunt.
¶ In hac lectione dominus per Prophetam loquens duo facit. Primo falsam de suis iudiciis Indæorum calumniam reprobât. Secundo omnium se esse iudicem iustum confirmat. Primum à principio lectionis. Secundum ibi: Ecce omnes anime meæ sunt.

¶ Circa primum dicit Prophetas:

Factus est sermo domini ad me, dicens: Quid est quod inter uos parabolam uertitis in prouerbum istud in terra Israel, di-

POST INVOCAUIT.

25

centes: Patres nostri comederunt uiam acerbam, & dentes filiorum obstupescunt. Vnde ego dixit dominus deus, si erit uobis ista parabola hæc in prouerbum in Israel.

¶ Vbi notandum est, quod Ezechiel Iudæis à terra sua in Babylonem transmigratis prophetauit, quorum patres grauissimis peccatis captiuitatem illam meruerant. Et quum essent isti patribus suis in peccato firmi per omnia similes, se iustos & iniustum deum qui eos in captiuitate detineri sineret causabatur, hoc videntes prouerbio: Patres nostri comederunt uiam acerbam, & dentes filiorum obstupescunt. Parabola est, & aliud significat, quam sonat. Per hoc enim innuere volebant se propter parentum suorum peccata iniquè puniri à deo, deum ipsum accusantes, qui innocuos propter aliorum delicta percuteret. Sed mentita est iniquitas sibi, quia non est ita. Scriptum est enim: Sicut uia acerbæ dentibus & fumus oculis, sic iniquitas his qui utuntur ea, quasi dicat: Illis nocet sua iniquitas qui operantur illam, & non aliis.

¶ Sed questio suboritur. Nam quum in Exodo scriptum sit, quod deus est reddens iniquitatem patrum in filios, & super filios filiorum usque ad tertiam & quartam generationem. Et rursum: Ego, inquit, sum dominus deus tuus amulator, qui reddo peccata patrum super filios, usque ad tertiam & quartam generationem his qui oderunt me, & facio misericordiam in millia, his qui diligunt me. Et in Genesi scriptum legimus, quod Cham filio Noe in patre suum peccat, non ipse, sed filius eius Chanaan maledictione seruitutis ob patris culpam punitus est. Ex quibus videtur filios nonnunquam portare iniquitatem suorum patrum.

¶ Sed filios puniri ob peccata parentum duobus modis potest accidere. Vno, dum filij sunt paternorum scelerum vel imitatores, vel approbatores, vel certe retentores & possessores eorum, quas per rapinam, furtum, fraudem, usuram, vel alio quouis modo contra iustitiam patres acquisierunt. Et in hoc casu non modo patres eorum, sed etiam ipsi suo proprio peccato paterna scelera confirmantes uiam acerbam manducant, digni profecto quorum obstupescant dentes. Alio modo contingere potest, quod filij à paternis delictis immunes, nihilominus tamē propter hæc puniantur.

Mendaces aduersus deum.

Prou. 10.

Questio. Exod. 34.

Exod. 20.

Gene. 9.

Solutio.

E

FERIA QUINTA

Et de hoc questio mota est, cui per distinctionem est respondendum. Nam infantes filios pro sceleribus parentum à deo puniri, tribus modis potest intelligi. Vno modo quod puniantur corporaliter & temporaliter tantum, & sic nonnunquam filij puniuntur pro parētibus, quomodo

- Gene. 19. Sodomitarum parvuli propter parentum peccata corporaliter perierunt, & filius David quem peperit ei ex adulterio Beisabæ, divino decreto in penam paterni delicti mortuus est. Siquidem hoc modo puniuntur patres in filiis, quasi in re sua, & ut in præcipuis atque charissimis bonis suis. Sic Chanaan filius Cham punitus est ob patris delictum corporali duntaxat servitute & temporaliter. Sic etiam visitat deus parentum peccata in filios vsque ad tertiam & quartam generationem. Sicut enim deus concessit Patriarchis sanctis, ut videntes filios filiorum suorum in tertiam & quartam generationem feliciter & prospere agentes, magno dei munere in filiis lætarentur: sic etiam in hoc punit impios, ut in suis quos tabescentes pereire conspiciunt filii, ipsi acerbo luctu crucientur.

Filij ut parentum peccata non portant. Secundo potest intelligi pro paternis delictis innoxios filios puniri spiritualiter, ut propter peccata patrum, de neget deus eorum filiis gratiam suam, aut eos deserat. Et sic filius nequaquam portat iniquitatem patris, nec hoc modo obstupescunt filiorum dentes, quia patres eorum vnam acerbam comederunt.

Tertio modo intelligi potest puniri à deo filios propter patres æternaliter. Nec hoc modo portabit innocuus filius iniquitatem patris. Porro si fuerit filius paternorum scelerum imitator vel approbator (ut dictum est) mirum non est si à deo puniatur. Peccata nempe patrum suorum per imitationem & malitiam effecit sua. Et sic iusti puniti captivitate fuerunt isti, qui totam calamitatis suæ causam patribus suis tribuentes, quum & ipsi pravi essent, se iustos (ut dictum est) iniquum verò deum causabatur memorato iactantes proverbio: Patres nostri comederunt vnam acerbam, & dentes filiorum obstupescunt. Quorum falsam in deum & sacrilegam calumniam ipse confutans, probat in consequentibus se omnium authorem, & irreprehensibilis iustitiæ iudicem esse.

¶ Circa

POST INVOCAVIT.

26

¶ Circa secundum dicit:

ut omnes animæ meæ sunt. Ut anima patris, ita & anima filii mea est. Anima quæ peccaverit, ipsa morietur.

¶ Ecce, inquit, omnes animæ meæ sunt. Et hæc est causa quare non punio vnum pro alterius peccato. Ex quo, inquit, omnes animæ meæ sunt, quare hunc pro illo puni-rem. Non erit ita, imò anima quæ peccaverit, ipsa morietur, hoc est à me, qui vita sum, separabitur. Vnde & per Ieremiā dicitur: In diebus illis non dicent ultra: Patres comederunt vnam acerbam & dentes filiorum obstupuerunt, sed unusquisque in iniquitate sua morietur. Omnis homo qui comederit vnam acerbam, obstupescunt dentes eius. Et vnde rursus in Deuteronomio scriptum est: Non occidentur patres pro filiis, nec filij pro patribus, sed unusquisque pro peccato suo morietur. Sequitur: Et si vir fuerit iustus, subaudi, seipsum liberabit, non autem filium aut filiam. Vnde per hunc eundem Prophetam dominus ait: Noc, Daniel, & Iob iustitia sua salvabunt animas suas, filium autem aut filiam non liberabunt. Nec rursus filius malus patri iusto nocebit, neque filius bonus poterit impium liberare patrem. Itaque ratione parabolam prædictam confutans, ostendit eam debere cessare, dicens:

Si vir fuerit iustus, & fecerit iudicium & iustitiam, in montibus non comederit, & oculos suos non levaverit ad idola domus Israel, & uxorem proximi sui non violaverit, & ad mulierem menstruatam non accesserit, & hominem non contristaverit, pignus debitori suo reddiderit, per vim nihil rapuerit, panem suum esurienti dederit, & nudum operuerit vestimento, ad usuram non commoda- verit, & amplius non acceperit, ab iniquitate auerterit manum suam, iudicium verum fecerit inter virum & virum, & in præcep- tis meis ambulaverit, & iudicia mea custodierit ut faciat veritatem, hic iustus est, vita vivet, & non morietur.

¶ Hic multa ponuntur requisita ad iustitiam iusti comple- mentum. Si fecerit, inquit, iudicium discussionis, & iustitiā executionis adversus semetipsum, iuxta quod ait Aposto- lus: Si nosmetipsos diiudicavimus, non utique iudicemur. In montibus non comederit, id est, de bonis operibus suis se non extulerit, sicut ille qui ait: Gratias tibi ago deus, quia non sum sicut ceteri hominum, raptores, avari, adulteri.

E ij

Pro pecca-
to suo quæ-
que puniri

Iere. 31.

Deut. 24.

Ezech. 24.

Iustitia ut
sit completa
1. Cor. 11.

Luc. 18.

FERIA QUINTA

Ieiuno bis in sabbatho, decimas de omnium quae possideo. Proinde in montibus & hi quodammodo comedunt, qui Ecclesiasticis dignitatibus adepti popose pariter & delectose viuunt.

Ambientes
dignitates

¶ Et oculos suos non leuauerit, ad idola domus Israel, sicut illi faciunt, qui nondum habitas ambiunt dignitates, auida suspensi mercede, non secus ac famelici canes oculos habent ad mensam dominorum vigiles ut aliquid accipiant. Vel forsan idola vocat praelatos, sicut per Prophetam dicitur: O pastor & idolum derelinquens gregem, ad quos isti respiciunt eorum mortem cum desiderio expectantes, ut in eorum loca succedant.

Zacha. 11

Pignus cui
reddendu.

¶ Et uxorem proximi sui non violauerit crimine adulterij. Et hominem non contristauerit, sponte videlicet suo per derisiones, vel alio quouis modo. Pignus debitori red diderit, non omni, sed ei cuius indubitata paupertas est: quoniam enim nostra debeamus tali tribuere, multo magis debeamus suum reddere, unde in Deutero. scriptum est: Si pauper est, non pernoctabit apud te pignus, sed statim reddes ei ante solis occasum, ut dormiens in vestimento suo benedicat tibi, & habeas iustitiam coram domino deo tuo.

Deut. 24

For. 5.

Sequitur: Per vim nihil rapuerit. Vbi prohibetur manifesta violentia, unde & de raptoribus dicit Apostolus: Cum his nec cibum nos debere sumere.

Eceli. 4.

¶ Panem suum esurienti dederit. Non enim sat est ad salutem aliena non rapere, sed etiam oportet agenti sua propter deum elargiri. Panem, inquit, non obiurgationem. Panem denique potius quam pecuniam, ne forsan hac male pauper utatur. Unde per Sapientem dicitur: Animam esurientem ne despereris, & ne exasperes pauperem in inopia sua. Demum panem suum, inquit, non alienum.

Esa. 58.

¶ Et nudum operuent vestimento, iuxta illud: Quum videris nudum, operi eum. Ad usum non commodauerit, & amplius non acceperit. Aduerte quod inter grauissima hominum impiorum peccata usura computatur. Ab iniquitate auerterit manum suam, in furto, fraude, & similibus. Iudicium verum fecerit inter virum & virum, si videlicet ipse fuerit iudex constitutus. Et nihilominus subaudiendum est hunc grauissimum peccare, si iniquum iudicium indicauerit.

POST INVOCAUIT.

27.

dicauerit. Et in praeceptis meis ambulauerit. Istud praecedentia omnia concludit, & designat quandam persecutantem in iustitia voluntatem. Hic, inquit, iustus est, vita viuet, & non morietur, ait dominus omnipotens.

DOMINICA SEXTA

post Inuocauit.

HAE DICIT DOMINUS DEUS: Anima quae peccauerit, ipsa morietur. Ezech. 18

¶ In hac lectione duo facit. Primo pollicetur quod si impius egerit poenitentiam de praeteritis culpis suis, saluabitur. Secundo quod si iustus dereliquerit iustitiam suam, damnabitur. Primum a principio lectionis. Secundum ibi: Si autem auerterit se iustus.

¶ Circa primum quum repetisset breuiter quae prius dixerat, scilicet: Anima quae peccauerit, ipsa morietur. Filius non portabit iniquitatem patris, & pater non portabit iniquitatem filij. Iustitia iusti super eum erit, & impietas impij erit super eum, ut cesset proverbium dicentium: Patres comederunt vnam acerbam, & dentes filiorum obstupescunt, mox deinde subiunxit:

Si autem impius egerit poenitentiam ab omnibus peccatis suis quae operatus est, & fecerit uniuersa praecepta mea, & fecerit iudicium & iustitiam, vita uiuet, & non morietur.

¶ Ac si dicat: Qui fieri posset ut punia filios propter patres, aut patres propter filios, qui usque adeo sum misericors, quod si etiam ipse impius egerit poenitentiam de peccatis praeteritis, & hunc saluet? Sed aduerte quibus conditionibus impius & peccator suscipit poenitentem. Si egerit, inquit, ad veram poenitentiam, videlicet in effectu, & non tantum verbo promiserit, vel mente tractauerit. Ab omnibus peccatis suis tunc quae reque operatus est declinando, nullis omnino retentis, imò nec vno, quin oia detestetur. Et hoc est declinare a malo.

¶ Et custodierit omnia praecepta mea, quod est facere bonum. Ex quo patet possibile esse homini omnia dei praecepta seruare. Et fecerit iudiciu discensionis, & iustitiam executionis contra semetipsum, & nihilominus erga proximum iuste se habuerit, vita viuet pro praedictis, & non morietur pro operibus iniquis, de quibus poenituit. Sequitur: Omnia

FERIA SEXTA

iniquitatum eius, quas operatus est, non recordabor, vide-
licet ad puniendum supplicio aeterno. Licet hæc puniam
in hoc tempore. Cuius rei exemplum patuit in David, eu-
ius quum transulisset peccatum dominus, ut non morere-
tur propter illud, neque in aeternum à domino reprobare-
tur, temporales tamen poenas graues & acerbis in morti-
bus filiorum, & sui ad tempus à regno per filium Absalon
depulsionem perfoluit. Nec etiam ad temporaliter, inquit,
puniendum recordabor, si peccator ipse uti dignus est, pro-
prium recordatus fuerit iniquitatum, ut ea in spiritu hu-
militatis & in animo contrito deploret, & detestetur. Quum
enim sese homo punit, deus parit: quum homo delictum
suorum dolens meminit, deus obliuiscitur: quum ho-
mo ea confitens detegit, deus tegit. Vnde per Ieremiam
loquitur, dicens: Repente loquar aduersus gentem & ad-
uersus regnum ut radicem & destruiam, & disperdam il-
lud. Si poenitentiam egerit gens illa à malo suo quod lo-
quutus sum aduersus eam, agam & ego poenitentiam super
malo quod cogitavi ut facerem ei. Sequitur:

Ierc. 5.

In iustitia sua quam operatus est uiuet.

¶ Super quo beatus Hieronymus ait: Non tam mea, in-
quit, quam sua iustitia uiuet, licet iustitiæ meæ sit bona bo-
nis, & mala malis reddere.

Verum ho-
minis sit
aliqua ius-
titia.

Ioan. 1.

Prou. 15.

¶ Sed dicat forsitan aliquis: Nihil deus in nobis præter sua
dona coronat, sicut in Euangelio loquitur: Gratia accepi-
mus pro gratia, ex quo uidetur quod magis sua quam nostra
iustitia uiuimus. Ad quod dicimus, quia hominis est ani-
mum præparare, domini autem dirigere gressus, cuius etiam
est remunerare. Viuit ergo homo, & sua iustitia pariter &
iustitia dei. Sed nominis est iustitia per preparationem ani-
mi. Dei est per adiuantis & perficientis collationem gra-
tiæ. Parum est ab homine, à deo multum, quum & hoc ipsum
nostrum bene uelle, non à nobis, sed ab ipso acceptum ha-
beamus. Sed quia deus mira sua liberalitate remunerat
gratiæ suæ adminiculo hominem bene operantem, & suam
liberam voluntatem instinctui gratiæ accommodantem,
quasi totum esset profectum ab homine, ideo dicit: In ius-
titia sua quam operatus est uiuet. Hoc audiant hæretici,
qui dicunt hominem etiam in opere bono peccare. Et subdit
ad

POST INVOCAUIT.

28

ad confirmationem prædictorum: Nunquid voluntatis meæ
est mors impij, dicit dominus deus, & non ut conuertatur
à viis suis, & uiuat? Quasi dicat: Volo pereant vitia & pec-
cata, & homo saluetur, iuxta quod Apostolus ad Timoth.
scribens ait: Vult omnes homines saluos fieri, & ad agni-
tionem veritatis venire. Non vult ergo dominus mortem
nostram, sed vitam: non perditionem, sed salutem: quum sit
ipsius proprium misereri & parcere, punire verò alienum
sit ab eo. Vnde quum per Esaiam dixisset ad viros illuso-
res, qui se percussisse fœdus cum morte iactabant, & posue-
rant mendacium spem suam, nec credebant flagellum inun-
dans super se posse venire, illud tandem adiecit: Ponam in
pondere iudicium & iustitiam in mensura: & post pauca
subiunxit de semetipso loquens, Irascetur ut faciat opus
suum. Alienum opus eius, ut operetur opus suum, peregrin-
um est opus eius ab eo.

1. Timo. 2

Esa. 28.

¶ Circa secundum dicit:

Si autem auerterit se iustus à iustitia sua, & fecerit iniquita-
tem, secundum omnes abominationes quas operari solet impius,
nunquid uiuet?

¶ Ostendit quod sicut peccatori poenitenti non nocent præterita delicta, ita nec iustus à iustitia se auertentem præ-
stina iustitiæ commendant. Vnusquisque enim in quo sta-
tu à domino in die supremo reperitur, in ipso & iudicabi-
tur. Itaque sicut in præcedente articulo elucet misericor-
dia, sic in isto iustitia. Si, inquit, auerterit se iustus à iustitia
sua, faciēda omittens, & fecerit iniquitatem, quæ facere nō
licet committens, secundum omnes abominationes quas o-
perari solet impius. Quod quidam vigilanter dictum acci-
pientes dicunt peccatis omnia pristina bona opera coram
deo non oblitum iri, nisi fecerit iniquitatem, non secundum peccatum
aliquas, sed secundum omnes abominationes quas operari omnes im-
pius. Quod si non omnes impietates quas impius stitit abo-
operari solet peregerit, sed aliquas duntaxat, etiam nec o-
leantur.

Pristina in
stitia pec-
catorem
non com-
mendat.

¶ Vnde & Iosaphat regi Iuda qui amicitias illicitas cum
Achab rege Israel utique sacrilego & idololatra contra-
xerat, dictum est per prophetam: Impio præbes auxilium, &
E iij

Num pro-
pter vnum
peccatum
omnes in-
stitiæ abo-
leantur.
2. Para. 19.
Nota.

FERIA SEXTA

his qui oderunt dominum amicitia iungeris: idcirco iram quidem domini merebaris, sed bona opera iouenta sunt in te, eo quod abstuleris Lucos de terra Iuda, & praeueneris cor tuum, ut requireres dominum deum patrum tuorum. Haec autem opera bona fecerat priusquam his qui oderunt dominum, scilicet Achab & Iesabeli uxori eius culpata amicitia iungeretur. Vnde videtur illa opera non fuisse in obliuionem data coram deo propter superueniens peccatum. Non enim fecerat iniquitatem secundum omnes abominaciones ipsius Achab vel Iesabelis, qui propter cultum Baal prophetas Domini persequabantur, quod ipse non fecit. Porro si auerterit se iustus à iustitia sua, & fecerit iniquitatem secundum omnes abominaciones quas operari solet impius, quid de illo sequenter dicatur aduerte: Nunquid uiuet talis merito praeteritarum iustitiarum? Sequi ut:

Omnes iustitiae eius quas fecerat non recordabuntur.

¶ Videlicet ad eius salutem. In praeruatione qua praeruaricatus est, bona quae facere tenebatur omittendo, & in peccato quod peccauit mala faciendo, in ipsis, id est, pro ipsis, non pro peccatis alienis, morietur.

Obiectio.

¶ Sed dubium occurrit, & contrarium fortasse videri posset per hoc quod Apostolus ad Hebraeos scribens, dicit Non est iniustus deus ut obliuiscatur operis vestri. ubi dicit glossa: Quia de praesenti non habet unde laudet, de spe futurorum eos attollit. Vnde patet quod illi, quibus haec loquebatur, eo tempore mali erant: ergo falsum esse videtur quod hic dicitur, non recordabuntur omnes iustitiae eius quas fecerat, iniustus enim deus esse videtur. Proinde si poeniteant, nonne eorum bona opera pristina per peccatum superueniens reuiuiscunt mortificata?

Solutio.

¶ Sed quod hic dicitur, omnes iustitiae eius quas fecerat non recordabuntur, de his accipiendum est peccatoribus qui à iustitia se auercentes denuo non respiciunt, quorum praecedentes iustitiae non recordantur, quo ad euasione poenae aeternae, vel gloriae coelestis edeptionem.

¶ Porro Apostoli verbum quo ait his qui tunc se à iustitia auerxisse putantur, non est iniustus deus ut obliuiscatur operis vestri, intelligendum est, si à peccato respicientes poeniteant.

POST INVOCAUIT.

29

poeniteant. Sic enim quae per superueniens peccatum mortificata fuerant opera bona, denuo reuiuiscunt. Magnam autem Apostolus de his spem habebat, quod poeniteretur. Simile aliquid ad Galatas scribens ait: Tanta, inquit, passi estis sine causa, si tamē sine causa. Quod addidit, quia eorum reuersionem sperabat, & pristina passionum suarum pro Christi nomine merita, rursum illis ad gloriae praemii reputanda. Sequitur:

Galar. 3.

¶ Et dixistis: Non est aequa via domini. quasi dicat: Quasi ita sit, sicut dixi, quod unusquisque moritur ob peccatum suum, non alienum: quare vos me iniustum dicitatis, imponentes quod puniam filios propter patres? Putatis me iniquum, ut reddam peccata patrum in filios, & aliis comedentibus raam acerbam, aliorum dentes obstupefiant? Ecce unusquisque in peccato suo moritur, & in sua iustitia uiuificatur. Neutrobique puniuntur praeterita, sed praesentia peccata: quin potius iniqua est vestra sententia, qui dicitis quod aliorum scelera in aliis à me puniantur. Sequitur:

Audite ergo domus Israel: Nunquid uia mea non est aequa, & non magis uiae uestrae praeue fuit?

¶ Quasi dicat: Ego iustus sum in operibus meis, vos autem unus contra alterum agitis peruersae, & ideo suspicatio- Peruersae
mini, & creditis me vestri ad morem peruersae agere con- suspicionis
tra vos, ut puniam filium pro patre, & econuerso. Sed non causa.
est ita, imò punio unumquemque pro sua iniquitate, unde subdit:

Quum enim auerterit se iustus à iustitia sua, & fecerit iniquitatem, morietur in ea. Et quum auerterit se impius ab impietate sua quam operatus est, & fecerit iudicium & iustitiam, ipse animam suam uiuificabit.

¶ Considerans enim se, id est, videns se in iniquitatibus suis perire dignum, & auertens se ab iniquitatibus suis quas operatus est, uita uiuet, & non morietur, quasi dicat:

¶ Vel per hoc me esse iustum agnoscite, quia nec filium bonum pro patre malo punio, sicut calumniamini, quum nec eundem hominem pro suis propriis peccatis puniam si poeniterit. Et licet dem unicuique iuxta vias suas, murmurant tamen iniquè contra me, & dicunt filij Israel, generatio praua & exasperans: Non est aequa via domini.

SABBATHO

Quibus utique verè responderetur vias domini æquas esse,
suas autem prauas atque peruersas.

SABBATHO POST

Inuocauit.

1. Theff. 5.

Fratres rogamus vos, corripite inquietos, consolamini pu-
sillanimes, suscipite infirmos, patientes estote ad omnes.

In hac lectione docet Apostolus, Primo qualiter
nos habere debemus ad proximos. Secundo quali-
ter ad deum. Tertio qualiter ad nosmetipsos, Primum à
principio lectionis. Secundum ibi: Semper gaudete. Ter-
tium ibi: Spiritum nolite extinguere.

Ordinat
nos ad
proximos.

Circa primum dicit: Fratres rogamus vos, corripite in-
quietos. Vbi (sicut iam dictum est) ordinat nos rectè cum
proximo. Proximorum autem quidam sunt insolentes
& inquieti, quidam animo pusilli, quidam infirmiores
& imperfecti.

Inquieti &
dissoluti.

De his qui inquieti & insolentes sunt, dicit: Corripite
inquietos. Neque tamen per licentiam & arrogantiam eos
prouocaueritis aut irritaueritis, sed in spiritu lenitatis hu-
iusmodi instruite. Qui enim perversis imbutus est mori-
bus, pertinacior fit in malo si acerbius fortè corripitur.
Contra verò ij quieti & bene compositi sunt, qui dei man-
data observant. Deus enim singulis in rebus ordinem præ-
finiuit & limites, quos qui transcederit, vagus, dissolutus,
& inquietus arguetur. Cuiusmodi sunt hæretici, conten-
tiosi, temulenti, avari, & istiusmodi cæteri, qui constitutæ
à deo metas excedunt.

Animo
pusilli.

De iis qui animo pusilli sunt dicit: Consolamini pusil-
lanimes. Pusillo animo sunt qui ferre nil queunt tentatio-
nis, qui tamen propter hoc desperandi non sunt, sed suble-
uandi & consolandi.

Infirmi &
imperfecti
Rom. 14.

Denique de his qui infirmiores & imperfecti sunt, dicit
Suscipite infirmos. Hoc est, Validiores reddite, qui fuerint
in fide infirmiores, iuxta quod alibi præcipit: Infirmum,
inquiens, in fide assume. Docet proinde qualiter se ge-
rere debeant fideles ad alios qualitercunque dispositos
quum subdit:

patientes

POST INVOCAVIT:

30

Patientes estote ad omnes. Videte ne quis alicui malè pro malo
reddat, sed quod bonum est, sectamini in inuicem, & in omnes.

Patientes, inquit, estote ad omnes, id est, dissolutos, Patientiam
pusillanimes, & infirmos sustinete, ut sic eos etiam vo-
bis molestos & onerosos tolerando ad bonum conuer-
tatis. Itaque videte, id est, prudenter cauete, ne quis ma-
lum pro malo reddat, non enim hoc esset patientiam ser-
uare ad omnes. Si ergo mala nobis illata, malis com-
pensanda non sunt: quanto minus pro accepto beneficio
sunt mala reddenda, vel ij afficiendi sunt malo qui no-
bis nil mali fecerunt? Quin potius quod bonum est sem-
per sectamini in inuicem & in omnes. Neque enim sat est
nil mali pro illatis malis rependere, quin & benefacien-
dum erit ei qui nocuerit. id enim intendit Apostolus. quum di-
cit: Sectamini quod bonum est. hoc est: Enixe nitamini
benefacere, & in inuicem, id est, erga fideles: & in omnes,
id est, etiam erga infideles.

Circa secundum dicit:

Semper gaudete, sine intermissione in omnibus gratias agite.

Hic docet qualiter debeamus nos habere erga deum. Hortatur
ad gaudiū,
Et præcipit tria. Primum est in deo gaudere, dicens: Sem-
per gaudete, etiam vel in medijs atque vrgentissimis ma-
lis, quasi dicat: A Equo animo pro Christi amore cuncta
vobis aduersantia tolerate. Aduerte quemadmodum post-
quam malum pro malo non esse reddendum dixisset, mox
& gaudendum his esse denunciauerit. Qui enim didicit
suas non vltime iniurias, sed potius & his benefacere qui
mala intulerunt, vnde hic talis poterit mœoris acu-
leos excipere?

Secundo est assidue orare, quum dicit: Sine intermissio-
ne orate. Viam aperit ad perpetuam quandam iocundita-
tem, ut scilicet pro bonis potioribus obtinendis assidue do-
minum precentur. Sed quia beneficijs vltioribus nemo
dignus est, nisi gratias agat pro acceptis, idcirco tertio lo-
co præcipit in omnibus gratias agere.

In omnibus, inquiens, siue prospera fuerint, siue aduer-
sa, gratias agite. Quod qui facit, perspicuum est perpetuam
eundam animi dulcedinem hunc esse adeptum, & conti-
nens gaudium: Sequitur: Hæc est enim voluntas dei ia

Monet gra-
tias agere.

SABBATHO POST

Christo Iesu in omnibus vobis, ut scilicet vos non ingratos pro acceptis exhibeatis beneficiis. In Christo, id est, in Christi domini nostri adiutorio. Nam ille nobis in gratis agendis & aliis prae dictis opitulatur, sicut etiam & in multis sacri Evangelij locis edocet. Vel sic potes accipere quod dictum est: Hæc est enim voluntas dei in Christo Iesu in omnibus vobis, quasi dictum sit: Hoc est beneplacitum deo per Christum Iesum de omnibus vobis: nimirum ut semper gaudentes, atque orantes, perficetis in gratiarum actione.

¶ Circa tertium dicit:

Spiritum nolite extinguere, prophetias nolite spernere. Omnia autem probate, & quod bonum est, tenete, ab omni specie malæ abstinete vos.

Ordinat
hominem
erga se-
ipsum.

Gratiz lu-
mē sic ex-
tinguitur.
Mat. 25.

Gen. 6.
1. Cor. 5.

Sap. 1.

¶ Hic docet qualiter se gerat habere unusquisque erga semetipsum, dicens, Spiritum nolite extinguere, id est, gratiæ cœlestis lumen quod in huius seculi nocte in mentis vestra lucet, non velitis delere neque spiritui sancto in vobis habitanti impedimentum malæ voluntatis præbere.

¶ Extinguitur autem in homine gratiæ cœlestis lumē, vel per inanē gloriā, quæ admodum extinctæ sunt lâpades virginum fatuarum, quæ lâmpades oleo vacuas, id est, foris opera bona sine interioris gaudio cōscientiæ ferebant. Vel per carnalem voluptatē. Vnde scriptum est dicente domino, Non permanebit spiritus meus in homine, quia caro est. Hoc modo apud Corinthios adulter ille incensus lumen spiritus luto carnalis luxuriæ obfudit. Vel per intro missionem rancoris & malitiæ. In maleuolam enim animā non introibit spiritus sapiētiæ, qui etsi animā prius inhabitasset, malitia superueniente discedit. Obstruēdæ sunt igitur sensuum exteriorū fenestæ, ne per illas ingreditur quod cœlestem habitatorem offendat, & gratiæ extinguat lumē. Nec pulverem, id est, rerum curas terrenarum inspergas, ne & sic lumen quod in te est contingat obtenebrari.

¶ Sequitur: Prophetias nolite spernere, id est, scripturæ diuinæ interpretationes, quæ spiritu sancto docente profecturuntur. Omnia probate, & examinando diiudicate: quod vero fuerit (iudicio eorum quorum interest iudicare) bonum cōprobatum, id teneatur: quod secus, reiiciatur. Erant enim

POST INVOCAVIT.

31

enim nonnulli qui se falso prophetas vel apostolos asserabant, utique fallaces & subdoli, a quibus ne fideles circumuenirentur, dicit: Omnia probate, hoc est, & vera & falsa experimentis tentando discernite. Nam lupi in vestimentis ovium, id est, seductores ornati foliis scripturæ diuinæ verborum, utique prophete falsi, a quibus nos iubet dominus attendere, a fructibus operum suorum cognoscuntur. Deinde quod bonum est tenete, hoc est: Quas rectas esse compertum habebitis doctrinas, ac scripturæ diuinæ interpretationes, admitte securi.

¶ Demū ab omni specie malæ abstinete vos, inquit, id est, Vnde ca- ab omni, siue propheta, siue doctore quovis falso & com- uendum. mentitio, siue pravis quibusvis facinoribus, siue his quæ tametsi fortasse de se malæ nō sunt, nihilominus tamen speciem malæ habere noscuntur, ne cuiquam præstetis offendiculum. Quoniam autem ad hæc quæ dicta sunt recte gerenda cœlestis adminiculi suffragium homini necessarium est. ideo hoc optans fidelibus Apostolus subdit, dicens:

Ipse autem deus pacis sanctificet vos per omnia.

¶ Itaque post monita sancta, etiam vota inducit, ut & ex monitis & apostoli votis & precibus, sint ipsi tutiores. Per omnia, inquit, ut videlicet & corpore & animo sanctitatem adipiscamur, sicut ex sequentibus patet. Sic autem, inquit, vos sanctificet, ut integer spiritus vester, & anima, & corpus, sine querela in aduentu domini nostri Iesu Christi seruetur.

¶ Sed quid inter spiritum disseet & animā, aduerte. Quoniam Spiritus, enim sit homo ex omni animarum specie admixtus, ea scilicet quæ plantis inest, quam vegetatiōem appellant: deinde & anima sensitiva, mox & intellectiva, seu rationali quæ ferunt. spiritum dicit Apostolus, profecto intellectivam expressit: cum animam, sensibilitatem ipsam: cum corpus, vegetatiōem vitam nobis inesse ostendit, quæ & plantis inesse dinoscitur. Precatur itaque, & optat vnumquēque fidelium secundum hæc omnia sine querela seruari, ut in his cunctis obsequium per eum deo præstetur.

FERIA SECUNDA

post Reminiscere.

FERIA SECUNDA

Stende faciem tuam super sanctuarium tuum quod desertum est.

O Lectio præfens intenta est S. Danielis prophetae, intenta & humilis supplicatio pro populo Iuda propter peccata sua in captiuitatem Babylonicam translato, & pro ciuitate sancta Hierusalem destructa, & in ruinis suis desolata, & nihilominus pro templo dei succenso igni atque deserto, diuinam clementiam imploratis. Ex qua prophetae precatione tria nobis pro nostri restauratione supplicantibus sunt imitanda. Primum est cognitio diuinae bonitatis. Secundum est confessio propriae iniquitatis. Tertium est cum magna humilitate inuocatio diuinæ pietatis. Primum à principio lectionis. Secundum, ibi: Peccauimus, iniquitatem fecimus. Tertium, ibi: Neque enim in iustificationibus.

Circa primum dicitur:

Comme- Domine deus noster qui eduxisti populum tuum de terra Aegypti in manu forti, & fecisti tibi nomen secundum diem hanc. **morat di-** De A Egypto nempe, id est, ignorantie & peccatorum tenebris, ac diabolica tyrannide quasi Pharaonis impij durissima seruitute ere. Iteum populum deus per filium suum eduxit & liberauit, & in virtute potestatis suæ atque iustitiæ, captiuitatis nostræ vincula dirumpens, nomen suum in ecclesia populi fidelis notum fecit & magnificauit. Ergo quotiescunque peccatorem vinculis nos irretitos sentimus, & pro nostri liberatione diuinam misericordiam imploramus, veterum eius memores beneficiorum pro his gratias agamus, & sic denum cum fiducia pro obtinendis vltioribus gratiæ suæ donis, ac nostri liberatione precemur.

Circa secundum dicitur:

Peccauimus, iniquitatem fecimus domine in omnem iustitiam tuam. Avertatur obsecro ira tua, & furor tuus à ciuitate Hierusalem, & à monte sancto tuo. Propter peccata enim nostra, & iniquitates patrum nostrorum Hierusalem, & populus tuus in opprobrium sunt omnibus per circuitum nostrum. Nunc ergo exaudi deus noster orationem serui tui & preces eius, & ostende faciem tuam super sanctuarium tuum quod desertum est. Propter temetipsum inclina deus meus aurem tuam, & audi, aperi oculos tuos, & uide desolationem nostram, & ciuitatem super quam inuocatum est nomen tuum.

Circa precaturus

POST REMIRISCERE.

32

Precaturus Propheta pro ciuitate, & populo, & templo, Deo primum dans gloriam, peccata sua & populi humiliter confitetur, ut veritati suæ confessionis occurrat misericordia dei. Allegat autem suum & ciuitatis & populi opprobrium & confusionem, quatenus humana miseria dei misericordiam prouocet, & poena placare valeat iustitiam quæ nimirum omnia etiam nobis orantibus sunt imitanda.

Circa tertium dicitur:

Neque enim in iustificationibus nostris prosternimus preces ante faciem tuam, sed in miserationibus tuis multis. Exaudi domine, placare domine, attende & fac. Ne moreris propter temetipsum deus, quia nomen tuum inuocatum est super ciuitatem hanc, & super populum tuum.

Magnam precantis humilitatem agnosce, quum dicit: Non enim in iustificationibus nostris prosternimus preces, sed in miserationibus tuis multis. Nemo quippe mendicans opes ostentat, sed ut suscitaret misericordiam, clamat inopiam. Quis enim de suis opibus sese iactitantis misereatur? Sed paupertatem suam agnoscat, quisquis precaturus accedit ad deum. Vnde David humilis, & vir secundum cor dei, tamen rex esset inclutus & opulētus, nihilominus tamen in oratione coram domino constitutus: Pauper sum, inquit, & in laboribus à iuuentute mea. Et rursum: Ego, inquit, mendicus sum & pauper, Dominus sollicitus est mei. Et iterum: Astirit à dextris pauperis, ut saluam faceret à persequentibus animam meam. Orantes ergo nostram spiritualem miseriam, inopiam, paupertatem, & peccata nostra veraciter & humiliter confiteamur. Iustitiam verò nostram quæ ut pannus menstruatus confusibilis (si discutitur) & erubescenda est, imò verò quæ nulla est, nequaquam prætendamus, sed omnem spem salutis in dei misericordia & gratia constituamus.

Cæterum sicut pro his tribus quæ iam dicta sunt, videlicet, pro populo existente in captiuitate, pro dissipata ciuitate, & pro desolata templi sanctitate, Propheta lugens orabat: sic & modo lugendum, & orandum est fidelibus & piis, ut per diuinam clementiam & misericordiam in populo Christiano tria incomparabilis iacturæ mala restantur. Primum est venudatorum in peccato miserrima

Cum sui humilitione orandum.

David in oratione qualis,

Esa. 64.

Pro his tribus orandum est.

FERIA SECUNDA.

captiuitas. Secundum est populi Christiani dissipata atque discissa vnitas. Tertium est primæ atque venerandæ sedis miserabilis calamitas.

Veneranda
torum in
peccato ca
ptiuitas.

Captiui
Babylonis
morantur.

Populi
Christiani
discissa vnitas.

Iudi. 21.

¶ Quo ad primum vt agnoscamus quantum sit deploranda venundatorum in peccato vt faciant mala miserabilis calamitas, propheta sancti luctum & lamentationes attendamus. Propter peccata nostra, inquit, & iniquitates patrum nostrorum Hierusalem, & populus tuus in opprobrium sunt omnibus per circuitum nostrum. Si hos lugebat quos rex Babylonis à propria terra captiuos in Babylonem victos duxerat, & sibi subiectos premebat seruitute: quanto magis lugendi sunt peccatores, qui nō terrenam & temporalem, sed celestem & æternam perdiderunt hæreditatem, qui peccatorum & vitiorum suorum funibus & compedibus constricti, venundati proinde vt faciant mala, peccati & diaboli serui omnium deterrima atque extrema seruitute premuntur? Quos nimirum super flumina Babylonis, id est, huius seculi vana gaudia sedentes, flere oportebat, dum recordantur illius celestis Hierusalem, à qua in longinqua exules relegati proscriptique detinentur. Quibus si dicatur, Hymnum cātate nobis de canticis Sion, id est, pias & deo dignas preces effundite, lætas gratiarū actiones depromite, deuotas deo laudes decātate, quum ad hæc idonei non sint, nec ad ea, quandiu captiui detinentur, valeant assurgere, vtique respondebunt: Quomodo cantabimus canticum domini in terra aliena?

¶ Quo ad secundū lugebat Propheta dissipationem Hierosolymorum ciuitatis. Sed multo magis lugēda nobis est Christiani populi his nostris temporibus vnitas discissa. Luges proculdubio, si aliquid tui corporis membrum elegans abscissum perdidisses. Et quidem grandia atque elegantia dudum ecclesiastici corporis membra, ecclesiastica deseruerunt vnitate. Et scissio damnoſa nimis facta est his diebus. Quis ferme tota tribus Benjamin armis delata esset ob nefandum ab in tribu perperatū scelus, reliquarū populi tribuum sceleris quidē ultores & victores, post luctuosum de fratribus suis victoriā lamentari cœperunt, & flere dicentes: Quare domine deus Israel factū est hoc malum in populo tuo, vt hodie vna tribus auferretur ex nobis?

¶ Et

POST REMINISCERE

33

¶ Et quidem ablata nobis est etiam & nunc vna tribus de Israel. inimicus homo hoc fecit, qui hæreticos & errorum zizania in medio tritici, dormientibus his, quos opus erat vigilare & malū hoc prohibere, superseminauit. Vere inimicus qui consurrexit aduersus dominū & aduersus Christum eius, qui quum inter ecclesiastici ordinis prædicatores, quasi in numero Christi discipulorum vnus ageret, intro misso ad intima sua diabolo, calcaneū suum contra dominum eleuauit, dux eorū & signifer effectus, qui iam conueniunt aduersus dominum & aduersus Christum eius.

¶ Super huiusmodi ciuitatis dissipatione lugēdum est. Ecclesia nempe fidelium recte ciuitas à suori vnitate ciuium est dicta, quam vnitatem dum per sectas hæreses & schismata dissipari contingit, exinde profecto ciuitas non est. Nam ciuitatem hanc suam amittunt, quicumque catholicam & apostolicam deserunt vnitatem. Sane hanc vnitatem edificare summo studio cupiebat Apostolus, quum dicebat: Obsecro vos fratres, per nomen domini nostri Iesu Christi, vt idipsum dicatis omnes, & non sint in vobis schismata. Et rursum: Vnanimes, inquit, vno ore honorificetis deū, & patrem domini nostri Iesu Christi. Vnde & ipse dominus pridie quā pro hac ecclesia sua moreretur, patrē pro his qui ad fidel vnitate venturi erant, & nihilominus pro his qui iam tunc in ipsum credebāt, precatus est dicens: Rogo vt sint vnum, sicut & nos vnū sumus. Nam vt quidā de sapientibus huius mundi ait: Concordia parue res crescunt, discordia verò vel maxime dilabuntur.

¶ Quo ad tertium. Lugebat Propheta pro desolato templo, dicens: Ostende faciem tuam super sanctuarium tuum quod desertum est. Sed hoc tempore multo magis lugenda est illius venerandæ sedis calamitas, flendūque atque dicendū: Quare domine deus factum est hoc malum? Nec tamen ea quæ huic sedi superuenit calamitas lugēda magis est, quā eorū peccata qui hanc meruerūt: quin multo amplius dolēdū est ea esse admissa, quæ mala hæc pmeruerūt. ¶ Sed aliud est sanctuarium dei viuū & rationale quod despoliatum est & desolatum, mens scilicet hominis peccatoris. Huius templi prophanator ac depredator diabolus quæ inde tollat ornamenta figurale illud templum per

Matth. 13.

1. Cor. 1.

Rom. 15.

Ioan. 17.

Tullius.

Calamitas
prima sedis.

Sanctuarium
dei

FERIA SECUNDA

Antiochum regem spoliātū typice declarat. Vnde in historia Machabeorum scriptum est: Intravit in sanctificationem cum superbia (nimirum rex Antiochus) & accepit altare aureum, & candelabrum luminis, & vniuersa vasa eius, & mensam propositionis panum, & mortariola aurea, & velum, & coronas, & ornamentum aureum quod in facie templi erat, & quibusdam interpositis subdit: Secundum gloriam eius, multiplicata est ignominia eius.

Diaboli typus. Vbi per Antiochum diuina legis & sacri cultus hostem & exterminatorem diabolus diuini honoris aduersarius accipitur, qui per peccatum credentis mentem (quæ in sacro baptismi lauacro deo viuo templum est consecratū) ingressu suo cōtaminat. Qui idcirco cum superbia ingreditur dicitur, quia in omni peccato deus in suo mandato ab homine contemnitur, & humana voluntas diuinæ voluntati præfertur, quod vtiq; grandis superbia est.

Altare aureum. Et accepit altare aureum, id est, fidem charitate formatam. Siquidem hoc vnū altare munera nostra coram deo commēdat. Nam & sine fide impossibile est placere deo, & sine charitate quicquid facit homo vel patitur, nihil illi prodest. Hoc autem altare vere sacrum & deo dicatū, spirituale mentis templum diabolus mox cū per peccati cōsensum ingressus fuerit, tollit. Eius enim qui in peccato est, & charitas extincta est, & mortua fides.

Candelabrum luminis. Secundo tollit candelabrum luminis, id est, dei verbū, de quo Propheta dicit: Lucerna pedibus meis verbū tuum & lumen semitis meis. Facit enim vt peccator dei verbū exhorreat, quia nil ei prophetat nisi malū, quādiu videlicet pertinace mente in peccato perseverat. Quod si fortasse nonnunquā sermo dei viuus & efficax (ignis vtiq; & malleus cōterens petras) peccatoris mentē vel terrore cōcussit, vel emolliarit cōpunctione, audi quid agat hostis antiquus: Venit, inquit, diabolus, & tollit verbū de eorum ne credentes salui fiant. Vasa huius candelabri sunt ea, quibus lumen sapientiæ & intellectus in cordibus credentiū nutritur, cuiusmodi sunt, lectio scripturæ, auditio verbi dei, meditatio sancta, oratio, ieiuniū, & similia.

Mensa propositionis panum. Tercio tollit mensam propositionis panum, quæ & ipsa aurea erat, & significat spiritualis exercitij, vel cuiusvis san-

POST REMINISCERE.

34

æ operationis assiduitatem. Hi enim qui esuriūt & sitiūt iustitiam, ex hac mensa reficiūt. & eliciunt nempe mentem iusti opera bona, vt ex illis corroborata ad melliora conualecat. Vnde dominus in Euangelio: Meus cibus est, inquit, vt faciam voluntatem eius qui misit me, vt perficiam opus eius. Aurea mensa, voluntas bona est, charitate dei & proximi, quasi auri precioso fulgens decore. Hanc post ablatum candelabrum luminis tollere describitur, quia nimirum post verbi dei contemptum hoc superest, vt & à dei & proximi vera dilectione, & ab opere sancto peccator decidat & occidat.

Quarto tollit mortariola aurea. Erant vasa in quibus aromata cōtinebantur ad thymiamatis confectiōem in odorem suauissimū domino. Et significat opera pœnitentiæ sancta ad mortificationē viciōrū, & carnis castigationem assumpta: cuiusmodi sunt ieiunia, vigiliæ, cilicia, solitudines, spontanea à quibusdā rebus licitis abstinentia propter deū, quibus caro rebellis cum viciis & cōcupiscentiis suis mortificatur in odorem suauitatis ante deum. Nec mirum est quod peccatore cessante ab operibus bonis, vitia non mortificata, nō prohibita, non repressa, rursus inualescūt.

Quinto tollit velum, quo nimirum interioris aditus secretiora tegebātur, & non incongrue verecundiam significat. Hi enim qui hanc perdiderunt peccatum suum quasi Sodoma prædicauerunt nec abscederunt. Gaudent enim quum malefecerint, & exultant in rebus pessimis. Porro quo manifestior, eo & pestilentior peccator est. Vnde per Prophetā huiusmodi attrite frontis peccatori dicit: Fronis mulieris meretricis facta est tibi, noluiisti erubescere. Contra verò placita fuit deo humilis publicani verecundia, qui nec oculos quidē suos volebat ad cælū lenare.

Sexto tollit coronas, per quas non modo celestia præmia significari arbitramur, quæ post prædicta peccator amittit, sed etiam honoris reuerentiam in hac vita. Nimirum (vt Apostolus ait) gloria & honor omni operati bonum. Nunquam enim adeo inualescet improbitas, quin bonis & probis sua virtus sit honor. Sed post prædicta omnia rationalis templi ornamenta & vasa sancta amissa, & post ipsam etiam iam perditam verecundiam, demum & ipsa

Mensa aurea.

Mortariola aurea.

Velum templi. Esa. 3. Prou. 2.

Ierc. 3.

Luc. 18.

Coronæ templi.

Rom. 2.

FERIA TERTIA

honor amittitur. Quis enim hunc censeat honore dignū qui absque vllō pudore omnium viciōrum dedecore patiam sordet?

Ornamentum aureū
1. Tim. 3. Postremo tollit ornamentum aureum quod erat ante faciem templi, id est, famam & opinionem bonam, hæc omnium nouissima deserit peccatorem. Ipsa quidem superstes, utique ornamento erat spirituali templo, & quidem ornamento non paripendendo, quod amisisse non mediocris iacturæ est. Oportet enim sanctos habere testimonium & ab his qui foris sunt, quod ornamentum siquis obstante fama mala perdidit, rumore sinistro sciet coram omnibus, quasi cadaver aliquod obominandum & euitandum. Quin & semel amissa bona fama, vix denuo recuperatur. His ita se de spirituali templo habentibus, secundum gloriam eius multiplicatur ignominia eius. Nam sacrosanctum prius atque venerandum dei templum in tererrimam diaboli speluncam conuersum est. Et quemadmodum spoliati atque prophanati templi purificationem Iudæi cum fletu & luctu, & multa sui humiliatione peregerunt: ita etiam necesse est, ut per huiusmodi peccatrix anima deo reconcilietur.

FERIA TERTIA post Reminiscere.

3. Reg. 7.

Factus est sermo domini ad Heliam Thersbiten dicens: Surge, & vade in Sareptam Sidoniorum.

¶ Istius lectionis historia tribus modis potest exponi, videlicet primo literaliter. Secundo allegorice. Tertio moraliter.

¶ Circa primum exponendi modum, videlicet intellectū literalem, consideranda sunt ex eadem lectione duo moralia documenta, quæ nobis euidentibus exemplis explicantur. Siquidem primo ostenditur dei erga suos paternæ sollicitudo. Secundo quàm sit utilis in pauperes propter deum facta subsidij temporalis largitio. Quo ad primum nota est historia, quemadmodum propter peccata impiissimæ Isabelis & viri eius regis Achab, & populi horum sacrilegia atque idololatram imitantis ad præceptū Heliæ clausum fuit ecclū annis tribus & mēlibus sex, ut nec rore,

nec

POST REMINISCERE

35

nec pluuia terra rigaretur. Ex qua sterilitate cū grauissima fames sequeretur, quæ tam homines quàm iumenta consumebat, memor dominus serui sui Heliæ curam ipsius egit. Præcepit ergo ei ut abscederet se in spelūca petra in torrente Carithi, vbi & de torrente biberet, & corui ministerio pasceretur. Præcepit, inquit, coruis ut pascant te.

¶ Adferebat ergo ei coruus per singulos dies, ad corporis sui refectiōem mane & vespere, carnes & panem, & bibebat ē torrente. Quum autem propter defectum pluuie torrēs siccaretur, rursum factus est sermo domini ad ipsum dicens: Surge, & vade in Sareptam Sidoniorum, qui locus erat extra terram Israel in terra gentium. Præcepit enim ibi, inquit, mulieri viduæ ut pascat te. Surrexit, & abiit quo iubebatur. Ex quibus patet mira dei de suorū necessitatibus sollicitudo, vnde B. Petrus: Omnē sollicitudinem vestram proicientes in eum, quia ipsi cura est de vobis. Tantum nobis cura sit querendi regnum dei & iustitiam eius: quod si præstamus, hæc omnia, quæ ad vsum vitæ huius necessaria sunt, adiciuntur nobis. Vbi enim diuites e-guerunt & esurierunt: inquirentes dominum, non deficiunt omni bono. Ergo timete dominū omnes sancti eius, quoniam non est inopia timētibus eum, quod utique præsentis exemplo Heliæ euidenter apparuit. Et ut miraculum cōte-ccelestis maius esset, per coruum (autem utique rapacem & edacem) cibum huic bis in die sedulo ministravit, vnde sanctus verficator cecinit dicens:

Aléque rapinis

Deditus, atque anido saturans caua guttura rostro,

Tradidit illasam icuius moribus escam

Nunc bonus Heliæ, qui perfidus antea Noe

Abluit in terris quicquid deliquit in vndis.

¶ Possumus autem per coruum rapacem, raptorem & in-fans accipere, qui nonnunquam dei nati viros religiosos & pios dei seruos temporalibus subsidij fouent, sicut & in David patuit, qui Sanlis persecutione fugiens ab Achis rege Geth in terra Philistinorū susceptus & humane ex-hibitus est. Circa secundum videlicet quàm sit utilis in pauperes propter deum facta subsidij temporalis elargi-tio. Sequitur consequenter:

Heliascor
sui refectiōem
scitur mini
sterio.

1. Pet. 5.
Matth. 6.

Sedulius.

1. Reg. 17.

FERIA TERTIA

Quumque uenisset ad portam ciuitatis, apparuit ei mulier ad colligens ligna.

¶ Illa utique mulier uidua ei apparuit, ad quam pascendus fuerat missus à domino. Ab ea quum paululum aquæ ad bibendū Propheta petisset, & illa pergeret ut afferret, Affer (inquit illa) mihi obsecro & buccellā panis in manu tua. Quæ quum sub attestatione iuramenti diceret sibi nihil panis superesse, sed tantummodo paululum farinæ quantum potest pugillus capere, & parum olei in lechito, & diceret, en colligo duo ligna, ut ingrediar, & faciam illud mihi & filio meo, ut comedamus & moriamur. Ait ad illā Helias: Noli timere, sed vade, & fac sicut dixisti. Verumtamen mihi primum fac de ipsa farinula subcinericiū panem paruulum, & affer ad me. Tibi autem & filio tuo facies postea. Hæc enim dicit dominus deus Israel. Hidria farinæ non deficiet, nec lechitus olei minuetur, usque in diem qua daturus est dominus pluuiam super faciem terræ. Quæ abiit, & fecit iuxta verbū Helix. Et comedit ipse & illa & domus eius tota. Et ex illa die hidria farinæ non defecit, & lechitus olei non est imminutus, iuxta verbum domini quod loquutus est in manu Helix.

Mira gentis viduæ fides.

¶ Viduæ huius in primis mira fides commendatur, quod Helix, viri ignoti & alienæ gentis promissioni sine ullius attestacione miraculi, vel opinionione sanctitatis nil hæsitans fidem dedit. Deinde ipsius largitas, quæ in tanta necessitate inopiæ de victu sibi & filio suo tam necessario Helix sit partem elargita, digna profecto cui mox quod erogasset, cum grandi scœnore à domino refunderetur. Quoniam ergo de tam modico quod sibi ad necessarium victu supererat propheticæ credens sponsioni est elargita, dei nutu & farina succreuit & oleum, ut verbum Sapientis impletum sit quo ait: Qui miseretur pauperis, scœneratur domino. Et iterum: Qui dat pauperi, non indigebit. Et rursum ipse dominus in Euangelio: Date, inquit, & dabitur vobis. Abun dauit itaque vidua largitatis & fidei suæ merito, alioqui proculdubio fame peritura.

Fames spiritali iudæorum. ¶ Secundo possunt hæc quæ dicta sunt exponi allegorice, ut videlicet per sterilitatē & famem in terra Israel iudæici populi (qui utique est Israel secundū carnē) exercitas & inf

POST REMINISCERE. 36

& infidelitas designetur, sicut prædixerat dominus per Amos prophetam, dicens: Mittam famem in terram, non famem panis, neque sitim aquæ, sed audiendi verbum domini. Ipsi quippe se indignos hoc pane fecerunt, unde dicunt ei Apostoli: Vobis oportebat primum loqui verbum dei, sed quoniam repellitis illud, & indignos vos iudicatis æternæ vitæ, ecce conuertimur ad gentes. Sic enim nobis præcepit dominus. Hinc etiam per Esaiam hæc illis ariditatem fuerat comminatus, dicens: Nubibus, id est, gratiæ mex prædicatoribus, mandabo ne pluant super eam (scilicet vineam domus Israel non nisi labruscas proferentem) imbrem, id est, verbum dei, quod ad modum imbris terrā fecundat, credentis mentem abluat, emollit, impinguat, & operum bonorum feracem reddit.

¶ Per Heliam prophetam diuinæ legis ardentissimum zelatorem, legem & prophetas non incongrue accipimus.

¶ Per viduam autem Sarephtham, ad quam Helias ter-ram Israel derelinquens domino iubente perrexit, ecclesiæ de gentibus collecta significatur. Hæc enim legis & prophetarum doctrinam sibi missam à deo, fidei suæ hospitio suscepit, remanente (ut dictum est) apud synagogam iudæorum inopia gratiæ & mētis sterilitate, ubi interim hæc vidua (id est, gentilitas quæ deum virum non habuerat) se Christo humilians, dum colligit duo ligna in crucem, ut faciat sibi quo viuatur cibum qui nō perit, dum videlicet non suæ sed iustitiæ dei per Christum nobis allatæ fidei, exaltata atque in deo dirata est, non deficiente quæ apud eam est hidria farinæ, nec imminuto lechito olei, hoc est, perseverante scientia legis pariter & euangelij gratia. Verbum quippe diuinæ legis panis est quo viuunt homines. Et euangelij gratia non absurde oleum lætitiæ dicitur, condimentum consolationis, nutrimentum spei, incentiuum amoris, fomentum luminis fidei, & agnitionis dei. Vtroque vero iam sterilis & squallens caret synagoga, quia nec legis farinam molitores eius pharisæi molere sciunt, nec oleum euangelij in phylæteriis & magnificis simbriis suis ambulantes inuenire queunt.

¶ Tertio possunt ea quæ dicta sunt secundum intellectum tropologicum siue moralem exponi. Secundum quem

Esai. 5.

Helias le-

gis & pro-

phetarum

doctrinam

significat.

Vidua Sa-

rephthana

ecclesiæ gē-

tium est.

Ioan. 6.

Farina &

oleum.

Arida sy-

nagoga

iudæorum.

Tempus

famis mo-

raliter.

FERIA TERTIA

Intellectum per tempus ariditatis & famis (quo clausum est peccatori celum, & prohibe sunt ei stillæ plumarum) status culpæ mortalis figuratur.

Iere. 3.

Corque & torrentis quid.

¶ Helias autem qui tunc pascitur per cornum in torrente, peccatorem designat, qui ex recordatione suorum delictorum, & mortis atque æterni terrore iudicii (quæ mors per cornum nigram, & obscuro suo colore tenebras præferentem, non incongrue posse accipi videtur) profluvio pascitur lachrymarum, quemadmodum Helias potum suum habuit à torrente. Sed quia timor iste non manet, sed adveniienti cedit charitati. Ideo fit sermo domini ad penitentem, quatenus à timore surgat ad fiduciam & amorem, & eo vadat, ubi pascatur à vidua, à qua petat aquam & panem.

Vidua q. id.

¶ Quæ vidua colligit duo ligna, & significat sanctam matrem ecclesiam, sui morte sponsi & redemptam & desponsatam. Quod autem hæc duo ligna, quæ crucem faciunt colligit, hoc est vtiq; quod mente memori mater ecclesie crucem sui redemptoris iugiter meditatur, atque ob ipsius crucifixi domini amorem imitandi studio spontaneæ mortificationis crucem sibi componit.

Farina ecclesie, & olei quid.

¶ Habebat hæc vidua farinam quantum pugillus capere sufficit, & paululum olei in lechito, quia nimirum sancta mater ecclesia doctrinam habet salutarem, quæ manu mensorari seu comprehendere debet: hoc est, operatione sancta completi: & spem, quasi oleum, quæ lætitiā affert, & afflictæ mentis lenit amaritudines. Itaque vidua hæc constructo ex collectis duobus crucis Christi lignis, deuotionis suæ & dilectionis igne, ex his quæ dicta sunt mysticis farina & oleo, id est, doctrina salutari & spe misericordie, conficere & parare curat sibi & filio suo, id est, omnibus & singulis in deum recte credentibus cibum vitæ, iuxta consilium sui redemptoris qui ait: Operamini non cibum qui perit, sed qui permanet in vitam æternam, vt comedamus, inquit, & moriamur. Hoc est, vt hic (dum datur) in fide viuamus, & post in eadē fide & spe sancta, ligno crucis à lethali desperationis frigore defensi, in domino moriamur.

Ignis dilectionis vnde constructur.

Ioan. 6.

Penitens quo pascatur.

¶ Huic itaque viduæ se pascendum spiritualiter penitens committat, petatque, & accipiat ab ea panem doctrinæ & aquam

POST REMINISCERE.

37

aquam penitentiae salutaris. Cibabit quippe illum pane vitæ & intellectu, & aqua sapientiae salutaris potabit illum. Vinat proinde in huius viduæ, id est, sanctæ ecclesie domo, vbi prædicta duo iugiter auctore deo cōseruantur, & suppetunt. Studeat autem verus penitens in doctrinæ verbo proficere per cognitionem veritatis in intellectu, & in affectu per dilectionem dei & proximorum, quoadusque tempus celestis vbertatis in æterna vita donetur.

Eccl. 14.

FERIA QVARTA POST Reminiscere.

Conuertere luctum nostrum in gaudium, ut uiuentes laudemus nomen tuum.

Hest. 13.

¶ In hac lectione recitatur nobis pia Mardochei ad deum deprecatio pro liberatione populi Israel, cui mortis discrimen impendebat. Adscribitur tamen ipsi Hester reginæ, cui Mardocheus hic propinquus & à consiliis erat. In qua quidem oratione tria facit orationibus imitanda. Primo confitetur & veneratur dei potentiam. Secundo allegans complorat & proprias & populi sui angustias & miseriam. Tertio optata à se bona in dei refert gloriam. Primum à principio lectionis. Secundum ibi: Et tunc Domine rex regum. Tertium ibi: Et conuertere luctum.

¶ Circa primum est aduertendum, quod huius orationis occasio talis erat. Haman secūsus à rege in regno Assueri regis Persarum atque Medorum, impius atque truculentus, non modo regni appetens fuit, sed etiam ab omnibus affectabat adorari, supra humanum modum inflatus superbia. Quum autem Mardocheus inter ceteros Israeliticæ gentis captiuitatis filios ante regis aulam de more obambulare, ceteris impium illum adorantibus, ipse vnus illi genua curuare recusabat. Quod quum felle commoto ferret egerimè, consilium ei fuit sententiam mortis à rege in totam Israeliticam gentem (quæ tum sub eiusdem regis ditione degebat) ob vnus huius odium impetrare. Quam cum fatis criminationibus & suatis calumniis obtinisset, mox illam in vrbe regia Susis appensam palam diuulgauit, cuius nihilominus exemplaria per veredarios publi-

Hamā ex terminium molitur Iudæis.

FERIA QUARTA

eos ad omnes provincias & ciuitates sub imperio eiusdem regis Assueri constitutas secundum cuiuscumque gentis linguam mox deferri fecit & publicari. Porro interfectionis atque exitij diem, inspiens ipse & futuri nescius à fortibus poposcit. Quibus in vnam missis, exiuit duodecimi mensis dies quartusdecimus. Deo sortes sic temperante vt contra malum imminens per annum ferme totum prænunti, orationibus & fletu pro sui liberatione diuinam clementiam interpellarent, interim Mardocheo atque Hester regina suppliciter pro sui & populi liberatione in ieiunio & prece perseuerantibus.

Cut Haman Mardocheo crucem parauerit.

¶ Quum ergo dirum atque fraudulentum mortis procuratorem adorare Mardocheus animo constanti recusaret, actionibus ille furis agitatus, consilium habuit prænuntiare communem necis diem iam fortibus lectum, & parare Mardocheo crucem sublimem, in qua dum suspensus interisset, gauderet se inuisum hostem de medio sustulisse. Sed supplicantibus piis, malignum consilium in suum authorem deus mira æquitatis dispensatione conuertit, vt incidere impius in foueam quam fecit. Subito nempe ob Mardochei comperta in regem merita fidelitatis, rebus præter spem repente mutatis, iussione regia compulsus est impius Haman, vt magnificè honoratum à rege Mardocheum, vestibus indutum preciosis, impositumque equo regio & diademate fulgentem, ipse stratoris vice getens per ciuitatem circumduceret, & propriæ præconio vocis clamaret: Sic honorabitur quemcumque rex voluerit honorare. Ad extremum verò in crucem, quam Mardocheo parauerat, ipse actus & suspensus cum filiis & domo tota perijt. Quo extincto & nihilominus decreto mortis quod ipse fraudulenter obtinuerat, regis epistolis reuocato, domus eius reginæ Hester & Mardocheo data est.

Diaboli typum Haman gessit. Sap. 1.

¶ Vbi rectè diaboli typum impius iste Haman gessit. Ipse enim non modo regnum, sed etiam dei cultum sibi cupit exhiberi. Quo nihilominus agente mortis sententia à summo principe deo in totum genus humanum processit. Siquidem inuidia diaboli mors intrauit in orbem terrarum. Porro Christum Mardocheus expressit, Hester

POST REMINISCERE.

38

ster verò figura fuit Ecclesiæ. Vnde sicut in cruce quam Mardocheo parauerat necis procurator interijt, ita diabolus Christus in cruce expoliatus traduxit confidenter palam triumphans illum in semetipso, delens quod aduersum nos erat chirographum decreti quod erat contrarium nobis, & ipsam tollens de medio affixit illud cruci. Per crucem enim quam (Iudeis agentibus) diabolus Christo parauit, Christus ipse gloria & honore coronatus, hunc vicit & triumphauit, sicut vaticinio prophetico longè ante fuerat prænuntiatum, dicente Dauide, Dicite in nationibus, quia Dominus regnauit à ligno. Vnde factum est vt ille victus per crucem & confusus, & mundi principatum & mortis imperium superatus amiserit.

¶ Quod autem domus Haman cessit Hester reginæ & Mardocheo, quid aliud est, nisi quod illo forti armato, qui prius atrium suum custodierat à superueniente fortiore, superato, victor illius atrium foret possessor, & distributurus spoliis. Siquidem mundi huius principatus, quem antè sibi diabolus usurpauerat, cessit Christo victori. Data, inquit, est mihi omnis potestas in cælo & in terra. Vnde & imminente certamine suæ passionis, de victoria iam securus ait: Nunc iudicium est mundi, nunc princeps huius mundi eiicietur foras.

¶ Nobis quoque non aliter diabolus superandus est quàm per eiusdem passionis Christi communicationem, sicut duobus Zebedei filijs regni gloriam poscentibus, responsione sua dominus insinuauit, prout hodierna sancti euangelij lectio patefacit. In qua quippe consilium suum dominus Apostolis secreto reuelans dicit: Ecce ascendimus Hierosolimam, & filius hominis tradetur principibus sacerdotum & scribis, & condemnabunt eum morte, & tradent eum gentibus ad illudendum, & flagellandū, & crucifigendum. Per passionem enim & mortē Domini, hostis noster diabolus capiendus erat, spoliandus & iudicandus. Quoniam verò insatiabilis hic homicida quod per vim non potest, dolis & fraude molitur, illius insidias in luce veritatis iam agnoscentes, ad eum confugiamus qui nos potest saluos facere, & dicamus: Conuerte luctū nostrum in gaudium. His præmissis ad litteram accedamus.

Diabolus propriis caput insidiis.

Colo. 2.

Luc. 11.

Victor

Christus

quid ac-

quisiuit.

Mat. ult.

Ioan. 12.

Mat. 20.

FERIA QVARTA

Domine deus rex omnipotens in ditione tua cuncta sunt posita, & non est qui tue possit resistere voluntati. Si decreueris saluare nos, continuo liberabimur. Tu enim domine fecisti celum & terram, & quicquid celi ambitu continetur. Tu es dominus omnium, & non est qui resistat maiestati tue.

Diuinam
oraturus
agnoscat
potentiam.

Mat. 8.
Ibidem.

Mat. 9.
Fides im-
petrat.

Mat. 9.
Iaco. 1.

Mar. 6.

Hic diuinam Mardocheus agnoscat & veneratur potentiam. Quis enim auxilium dei imploret, nisi qui ipsius potentiam & credit & confitetur? Non est, inquit, qui tue possit resistere voluntati: Ergo si decreueris saluare nos, continuo liberabimur. Nam his maiora fecisti. Fecisti enim celum & terram, & quicquid celi ambitu continetur. Hanc sancte potentiam cognoscebat, qui ait: Domine si vis, potes me mundare. Et rursum alius qui dicebat: Domine non sum dignus vt intres sub tectum meum, sed tantum dic verbo, & sanabitur puer meus. Sed ille dubius fuisse videtur qui ait: Si quid potes adiuua nos, misertus nostri. Denique cæcos illos dominus diuinitatis suæ potentia illuminaturus, interrogabat, dicens: Creditis quia hoc possum facere vobis? Omnia enim possibilia sunt credenti. Quisquis autem hæsitauerit, non existimet quod sit aliquid accepturus à domino. Vnde (vt Marcus refert) in ciuitate sua Nazareth non poterat dominus virtutem illam facere, nisi quod paucos infirmos impositis manibus curauit. Et mirabatur propter incredulitatem eorum. Non poterat, inquit, quia non volebat, & hoc non ex impotentiā, sed propter incredulitatem illorum.

¶ Circa secundum dicit:

Et nunc domine rex regum deus Abraham miserere populo tuo, qui volunt nos inimici nostri perdere, & hereditatem tuam delere, ne despicias partem tuam quam redemisti tibi, sed exaudi deprecationem nostram, & propitius esto sorti & funiculo hereditatis tue.

Humana
misericordia
diuinā pro-
uocat mis-
ericordiam.

Hic allegat & complorat suas & populi sui miseras, vt humana misericordia diuinam prouocet misericordiam: Abyssus enim abyssum inuocat. Hoc est, abyssus nostræ miserie inuocat abyssum cælestis misericordie. Inuoca me, inquit, in die tribulationis: eruam te, & honorificabis me. Nonnunquam enim nos dominus angustis irreciri permittit, vt & miseriam nostram humiliter agnoscamus, & ad

POST REMINISCERE.

39

ad dei misericordiam humiliati compellamur habere refugium. Volunt, inquit, nos inimici nostri perdere, siue demones tandē hi fuerint, siue homines prauis, quorum tametsi voluntas iniqua est (volunt enim nos perdere) non tamen nisi iusta potestas. Nam velle malum, in illorum arbitrio situm est: posse verò in manu dei.

¶ Volunt, inquit, & hereditatem tuam delere. Credentes in Christum hereditas ipsius sunt, iuxta quod ad eum loquens pater ait: Postula à me, & dabo tibi gentes hereditatem tuam. Et iterum: Pars autem domini populus eius, Iacob funiculus hereditatis eius. Quia ergo voluit hereditatem tuam delere, ne despicias partem tuam quam redemisti tibi: id est, vt tua esset. Itaque ne finas illam ab eis deleri, hoc enim in tuam vergeret iniuriam, si illi auferrent quod tu redemisti, non commercio vili, non corruptibilibus auro vel argento, sed preciosa mortis & sanguinis tui inestimabili pretio.

¶ Circa tertium dicit:

Et conuertere luctum nostrum in gaudium, vt uiuentes laudemus nomen tuum: & ne claudes ora canentium te.

¶ Optata bona Mardocheus in dei refert honorem & gloriam, dicens: Conuertere luctum nostrum in gaudium, vt uiuentes laudemus nomen tuum. quasi dicat, Ideo vitam nobis seruari precamur, vt hæc nostra vita tuis deseruiat laudibus. Nam si nos deleri & interire permiseris, profecto clauderent ora consentientium & laudantium te, & gloria-buntur inimici tui, se aduersum nominis tui confessores prauallisse, quod vitæ sine tui honoris detrimento fieri non potest. Igitur etsi nos vita digni non sumus, dignum tamen est vt nomen maiestatis tuæ laudetur, & ab omni blasphemia vindicetur.

FERIA QVINTA

post Reminiscere.

Domine unicusque iuxta viam suam.
¶ Ex hac lectione tria nodis innotescunt. Primum est, quàm sit exitiosa in seculi rebus derelictio domino confidentia. Secundum, quàm sit vitilis in dei pietate fiducia. Tertium, quàm sit metuenda diuinæ inspectionis censura. Primum à principio lectionis.

Ierc. 17.

FERIA QUINTA.

Secundum, ibi: Benedictus vir qui confidit in domino.
Tertium, ibi: Præsumptum est cor hominis.

¶ Circa primum dicitur:

Hæc dicit dominus deus: Maledictus homo qui cõfidit in homine, & ponit carnem, brachium suum, & à domino recedit cor eius.

¶ Vbi tota peccati ratio cõprehensa notatur. Nam quum dicit: Maledictus homo qui confidit in homine & ponit carnem, id est, hominẽ mortalem, aut rem aliam fragilem & perituram, brachium suum, id est, fortitudinẽ suam, spem suam, refugium suum, delicias suas: quum inquã hoc dicit, designat peccatoris detestabilem ad vanitates conversionem. Quum autẽ subiungit: Et à domino recedit cor eius, tangit exitiosam ipsius à deo auersionem.

In peccato duo esse

Esa. 30.

¶ Sed vã filij desertores dicit dominus, vt faceretis consilium & non ex me: & post pauca, Qui ambulatis vt descendatis in Aegyptũ, & os meum non interrogastis, sperantes auxilium in fortitudine Pharaonis, & habentes fiduciam in vmbra Aegypti. Et erit vobis fortitudo Pharaonis in cõfusione, & fiducia vmbra Aegypti in ignominiam. Per Aegyptum mystice seculum hoc, & per fortitudinem Pharaonis, vana mortalium opitulatio designatur. Sed vã filiis desertoribus, qui inconsulto atque neglecto domino, in rebus vanis spem suam constituunt.

Simile de milite desertore.

¶ Vã, inquit, filij desertores. Si miles desertor, vltimo preteritus supplicio legibus venit: quanto magis ipsius imperatoris filij desertores à signis suæ militiæ ad hostes deficiẽtes? Qualis autẽ futurus sit huiusmodi desertor dei, & vanitatũ huius mundi sectator insinuat, quũ subiungitur:

Erit enim quasi mirica in deserto, & non videbit quum venerit bonum, sed habitabit in siccitate in deserto in terra salsuginis & inhabitabili.

Peccator miricæ cõparatur.

¶ Erit, inquit, quasi miricæ in deserto. Quid sit mirica palam est. Est enim copiosa, brevis, sterilis, ad scoparum materiem tantum, & post ad ignis nutrimentum utilis. Quia omnia reprobis, & in huius seculi vanitate sidentibus conueniunt. Copiosi sunt enim. Quia vt Salomon ait: Stultorum infinitus est numerus. Steriles proinde sunt, quia dignos poenitentis fructus non produciunt. Breues sunt, quia in terrenis & carnalibus rebus semper depressi, per spem & amorem

POST REMINISCERE.

40

amorem ad cœlestia non assurgunt. Denique scopis conficiendis viles, quia (vt scilicet Augustinus ait) nemo putet homines malos in hoc mundo esse otiosos, & de illis nihil vt deus v. boni facere deum. Omnis malus ideo viuunt, aut vt corrigitur, aut vt bonus per eum exerceatur. Quum autem scopam vñ pertrita fuerit, pabulum ignis efficitur. Vnde & de reprobis electos dei in hac vita exercitantibus, sub nomine Assur per Prophetam dicitur: Vt Assur, virga furoris domini & baculus ipse est. Filio castigato placatus pater abiicit virgam in ignem. Sequitur:

¶ Et non videbit quum venerit bonum. Hoc est, Non intelliget nec agnoscat in se collata diuinæ munificentia dona: nec rursus intelliget cœlestis gratia instinctus qui neminem omnino pretereunt, sicut scriptum est: Super quem non surgit lumen illius? Lucet quippe sol, & pluuia descendit etiam super miricas deserti. Non etiam aduertit diuinæ legis alloquium. Num vt Sapiens ait: Cum dormiente loquitur, qui narrat stulto sapientiam. Denique non intelligit quid in creatoris dei nutus innuant. Præterea non renouatur spiritus mentis suæ, non resforet post ariditatem, non reuaret à spiritualis hyemis deformi sterilitate, sed ad modum eius, quæ contra veritatem retrospecti in lapidem versa est, & hic obduruisse videtur. Nõ ergo videbit quum venerit bonum. Vnde & alio loco per eundem dicitur: Transiit messis, finita est aestas, & nos saluati non sumus. Resipiscunt nonnulli occurrentium per annum sacrarum solennitatum diuinis mysteriis excitari, hic verò non videbit quum venerit bonum. Sequitur:

¶ Sed habitabit in siccitate in deserto in terra salsuginis & inhabitabili. Nimirum in siccitate habitabit per defectum irrigui gratia cœlestis, quæ super eum veniens non manebit, sed defluit. In deserto habitabit propter defectum operationis bonæ, & culturæ hominis interioris. In terra salsuginis, per indocilitatẽ & pertinaciam proprii sensus. Nam plus nimio salutus ille dicitur qui sapiens apud semetipsum, nec persuaderi, nec corrigi potest. Vnde Salomon ait: Vidisti hominẽ sapientẽ sibi videri, magis illo spem habebit insipientis. Denique in terra vel loco inhabitabili, subaudi demorabit, per angustias & tædia interne amaritudinis.

Peccatores nihil proficere.

Job. 25.

Eccl. 2.2.

Gene. 19.

Iere. 8.

Siccitas mysticè.

Terra salsuginis.

Prou. 26.

Terra inhabitabilis.

FERIA QUINTA.

nis, sicut per Apostolum Petrum ad Simonem Magum dicitur: Non est tibi pars, neque sortis in sermone isto, quoniam in selle amaritudinis & in obligatione iniquitatis video te esse.

¶ Circa secundum dicitur:

Benedictus homo qui confidit in domino, & erit dominus fiducia eius. Et erit quasi lignum quod transplantatur super aquas, quod ad humorem mittit radices suas, & non timebit quum venerit aestus.

Quam sit de & per altum Prophetam dicitur: Qui confidunt in domino sicut mons Sion, non commovebuntur in aeternum. Qui rursum ait: In domino confido: quomodo dicitis anime meae transmigra in montem sicut passer? Superbi & vani homines ut passer, leues, cito a domino recedentes ad alta demigrant, ambulantes in mirabilibus super se: sed fidelis quisque in deo confusus, tametsi interdum spiritus potestatem habentis super ipsum ascendat, locum tamen suum non dimittit.

Porro sola huiusmodi in deo fiducia potest saluare, unde cuidam per Ieremiam a domino dictum est: Erit tibi anima tua in salutem, quia in me habuisti fiduciam.

¶ Erit, inquit, quasi lignum quod transplantatur super aquas. Transplantatur enim quasi arboris qui verè confidit in domino per veram a peccatis suis ad nominum conversionem, firmiter radicatur per propositi melioris constantiam, floret per ulterioris profectus desideria. Fructificat per probos mores & opera sancta, dans fructum suum in tempore suo. Nec mirum, quia transplantantur super aquas. Lignum quippe quod plantatum est secus decursus aquarum, dabit fructum suum in tempore suo. Sicut autem superius per siccitatem carentiam gratiae coelestis accipimus, ita & per has aquas, ad quarum humorem vir iustus (quasi lignum) mittit suae fidei & voluntatis radices, & dei gratiam intelligimus, quae nos spiritualiter vivere & vinere, & sanctis florere desideriiis, & operibus piis fructificare facit. Sequitur:

¶ Et non timebit quum venerit aestus. Per aestum potes intelligere vel reproborum persecutionem, vel etiam quancunque siue a diabolo, siue a carne venientem tentationem.

Sed

¶ Et non timebit quum venerit aestus. Per aestum potes intelligere vel reproborum persecutionem, vel etiam quancunque siue a diabolo, siue a carne venientem tentationem.

POST REMINISCERE.

41

Sed hunc aestum non timebit qui super aquas transplantatus est. Unde vir sanctus de semetipso loquens ait: Radix mea aperta est secus aquas, & ideo in nidulo meo moriar, inquit. Hinc Salom. ait: Radix iustorum proficiet. E contrario vero de impio scriptum est: Non ditabitur, nec perseverabit substantia eius, nec mittet in terram radicem suam. Sequitur:

Et erit folium eius viride, & in tempore siccitatis non erit sollicitum, nec aliquando desinet facere fructum.

¶ Per folium hoc loco non incongrue sermonem viri iusti accipimus, quomodo per fructus opera. Unde & ficulnea secus viam quae fructus non habebat, sed folia tantum, eos significabat qui fructum pietatis non habentes, de solo legis sermone sibi placebant, quasi de ornatu viridantium foliorum, quibus ipse dominus ait: Hypocritae, bene prophetauit de vobis Esaias, dicens: Populus hic labiis me honorat, cor autem eorum longe est a me. Sit ergo sermo tuus viridis, & ad edificationem, ut sis lignum cuius est folium viride. Itaque sermo tuus non sit inanis, sed aut instruat, aut moneat, aut cosoletur, aut corripiat, & hoc quidem ad proximum. Ad deum autem sermo tuus aut oret, aut gratias agat, aut laudet. Quoniam verò reproborum sermones in huiusmodi non exercentur, sed obmutescunt & silent, a bonis merito non virentibus sed squallentibus & arentibus foliis comparantur. Sequitur:

¶ Et in tempore siccitatis non erit sollicitum, nec aliquando desinet facere fructum. Semper enim gratiae coelestis irriguo fecundatur. Unde qui manet in me (ait dominus) & ego in eo, hic fert fructum multum.

¶ Circa tertium dicitur:

Prauum est cor hominis & inscrutabile, quis cognoscet illud? Ego dominus scrutans corda, & probans renes: qui do unicuique iuxta viam suam, & iuxta fructum adinventionum suarum.

¶ Hic notatur quam sit metuenda divinae inspectionis censura. Siquidem homo videt ea quae parent, deus autem intrinsecus cor, unde totus valor hominis metiedus est. Est autem cor hominis prauum, quia (sicut scriptum est) cuncta cogitatio cordis humani intenta est ad malum omni tempore. Et iterum: Sensus & cogitatio humani cordis in malum prona sunt ab adolescentia sua. Illud autem cor prauum

FERIA SEXTA

est, quod recedens à domino boni fontem derelinquit, de quo per Prophetam dominus ait: Non adhaesit mihi cor prauum. Quia vt per Sapientem dicitur, abominabile deo cor prauum. Et iterum: Homo apostata vir inutilis, graditur ore peruerso, annuit oculis, terit pede, digito loquitur, prauo corde machinatur malum, omni tempore iurgia seminat. Huic exemplo veniet perditio sua, & subito conteretur, nec habebit vltra medicinam. Hinc rursus per aliu Sapientem dicitur: Cor prauum dabit tristitiam, videlicet & sibi ipsi & aliis. Et quia prauitas hanc in corde consistit quam maximè, cuius secreta soli deo peruia sunt: ideo quò dixisset, prauum est cor hominis, addidit & in scrutabile, quis cognoscat illud? quò nec ad plenu semetipsum vnusquisque cognoscat, dicente Apostolo: Sed neque me ipsum iudico: qui autè iudicat me dominus est, qui solus ad plenum me cognoscat. Et do, inquit, vnique iuxta viam suam, & iuxta fructu adinventionum suarum. Iuxta viam suam, inquit, quo ad cordis electionem & intentionem mentis, & iuxta fructum adinventionum suarum, & hoc quo ad opera quae ex arcana cordis electione foras in opere prodeunt.

FERIA SEXTA

post Reminiscere.

Gen. 37.

Vade, & vide, si cuncta prospera sunt erga fratres tuos & pecora, & renuncia mihi quid agatur. Historia praesentis lectionis potest ad edificationem duobus modis exponi. Videlicet literaliter, & allegoricè. Quo ad sensum literale plana est. Et possumus ex ea quatuor ad moru edificatione notare. Primo ipsius Ioseph amara à patre sancta innocentiam. Secundo in ipso Ioseph praesciam futuroru sapientia. Tercio eiusdem Ioseph ad patris iussione promptam obedientiam. Quarto contra innocuè malè stimulatam fratru inuidiam.

¶ Circa primum dicitur:

Ioseph quum sedecim esset annorum, pascbat gregem cum patrepre.

¶ Hoc est, purus & impollutus, simplex & innocuus. Et ceteris di- quia sancta puritas dilectione digna est & honore, ideo lectus. dicitur consequenter: Israel autem diligebat Ioseph super omnes

POST REMINISCERE.

42

omnes filios, eo quòd in senectute genuisset eum. Et praesertim, quia ipsius sancta puritas solatio erat patri. Fecerat autem ei tunicam polimitam & talarem. hoc est, stamine ad decorem multicolore artificiose contextam, & ad talos vique protensam, qualem nullus fratrum suorum habebat. Vnde patet quòd sicut ob prauitatem & malitiam vitiosus quisque despectionem incurrit, ita quisque innocuus est & virtuosus, amari meretur & honorari. Quisquis ergo amari cupit & honorari, studeat innocuè conuersationis & virtutis merito his sese dignum efficere.

¶ Circa secundum, videlicet praesciam futurorum in sancto puero Ioseph sapientiam dicitur, quòd vidit somnia, vique praesaga futurorum quae pura simplicitate fratribus suis enarrans ait: Audite somnium meum quod vidi. Putabam nos ligare manipulos in agro, & quasi còsurgere manipulum meum & stare, vestrosque manipulos circumstantes adorare manipulum meum. Aliud quoque vidit somnium quod narrans fratribus ait: Vidi per somnium quasi solem & lunam, & stellas vndecim adorare me. In quibus vique non vanis, sed futurorum praeuunciis somniis puer sanctus à deo & suo patre dilectus, quod in illo dominus operatus erat, diuina luce irradiatus prauidit, sicut futuri probauerunt euentus.

¶ Siquidem futurum erat, vt ipsius in principatu terrae Aegypti consilia & opera (quasi suos manipulos) aliquando forent veneraturi, & ipsum prostrati adoraturi. Vnde etià colligitur quòd quisque veram & sanctam concupiscit sapientiam, ut sollicitus sit in semetipso còfirmare puritatem & innocentiam, quia in maleuolam animam non introibit spiritus sapientiae, nec habitabit in corpore subdito peccatis. Transfert autem se isdem sapientiae spiritus per nationes in animas sanctas, & vique dignos se querens circuit. Hinc Daniel, Ieremias, David, & alij plerique in aetate ad huc tenera sapientiam diuinitus accepisse leguntur.

¶ Circa tertiu quod est, ipsius Ioseph ad patris iussione prompta obedientia, dicitur in litera. Quumque fratres illius in pascendis gregibus patris morarentur in Sichem, dixit ad eos Israel: Fratres tui pascunt oves in Sichem, veni, milita te ad eos. Quo respondente, Praesto sum, ait: Vade, &

Sonia Ioseph quatua-

Quid somnia Ioseph portenderint. Sapien. 7.

Ioseph obedientia.

FERIA SEXTA

Iob. 19.

Fratrū in-
uidiæ cau-
sa.

vide si cuncta prospera sint erga fratres tuos & pecora, & renuncia mihi quid agatur. Missus de valle Hebron, venit in Sichem, inuenitque eum vir errantem in agro, & interrogauit quid quæreretur. At ille respondit. Fratres meos quero. Indica mihi ubi pascant greges. Qui dixit ei: Re-cesserunt de loco isto. Audiui autem eos dicentes: Eamus in Dothaim. Exemplar obedientiæ puer iste sanctus pueris vniuersis, senis nihilominus & subditis exiit, dum ait: Præsto sum. Sed non sic filij Belial, non sic vel parentibus vel maioribus obtemperare detrectantes vocati respondet. Vnde vir sanctus queritur? dicens: Seruum meum vocauit, & non respondit mihi. Sed durum est eis contra stimulum calcitrare. Nam dum legitimè detrectant obsequium obedientiæ, duplo iugum quod inuiti portant eis aggrauatur. Contra verò, beata fors omnis est, æquanimitate tolerantis.

¶ Circa quartum nota quòd propter duo aduersus sanctū Ioseph fratrum inuidia flagrauit. Vnum erat paterna dilectio, alterum visio somniorum. de primo dicitur in littera. Videntes autem fratres eius quòd à patre plus cunctis filiis amaretur, oderant eum, nec poterāt ei quicquam pacifice loqui. De secundo. Quum illis primum somnium enarrasset, commoto iam felle exacerbati dicunt ei: Nunquid rex noster eris, aut subiiciemur ditioni tuæ? Hec ergo causa somniorum atque sermonum inuidiæ, & odij fomitem ministravit.

¶ Inuidebant igitur ei fratres sui. Pater verò rem tacitus cōsiderabat. Sed vide quonā illos furor egit. Quum enim à patre missus (vtrique patris salutem ad eos, & rursus salutem eorum ad patrem perlaturus) ad eos veniret, & illi vidissent eum procul, antequam accederet ad eos, cogitauerunt eum occidere, & mutuo loquebātur: Ecce somniator venit. Venite occidamus eum, & mittamus in cisternā veterem, dicemusque, fera pessima deuorauit eum, & tunc apparebit quid illi prosint somnia sua. Ad quos Ruben: Nō interficiamus eum, nec effundamus sanguinē: sed proiicite eum in cisternā veterē, quæ est in solitudine, manusque vestras seruate innoxias. Cōfestim igitur ut peruenit ad fratres suos, nudauerunt eum tunica talari & polymita, & mis-

serunt

POST REMINISCERE

43

serunt eum in cisternā veterem, quæ non habebat aquam.

¶ Et quum sederent, & manducarent panem, viderunt Ismaelitis negociatores venire de Galaad, & camelos eorū portantes aromata, & resinam, & stactem in A Egyptum. Et consilio Iudæ vendiderunt eum Ismaelitis. Frater enim (inquit ille) & caro nostra est. Quid proderit nobis si occiderimus fratrem nostrū, & celauerimus sanguinem eius? melius est ut venundetur. Distractus ergo aliquatenus viuat. Serua viuum ò inimica fraternitas, serua viuum, quem inuentas aliquando propitium. Extrahentes ergo eum de cisterna vendiderunt Ismaelitis viginti argenteis. Qui duxerunt eum in A Egyptum. Tulerunt autem tunicam eius, & in sanguine heredi quem occiderāt tinxerunt, mittentes qui ferret ad patrem, & diceret: Hanc inuenimus. Vide si tunica filij tui sit, an an. Quam dum cognouisset pater, ait: Tunica filij mei est, fera pessima deuorauit eum.

¶ Porro Ioseph in A Egyptum ductus, & illic in seruum venundatus, quum triginta factus esset annorum post factum sibi adfixum crimen, postquā in carcere humiliauerāt in compedibus pedes eius, mox rebus diuino nutu mirum in modum versis, ob cōpertam in eo sapientiam, totius regni moderationem accepit: & quæ admodum prius somnia sua portenderāt, tandem à fratribus ipsius potentiā anxie trepidantibus & humi prostratis, adoratus est.

¶ Sed quis in hac re diuinæ sapientiæ consilium sufficiat admirari? Spectaculum sanè quale diuinā decet exhibere sapientiam, summo opere cunctis admirandum, quemadmodum insipientes & maligni diuinæ voluntatis propositum cum impedire molliuntur innocui fratris venditione, ipsi aduersus suam intentionē promouent. Vendiderunt enim seruum quem super se regnare nolebant, ignorantes quòd is qui in seruum venūdatus erat Ioseph, à seruitute & vinculis egressurus esset ad regnum. Nec vnquam hunc fauoribus & obsequio consueque prouehere potuissent, quo hunc odiis suis prouexerunt.

¶ Vnde & nobis documentum relinquitur, beatum fore quisquis ob innocentiam vitæ sustinet persecutiones & odia malignorū, tantum ne hos oderit & ipse, aut malum reddat pro malo. Vtique de angustia iustus liberabitur, &

Venditur
Ioseph.

Christ.

Mendaciū
fratrum.

Ioseph
quāta pas-
sus.

Ioseph
sublimat.

Mali ut di-
uinam cō-
tra se pro-
mouet vo-
luntatem.

Prou. 11.

FERIA SEXTA

tradetur impius pro eo. Promonebunt inuicem quem odiunt, sibi vero vincula fabricabunt. Nec cuiquam magis quam sibi ipsis eorum odium nocebit.

**Christi ty-
pum gessit**
¶ Circa secundum principale, videlicet lectionis istius intel-
lectum allegoricum considerandum est, quemadmo-
dum in Ioseph Christi typus exprimitur, in quem si per
allegoriam ea quæ de Ioseph dicta sunt referimus, repe-
rimus in his præfigurata fuisse. Primo Christi proba-
tam à patre innocentiam. Secundo ipsius venerandam sa-
pientiam. Tertio promptissimam sub imperio patris obe-
dientiam. Quarto perperam ab Iudæis inuidiam.

**Christi in-
nocentia**
¶ Circa primum, videlicet probatam à patre Christi in-
nocentiam dictum est quod Ioseph puer pascebat gregem
cum fratribus suis: hoc est, Christus ipse purus à peccato,
mitis & humilis corde, cum suis discipulis quos utique fra-
tres etiam post resurrectionis suæ gloriam appellabat, pascebat
pane vitæ & intellectus, Evangelica scilicet do-
ctrina, carnalium hominum turbas, quasi pecudum gre-
ges. Cuius utique innocentiam Baptista Ioannes palam
testatur, dicens: Ecce agnus dei, ecce qui tollit peccata mû-
di. Cui innocentia attestatur columba, id est, ipse spiritus
sanctus in columbæ specie apertis cœlis super eum descen-
dens. Et quidem mira congruitate in specie columbæ spi-
ritus sanctus apparens super dei & hominis filium: ad suæ
sanctæ atque venerandæ innocentie testimonium descen-
dit. Nam sicut inter animalia gressibilia nihil est mansue-
tius neque innocetius agno, sic nec inter volucres colum-
ba, ut illius innocentiam designent, qui ut beatus Petrus
ait: Peccatum non fecit, nec inuentus est dolos in ore eius.
Super hæc autem patris testimonium eidem adspiciatur
quo ait: Hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene cõ-
placui. Filius hic à patre plus cunctis fratribus amatur, imò
ipse vnus apud patrem ploris habetur, quam cœlum & ter-
ra, & omnia quæ in eis sunt. Et hoc quia in senectute, hoc
est, in ipsa sua (quæ initio caret) æternitate hunc pater deus,
deum de se genuit. Porro secundum eam quam pro nobis
assumpsit humanitatem factus est ei ex semine David in-
ultima mundi ætate.

Ioan. 20.
¶ Tunica polimita quæ illi fecit pater, ipsa est humanitas
eius

Ioan. 1.
Luc. 3.

1. Pet. 2.
Luc. 1.
Roma. 1.

**Tunica
polimita
quid.**
¶ Tunica polimita quæ illi fecit pater, ipsa est humanitas
eius

POST REMINISCERE

44

eius, in qua (ut Apostolus ait) habitu est inuentus ut ho-
mo. Hac illum vestiuit virgo mater. Talem autem vestem
nullus suorum fratrum (id est, hominum) vnquam habuit,
quia alius nemo de matre virgine conceptus & natus fuit.

¶ Circa secundum, videlicet venerandam Christi sa-
pientiam, dicit Apostol. Christum esse Dei virtutem, &
Dei sapientiam. & rursum alibi dicit, in ipso omnes the-
sauros sapientiæ & scientiæ Dei esse absconditos, quæ ni-
mirum diuina in Christo sapientia, & rerum omnium non
modo quæ fuerunt & sunt, sed etiam quæ postmodum e-
runt noticia, in illis sancti Ioseph propheticiis somniis si-
gnificabatur. Nam ea quæ ille in se complenda præsa-
ga mente somnauit, longe verius atque perfectius in se
verificanda Dei filius qui fuit heri & hodie & in secula, ab
æterno præuidit.

¶ Manipulus enim quem Christus ex agro mundi huius
collegit, ecclesia credentium est, ex gentibus & Iudæis
collecta, & charitate (quæ est vinculum perfectionis) col-
ligata. Iste manipulus hæc credentium collectio, ecclesia
ista, contra portas inferi in fide & vnitæ spiritus perse-
uerans persistit inuicta, quæ nec tyrannorum grassantium
persecutionibus violentis, nec hæreticorum fallaciis, nec
diabolicis insidiis vnquam potuit aut poterit superari.

¶ Porro conuenticula & colligationes impiorum, qui
conuenerunt aduersus dominum, & aduersus Christum
eius, & coniurantium sectæ hæreticorum, & vniuersa sa-
tanæ synagoga, ruunt in perditionem. Non plantauit il-
las pater. Omnis autem plantatio, quam non plantauit pa-
ter meus cœlestis (ait dominus) eradicabitur.

¶ Adorant autem manipulum Ioseph manipuli reliquo-
rum, quia sicut dicit Psal. ad Christum loquens: Veni-
ent ad te qui detrahebant tibi, & adorabunt vestigia pe-
dum tuorum.

¶ Somnauit proinde non vane, imò præsciuit noster Io-
seph, solem & lunam & stellas vndecim adorare se, quoniam
ut dignum est, adorant eum & angelicæ splendor gloriæ,
quasi sol, & in cœlo triumphans ecclesia sanctorum, quasi
luna, & innumera per orbem terrarum fidelium multitu-
do, quasi stellæ. Deus enim dedit ei nomen quod est super
Philip. 2.

FERIA SEXTA

omne nomen, ut in nomine Iesu, omne genu flectatur, celestium, terrestrium, & infernorum.

Christi obedientia

¶ Circa tertium quod est propriissima Christi sub imperio patris obedientia, in figura dictum est, quod cum fratres Ioseph in pascendis gregibus morarentur in Sichem, vocavit illū pater suus, dicens, Veni: mittam te ad eos. Qui respondit: Presto sum. Vbi homines Christi fratres appellantur, presertim electi. Placuit enim illi, ut sit ipse primogenitus in multis fratribus. Hi greges, id est, pecuales suas affectiones laboribus magnis pascabant, hoc est, in Sichem, quod interpretatum, labor dicitur. Nec mirum si huiusmodi desideria pascabant. Non enim ante Christi adventum alia nouerant bona quam ea quæ corporis sensibus percipiuntur. Et quoniam hæc bona cum difficultate magna & laboribus quærentur: ideo in Sichem quod (ut iam dictum est) laborem significat, fratres Ioseph pascere greges memorantur.

Luc. 5.

¶ Missus autem est, si diligenter aduertas, non solum fratres suos, sed etiam pecora visitare, quia non tantum iustos saluare venit, sed potius vocare peccatores ad penitentiam. Missus itaque de valle Hebron, id est, ab æqualitate patris (Interpretatur enim Hebron visio sempiterna) & ab humilitate virginis matris secundum naturam assumptam, quæ propter humilem de sese opinionem, non incongrue vallis dicitur. Venit in Sichem, id est, in huius vitæ mortalis ærumnas & labores.

Vir inuenit Ioseph errantem. Iere. 14.

¶ Et inuenit eum vir errantem in agro qui interrogauit eum quid quæreretur. Vir iste propheticus sermo est, cum grandi admiratione interrogas & dicens: Quare quasi colonus futurus es in terra, & quasi viator declinans ad manendum, & quare futurus es quasi vir vagus & fortis qui non potest saluare? Quæsiuit ergo fratres suos, ut videlicet saluti à patre transmissæ internuntius esset. Quæsiuit eos quomodo pastor ouem quæ perierat, quomodo pius medicus quos funet ægrotos, & ut fidelissimus patronus & aduocatus quos deo reconciliet reos. Hos inquam quæsiuit sedule, siue quum in deserto ieiunaret, siue quum turbas doceret, siue quum diuinis suæ potentiam in miraculis ostenderet, siue cum Iudæorum blasphemias & calumnias

Mat. 4.
Mat. 5.

POST REMINISCERE. 45

sufferens semetipsum pro nobis traderet oblationem & Ephe. 5. hostiam deo in odorem suauitatis.

¶ Inuenit autem eos in Dothaim, quod interpretatur defectio. Reperit quippe genus humanū in defectibus multis, siquidem gratia deficiebat & gloria, deficiebat veritas, iustitia deficiebat, dicente propheta, Omnes declinauerunt, simul inutiles facti sunt: non est qui faciat bonum, non est usque ad unū, & c. quæ sequuntur. Et vnde rursum per Osee dicitur: Non est veritas, non est misericordia, non est scientia dei in terra. Venit ergo ad nos dei filius plenus gratia & veritate, plenus misericordia & charitate, afferens nobis iustitiam nouam, non operum: sed legis non iustificabitur omnis caro coram deo, secutus adiunxit: Nunc autem sine lege iustitia dei manifestata est, testificata à lege & prophetis. Iustitia autem dei per fidem Iesu Christi in omnes, & super omnes qui credunt in eum. Rursus, in Dothaim, id est, in defectu fratres quæsitores inuenit, quia morte sua nos acquisiuit. Vnde per prophetam ait: Defecit in dolore vita mea. Et vnde iterum ait: Videte vniuersi si est dolor similis sicut dolor meus.

¶ Circa quartum perpetrassam videlicet ab impiis inuidiam & persecutionem, aduertendum est Iudæorum principes & deum Christi propter illa duo in Christi odium exarsisse, propter quæ innoceum & sanctum Ioseph fratres sui oderunt. Vnum erat paterna dilectio, alterum visio summiorum. Videbāt peccatores & irasciebantur, dentibus fremebant & tabescebant, quod Christus à patre celesti plus cunctis amaretur. Vnde veritatem confessus eorum vnus ait: Scimus quia à deo venisti magister. Nemo enim potest hæc signa facere quæ tu facis: nisi fuerit deus cum eo. Ex operibus enim quæ dederat ei, pater, palam apparebat quod filium pater diligebat sicut ipse ait: Pater in me manens ipse facit opera. Hæc opera Iudæi videbant & inuidebant. Hinc oderāt eum, nec poterant ei quicquam pacifice loqui. Hinc eorum aduersus dominum & aduersum Christum eius calumniæ & contumeliæ, hinc opprobria & blasphemie proruperunt.

¶ Alterum quod in Iudæis contra dominum inuidiæ &

Dothaim.

Osee. 4.
Quo fructu Christi venit.

Rom. 3.

Tren.

Hinc Iudæi Christi odium exarsisse, propter quæ innoceum & sanctum Ioseph fratres sui oderunt.

Ioan. 3.

Ioan. 14.

FERIA SEXTA

Mat. 21.

odij fomitem ministravit, erat visio & prænunciatio non incerta futurorum: ut (verbi gratia) ubi ait: Auferetur à vobis regnum dei, & dabitur genti facienti fructus eius. Rursum, quum eis quis ipse esset aperiens dicebat: Ego principium qui & loquor vobis. Sed loquor vobis, inquit, & non creditis. Attamen nisi credideritis quia ego sum, moriemini in peccato vestro.

Ioan. 8.

Ioan. 10.

Ioan. 8.

Luc. 19.

Ioan. 19.

Ioan. 11.

Mat. 27.

Cisterna
vetus.

¶ Itaque propter eorum incredulitatem, futuram eorum reprobationem, & impiæ gentis excidium & superventuras calamitates asseveratione certissima prædixit. Dixerant fratres Ioseph: Nunquid rex noster eris, aut subiicemur ditioni tuæ? Non secus Iudæi de Christo: Nolumus, inquit, hunc regnare super nos. Et iterum: Non habemus regem nisi Cæsarem. Cogitauerunt ergo illum occidere dicentes: Videtis quia nil proficimus: ecce mundus totus post eum abit. Et iterum: Si dimittimus eum, sic omnes credent in eum, unde tandem vel inuiti huic parere compellemur. Expedit ergo ut moriatur. Cogitauerunt vtrique & loquuti sunt nequitiam, iniquitatem in excelso loquuti sunt dicentes: Venite, occidamus eum, & tunc apparebit quid profint illi somnia sua. Confidit in deo, liberet eum nunc si vult.

¶ Cisterna vetus in quâ est missus, est ipsa mors in quam genus humanum aquarum more defluxit ab initio, & defluere non cessat. Rursum per hoc quod repetitur, quod miserunt Ioseph in cisternam veterem quæ non habebat aquam, intelligi datur quod Christi corpus mortuum in sepulchrum, anima verò descendit in infernum: qui dicitur, cisterna vetus in solitudine, quod longo distet intervallo à regione viuorum: & aquam, id est, refrigerium de spe gloriæ in damnatis non haberet.

¶ Dicemúsque, inquit, fera pessima deuorauit eum. Hęc techna, Iudæorum mendacia in Christi morte figurabat. Mentiti quippe sunt dicentes se Christum non interficere, sed Pilatum. Nobis, inquit, non licet interficere quēquam. Quum tamen mox postea interfecionis Christi scelus in se susceperent dicentes: Sanguis eius super nos & super filios nostros. Rursum mentiti sunt aduersus Christum dicentes: Si non esset hic malefactor, non tibi tradidisse-

Techna

Iudæorum

Ioan. 18.

Mat. 27.

Luc. 23.

POST REMINISCERE. 46

mus eum. Ad hoc autem Pilato dominum tradebant, ut fera pessima, id est, imperij Romani potentia (quæ illos iuxta Danielis vaticinium comederat & comminuerat, & reliquias eorum pedibus erat conculcatura) Christum domini morte deuoraret. Denique vel tunc maxime mentiti sunt, & mentita est iniquitas sibi, quando multæ pactione pecuniæ sepulchri dominici custodibus corruptis falsum illorū testimoniū redemerunt, ut diceret: Nobis dormientibus furati sunt illum discipuli eius. Otestes robustos, qui de his rebus perhibent quæ stertentibus ipsis gerebantur.

¶ Ineptum sanè mendacium, & ridiculum testimoniū multæ precio pecuniæ à stultis & malignis redemptum. Porro insatiabile Iudæorum contra dominum declarat odium, quod non suffecerat occidisse, sed insuper & resurgētis gloriā quam vel inuiti à custodibus audierant obumbrare, & emptis mendaciis abscondere satagebant.

¶ Sed ad nostram Ioseph redeamus. Nudauerunt, inquit, eum fratres sui (id est, Iudæi de quorum gente humanam naturam assumpserat) animam eius per mortem corpore quasi vestimento suo spoliauerunt, miseruntque eum in cisternam veterem quæ non habebat aquam, quia (ut dictum est) corpus ipsius mortuum in sepulchrum, anima verò ad inferna descendit. Quod autem fratres Ioseph non occiderunt, illud vtrique portendebat, quod Christi diuinitatem Iudæi nequaquam vel ledere vel extinguere poterunt. Et licet humanitatem eius occiderunt, non tamen ad mortem, sed ad resurrectionis securitæ gloriā, & ad mūdi vitam mors illa fuit.

¶ Porro Ismaelitæ aromata & resinam in Aegyptum ferentes qui acceptum Ioseph illic tulerunt, apostolos sanctos viuificum Christi odorem, & baptismi salutaris medicinam in nationes gentium circumferentes, & prædicatione sua colendum & adorandum per orbem terrarum Christum annuntiantes significant.

¶ Tunica vero Ioseph in sanguine tineta, quam pater missam agnouit, Christi humanitas est, proprio suo sanguine rubricata, quam etiam angelicæ virtutes in ipsius in celos ascensione admirantes, quare inquit robur est indu-

Dan. 7.

Fera pessima.

Mat. 28.

Mendaciū
pecunia
emptum.Quod Ioseph
nudauerunt
quid.Ismaelitæ
negociato
res quid.Tunica Ioseph
quid.

Esa. 36.

SABBATHO

intercessionem effusi sanguinis, & mortis Christi, clementiam patris suppliciter interpellat. Vide, inquit, si tunicam filij tui sit, an non, pro nobis utique tuar reconciliandis maiestati conscissa. Quam pater misericordiarum agnoscens, Tunica, inquit, filij mei est.

SABBATHO POST Reminiscere.

Benedixi ei, & erit benedictus.

Gene. 27.

Jacob &
Esau in vtro
pugnantes.

B Lectio ista tripliciter potest exponi, Primo historice seu literaliter. Secundo allegorice. Tertio moraliter siue tropologice. Circa primum, videlicet intellectum literalem attendendum est quemadmodum mater Rebecca compugnantes in vtero geminos portabat, dictumque est illi oraculo cœlesti: Duo populi ex vtero tuo diuidentur, & maior seruiet minori. Porro quum ex vtero eius gemini nascerentur, minor tenuit plātam maioris, quæ fuerunt præfagia futurorum. Dissimiles quippe vita fuerūt fratres isti, sicut & in natiuitate dissimiles apparuerunt. Nam qui primus egressus est, rufus erat: & totus in modum pellis hispida, videlicet Esau: qualis non erat alter. Quibus adultis, factus est Esau vir gnarus venandi & cautus agricultor. Iacob vir simplex habitabat in tabernaculis.

Gene. 25.

Esau vendit primogenita.

Accidit autem ut quadam vice Esau ex agro domum rediret, & coxisset Iacob lenticulam in cibum sibi. Cui Esau: Da mihi, inquit, de coctura hac rufa, quia oppido lassus sum. Cui dixit Iacob: Vende mihi primogenita tua.

Ius primogenituræ.

Erat tunc iuris primogenito fratrum suorum dominari, non quidē ut illis quasi seruis vteretur, sed quod illis iure primogenituræ quasi generositate quadā nō parua, prægeminaret. Rursum primogenitorum erat fungi munere sacerdotali, quod utique non mediocriter erat honoris & dignitatis. Præter hæc, duplicē paternæ substantiæ portionē primogeniti accipiebāt. Denique ius aliis benedicendi nō nisi primogenitis cedebat. Hæc prudēs Iacob attēdēs intelligēsq; diuino

Mos hominum carnalium.

nutu primogenita sibi deberi. Vēde, inquit, mihi primogenita tua. Cui ille respondit, En morior: & quid mihi proderunt primogenita? Hic enim carnalium hominum more est, ut

POST REMIRISCERE.

47

est, ut nisi confestim quæ concupiscunt obtineant, voluptatibus suis, vel ad tempus fraudari, mortem esse clament. quasi dicant, Morimur & enecamur, si rebus concupitis frui non datur: ecquid proderunt reliqua omnia? Siquidem promissam gloriam in futuro. Itaque sub attestatione iuramentum Esau primogenita sua Iacob fratri suo vendebat.

Quum autem post hæc senuisset pater, & caligarent oculi eius, & appropinquaret tempus eius ut moreretur, vocauit filium suum Esau, & dixit ei, Vides quod senuerim, & ignorem diem mortis meæ. Sume arma tua, pharetram & arcum, & egredere foras. Quinque venatu aliquid apprehenderis, fac mihi inde pulmentum sicut vellē me nosti: & affer ut comedam, ut benedicat tibi anima mea antequam moriar. Quod quum audisset Rebecca mater, & ille abiisset in agrum ut iussa patris impleret, dixit filio suo Iacob, Audiui patrem tuum loquentem cum Esau fratre tuo, & huiusmodi mandata dantem. Nunc ergo fili mi acquiesce sermonibus meis, & pergens ad gregem affer mihi duos hædos optimos, ut faciam ex eis escas patri tuo quibus libenter vescitur: quas quum intuleris & comederit, benedicat tibi priusquam moriatur.

Quinque ille timere se diceret, ne forte attrectans eum pater tactu deprehenderet non esse Esau: quum ille pilosus, ipse leuis esset, & induceret super eum maledictionem pro benedictione: securum hunc reddidit mater, dicens: In me sit ista maledictio fili mi, tantū audi vocem meam, & pergens ad gregem affer quæ dixi. Abiit, & attulit, deditque matri. Parauit illa cibos sicut vellē nouerat patrem illius. Et vestibus Esau valde bonis quas apud se habebat induit eum. Pelliculæque hædorum circumdedit manibus, & colli nuda protexit. Deditque pulmentū, & panes quas coxerat tradidit. Quibus illatis quum pater interrogasset quis es tu, inquit, fili mi: & ille respondisset, ego inquit sum primogenitus tuus Esau, feci sicut præcepisti mihi. Ait pater:

Accede huc ut tangam te fili mi, & probem vtrum tu sis obtinet benedictionem, & palpato eo dixit pater, Vox quidem, vox Iacob nem.

SABBATHO

est, manus autē manus sunt Esau. Et adiecit tandem postquam filium palpasset. Accede ad me, & da mihi osculum fili mi. Accessit, & osculatus est eum. Statimque ut sensit vestimentorum eius fragrantiam, ait: Ecce odor filij mei sicut odor agri pleni cui benedixit dominus. Det tibi deus de rore cœli, & de pinguedine terre abundantiam frumenti, vini, & olei: seruiant tibi populi, & adorent te tribus. Esto dominus fratrum tuorum, & incuruentur ante te filij matris tuæ.

¶ Vix Isaac pater sermonem compleuerat, & ecce Esau de venatione reuersus quum patri coctos cibos inferens ad manducandum hunc hortaretur, postularēque paternam benedictionem, interrogat pater quisnam ipse esset. Qui quum responderet, Ego sum filius tuus primogenitus Esau, expanit Isaac stupore vehementi, & vltra quam credi potest admirans ait: Quis igitur ille est qui dudum captam venationem attulit mihi, & comedi ex omnibus priusquam tu venires? Vidit quippe in spiritu hoc factum esse à domino, & pater fraudis mysterium intellexit. Vnde nec iratus est, sed quod actum erat, confirmans ait: Venit germanus tuus fraudulenter, & accepit benedictionem tuam. Benedixitque ei, & erit benedictus. Quibus Esau auditis irruit clamore magno, & consternatus ait: Benedic etiam & mihi pater mi. Quumque eiulatu magno fletet, motus Isaac dixit ad eum, In pinguedine terræ, & in rore cœli desuper erit benedictio tua.

¶ Vbi aduertendum est, quod Jacob benedictionem primogenito debitam nequaquam iniuste surripuit: sed sibi debitam consilio matris accepit. Nam venditum primogenituræ ius (cui benedictio pariter erat aduertenda) à fratre pro lentis edulio sibi comparauerat. Patet itaque quod fratres isti discordes fuerunt in vtero, dispares vitæ merito, & omnino dissimiles in præmio meritorum.

¶ Circa secundum, id est, huius historie allegoriam aduertendum est, quod i typo istorum duorum fratrum, quorum alter ad venandum mittitur ut benedicatur: alter per suppositionem matris à patre benedicatur: duo populi, Iudaicus scilicet & Gentilis, exprimuntur. Porro Isaac cuius persona deus ipse datur intelligi, maiore filij venatione

velci

POST REMINISCERE.

48

velci cupit: quia videlicet omnipotens deus Iudæorum bona operatione pasci voluit, sed illo tardante, minorem Rebecca supponit. Quia dū Iudaicus populus bona opera foris querit, gentilem mater gratia introduxit, ut deo patri cibum boni operis offerret, & benedictionem maioris acciperet. Cibum autē Iacob ex domesticis animalibus præbuit: quia gentilis populus dei notitia per fidem accepta, de exterioribus sacrificiis deo placere non querens dicit: In me sunt deus vota tua quæ reddam laudationes tibi.

¶ Erat Esau vir gnarus venandi, & homo agricola. Iacob autem vir simplex, & habitabat in tabernaculis. Nam populus ille Iudaicus per sola exteriora legis opera deo seruiuit, & sola terrena querēdo bona, quasi terram duntaxat, non cœlum coluit. Iacob verò, id est, credentium populus simplex & domi consistens in spiritu magis quàm in exterioribus placere deo quaesuit. Iacob brachia, manus & colum hœdinis pellibus texit, quia ritu legis pro peccato sollet hœdus offerri. Et gentilis populus dum se peccatore confiteri non erubuit, carnis in se peccata maculauit. Qui rursum vestimentis maioris induit, quia sacræ scripturæ præceptis, quæ maiori populo data sunt, in operatione bona vestitur. Et eis minor in domo vicit, quæ maior foras exiens reliquit intus. Denique vestem duplicem populus ille maior habuit, ceremonias scilicet & moralia: Primam vestem semper secū fert, siquidem literæ insitit, quasi corticem rodens. Alterum verò domi reliquit, quia mater gratia seu ecclesia, gentilem populum ornat. Dedit autem Rebecca mater pulmentum, & panes quos coxerat Iacob: quia gentili populo ad fidem conuerso opera penitentiae & intelligentiam verbi dei, quasi panem & pulmenti condimentum mater ecclesia contradidit.

¶ Circa tertium, id est tropologiam, siue moralem horum quæ dicta sunt intellectum (quo nimirum in moribus & discamur) aduertere est duorum istorum figura fratrum, & dei cultores pios, & huius seculi sectatores iniquos & impios designari. Alter venator & agricola: alter domi collectus & quietus, quasi intra domum securus conuersatur. Ille agricola, id est, cautus terræ cultor extitit, iste vir

Gen. 12.

Expositio
moralis.

SABBATHO

simplex: non multarum atque transeuntium rerum, sed vnus veri atque summi boni amatores significat. Qui & ipse preciosam patris benedictionē, consilio matris acquiescens obtinuit.

Hæc offerat pœnitens.

¶ Sed matris huius consilium operæ precium est aduertere. Nam forsitan & nobis, si volumus, vtile erit. Pergens, inquit, ad gregem, id est peccatorum tuorum multitudinem, asser duos hædos. Quibus humiliati & cōtriti cordis cōpunctionem, & oris confessionem possumus intelligere. Qui hædi etsi ab hircio vtique patre fœtido, & matre non oue, sed capra, id est, à dæmonis instinctu & culpa, & scelerum dedecore nascantur, ex iis tamen cibus summo patri gratissimus offertur. Modo tamen hunc gratia mater & ecclesiæ fides sanctæ charitatis igne parauerit.

Vestes corā deo redolentes.

¶ Induit autem eum maioris fratris qui foris erat vestimentis valde bonis, quia gratia mater fideles quosque mystico scripturarum sensu quas Iudæi carnaliter duntaxat accipiunt, sapienter erudit. Quod filij collum, manus, & brachia hædinis pellibus textit: quid aliud est, nisi quod iustus in principio accusator sui, peccatorem se vndique recognoscit?

Pulmentū moraliter.

¶ Accepit Iacob quæ offerret patri, panem & pulmentum, quia nimirum pœnitens quisque panem lachrymarum, & spem veniæ, quasi pulmentum ab ecclesia matre doctus, pro benedictionis supernæ consecutione offerre summo patri non desistit. Bene autem pulmenti typo veniæ spes intelligitur. Nam quomodo sine pulmento panis minus sapidus est, ita & sine spe veniæ quantuscunque de peccatis dolor, & opera pœnitentiæ quæcunque sint illa, nequaquam prosunt. Hæc enim duo pariter offerri debent, dolor seu labor pœnitentiæ, & consequendæ spes remissionis.

Benedicidus quid facere debeat.

¶ Surge, inquit, intenta prece, dei clementiam implorans, & exurge, quare obdormis domine, & comede de venatione mea, & benedicat mihi anima tua. Opera siquidem pœnitentis, quibus placere deo cupit, quodammodo venatio sunt à diaboli faucibus erepta.

¶ Ait autem pater, Accede huc, vt tangam te, & probem vtrum tu sis filius meus, an non. Acceditur ad patrem per veram respiciētiā, & totalem sui ad dominum conuersionem.

POST REMINISCERE.

49

conuersionem. Tangens autem pater, filios probat experimento: quia (vt Apostolus ait) flagellat omnē filium quē recipit. Itaque in disciplina perseuerate, tanquam filius se vobis offert deus. Quo palpatō dixit pater: Vox quidem, vox est Iacob, manus autem manus sunt Esau. Ac si dicat, delictorum cōfessio, & si peccatoris vox sit, humiliatio tamen & pœnitentis opera, iustum ante me testantur.

¶ Sed hoc prætereundum non est, q̄ interrogans de persona, pater dicit: Quis es tu fili mi? In hoc enim mira dei

Luc. 15.

benignitas erga peccatorem declaratur. Quē enim dicit pœnitens: Non sum dignus dici filius tuus, ipse tamen filium nominat, dicens: Quis es tu fili mi? Et alibi peccatorem alloquens, filium hunc vocat, dicens: Confide fili, remittitur tibi peccata tua. Hinc est illa vox ipsius ad ingratos & modicę fidei, quibus iam diu pepercerat, paratus & hos redeuntes ad se recipere. A modo voca me pater meus, qui

Matth. 9.

vere erga te benigni patris affectum ostendit. Ego (inquit ille) sum Esau, id est, hispidus, durus, & pilosus, peccatis plenus, qui peccavi in cœlū & corā te, nec dignus sum dici filius tuus, sed fac me obsecro sicut vnum ex mercenariis tuis. Itaque si cōfitemdo veritatē, peccatū agnoueris, equidem deus ignosceat. Ait enim: Accede ad me, & da mihi

Iere. 3.

osculum fili mi. Quē prius palpatū tetigerat tribulationū infictione, mox hunc spiritali cōsolatione osculari non dedignatur. Hinc reconciliatū iam sibi filiū cōmendans, quē sensisset vestimentorum illius fragrantia dicit: Ecce, odor filij mei, sicut odor agri pleni, cui benedixit dñs. Fragrantia quippe corā deo vestimenta, virtutes sunt, de quibus dicitur: Beatus qui custodit vestimenta sua ne nudus

Luc. 15.
Humilis confessio.

ambulet, & appareat turpitudine nuditatis suæ. Horū odor quasi agri nō quidem sterilis & aridus, sed fructibus fœcūdi & pleni, per virtutis famam deo suæ redolet. Quoniam

Apoç. 16.

autem habenti dabitur & abundabit, audi quid sequitur.

Luc. 19.

¶ De tibi deus de rore cœli, & de pinguedine terrę abundantiā frumenti, vini & olei. Ros de cœlo, gratiæ cœlestis infusio est. Terrę pinguedo, operātis in homine fecunditas gratiæ: frumentum, pastus cibi cœlestis: vinum, spiritalis hilaritas: oleum autem, compassionis erga miseram pietas est. Hanc cœlestis pater confirmans benedi-

Benedictio iustorum.

FERIA SECUNDA

tionem: Comedi, inquit, ex omnibus, gratanter acceptans que obtulit ille. Benedixitque ei, & erit benedictus perpetuo scilicet & sine ulla reuocatione, quia (vt Apostol. ait) sine poenitentia sunt dona dei & vocatio. Sequitur:

Benedictio reproborum.

¶ Auditis Esau sermonibus, patris irruigit clamore magno, & consternatus ait: Benedic etiam & mihi pater mi. Oculi omnium in te sperant domine (ait Propheta) & tu das escam illorum in tempore opportuno. Vnde & ipsi reprobi secundum seculum viuentes, scelera sua nonnunquam secum reputantes, & proprie attestatione conscientie summi patris gratiam se dolentes amisisse benedictione, & ipsi magno rugitu cordis implorant. Benedic, inquit, & nobis pater, & si non eterna, temporalium saltem collatione honorum. Ad quorum vota motus pater, in rerum copia terrenarum, quasi terrarum pinguedine, & mundanarum prosperitatis artibus, quasi quodam indulgentioris celi rore hos compluit.

FERIA SECUNDA

post Oculi.

4. Reg. 5.

Vade, & laua te septies in Iordane. Hæc lectio præter sensum literæ duplicem recipit explanationem. Vnam allegoricam, alteram tropologicam siue moralem. Sed quia intellectus mysticus literæ præexigit intellectum: idcirco ipsa lectio historialiter est præmittenda. Tria autem in ea notantur. Primum est hominis cuiusdam morbus abominabilis. Secundum est eiusdem morbi curatio notabilis. Tertium est vnus veri dei confessio laudabilis.

¶ Circa primum dicitur in litera. Naaman princeps militie regis Syriæ erat vir magnus apud dominum suum & honoratus. Per illum enim dederat dominus salutem Syriæ. Erat autem vir fortis & diues, sed leprosus. Porro de Syria egressus fuerat latronculi, & captiuam duxerat de terra Israel puellam paruulam quæ erat in obsequio vxoris Naaman, quæ ait ad dominam suam: Vtinam fuisset dominus meus ad Prophetam, qui est in Samaria: profecto curasset eum à lepra quam habet. Ingressus est itaque Naaman ad dominum suum, & nuntiavit ei dicens: Sic & sic loquuta est puella de terra Israel. Dixitque ei rex Syriæ: Vade, & mittam

litteras

POST OCULI.

50

litteras ad regem Israel. Qui quum profectus esset, & tulisset secum decem talenta argenti, & sex milia aureorum, & decem mutatoria vestimentorum, detulit litteras ad regem Israel in hæc verba: Quum acceperis epistolam hanc, scito quod miserim ad te Naaman seruum meum, vt cures eum à lepra sua.

Quumque legisset rex Israel litteras, scidit vestimenta sua, & ait: Nunquid deus ego sum vt occidere possim & vinificare, quia iste misit ad me vt curem hominem à lepra sua? Animaduertite & videte, quia occasione querit aduersum me.

¶ Circa secundum quod est istius morbi curatio notabilis, dicitur cõsequenter: Quod quum audisset Eliseus vir dei, scidisse videlicet regem Israel vestimenta sua, misit ad eum dicens: Cur scidisti vestimenta tua? Veniat ad me, & sciat prophetam esse in Israel. Venit ergo Naaman cum equis & curribus, & stetit ad ostium domus Elisei. Misitque ad eum Eliseus nuntium dicens: Vade, & laua te septies in Iordane, & recipies sanitatem caro tua, atque mundaaberis. Iratus Naaman recedebat dicens: Putabam quod egredieretur ad me, & stans inuocaret nomen dei sui, & tangeret manu sua locum lepræ, & curaret me. Nunquid meliores sunt Abana & Pharpar flumini Damasci omnibus aquis Israel, vt lauer in eis, & mundaer? Quum ergo verteret se, & abiret indignas, accesserunt ad eum serui sui, & locuti sunt ei: Pater, & si rem gratam dixisset tibi Propheta, certe facere debueras: quanto magis quia nunc dixit tibi, laua te, & mundaaberis? Descendit, & lauit in Iordane septies, iuxta sermonem viri dei, & restituta est caro eius sicut caro pueri paruuli, & mundatus est.

¶ Circa tertium, quod est ex hac curationis suæ gratia fides, & vnus veri dei confessio laudabilis, cõsequenter dicitur. Reuersusque ad virum dei cum vniuerso comitatu suo venit, & stetit coram eo & ait: Verè scio quod non sit alius deus in vniuersa terra, nisi tantum dominus deus Israel.

¶ Circa secundum principale, id est, huius literæ allegoriam, aduerte quod Naaman iste fortis & diues, sed leprosus populus gentium est, qui fortis fuit per seculari potentiam & per acquirentem naturalem Philosophiæ scientiam diues, sed per idolatriam abominabilis & leprosus. Is audiuit à referentibus apostolis, scilicet & aliis sanctis Christiane fidei per orbem terrarum, à terra Israel egressis prædicatoribus, prophetam

Curatio lepræ notabilis.

Naaman leprosum.

FERIA SECUNDA

esse illuc id est, Christum deum verum & hominem verum, & in se credentium saluatorem (Elisæus quippe dei mei salus interpretatur) talem inquã ac tantum prophetam populus gentium audiuit in Iudæa per carnis assumptionem, per diuinorum atque mirabilium operum ostensionem, per passionem & mortem, resurrectionem à mortuis, ascensionemque in celum apparuisse, qui per diuinitatis suæ potentiam animas hominum posset à peccatis mundare, & fidei lumine ad summi boni & veræ beatitudinis noticiam perducere.

Christus per apostolos gentibus prædicat. ¶ Quod autem non ipse Elisæus exiit ad eum foras, sed per internuntium mandauit illi dicens: Vade, & laua te in Iordane septies, & mundaberis: hoc nimirum designat quod per semetipsum Christus non esset prædicaturus gentibus, & extra terram Israel personaliter ad gentes in opus prædicationis egressurus, sicut ipse ait: Non sum missus nisi ad oues quæ perierunt domus Israel, sed apostolos suos ad illos foret destinaturus, per quos præcepit eos lauacri salutaris ablutione regenerari dicēs: Eūtes docete omnes gentes baptizantes eos in nomine patris & filij & spiritus sancti.

Septena lotio quid ¶ Quod autem septena ablutione leprosus mundatur, id vtiq; designat, quod in baptismi sacramento per operationem septiformis gratiæ spiritus sancti, remissione peccatorum accepta, homo ex deo renascitur & renouatur. Vnde dictum est, quod restituta est caro eius sicut caro pueri parvuli. Per baptismum enim ad innocentiam reformatur.

Puluis Israeliticus quid. ¶ Mundatus itaque à lepra sua Naaman tulit secum de terra Israelitici soli duorum onus burdonum, ut in regione sua consistent deum Israel, qui se saluum fecerat, super eam ritè adoraret. Quia gentilis populus per baptismum renouatus, & per fidem veram ad deum conuersus, sacræ scripturæ verba quasi puluerem Israeliticæ terræ secum fert, ut ex illis in vniuersi veri dei cultu ritè instructus, vnum solum & verum deum veneretur & adoret.

Pretium cur Prophetæ recusauit. ¶ Quod autem pro gratia curationis Prophetæ recipere pretium recusauit, sciens se illum non à se, sed acceptam diuinitus habuisse, hoc vtiq; designat, quod sacramenti virtus quia non à ministro, sed à deo est, nequaquam venalis esse debet, dicente domino: Quod gratis accepistis, gratis date.

Matth. 10. ¶ Circa tertium principale, id est, tropologiam, siue moralem

POST OCULI.

51

ralem huius lectionis intellectum, aduerte tria nobis in ea ad ædificationem esse consideranda. Primum est lepræ conditio detestabilis. Secundum est lepræ detestabilis curatio perfacilis. Tertium est perfecta curatio & reparatio desiderabilis. Circa primum aduerte, quod per Naaman leprosum, qui fortis & diues fuisse memoratur, peccator accipitur. Is diues & fortis est, scilicet leprosus. Siquidem potentia secularis & diuitiæ, plerumque peccatores efficiunt.

¶ Congruè verò lepræ morbo peccatum designatur, tum quod morbus ille hominem totum ab interioribus incipit & progrediens foras ad cutem usque prorumpat, tum etiã quod ceteros sua contagione inficiat, unde & præcepto legis edicitur, ut à consortio ceterorum leprosus extra castra eiiciatur. Peccatum enim quod in interioribus hominis, id est, cogitatione, concupiscentia, delectatione, desiderio, & voluntatis consensu exoritur: deinde foras erumpit in opere, & alios exemplo pernicioso corrumpit, ipsum peccatorem reddit abominabilem & euitandum, iuxta Apostoli sententiã qua ait: Auferte malum ex vobis. An nescitis quia modicum fermentum totam massam corrumpit? Expedi membrum emortuum & putridum abscindi, ut ea quæ adhuc viua & sana sunt cõseruentur. Hi sunt peccatores notorii & manifesti, qui quanto sunt sceleribus famosiores, tanto ceteris inficiendis pestilentiores, de quibus idem Apostolus loquens, dicit: Quorundam sunt manifesta peccata præcedentia ad iudiciũ. Quidni separentur huiusmodi pestes ceteros inficientes, scandalosi, pacis perturbatores, adulteri, & similes, à consortio sanorum, quum iam sint dei iudicio separati?

¶ Circa secundum, quod est morbi lepræ notabilis & facilis curatio, aduertendum est, quid leprosum hunc ad salutis suæ querendam medicinam induxerit. Habebat, inquit, leprosus, vxor eius in obsequio captiuã puellam de terra Israel, quæ ait ad dominam suam: Vtinam fuisset dominus meus ad Prophetam qui est in Samaria, profecto curasset eum à lepra quam habet.

¶ Captiua hæc de terra Israel puella rationis recte seu conscientiæ suadelam non absurdè significat, eo quod semper ad optima deprecatur, quanuis sub peccandi voluntate, & libidinis imperio ipsa conscientia captiua teneatur. Suadet

Lepræ morbo quid significatur.

Num. 5.

1. Cor. 5.

1. Tim. 5.

Ratio ut captiua.

FERIA SECUNDA

enim (tametsi captiua sit) quatenus ad salutis authoris dominum Iesum peccatorum recurrat, opem proculdubio consequetur. Cui & dicit: Vade, & laua in Iordane septies, & recipiet saniratem caro tua, atque mundaberis.

¶ Vbi per Iordanem, passionem domini redemptoris accipimus: interpretatur enim Iordanis, ritus iudicii. Sanctius iudicii, Christi passio fuit, qua & calumniantium Iudeorum voces, & iniqui iudicium iudicis, & passionis fluctus super ipsum inundantes oppressum morte absorberunt, sicut ipse per Prophetam ait: Iundauerunt aque super caput meum, dixi perij. Et vnde rursum: Veni in altitudinem maris, & tempestas demersit me. Hic itaque ritus iudicii, hæc passio & mors domini redemptoris, fons ille patens est, quem per Zachariam Prophetam longè antè dominus promiserat, dicens: Erit fons patris domini Iuda, & habitantibus Ierosalem in ablutione peccatoris & mestratura. Quisquis in eo mundari desiderat per detestationem omnium peccatorum suorum, & humilem confessionem, semetipsum iudicet necesse est, ut sic dei iudicii preueniens non iudicetur. Dicat fidelialiter in oratione ad dominum loquens, quisquis sui ipsius index iam effectus propria in semetipso peccata puniuit: Feci iudicium & iustitiam, non tradas me calumniantibus me. Lotio septena, omnium peccatorum detestationem & penitentiam perfectam designat, dicente beato Gregorio: Quia omne tempus septem diebus comprehenditur, rectè septenario numero vniuersitas designatur.

¶ Circa tertium quod est perfecta curatio & reparatio desiderabilis dicitur in lectione, quod restituta est caro eius sicut caro pueri parvuli. Quo nimirum designatur per penitentiam nos ad veram & omnium omnimodam mentis puritatem & innocentiam reformari, ut & nobis iure dici possit:

¶ Quasi modo geniti infantes rationabiles sine dolo lac concupiscite, ut in eo crescatis in salutem: modo tamen (ut promiserat) deposuerimus prius omnem dolum, & simulationem, & inuidiam, & omnem detractionem. Et quoniam vera penitentia sine humilitate sancta per se nequaquam potest, obaudiamus dicenti: Nisi conuerſi fueritis, & efficiamini sicut paruuli, puritate, scilicet & humilitate, non intrabitis in regnum celorum.

¶ Sed

POST OCULI

52

¶ Sed præterendum non est, quod leprosus iste septies in Iordane lauari iussus, abire volebat indignans & dicens: remedium Nunquid meliores sunt Abana & Pharfar flumini Damasci facile de omnibus aquis Israel, ut lauer in eis & munder? Nam fieri dignatur. plerumque solet, ut dum his qui sibi sapientes videntur facilis quilibet ad arbitrium sacerdotis penitentia pro peccatis iniungitur, hanc contemnant, & intra semetipsos dicant: Quid mihi cum his impositis siue preculis siue elemosynis, quasi bona potiora non nouerim? Dixerunt autem ei serui eius: Pater & si rem grandem præcepisset tibi propheta, certè facere debueras: quanto magis quum dixerit tibi, laua & mundaberis? Fieri quippe potest ut à seruis consilium bonum & vtile dominus accipiat. Nam iste si à seruis persuasus prophetae consilio non acquieſcisset, non fuisset à lepra mundatus. Sic nimirum & huius seculi sapientes, vel potius qui sibi sapientes esse videntur, si ecclesiarum & salubribus sacerdotum præceptis submittere sese recusauerint, non poterunt emundari. Vnde in lege scriptum est: Qui superbierit, nolens obedire sacerdotis imperio, ex decreto iudicis morietur homo ille.

¶ Porro munera quæ leprosus iste curandus secum attulerat propheta recusante, sibi retinet: quia quum bonorum nostrorum Deus non egeat, non Deo, sed sibi metipsi penitens quisque thesaurizat. Ille verò qui curationis leprosi pretium, quod propheta accipere recusauerat, postulare & accipere præsumpsit (propheta videlicet minister quod domini sui gratiam venalem haberet) mox lepra percussus est, quia ministri ecclesiarum si sacramentorum gratiam (quasi hæc æstimari pecunia possit) venalem habuerint, postulantes hinc pretium & accipientes, quum tamen audiant Dominum dicentem, Gratis accepistis, gratis date, exprobrabili delicto, quasi lepra mox effecti notabiles diuino iudicio reprobantur, ut vnde mundantur alij, inde ipsi inquinantur, & medicamentum vitæ, istis proprio vitio pariat mortem.

FERIA TERTIA
post Oculi.

H iij

FERIA TERTIA

Vade, vende oleum, & redde creditori tuo.
Ex hac lectione colligere possumus tria moralia documenta. Primo enim ostenditur per figuram peccatricis animæ grave debitum. Secundum spiritualium charismatum abundans incrementum. Tertio & quo se peccatrix anima redimat pretium, & quo viuat nutrimentum. Primum à principio lectionis. Secundum ibi: Cui dixit Elízeus, Quid habes. Tertium ibi: Venit autem illa, & indicauit homini dei.

Circa primum dicitur:

Mulier quedam clamabat ad Elíseum prophetam, dicens: Seruus tuus uir meus mortuus est, & tu nosti quia seruus tuus fuit timens deum.

3. Reg. 18. Ille dicitur fuisse Abdias propheta, dispensator domus Achab, qui tempore quo interficiebat Iesabel prophetas domini, abscondit de prophetis domini centum viros quinquagenos & quinquagenos in speloncis, & pavit eos. Ad quod faciendum æs alienum ipse contraxerat, quod post ipsius obitum uidua relicta exigebatur. Vnde ipsa consequenter dicit: Et ecce creditor venit, ut tollat duos filios meos ad seruendum sibi.

Peccatrix animæ typus. Creditor diabolus.
Hæc uidua peccatricis animæ typum gerit, quæ quoniā peccando Christu sponſi sui gratiam perdidit, solitaria quodammodo & uidua remanſit. Hæc callidi hostis persuasionem peccati voluptatem quasi quendam nummum à creditore diabolo acceperat, propter quem corpus & spiritum & hic sibi vult subiicere seruitute culpæ, & post verumque sibi tollere ad supplicia gehennæ.

Circa secundum dicitur:

Cui dixit Elíseus: Quid uir ut faciam tibi? Dic mihi: Quid habes in domo tua? At illa respondit: Non habeo ancilla tua quicquam in domo mea, nisi parum olei quo ungar. Cui ait: Vade, & pete mutuum ab omnibus vicinis tuis uasa uacua non pauca, & ingrede-re, & claude ostium quum intrinsecus fueris tu & filii tui, & mitte inde in omnia uasa hæc: & quum plena fuerint, tolle. Imita-que mulier, & clauſi ostium super se & super filios suos: illi offerebant uasa, & illa infundebat. Quumque plena fuissent uasa, dixit ad filium suum: Affer mihi adhuc uas. Et ille respondit: Non habeo. Stetitque oleum.

Elie

POST OCULI.

53

Hic mysticè declaratur spiritualiū charismatum abundans incrementum. Nam Elízeus, ad quem anima peccatrix quasi uidua ære alieno grauata clamans, & consilium auxiliūque querens. recurrit dei verbum est. Elízeus enim dei mei salutare interpretatur, & de verbo dei B. Iacobus loquens, dicit: Suscipite inſitum verbum quod potest saluare animas ueſtras.

Parum olei quod solum sibi ad vñctionis vsum supererat, spes est de misericordia dei, quo anima pauperula vngitur, quæ in sola dei misericordia salutis suæ spem collocauit. Quñ enim de propria iustitia diffidat, nihil præter hanc spem reliquum habet quo ægrotantis conscientie suæ dolores leniat. Audiat ergo cœlestis verbi consilium, si ab importuni creditoris exactione cupit liberari. Petat à vicinis vasa vacua non pauca, & clauſo super se ostio de pauculo illo quod sibi superest infundat: crescat enim gratiæ cœlestis oleum, & abundabit.

Sanè vasa vacua pauperes sunt & afflicti, isti oleum ſolatiij & ſpei, oleum proinde misericordie & dilectionis de corde, de ore, & de opere impendat. Quod si fecerit, exuberante in se diuinorum gratia vnguentorum, spes & charitas, &c. huiusmodi diuinæ largitatis dona ei auſeſcent. Quia enim misericordiam miseris impendit, dignum est ut & ipsa misericordiam à domino consequatur, & omni debito peccatorum liberetur, dicente domino: Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur. Sed clauſo super se ostio hæc facere iubetur, non in triniis ad inanem gloriam, & vanum hominum plausum, dicente rursus domino: Quum facis eleemoſynam, nesciat sinistra tua quid faciat dextera tua, ut sit eleemoſyna tua in abscondito, & pater tuus qui videt in abscondito, reddet tibi.

Nec ei qui sic plena fide fecerit formidandum est ne redigatur ad inopiam, quin potius diuinæ credens pollicitationi qua dicit, date, & dabitur vobis: credat quo liberari propter dei verbum in pauperes temporalem substantiam erogaſſe, eo magis sibi posse suppetere quæ largiatur. Vnde Apost. Augebit, inquit, incrementa frugum iustitiæ ueſtræ. Nam sicut præmiserat, hilarem datorem diligit deus. Qui enim administrat semen seminanti, & panem ad

Iaco. 1.

Oleū inno-
dans quid,

Vasa va-
cua,

Mat. 5.

Mat. 6.

Luc. 6.

Largitio-
ne in pau-
peres rem-
recreſcere.
2. Cor. 9.

FERIA TERTIA

manducandum præstabit. Eleemofyna semen est vitæ cum spe multi fœnoris seminatum. Debet enim & qui arat (per pœnitentiam corpus suum castigando) in spe arare, & qui (per eleemofynarum largitionem) seminat, etiam in spe reddituri proventus seminare, sicut per Sap. dicitur: Fœneratur domino, qui miseretur pauperis. Quod si quæ prius habebat temporalis substantiæ dona modica fuerint, credendum est ea propter erogantis fidem vsque adeo diuino munere multiplicanda, quod non solum ad piæ erogandum, sed etiam ad viuendum copiose sufficient imò & exerescent. Scriptum est enim, Qui dat pauperi, nō indigebit. Et iterum, Alij diuidūt propria, & ditiores sunt: alij rapiunt non sua, & semper in egestate sunt. Quandiu enim hæc vidua oleum per vasa vacua distribuebat, diuino nutu fluebat oleum, & mirum in modum inundabat. Vbi verò vacuis vasīs infundere desit, etiam oleum stetit. Posset & olei nomine non modo spes de venia cum miseratione proximorum, verum etiam gratia cœlestis non absurdè intelligi: quæ quandiu homo sancti desiderij capacitatem quali vacuum vas obtenderit, diuino munere recipiet incrementum.

¶ Circa tertium dicitur:

Venit autem illa, & indicauit homini dei. Et ille: Vade, vende oleū, & redde creditori tuo. Tu autē & filij tui uiuite de reliquo.

¶ Hic ostenditur quo se peccatrix anima redimat pretiū, & quo uiuat nutritiū. Iubetur enim se ab importuni creditoris exactione oleo redimere, vt computrescat ingum peccati à facie olei. Quod oleū vtique charitas misericordiae est. Charitas enim operit multitudinem peccatorum, & sicut dictum est, Misericordes misericordiam cōsequuntur. Vnde & per sapientem dicitur, Redemptio animæ viri, diuitiæ suæ sunt: tum videlicet quum eas secundum consilium saluatoris propter deum in pauperes distribuēs, facit sibi amicos de mammona iniquitatis, qui quum hinc migrandum erit, recipiant eum in æterna tabernacula.

¶ Et quia per hoc anima peccatrix remissionem obtinens peccatorum, non modo ab infestatione gravissimi exactoris se redimit, sed etiā vitā meretur & gratiā acquirit meritoris: ideo quū dixisset sermo propheticus, Vende oleū, & redde

POST OCULI.

54

redde creditori tuo: mox & illud adiecit: Tu autē & filij tui uiuite de reliquo, videlicet & in vita præsentī per gratiam, & in futurā per gloriā. Pietas enim ad omnia valet, 1. Timo. 5. promissionē habens vitæ quæ nūc est, & futuræ. Futurū est enim vt hinc electi in die nouissimo à Christo iudice cōmendentur, quū dicet, Esuriui, & dedistis mihi māducare: Mar. 25. sitiui, & dedistis mihi potū: hospes fui, & collegistis me: nudus, & cooperuistis me: infirmus, & visitastis me: in carcere, & venistis ad me. Itaque venite benedicti patris mei, possidete paratū vobis regnū. Vbi mors vltra non erit, neque luctus, neque dolor, neque clamor erit vltra. Tūc palām apparebit verē beatos esse misericordes, quādo tātam à domino misericordiā cōsequuntur. Pretiosum est ergo cum sancta spe miserationis oleū, quo & vita acquiritur, & mors culpæ pariter & gehennæ redimitur.

¶ In Iere. scriptū legimus, quū quum Ismael filius Nathaniae de semine regio dolo perimeret octoginta viros, qui munera & thus ferētes in manibus, ibāt vt offerret in domo domini: inuēti sunt inter eos decem viri dicentes ei: Noli nos occidere, quia habemus thesauros in agro frumētī, & olei, & ordeī, & mellis, & cessauit, & non interfecit eos.

¶ Ismael iste originis suæ nobilitate superbiēs, & nihilominus affectās regnū, diabolus est, sublimiter quidē à deo conditus, sed ob terribilē culpam in barathrū perditionis æternæ dilapsus. Mors culpam significat, munera & thus palām in manibus, opera bona & preces sunt quæ ad vanam gloriam coram hominibus ostentantur.

¶ Qui thesauros habebant absconditos, hi sunt qui attendunt sibi ne faciant iniustitiam suam coram hominibus vt videātur ab eis, qui nimirum latronis istius sicam euadunt. Porro non incongruē oleum, charitatē significat. Frumentum, opus bonū: ordeum, mortificationē carnis: mel verō spiritualem & sanctam in domino consolationem & laticiam insinuat. Hæc enim quisquis habuerit, truententi illius & antiqui homicidæ gladium effugiens, vitam viuēt perenniter beatam.

FERIA QVARTA

post Oculi.

FERIA QVARTA

Ex caelo loquutus sum vobis.

D In hac lectione proponuntur nobis. Primo diuinæ legis ad proximum nos ordinantia mandata. Secundo describuntur in datione legis signa terribilia & metuenda. Tertio circa legitimum delictum traditur doctrina peculiaris & obseruanda. Primum à principio lectionis. Secundum ibi: Cunctus autem populus. Tertium ibi: Dixitque præterea Dominus ad Moysen.

Circa primum dicitur:

Honora patrem tuum & matrem tuam ut sis longæuus super terram quam dominus deus tuus dabit tibi. Non occides. Non moechaberis. Non furtum facies. Non loqueris contra proximum tuum falsum testimonium. Non concupisces domum proximi tui, nec desiderabis uxorem eius. Non seruum, non ancillam, non bo- nem, non asinum, nec omnia quæ illius sunt.

Honor pa-
rentū pro-
missionem
habet.

Ephe. 6.

Vbi breuiter & sufficienter traduntur ea quæ nos bene ordinare sufficiant in conuicta ad proximum, præcepta videlicet secundæ tabulæ. Quorum primum illud est, Honora patrem tuum & matrem tuam, ut sis longæuus super terram quam dominus deus dabit tibi. Quod Apostolus recensens ait: Filij obedite parentibus vestris in domino, hoc enim iustum est. Honora patrem & matrem tuā, quod est mandatum primum in promissione, ut bene sit tibi, & sis longæuus super terram. Nulli præceptorum decalogi præmium promittitur nisi huic. Ut sis, inquit, longæuus super terram & (ut addit Apostolus) etiam bene sit tibi. Nimirum vita dignus est qui illos honorat à quibus originem vitæ traxit. Contra verò qui aduersus patrem aut matrem contumax fuerit aut rebellis, diuinæ legis decreto reus est mortis.

Tria sanè acceperunt à parentibus filij, propter quæ & ipsi parentibus tria iure debent. Acceperunt enim ab illis corporis substantiam, nutrimentum, & documentum. Propter primum, debent eis amorem: propter secundum, obsequium & subiectionem: propter tertium, reuerentiā & honorem. Quæ verò sequuntur præcepta reliqua, verant nos proximo inferre, quod nobis inferri nequaquam vellemus.

Cōtingit autem hominem in proximum peccare tribus modis,

POST OCULI.

55

modis, videlicet opere, verbo, animo. Opere tripliciter. Primo in ipsius personam, quod prohibetur, quum dicitur: Non occides, videlicet, nec voluntate, nec consensu, nec infu, nec cōsilio, nec opere, nec auxilio. Denique nec sub- tractione auxilij vbi in facultate tua est, alioqui moriturum seruare. Vnde ait Ambrosius: Pascere fame morientem: si non pavisti, occidisti.

Prohibe-
tur homi-
cidium.

Secundo cōtingit peccare in proximum opere, quia pec- catur in personam sibi legitime pactam & copulatam, & hoc prohibetur quum subditur: Non moechaberis, scilicet cum vxore proximi tui, quia tuam ab alio viro nolles pol- lui. Non solum autem hoc præcepto moechia prohibetur, sed etiam omnis concubitus legitimo matrimonio nō excusatus, imò verò omnis membrorum generationi deputa- torum illegitimus, & ad experimentum libidinose dele- ctationis inconcessus vsus.

Adulteriū

Tertio contingit opere peccare in proximum inferen- do illi nocumentum in temporalis rei substantia ab ipso possessa, & hoc prohibetur quum subditur, Non furtum fa- cies. Vbi furti nomine omnis quæcunque rei alienæ incon- cessa vsurpatio prohibetur, siue per fraudem fiat, siue per furtū, siue per rapinam, siue per viuram, siue per simoniam, siue per sacrilegium, siue per latrocinium, siue per iniusta bella, aut aliis modis similibus.

Furtū pro-
hibetur.

Secundo potest fieri ut homo nocumētum inferat pro- ximo verbo vel sermone. Et hoc cōsequenter prohibetur, quum subditur:

Prohibet
nocumen-
tū proximi
per verba.

Non dices contra proximum tuum falsum testimonium.

Vbi falsi testimonij nomine omnis criminatio mendax contra famam, honorem, vel vtilitatem proximi, nec non conumelia, conuictum, improprium, detractio, susurratio, & similia prohibentur. Postremò prohibetur nobis vel animo quicquam versare quod pugnet cum dilectio- de proximorum.

Concupi-
scētia pro-
hibetur.

Vbi est notandum, quòd duplex est concupiscentia con- tra proximi dilectionem, carnis scilicet & oculorum, quæ duobus vltimis præceptis prohibetur. Et primo concupi- scentia carnis, quum dicitur: Non cōcupisces vxorem pro- ximi tui: deinde concupiscentia oculorum, quæ est appeti-

FERIA QUARTA

rum auaritiæ, quom dicitur: Non concupiscas domum proximi tui, non seruum, non ancillam, non bouem, non asinum, nec quicquid eorum que illius sunt. Porro carnis concupiscentiam in opus nefarium prodire præcedenti mandato prohibetur, vbi dictum est: Non moechaberis. Oculorum verò concupiscentiam, id est, appetitam auaritiæ in opus prorumpere alio præcepto etiam superius expresso vetatur, vbi dicitur: Non furtum facies.

¶ Circa secundum dicitur:

Cunctus autem populus uidebat voces, & lampades, & sonitum bucinae, montemque fumantem. Et perterriti, ac pauore percussi steterunt procul dicentes Moysi: Loquere tu nobis, & audiemus. Non loquatur nobis dominus, ne forte moriamur. Et ait Moyses ad populum: Nolite timere. Ut enim probaret uos uenit deus, & ut terror illius esset in uobis, & non peccaretis. Stetitque populus de longe. Moyses autem accessit ad caliginem in qua erat deus.

Quir lex cum terrore data.

¶ Hic describuntur in datione legis signa terribilia atque metuenda, quæ ideo in datione legis apparuerunt, ut per hoc daretur intelligi, legem illam plus habere terroris quam amoris. Rursus ut vel supplicij terrore populus ille insuetus legis iugum ferre sub lege coerceretur. Ut, inquit, probaret uos deus uenit, & ut terror illius esset in uobis, & non peccaretis.

¶ Denique & ob hanc causam signa illa terribilia apparuisse creduntur, ut per hæc ostendatur cum quanto terrore tremendus iudex in die nouissimo cunctis apparebit opera suæ legis requirens, discussurusque gesta singulorum, & unicuique iuxta opera sua redditurus. Terrorem illis incusserunt sonitus buccinae, lampades flammanes, mons fumans, & voces audite. Per quæ quatuor ualde terribilia in die iudicii cunctis manifestanda designantur.

Primum signum, tuba. 1. Thess. 4.

¶ Quorum primum erit tuba illa nouissima, à cuius auditu contremiscent inferi, cuius uirtute resurgent mortui, de qua per Apostolum dicitur: Dominus Iesus in iussu, & in uoce archangeli, & in tuba dei descendet de cælo. Hæc tuba non modo mortui suscitabuntur (ut iam dictum est) sed etiam ad dei iudicium peremptorie citabuntur, ut nulla detur dilatio, nulla supersit appellatio, de cuius tubæ auditu formidabili uir sanctus ait: Siue com-

POST OCULI.

56

dam, siue bibam, semper in auribus sonare mihi uidetur tuba illa: Surgite mortui, uenite ad iudicium.

¶ Secundum quod illis terrorem incussit, erant lampades. Secundum terribili flamma lucentes, per quarum lucem lampadarum lampades illud significari arbitramur quod Apostolus Paulus ait: flammantes 1. Cor. 4. Itaque fratres nolite ante tempus iudicare, quo ad usque ueniat dominus qui & illuminabit abscondita tenebrarum, & manifestabit consilia cordium, quando scrutabitur Hierusalem in lucernis: & quicquid opertum ante fuerat reuelabitur, & quod occultum fuerat, scietur. Quis ergo lampades illas, lucem hanc quæ cuncta reuelabit, non vehementer expauescat? Tunc qui quondam male agentes oderant lucem, uelint nolint, ad lucem uenient, ut arguantur à luce opera eorum. Non tamen à luce hæc reprobi illuminabuntur, sed potius confundentur, & ut lucis osiores, & rebelles lumini condemnabuntur. Iob. 24.

¶ Tertium fuit mons fumans & terribilis nimis. Qui mons celsitudinem tremendi iudicii insinuat. Excellens quippe mons erit super omnes gentes dominus, & super cælos: id est, angelicas uirtutes, gloria eius. Tunc compertum habebitur, quod deus noster ignis consumens est. Ascendet enim fumus in ira eius, & ignis à facie eius exardescens, inflammabit in circuitu inimicos eius, & non erit qui extinguat. Unde ipse per Moysen loquens, dicit: Ignis accensus est in furore meo, & ardebit usque ad inferni nouissima, deuorabitque terram cum germine suo, & montium fundamenta comburet. Et unde rursus per Esaiam dicentem: Succensa est quasi ignis impietas, ueptem ut spinam vorabit. Hinc rursus de impiis ait: Ecce facti sunt quasi stipula, ignis combussit eos. Ardens certe tunc erit furor eius & grauis ad portandum. Et quid hoc furore gehennæ flammam inextinguibiliter accendente terribilius? Quis, inquit Esaias, poterit habitare de uobis cum igne deuorante, aut quis habitabit ex uobis cum ardoribus sempiternis? Voces. Sopho. 1. Esai. 42.

¶ Quartum fuerunt voces. Porro uox dei domini amara, quando loquetur ad eos in ira sua, & in furore suo conturbabit eos. Tacui (inquit ipse) semper filii, patiens fui, quasi parturiens loquar. Quom autem (ut Euangelica refert historia) impiorum coheri ad unam ipsius, & quidem mansueram

FERIA QVARTA

Matth. 25. vocem, abiens retrorsum à virtute eius ceciderit in terrâ, quem vix paruum stillam sermonum eius audisset, tonitruum magnitudinis eius quis poterit sustinere? Quid in li-
caturus faciet, qui hoc fecit iudicandus? Quum inconuerit horribili illo tonitruo, Ite maledicti in ignem æternum: nonne quemadmodum fuit cera à facie ignis, etiam tunc peribunt peccatores à facie dei? Optemus, & dum suppli-
candi locus dator precemur, vt hac voce non loquatur nobis dominus, sed mediatorem queramus qui interpellat pro nobis. Nos verò vt dignum est perterriti & pauore concussi, per agnitionem & confessionem peccatorum nostrorum, & debitam mētis humiliationem publicant illius ad morem alonge stemus & ipsi, misericordiam domini humiliter implorantes. Hoc enim vult dominus vt terror illius sit in nobis, & non peccemus. Nam sicut timore domini declinat omnis à malo, ita & qui sine timore est, non poterit iustificari.

¶ Circa tertium dicitur:
Dixitque præterea dominus ad Moysen: Vos vidistis quidda de cœlo locutus sum vobis. Non facietis deos argenteos, nec deos aureos facietis vobis. Altare de terra facietis mihi, & offeretis super illud holocausta & pacifica uestra, oues uestras & boues in omni loco in quo memoria fuerit nominis mei.

¶ Hic circa dei cultum traditur doctrina peculiaris & obseruanda. Vos vidistis, inquit, quoddam de cœlo loquutus sum vobis, & ideo non facietis vobis deos ex terra, nec aurum, nec argentum, nec homines mortales, nec simulachra manu facta pro diis habebitis, sed me qui solus deus sum adorabitis & coletis. Modum verò sui cultus ostendit, dicens:
Altare de terra facietis mihi, & offeretis super illud. Hoc altare Christi redemptoris nostri humanitas est, de virginæ carnis substantia quasi de terra quam dominus ipse benedixit, spiritus sancti virtute formata. Erat autem altare illud non solum de terra, sed & de lapidibus duodecim extructum, quos ferrum artificis omnino non tetigit, quia sanctissima Christi caro nullo generationis paternæ artificio sed (vt iam dictum est) virtute spiritus sancti in utero virginis formata fuit.

¶ Rursum per hos duodecim non elaboratos arte lapides,

POST OCULI.

57

des, duodecim articuli fidei catholicæ possunt non absurde intelligi, eod quodd nec humanitus inuenti, nec philosophicis argumentis, quasi exterioris sculpturæ artificio sint exculti. Per hanc fidem, articulis istis comprehensam, accessum habemus ad sanguinem & preciosam mortem mediatoris & redemptoris nostri Iesu Christi: nempe ad altare deo sacratum, holocausta nostra & pacifica, hoc est, orationes nostras & opera bona, gemitus nostros & lacrymas, laudes proinde & gratiarum actiones super illud domino ingiter offerentes, de quibus oblationibus per Esaiam dominus loquitur, dicens: Offerentur super placabili altari meo. Et rursum alibi dicit: Munera tua accepta erunt super altari meo. Porro nisi altare hoc munera nostra commendet, nequaquam ad ea respiciet dominus. Non enim nisi per fidem accessum habemus ad gratiam istam, quum sine fide sit impossibile placere deo.

Lapides al-
taris duo-
decim quid.

Esa. 60.

Rom. 5.

Heb. 11.

FERIA QVINTA

post Oculi.

¶ Valde uerbum domini omnis Iuda.
A In hac lectione tria describuntur. Primum est prophetica ad omnes generaliter facta exhortatio. Secundum est aduersus seducetium fallaciam fidelis præmunio. Tertium est ad salutis consecutionem vera & recta instructio. Primum à principio lectionis. Secundum ibi: Et nolite confidere in verbis mendacij. Tertium ibi: Quoniam si benedixeritis.

Iere. 7.

¶ Circa primum dicitur:
Verbum quod factum est ad Ieremiam à domino dicens: Sta in porta domus domini, & prædica ibi uerbum istud, & dic: Audite uerbum domini omnis Iuda, qui ingredimini per portas has ut adoratis dominum. Hæc dicit dominus exercituum deus Israel. Bonas facite vias uestras & studia uestra, & habitabo uobiscum in loco isto.

¶ Attendite benignitatem & elementiam dei. Dixerat paulo ante ad ciuitatem sanguinam in qua olim habitauerat in-
stituta, nunc autem homicidæ: Erudite Ierusalem, ne forte recedat anima mea à te, ne forte ponam te desertam, terram inhabitabilem. Ad hanc inquam (vt eruditionem re-

Esa. 1.

Iere. 6.

FERIA QUINTA

ciperet) in nomine domini Propheta missus ait: Cui lo-
quar, & quem cōtestabor, vt audiat? Ecce incircūcisie au-
tes eorum, & audire nō possunt. Ecce verbū domini factū
est eis in opprobrium, & non suscipient illud. Ideo furo-
re domini plenus sum. Quibus tamen post hæc omnia
rursus per eundem Prophetam dominus ait: State super

Ierc. 6. vias & videte, & interrogate de semitis antiquis, quæ sit
via bona, & ambulate in ea, & inuenietis refrigerium ani-
mabus vestris. Et dixerunt, Nō ambulabimus. Et cōstitui
super vos, inquit, speculatores, & dixi, Audite vocem tubæ.
Et dixerunt: Non audiemus. Et mox sequitur: Audi terra.
Ecce ego adduco mala super populum istum fructū cogi-
tationū eius, quia verba mea non audierunt: & legem meā
proiecerunt. Nihilominus tamen post hæc omnia denuo
mittitur ad eos Propheta à domino, & dicitur ei:

Etiam in- Sta in porta domus domini, vt egredientes & ingredi-
uitis prædi- entes velint nolint audiat verbū dei. Ergo & inuitis præ-
dicandum. dicandum est, sicut Apostolus ad Timotheum scribens ait: Præ-
dica verbū, in ista opportune importune. Erit enim tempus

1. Tim. 4. quum sanam doctrinā nō sustinebunt. Quales modo sunt
qui conqueruntur de assiduitate & frequentia prædicatio-
nis verbi dei, quibus (sicut dictū est) factum est verbū do-
mini in opprobrium, & non suscipient illud. Prædica, in-
quit, ibi verbum istud, & dic: Audite verbum domini om-
nis Iuda qui ingredimini per portas has vt adoretis do-
minum, quasi dicat: Adoraturi & inuocaturi dominū, ver-
bum domini primū audite. Alioqui frustra adoratis & in-
uocatis dominum, verbi domini contemptores. Nam qui
fieri posset, vt audiat illos dominus, qui vocē domini ob-
durato corde audire recusant? Qui declinat aurem suā (ait
Sapiens) ne audiat legem, oratio eius erit execrabilis.

Inuocatu- Rursus quum nesciamus quid & qualiter orare debea-
ri deum au- mus, primum nobis cōsulendum est verbum dei, vt ex au-
diant dei ditū verbi celestis sciamus quid desit nobis, & bene insti-
tuti petitionem nostram formemus.

Prou. 28. Ceterum quum sint plerique corde duro, frigido & a-
rido, & ad precandum prorsus inepti, vagi proinde in via
cordis sui, & mente in diuersa distracti, audiāt necesse est

Ierc. 23: verbum dei. Ipsum enim quasi quidam ignis frigida in-
flamat,

flamat, & quasi malleus cōterens petras, obstinatos & du-
ros mira virtute emollire valet, & ad sanctæ renouationis
formam recipiendam disponere. Renocat enim humanam
mentem à ludicris ad seria, à vanis ad vera, à carne ad spi-
ritum, ab erroribus & peccatis ad deum.

Audiant itaq; vniuersi verbū dñi dicentis: Bonas facite Corrigen-
vias vestras & studia vestra. Necesse est enim vt peccator da in no-
corrigat non modo vias, id est, opera mala quæ gessit, sed bis quæ.

etiā studia, id est, voluntatē, & ipsam prauī cordis inten-
tionē. Hanc enim vel maximē deus pēsat & intuet. Penes
eam quippe cōsistit & auersio hominis à deo, & ad deū cō-
uersio. Hi enim quorū via peruersa sunt, & infames gres-
sus eorū, ad sinistram abeunt, probante domino vias quæ à
dextris sunt. Vias enim quæ à dextris sunt nouit dominus,
peruersæ autē sunt quæ sunt à sinistris. Iter enim impiorū
peribit. Et licet videatur eis via eorū recta, nouissima ta-
men eius ducunt ad interitum. Hæc enim est illa via lata
& spatiosa quæ capit plurimos, & ducit eos ad perditionē.
Sed audiat viator, homo mortalis, audiat dicentem:

Quisquis amas mundum, tibi prospice quo sit eundum:
Nam via qua vadis, via mortis plenæque cladis.

Itaque vias vestras (vtique prauas & tortas) bonas fa-
cite, & cōuertimini ab eis, non modo ab opere prauo ces-
sando (vt dictum est) sed etiam studia vestra, id est, inten-
tionem & voluntatē ab eis penitus auertēdo. Et habitabo
vobiscū, inquit, in loco isto, vos cōseruās atque defendēs.

Circa secundum dicitur:
Nolite confidere in verbis mendacii, dicentes: Templum do-
mini, templum domini, templum domini est.

Hic ponitur aduersus seducentiū fallaciam fidelis præ-
mouitio. Laetabāt quippe pseudopropheta spe vana po-
pulum, seducētes & dicētes: Templum domini, templum
domini, templum domini apud nos est. Quidni defendat
dominus propter templum suū etiam & ciuitatem? Porro
Ieremias Propheta domini, regem Babylonis venturum,
& templi ac ciuitatis excidium, & gentis transmigrationem
in captiuitatem prædicebat. Illi vero contra. Non si-
net, inquit, dominus templum suum vnicum, sanctum,
ac toto orbe venerandum excindi & cōculcari. Sed vane

FERIA QUINTA

2. Mach. 3. **Locus in de sanctus**
3. Reg. 9. dipinabant, & de corde suo prophetantes faciebant populum confidere in mendacio. Nam sicut alibi scriptum est, non propter locum gentem, sed magis propter gentem locum elegit dominus. Ideoque & locus ipse factus est particeps malorum populi. Siquidem propter ciuium inhabitantium peccata iratus fuit ciuitati dominus, propter quod & accidit circa locum despectio. Hinc dominus ad Salomonem: Postquam ille templum dedicasset, loquens ait: Si auerſi fueritis vos & filij vestri, non sequentes me, nec custodientes mandata mea, auferam vos de superficie terrae quam dedi vobis, & templum quod sanctificaui nomini meo, proiciam à conspectu meo. Eritque Israel in fabulam & in prouerbum cunctis populis, & domus hæc erit in exemplum. Omnis qui transierit per eam stupebit & sibilabit, & dicet: Quare fecit deus sic terræ huic & domui huic? Et respondebunt: Quia alibi hic dereliquerunt dominum deum suum.

Iere. 26. **Hinc rursus idem Propheta ex persona dei loquutus dicens:** Ite ad locum meum in Silo, ubi habitauit nomen meum à principio, & videte quid fecerim ei propter malitiam populi mei Israel. Et nunc quia locutus sum ad vos manes cõfurgens & loquens, & non audistis, & vocaui vos, & nõ respondistis, faciam domui huic in qua inuocatum est nomen meum, & in qua vos habetis fiduciam, & loco quem dedi vobis & patribus vestris, sicut feci Silo, & proiciam vos à facie mea, sicut proieci fratres vestros vniuersum semen Ephraim, id est, regnum decem tribuum Israel, quod iam dudum vastauerat rex Assyriorum, & populum traduxerat in captiuitatem. Quod quum contra templum & ciuitatem esset impletum: idem iste Propheta qui futurum prædixerat, iam factum deplangens dicebat, Quomodo proiecit dominus de cælo in terram inelytam Israel: id est, ciuitatem Ierusalem, & nõ est recordatus scabelli pedum suorum, (id est, templi) die furoris sui?

Tren. 1.
1. Reg. 4. **Simile aliquid in diebus Heli factum est.** Quum enim populus præuicator in archæ testamenti præsentia religioſa confideret, & propter hoc allata esset à tabernaculo domini in castra, ad locum certaminis, cecidit populus in prælio, & archa domini ab Allophilis capta est.

¶ Proinde

POST OCULI.

39

¶ Proinde quum discipuli domini saluatoris egredientes à templo egregij operis, domino structuram ostendentes dicerent, ecce quales lapides, respondens dominus: videtis, inquit, has omnes ædificationes. Amen dico vobis, nõ manebit lapis super lapidem qui non destruat. Huiusmodi exemplis discant vniuersi qui plus æquo confidunt, vel in suis religionibus aut ceremoniis, interiori religione & sanctimonia vera neglectis, vel rursus in loci sanctitate, vel seruatis illic sanctorum reliquiis. Sicut enim non locus gentem, sed gens locum sanctificat (vt iam dictum est) ita profecto nec locus gentem prophanat, sed ecõtra polluta & impia gens locum contaminat.

¶ Videte, inquit, quid fecerim loco meo. Si per locum illum terram sanctam & Christi pedibus consecratam libet accipere, videte, inquit, quid fecerim ei propter malitiam populi mei. videte (si fas est dicere) quid his diebus fecerit dominus vbi magnæ, celebri martyrio suorum Apostolorum famose. Et quidem non est malum in ciuitate quod non fecerit dominus. Ponam, inquit, ciuitatem hanc in stuporem & in sibilum, eod quod dereliquerunt pactum domini dei sui. Bene ergo ait Propheta: Nolite confidere in verbis mendacij, illis fidem dautes qui vobis securitatem mendaciter promittentes dicunt: Templum domini, templum domini est. Verum in quo sit confidendum consequenter ostenditur.

¶ Circa tertium dicitur:

Quoniam si benedixeritis vias uestras & studia uestra, si feceritis iudicium inter uirum & proximum suum. Aduerſa & uidue & pupillo non feceritis calumniam, nec sanguinem innocentem effuderitis in loco hoc, & post deos alienos non amulaueritis in malum uobismetipsis, habitabo uobiscum in loco isto, in terra quam dedi patribus uestris à seculo & usque in seculum.

¶ Hic ponitur ad consecutionem salutis vera & recte instructio. Si benedixeritis, inquit, id est, correxeritis, & dignas benedictione reddideritis tam vias operum uestrorum, quam studia intentionum cordis, & ad me toto corde conuerſi fueritis, & hoc quo ad deum. Verum quo ad proximum, si iudicium feceritis & iustitiam, nec calumniam fluxeritis aduerſa & pupillo aut uidue, hos qui se defendere nõ

Non esse
fidendum
loci cele-
britate.
Mar. 13.

Amos. 3.

Propter
hec puniri
ciuitates.

FERIA SEXTA

valent opprimendo per potentiam (quorum vindictam in iuriis plerumque deus ultor exurgit) iuxta illud Propheta: Propter miseriam inopum & gemitum pauperum nunc exurgam dicit dominus, rursus si non effuderitis sanguinem innoxium in loco hoc. Hæc enim scelera graviora sunt, quæ loci & gentis excidio veniunt expianda. Sequitur:

- Iere. 2. Et post deos alienos non ambulaveritis in malum vobismetipsis. Malum enim & amarum est reliquisse dominum: omnes enim qui hunc derelinquunt, confundentur, & recedentes ab eo in terra scribentur, quoniam dereliquerunt venam aquarum viventium dominum. Abiit post deos alienos qui dicunt aurum robur suum, & obriso dicunt fiducia mea: fide, spe, & amore creaturam colentes potius quam creatorem. Denique qui perversa dogmata sectantes, sectas & schismata fouent. Sed in malum sibi metipsis. Segregat enim se utique amissio spiritu unitatis membra mortua, palmites abscissi perpetui pabulum ignis. Hi sunt (inquit Iudas apostolus) animales spiritum non habentes. Si ergo vias vestras, inquit, & studia ab his qui iam dicta sunt renoueritis, habitabo vobiscum in loco.
- Ier. 16. Iste, & vos eritis mihi in populum, & ego ero vobis in deum,

FERIA SEXTA
post Oculi.

Num. 20.

Domine deus exaudi clamorem populi huius. In hac lectione tria notantur, grande nobis aliquid & mysticum significatio. Primum est sitis periclitanti aquæ postulatatio. Secundum est ad aquæ postulatæ perceptionem populi preparatio. Tertium est petra percussa mirabilis aquarumeductio. Primum à principio lectionis. Secundum ibi: Loquensque est dominus ad Moysen dicens: Tolle virgā. Tertium ibi: Quamque eleuasset.

Circa primum dicitur:

Conuenerunt filii israel aduersum Moysen & Aaron, & uersi in seditionem, dixerunt: Cur eduixisti nos in solitudinem, ut ex nos & iumenta nostra moriamur? Quare fecisti nos ascendere de Aegypto, & eduixisti in locum istum pessimum qui feri non potest, qui nec ficum gignit, nec vineas, nec malagranata, in super & aqua non habet ad bibendum? Ingressique Moyses & Aaron, dimissa multitudo ante tabernaculum foderis corruerunt prout in terrā, clamaueruntque ad

POST OCULI.

60

ad dominum atque dixerunt. Domine deus exaudi clamorem populi huius, & aperi eis thesaurum tuum fontem aquæ uiuæ, ut satiati cesset murmuratio eorum. Et apparuit gloria domini super eos.

¶ Populus hic qui de Aegypto captiuitate per immolati sanguinem agni liberatus rubrum mare demersis hostibus siccō pede transiit, ad promissam tendens hereditatem, typum gessit populi credentis, qui & ipse à graui seruitute peccati, & captiuitate principis tenebrarum per Christi sanguinem liberatus, peccatis in Christi morte mortuis & extinctis, ad celestem gloriam, quasi promissam diuinitus vocatus est hereditatem.

¶ Horum plerique in penitentia deserto constituti (via utique qua perueniri possit ad regnum, dicente domino: Penitentiam agite, appropinquabit enim regnum cælorum) gratia consolantis inopia laborantes, ob multa queruntur.

¶ Primo quia hæc via propter sui sterilitatem feri non potest, quia penitentia status sterilis & aridus eis esse videtur. Rursum quia difficile, imò impossibile illis videtur in lachrymis hic seminare, quæ postmodum in gaudio metantur. Denique quia nec ficum habeant, id est, gemine dulcedine charitatis: nec interioris gaudij vineas, nec malagranata, id est, facilitatem operum iustitiæ in esca: nec rursum internæ deuotionis & gratia celestis aquam, quum tamen interim malorantur ardore concupiscentiarum, usque adeo ut interdum peniteat propositum, actumque penitentia assumpsisse.

¶ Educti sumus, inquit, in solitudinem ut & nos & iumenta nostra moriamur: hoc est, ut perdamus & præsentis vitæ gaudia pariter & futuræ: quemadmodum mos est quibusdam, qui quum pusillo sint animo & modice fidei, semper veris grauiora sibi fingentes, ad querelas prout sint.

¶ Quare, inquit, fecisti nos ascendere ex Aegypto, & eduixisti in locum istum pessimum? Supplicantes autem pro his mater ecclesia & charitas sanctorum, in huius mundi deserto cum illis adhuc peregrinantium, dicentes: Domine deus exaudi clamorem populi huius, & aperi eis thesaurum misericordiarum tuarum, fontem aquæ uiuæ. id est, gratia uiuificantis, consolantis, & ardorem desideriorum malorum extinguentis, cunctasque scelerum maculas diluentis. Hunc illis precamur thesaurum tuum, hunc illis fontem

FERIA SEXTA

aperire dignare. Quod autem spectante turba eorum qui hos lapidare voluerant, gloria domini super eos apparuit, illud profecto significatur quod per prophetam dicitur: Maledicent illi, & tu benedices: qui insurgunt in me confundentur, seruus autem tuus letabitur. Siquidem tunc deus Moysen summæ laudis præconio commendauit, vel quum aduersus hunc Maria soror in detractones & vituperia prorupit, vel quum hunc pessimi infano furore lapidare voluerunt, ut per hoc intelligamus bonos diuino munere eo fieri gloriosiores, quo magis à pessimis quibusque falsis criminacionibus infectantur.

¶ Circa secundum dicitur:

Locutusque est dominus ad Moysen dicens, Tolle virgam, & congrega populum tu & Aaron frater tuus, & loquimini ad petram coram eis, & illa dabit aquas. Quumque eduxeris aquam de petra, bibet omnis multitudo & iumenta eius. Tulit itaque Moyses virgam quæ erat in conspectu domini sicut præceperat ei, & congregata est multitudo ante petram.

¶ Hic describitur ad aquæ postulata perceptionem populi preparatio. Nam ut ad cælestis gratiæ perceptionem populus credentium foret non indignus, iussus est per apostolicam prædicationem assumptis in testimonium veritatis lege & prophetis (quæ per Moysen & Aaron designantur) iussus inquam est congregari, & coadunari in vnam fidem, in vnam ecclesiam, in vnum baptismum, in spem vnam, & in vnam indiscissam concordiam & dilectionem. Sicut per Lucam de fidelibus in primitiua ecclesia dicitur: Multitudinis credentium erat cor vnum & anima vna. Quisquis autem ab istius congregationis unitate disieuerit, gratiæ cælestis perceptione prorsus exeat indignus.

¶ Nec illud otiosum est, quod Moyses populum congregaturus, virgam tollere iubetur quæ erat in conspectu domini: Virgam, inquam, qua Pharo percussus, & grauissimis plagis affectus, tandem dei populum dimiserat. Siquidem per virgam hæc, Christi redemptoris nostri crucem intelligimus, qua nimirum & diabolus percussus, & humanum genus liberatum est. Hæc enim virga credentium populus, utique oues Christi, quæ erant dispersæ, congregantur, dum

vnamini

POST OCULI.

61

vnamini fide populi gentium per orbem terrarum crucifixum dominum venerantes adorant, & sub crucis vexillo Per Christum tota Christi militia congregata aduersus principes & potestates, contra mundi rectores tenebrarum harum, pro fidelem populi Christi gloria, ac promissa hereditate depugnat. Itaque si populum coadunam gratiæ cupimus obtinere, primum nos oportet per adunari Christi crucem (ut dictum est) in vnum congregari.

¶ Circa tertium dicitur:

Quumque eleuasset Moyses manum percussit virga bis filicem, egressæ sunt aquæ largissimæ, ita ut populus biberet & iumenta.

¶ Hic describitur de petra percussa mirabilis aquarum eductio. Cuius rei mysterium Apostolus aperiens, Bibebant, inquit, de spiritali confluence eos petra, petra autem erat Christus. Vtique petra seu lapis quem reprobauerunt Iudaicam synagogam ædificantes, qui nihilominus ordinatione diuina factus est in caput anguli, duos in se parietes ad vnius ædificationem ecclesiæ coniungens, gremium videlicet populum atque Iudeorum, quod vtiq; factum à domino mirabile fuit in oculis populi peccatoris, qui hoc vidit & inuidit, sicut per prophetam fuerat prænuntiatum: Peccator videbit & irascetur, dentibus suis fermet & tabesceat.

¶ Hanc petram Moyses, id est, Iudaicæ synagogæ populus peccator & perfidus, Mosaicæ legis (ut iactitabat) seculus crucifixerat, tunc virga percussit, quum dei filium infano furore eis bis percussit. Crux enim virga est qua pro nobis Christus dominus percussus est. Quod autem bis virga petra percussa fuisse memoratur, hoc significare putamus, quod non modo gens impia per crucem Christum interimere, sed etiam nomen eius & gloriam per turpissimum genus mortis de terra prorsus eradere cupiebat.

¶ Porro quod petra percussa mox aqua effudit. Hoc est, quod Christus crucifixus & glorificatus, sancti spiritus gratiam trahebat non modo super apostolos & eos qui ex Israel crediderant in aquas de die sacro Pentecostes, sed etiam in nationes gentium effudit, dicit quid. Antè vero quàm hæc petra, id est, Christus virga crucis percuteretur, nondum (ut Ioannes ait) erat spiritus datus: quia Iesus nondum erat glorificatus, sed non nisi per crucem erat peruenturus ad gloriam, sicut ipse iam à morte rediit: ait: Oportebat hæc pati Christum, & ita intrare in gloriam suam.

Luc. 24.

Sancti
quod am-
plius à deo
commen-
dantur.
Nu. 12.

A. 4.

Crucis
Christi
typus.

Homines
& iumen-
ta quid.

Lapide vir-
ga bis per-
cutimus
moraliter.

SABBATHO

¶ Biberunt proinde & homines & iumenta, quia spiritus sancti gratiam, ardorem, & sitim cupiditatum malarum extinguentem, perceperunt & de Iudeis conuersi, quasi homines rationabiles, utpote diuinis instituti praeceptis, & conuersi de gentibus qui quasi iumenta Deum prius ignorauerant. Rursum non modo iusti, sed etiam peccatores & carnaliter ante viuentes spiritus sancti gratiam quasi iumenta perceperunt.

¶ Quid autem ex his ad mores referatur aduertere. Cor peccatoris durum & graue, aridum & sterile, per petram non incongrue significatur. Quod ut aquas compunctionis per lacrymas effundat, humili peccatorum suorum cognitione & virga timoris domini percuti necesse est, quod quasi bis virga crucis percutimus, dum ipsam domini passionem, & mortem quam propter nos pertulit, non solum attenta meditatione ad memoriam reuocamus, sed etiam crucem poenitentiae balulando hanc deuote imitatur.

SABBATHO POST Oculi.

Dan. 13.

Flens suspexit in caelum, erat enim cor eius fiduciam habens in domino.

¶ Ex hac lectione tria nobis sunt consideranda. Primum est conficta aduersus innocentem calumnia. Secundum est innocentis in domino fiducia. Tertium est sperantis in domino liberatio digna. Primum à principio lectionis. Secundum ibi: Quae flens suspexit in caelum. Tertium ibi: Exaudiuit autem dominus.

¶ Circa primum dicitur:

Erat uir in Babylone, & nomen eius Ioachim. Et accepit uxorem nomine Susannam filiam Helchiae pulchram nimis & timorem domini.

Susanna à
tribus cō-
mendatur.

Senes im-
pudici.

¶ Commendatur Susanna & à generis nobilitate, & à formae decore, & quod his est longe praestantius, à probitate morum & timore domini. Parentes enim eius quos essent iusti, erudierant filiam suam secundum legem Moysi. Huic ob formae decorem concupiscentiis suis illecti, insidiati sunt duo senes, iudices populi. Qui tametsi essent aetate senes, officio iudices, dignitate sacerdotes: nihilominus tamen

POST OCYLL.

62

men à concupiscentia sua in transversum acti, obseruantes & deprehendentes quadam vice solam in pomerio viri sui se lauantem, ad scelus sollicitant, mortem illi & infamiam nisi consentiat intentantes. Dicimus, inquit, testimonium contra te, quod fuerit tecum iuuenis, & ob hanc causam emisseris puellas à te. Ingemuit illa, & ait, Angustiae mihi sunt undique. Si enim hoc egero, mors mihi est: sin autem, non effugiam manus vestras. Sed melius est mihi absque opere incidere in manus hominum, quam peccare in conspectu domini.

¶ Ecce quanta constantia, quanta virtus pectoris generosi, pudicitiam vitae praefertentis, & mortem potius eligetis, quam pati turpitudinem: quae tamen necdum audierat dicentem, Nolite timere eos qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere. Exclamant itaque Susanna, exclamauerunt autem & senes aduersus eam: Qui ut aliquo mendacem calumniam furo possent adumbrare, cucurrit eorum alter, & aperuit ostia pomerij. Irruentibus autem seruis ad clamorem, quum loquuti fuissent senes, erubuerunt serui vehementer, quia nunquam dictus fuerat sermo huiusmodi de Susanna.

¶ Postridie senes iniqui atque impudici quod ceperant aduersus innocentem executuri, vocauerunt eam ad iudicium. Quae venit cum parentibus & filiis & vniuersis cognatis suis. Flebant autem sui, & omnes qui noverant eam. At illi (ut testibus mos erat) ponentes manus super caput eius, innocentem & pudicam de adulterij crimine mēdacier coram omnibus accusabant, dicentes: Quum deambularem in pomerio soli, ingressa est haec cum duabus puellis, & clausit ostia pomerij, & dimisit à se puellas. Venit ad eam adolescens qui erat absconditus, & concubuit cum ea, & illum quidem nequiuimus comprehendere, quia fortior nobis erat, & aperto ostio exiuit. Hanc autem quum apprehendissemus, noluit indicare nobis quis esset adolefens. Huius rei testes sumus. Credidit eis omnis multitudo populi quasi iudicibus, & cōdemnauerunt eam ad mortem.

¶ Circa secundum dicitur:

Quae flens suspexit in caelum. erat enim cor eius fiduciam habens in domino.

¶ Hic ponitur cōfidentis in domino fiducia. Flens, inquit,

Mira constantia & amor pudicitiae. Mat. 10.

Innocens confidit in domino.

SABBATHO

suspexit in cœlum. In cœlum sœns suspexit, quæ liberatorẽ in terra non habebat. Erat autem cor eius fiduciam habens in domino. Quidni cõfidat in domino quẽ aduersum false criminantes innocentis vitæ defendit conscientia? quæ pudicitiam ob dei timorem, etiam vitæ præferre non dubitauerat? fiduciam ergo habebat in domino, qui humano destitutus auxilio, & in se sperantibus solet subuenire.

1. Para. 10

Quemadmodum pius rex Iosaphat quum ob imminentes sibi hostes anxio fluctuaret animo, dicebat: Quum ignoramus quid agere debeamus, hoc solum habemus residui, vt oculos nostros dirigamus ad te. Vnde & propheta ait, Ad te leuavi oculos meos qui habitas in cœlis. Itaque iniquo iudicio innocens ad mortem damnata, clamauit ad Dominum & ait, Deus æterne qui absconditorum es cognitor, qui nos omnia antequam fiant, tu scis quia falsum testimonium contra me tulerunt: Et ecce morior quum

2. Pet. 2.

nihil horum fecerim quæ isti malitiose composuerunt aduersum me. Sed non dereliquit eam qui nouit pios de tentatione eripere, iniquos vero in diẽ iudicij referuare cruciã dos. Adiutor est enim in opportunitatibus in tribulatione.

¶ Circa tertium dicitur:

Exaudiuit autem dominus uocem eius.

Per Danie
lẽ Susanna
liberatur.

¶ Clamitat enim ante deum vox oppressorum. Quum ergo duceretur ad mortem, suscitauit dominus spiritum Danielis, qui exclamauit in populo & ait, Mundus ego sum à sanguine huius. Reuertimini ad iudicium, quia falsum testimonium loquuti sunt aduersus eam. Reuersus est ergo populus cum festinatione. Et dixit Daniel: Separate eos (nimium impios illos & impudicos falsos testes, crudeles homicidas) hos separate ab inuicẽ procul: ne forte colloquẽtes aliquid inter se quo possint euadere cõfingant, & diiudicabo eos. Quum ergo diuisi essent ab inuicẽ, vocauit alterum eorum, & ait ei, Inueterate dierum malorũ, nũc uenerunt peccata tua quæ operaberis prius iudicans iudicia iniusta, innocentes opprimens, & dimittens noxios, dicẽte domino, Innocentẽ & iustum non interficies. Nunc ergo si uideris eam, dic sub qua arbore uideris eos colloquẽtes sibi. Qui ait, Sub cino. Dixit autem Daniel, Recte mentitus es in caput tuum. Ecce enim angelus Domini accepta

POST OCULI.

63

accepta sententia ab eo scindet te medium. Quo amoto iussit venire alterum, cui ait, Semen Chanaan & non Iuda, species decepit te, & concupiscentia subnerit cor tuum. Sic faciebatis filiabus Israel, & illæ timentes loquebantur vobis, sed non filia Iuda sustinuit iniquitatem vestram. Nunc ergo dic mihi sub qua arbore comprehenderis eos loquentes sibi. Qui ait, sub prino. Dixit autem ei Daniel. Recte mentitus es, & tu in caput tuum. Manet enim angelus domini gladium habens, vt secet te medium & interficiat vos. Exclamauit itaque omnis cœtus voce magna, & benedixerunt dominum qui saluat sperantes in se. Et illi quidem impietatis suæ mercedem accipientes inciderunt in foveam quam ipsi foderant, & lapidibus obrati interfecẽti sunt. Ex qua re gesta spectabile atque imitabile cunctis (p̃sertim fœmineo sexui) tuenda pudicitia prebetur exemplum. Et nihilominus per hæc patet verum esse quod per Salomonem dicitur: Iustitia rectorum liberabit illos, & in insidiis suis capiuntur iniqui.

¶ Possumus autem & hæc quæ dicta sunt per tropologiam intelligere, vt ea ad morum ædificationem conuertamus, vt videlicet per Susannam fidem animam accipiamus. (Susanna enim interpretatur, gaudium gratiæ dicitur) dei misericordia adiutam, & per respicientiam à peccatis, deo coniunctam. Hæc viri sui, id est Christi, pomerium intrat, quum ad verbi cœlestis & scripturæ sacræ latissimam amœnitatem se tota mentis intentione cõuertit. Illic enim scaturiunt limpidissimi agnitionis & intelligentiæ fontes. Illic lachrymarum stillicidia humanæ mentis solum innudat. Illic rursus omnigeni virtutum flores cum opinionis sanctæ fragrantia. Illic denique curandis medicamina vitiis, p̃sertim compunctionis & pœnitentiæ abstinthium, quod interiora mordentis conscientiæ vermẽ necat, abunde reperitur.

¶ Quum igitur illuc fidelis anima purificandi gratia quasi cauta lotionis se conuertit, inuidiæ stimulus diabolus cruciatur. Itaque assumpto secum ad fraudem socio, vel maxime accommodo, videlicet mundo, nullo non fraudum, mulctur. & deceptionum genere instructo, ad peccati ruinam (spirituale videlicet adulterium) animam à peccato iam mun-

Impudici
senes in-
terficiun-
tur.

Prouer. 11

Pomeriũ
quid.

Diabolus

SABBATHO

Mundus
quid sug-
gerat.

Diabolus
quid sug-
gerat.

Pius maxi-
me infestū
esse diabo-
lum.

Nota.

Inter ten-
tationum
angustias
quid faci-
endum.

datam importune sollicitat, & instanter. Mundus nempo suggerit praesentes sectari delicias, delectationibus carnis & bonis frui quae nunc sunt, carpere brevis xui florē priusquam inarelescat.

¶ Porro diabolus, mendacij pater, & homicida fraudulenter ab initio, suggerit vitae spacia longioris, posse hominem agere poenitentiam tempore senectutis, misericordem esse deum, qui vel in extrema vitae hora vniuersa peccata dimittat. Quibusdam verò, quos facilius se posse decipere credit, errores, haereses, & schismata suggerit, non esse confitendum sua peccata sacerdoti, non esse ieiunandum, non colendos aut inuocandos in suffragium ante deum sanctos, non esse veneranda Ecclesiae sacramenta, denique fide sola sine operibus hominem posse saluari, illud proculdubio per hanc intendens, ut supplicij gehennae quasi quibusdam fauibus lapidibus contaminatam, peccatis animam tandem possit obruere. Quod si his quae suggerit, peccatis per consensum non acquiescat, ipse illam vndique persequutionibus angit, tentationibus infestat, fatigat tribulationibus, aduersitatibus pulsata, criminationibus falsis per prauos homines accusat, odientium linguis flagellat, & dum ad verum crimen deducere nequit, crimine falso mentientium linguis tristius exacerbatur, ac si dicat: Nisi commiscearis nobiscum, dicemus contra te falsum testimonium, ut animam quam voluptate peccati illicere non valet, impatientia tandem & pusillanimitate deiciat.

¶ Porro inter hanc mala lachrymis & fiducia, caeleste fidelis anima praesidium quarat, & flens suspiciat in caelum quae sic vndique premittitur in terris. Enimvero suscitabit ei dominus Danielem. Non enim in finem obliuio erit pauperis. Daniel autem iudicium interpretatur, quo nomine quid congruentius, quam in luce veritatis iusta rerum estimatio, iustumque de seculi vanitate iudicium accipiatur? Haec quippe & voluptatum mundaarum breuitatem, & perpetuos gehennae cruciatu fideliter ostendit. Quo fit ut testes falsi & deprehendantur & conuincantur, & à peccati morte anima liberata sponso suo Christo reddatur incolumis.

FERIA

POST LAETARE.

64

FERIA SECUNDA
post Laetare.

T Inuenerunt regem uidentes sapientiam dei esse in eo, ad 3. Reg. 3. faciendum iudicium.

¶ In hac lectione tria comprehenduntur. Primum est litigantium meretricum aequanimis auditio. Secundum est sagacis prudentiae subtilis indagatio. Tertium est subtilis iudicij aequa diffinitio. Primum à principio lectionis. Secundum, ibi: Tunc rex ait. Tertium, ibi: Respondit rex, & ait: Date illi.

¶ Circa primum aduertendum est, quod doctrina hominis per patientiam eius agnoscitur, quod in sapientissimo Salomone in hac causa apparuit. Qualiter autem sapientiam fuerit assequutus, ante lectionis huius initium describitur.

Quum enim confirmatum esset regnum in manu eius, immolauit dño ritu solenni mille hostias super altare, quod erat in Gabaa. Apparuit autem ei per somnium nocte dominus, dicens: Postula quod vis, ut dem tibi. Qui quum praeter ceteris omnibus rebus postulasset docile cor & sapientiam, ut dei populum posset iuste iudicare, placuit sermo coram domino. Et dixit ad eum: Quia postulasti verbum hoc, & non petisti tibi dies multos, nec diuitias, aut animas inimicorum tuorum: sed postulasti tibi sapientiam ad discernendum iudicium, ecce feci tibi secundum sermones tuos. Et dedi tibi cor sapiens, & intelligens intantum ut nullus ante te similis tui fuerit, nec post te surrecturus sit. Hanc itaque diuinitus sibi collatam sapientiam breui post tempore difficilis & ambigua causa probauit. Venerunt quippe ad eum iudicij causa duae mulieres meretrices, & steterunt coram eo. Quartum vna dixit: Obsecro mi domine. Ego & mulier haec habitabamus in domo vna, & peperit apud eam in cubiculo: tertia autem die postquam ego peperit, peperit & haec, nec erat alius quisquam in domo nobiscum. Mortuus est autem filius mulieris huius nocte, dormiens quippe oppressit eum, & surgens intempestae noctis silentio tulit filium meum de latere meo, ancille tuae dormientis, & collocavit in sinu suo, suum autem filium qui erat mortuus, posuit in sinu meo. Quamquam surrexissem mane dare

Prouer. 19

Salomon
postulat
à deo ac-
cipit sapi-
entiam.

FERIA SECUNDA

Iac filio meo, apparuit mortuus. Quem diligendus intuens clara luce, deprehendi non esse meum quem genueram. Respondit altera: Non est ita ut dicis, sed filius tuus mortuus est, meus autem uiuit. Econtrario illa dicebat: Mentiris. Filius quippe meus uiuit, & filius tuus mortuus est. In hunc modum contendebant coram rege.

Salomon Mira res & spectatu digna, quod Salomon mox ut diuinas illustrationes accepit, post tantam sibi diuinitus infusam sapientiam, meretricum quæstione pulsatur. Quia plerumque (ut ait Greg.) supernæ gratiæ donis acceptis tentationis aculeo fidelis quisque probatur. Deus enim piorum corda & illustrando ad virtutes prouehit, & mox recedendo tentatione turbati permittit, ne hoc se habere ex semetipso homo vanè gloriatur, sed quid ex semetipso sit ipse experiatur.

3. Reg. 15 Sæpe enim quum mentem nostram concessis virtutibus diuinæ gratiæ respectus illuminat, mox eam lubricæ cogitationes turbant, ut quæ subleuata immenso munere exultat, etiam tétatione pulsata quid sit inueniat. Sic & Helias visitatus desuper sermone celos aperuit, & subito probatus infirmus per deserta fugiens mulierem vnam expauit.

2. Cor. 11. Sic & Paulus vsque ad tertium cælum penetrans secreta paradisi considerat, & nihilominus ad se rediens contra carnis rebellionem laborat. Vnde aliam legem in membris suis repugnantem legi mentis suæ. Itaque post collationem numeris deus hominem probat, quia & collato munere subleuat, & rursus abstracto paululū, ipsum sibi qualis sit demonstrat.

¶ Circa secundum dicitur:

Tunc rex ait: Afferte mihi gladium. Quoniam attulissent gladium corā rege, diuidite infantem viuum in duas partes, & date dimidiam partem uni, & dimidiam partem alteri. Dixit autem mulier cuius filius erat uiuit ad regem (commota quippe sunt viscera eius, super filio suo). Obsecro domine date illi infantem viuum, & nolite interficere eum. Econtrario illa dicebat: Nec mihi nec tibi fit, sed diuidatur.

Subtilis ¶ Ecce subtilis indago veritatis. Vbi enim testis omnino defuit, sapiens iudex naturæ secretum affectum interrogat, ad verisimilem coniecturam recurrit. Vm naturæ interro-

POST LAETARE.

65

gat, & cum qui mentiri nō potest, examinat anxie matrum affectum. Quum enim infans vnus ambarum filius esse non posset, sed alterius tantum: & fieri non posset ut obliuiscatur mulier infantem suum ut non misereatur filio vteri sui, experiri voluit vtra illarum erga infantem viuum visceribus pietatis se veram matrem declararet. Linguam quippe non cor mentiri posse nouerat. Hinc palam fuit hanc quæ viuum infantem diuidi voluit, se matrem illius mendaciter asseruisse. Nam viuum infantem diuidi non modo materna viscera postulare non possent, imò nec videre. Filium ergo non suum petierat, non ut possideret, sed ut occideret. Non enim hoc fecit filij amore, sed odio æmulæ. Quod, etiam hoc quo dictum est modo, sagacis ingenij iudex illico perpendit.

¶ Circa tertium dicitur:

Respondit rex & ait: Date huic infantem viuum, & non occidatur. Næc est enim mater eius.

¶ Quæ videlicet paruuli vitam, vel apud æmulam seruari rogauit. Audiuit itaque omnis Israel iudicium, quod iudicauerat rex, & timuerunt regem videntes sapiētiam dei esse in eo ad faciendum iudicium.

¶ Quæ si ad sensum allegoricam referantur, illud imprimis considerandum est quod non modo in officio dominicæ diei, scilicet hesternæ, sed etiam huius hebdomadæ feriarum, ecclesiæ de gentibus cōgregatæ supra Iudaicam synagogam præeminentia ostenditur. Istæ etenim meretrices, synagoga sunt & ecclesia populi credētis. Per idolatriam quippe fornicatæ fuerunt, quas tamen deus matrimonio suo quodammodo donauit, synagogam primum post ecclesiam. In cuius rei typum Osæ iussus à deo primo accepit uxorem fornicariam, deinde adulterā. Proinde mulier illa quæ domini pedes lachrymis rigatos capillis terfit, cui dimissa sunt peccata, ecclesiam de gentibus & ipsa portendebat, quæ tamen non habet maculam, aut rugā, aut aliquid huiusmodi. Nec dicimus eam meretricem mansisse, sed fuisse. Pepererūt autē in eadem domo, id est, in ecclesia: vna, carnalis legis obseruatiæ altera, Christi. Venerunt subinde ambæ per fidem ad diuini examen iudicij. Nam harum altera, videlicet synagoga non cognos-

Esa. 49.

Linguam
mentiri pos-
se non as-
sectum.

Ecclesiæ
supra syna-
gogā præ-
eminentia

Osæ 1. &
2.

Luc. 7.

Ephes. 5.

FERIA SECUNDA

sciens tempus visitationis suae, filium suum oppressit. Siquidem praesente veritate, figurales Iudaicorum rituum ceremoniarum mortuae sunt. Quam enim illis scribere & legisperiti Christo praesente atque predicante pertinaciter incubunt, quasi dormientes somno gravi, qui nec à luce veritatis exorta, nec à clamore predicantis Christi excitari potuerunt synagoga, imò propriū filium, id est, abolende legis ceremonias inanes, mortificant prorsus & extinguunt.

Filius vi-
nus myst. Porro per filium vinum opus deo acceptum non incogruè accepimus. Contendunt autē pro filio viuo, vtraque sibi illum asserente. Mortuum verò vtraque suum negans, alterius esse dicit. In ortu siquidem ecclesiae credentium nulli è Iudeis ad fidem conuersi, legalium observationem ad salutem esse necessariam affirmantes (vt Lucas refert)

Act. 13. Nisi, inquit, circumcidamini secundum morem Moysi, non potestis salui fieri. Ecce quomodo synagoga, mater vique prolis extinxit, filiū tamen suum clamat adhuc esse viuū.

Galat. 5. Contra verò gentiū Apostolus Paulus: Si circumcidamini, inquit Christus, nihil vobis proderit. Ecce qualiter ore & voce Pauli, ecclesia filium suum vinum esse defendit.

Diuidite
infantē vi-
uum quid
sit. Per hoc autē quod ait rex: Diuidite infantē vinum, vtrique significatum fuit futurum esse, vt ex circumcisione conuersi permitterentur quarundam Moisaicae legis ceremonialium ritus ad tēpus seruare, vsquequo videlicet per gentium nationes euangelium Christi foret diuulgatum, ne prorsus reprobata lex, & non à deo fuisse videretur.

Act. 15. Conuersis autem ad Christi fidem ex Gentibus Apostolico pariter & Spiritus sancti decreto denunciatum est seruare legalia quaedam pauca ad tempus propter pacificā eorum cum illis in vna fide & ecclesia cōmunionem; abstinere scilicet à suffocato, à sanguine, & ab illorum esu quae idolis fuerant immolata, & à fornicatione. Conuersi enim

Legalia
prorsus ex
cripta euangelij publicationem per gentium nationes, dei sa-
crificia & il
licita. ex circumcisione hanc impensē horrebant. Verum post facta pietia gladio Spiritus quod est verbum dei, figurarum ritus ceremonialium, nempe impletos in Christo ac repugnantes veritati: & hinc pestiferos fidei credentium & extiales de medio prorsus sustollendos, nec vltra cum eum-

Ephē. 6. gelio Christi seruandos irrevocabili decreto sanxit. In quo

POST LAETARE.

66

quo nimirum filius viuus synagoga prorsus abiudicatus est, decernente Spiritu sancto per apostolos, Christi fidem quae per dilectionem operatur, abiecta penitus observatione legalium, sufficere credentibus ad salutem.

¶ Ceterum vt ex iis nonnulla secundum tropologiam ad morum eruditionem habeantur, harum altera mulierum dei iustitiam, altera misericordiam, ex primi intelligamus. Instat iustitia, vt peccator per mortem, quam meruit (anima à corpore separata) secetur, ac si viuus infans iudicii gladio diuidatur, iuxta quod per Prophetā dicitur: Tollatur impius ne videat gloriam dei, in terra quippe sanctorum iniqua gessit. Porro misericordia iudicium iustitiae non modo temperat, sed & superexaltat, & vibratum retinens gladium in vaginam pacis recondit, ac si clamet & dicat: Obsecro domine nolite interficere eum. Nempe

misericordiae domini quod non sumus consumpti. Non enim putandum est hominum peccata deum idcirco vltione condigna non ferire quasi illa ignoret, quum sint omnia nuda & aperta oculis eius, & non sit aliqua creatura inuisibilis coram illo, vel quasi haec illi non displiceant, vel ea punire non possit, quae nefas est de deo vel cogitare, quum sint ei peccata nostra molesta, & ea sustinens laborasse se per Prophetā clamat. Rursus quum omnia quaecunque voluerit faciat in caelo & in terra, non est qui possit resistere voluntati eius, sed est quae seruat peccatorem ad penitentiam misericordia mater, interpellans pro illo, ne per mortem medius scindatur. Non enim ex operibus iustitiae quae fecimus nos, sed secundum suam misericordiam saluos nos fecit. Hinc (inquit sublimis ille rex, cui omne iudicium dedit pater) date infantem vinum, & non moriatur. Haec est enim mater eius, haec eius seruatrix est.

Filius viuus ecclesiae si adiudicatus.

Galat. 5.
Sensus mo-
ralis.

Iustitia & misericordia alter-

cantur, **Esa. 26.**
Iaco. 2.

Tren. 3.

Hebr. 4.

Esa. 1.

ad Titū. 3.
Ioan. 5.

Exod. 32.

FERIA TERTIA

post Laetare.

Cerno, quod populus iste durus cervicis sit. In hac lectione tria notantur. Primum est ingratiſſimae gentis offensio detestabilis. Secundum est aduersum hos dei comminatio valde formi-

K ij

FERIA TERTIA

dabilis. Tertiū est Moyſi oratio potens & deo acceptabilis. Primum à principio lectionis. Secundū ibi: Rurſumque ait dominus ad Moyſen: Cerno quod populus. Tertiū ibi. Moyſes autem orabat dominum deum ſuum.

Populus ¶ Circa primū aduertendum eſt q̃ populus Iſrael videns quod d moram faceret Moyſes in mote coram domino, quū eſſent ipſi ad inſolentiam & idololatriam (quam vtrique in A Egypto exercuerant) proclines, dicebant inter ſe: Moyſi huic viro qui nos eduxit de terra A Egypti neſcimus quid acciderit, faciamus nobis deos qui præcedant nos. Fecerunt ergo ſibi ex auro à populo collecto vitulum conſtatilem, & ex oblatiſ illi hoſtiis comedeabant, & circa idolum impudicè ſaltantes ludebāt. Quod cernens dominus dixit ad Moyſen: Descende de monte, quia peccauit populus tuus quem eduxiſti de terra A Egypti. Recesserunt cito de via quā oſtendiſti eis, feceruntq̃ ſibi vitulum conſtatilē, & adorauerūt, atque inmolātes ei hoſtias dixerūt: Iſti ſunt dii tui Iſrael, qui te eduxerunt de terra A Egypti.

Nequiſſi- ¶ Vbi patet ingratiffimæ gentis perfidia deteſtanda qui ma ingra- poſt tanta & tot magnalia quæ ad eorū liberationem coram eis fecerat dominus, eorum percutiēs hoſtes, & ipſos ſaluans, poſt tantorum dona beneficiorum, deo dereliſto ad idololatriam ſe conuerterunt.

¶ Patet etiam eorum inconstantia & leuitas. Cito enim recesserunt de via recta, ſicut ſcriptum eſt: Cito fecerunt, obliui ſunt operum eius. Denique falſitas eorū elucet. Dixerunt enim audiente deo in corde ſuo (cuius auditor eſt deus) Iſti ſunt dii tui Iſrael, qui te eduxerūt de terra A Egypti, ſacrilega mēdaces blaſphemia ſummi dei beneficiū, maximū, metallo vaniſſimè tribuentes. Peccauit, inquit, populus tuus, quia in tale ac tantū ſcelus prolapſus iam nō eſt meus. Tuus, inquit, tam cognatione carnis, quā affectu ſollicitudinis. Recesserunt cito, nempe leues & inſtabiles. Dilexit quippe populus iſte mouere pedes ſuos, & non quieuit, & domino non placuit, de via fidei & iuſtitie, qua perueniri poteſt ad omne bonum, quam oſtendiſti eis. Hinc aduertimus quā ſit gregi damnoſa abſentia paſtoris. Non enim ſcelus hoc Moyſe præſente tentaffent. Nam plerunque etiam ſola præſentia ſubditorum non

POST LAETARE.

67

non ſolum manus ab opere malo, ſed etiam animos compellit & mentem. Paſtoris præſentia lupum arceat à grege, quem illo abſente erat inuaſurus. Quippe ſecurus accedit tentator, vbi nullus timetur reprehenſor.

¶ Sed præſatus qui non niſi temporalia commoda querit, mercennarius eſt, & non pertinet ad eum de ouibus, ſed de lacte & lana tantum. Hic videt gregem ſibi commiſſum inuadente lupo diſpergi, & fugit non locum deſerendo, ſed ſubtrahendo auxilium. Fugit tamen interdum etiam corporaliter, pomparum ſeculi ſectator, vel ad curias principum & magnatum, vel ad carnis ſuæ delicias & voluptates, quum interim diſperſi per errorum deuia ſubditi, idola ſibi conſtituant, illis ludentes, illis nō quaſi libet hoſtias, ſed proprias animas litantes. Porro deus qui ab alto conſuetur vniuerſa, cuius oculi aperti ſunt ſuper omnes vias filiorum hominū, corda intuentes in abſcondito, peccante populo paſtori mandat. Vide, inquiens, quid agatur, operare diſcuſſionem, exequere iuſtitiam, curam vigilem impende.

¶ Ad hunc modum cito reſeſſuri ſunt plerique poſt acceptam peccatorum remiſſionem, & dominici cōmunionem corporis: reſeſſuri ſunt, inquam, de via pœnitentiæ, quæ ſaceris his diebus illis oſtenditur, ambulaturi poſt carnis concupiſcentiam in immundicia, quaſi canis reuerſus ad vomitum, & quaſi ſus lora in volutabro luti.

¶ Circa ſecundum dicitur: Rurſumque ait dominus ad Moyſen: Cerno quod populus iſte duræ ceruicis ſit, dimitte me ut irafſeatur furor meus contra eos, & deleam eos, faciāque te in gentem magnam.

¶ Hic notatur aduerſum præuaticatores dei comminatio valde formidabilis. Cerno, inquit, hunc populū eſſe duræ ceruicis. Id eſt, ſuperbiæ indomabilis, quæ duræ atque erectæ inflexibilisq̃ ceruicis nomine designatur. Quod aliis verbis in plerique ſcripturæ locis duritia cordis dicitur. Nam cor durum & dura ceruix pro eodem habentur.

¶ Itaque duræ ceruicis ſue duri cordis incommoda operæpretium eſt aduertere, quorum vnū eſt, quod ſicut terra diſta & arida ſparſum ſemen intra ſe non recipit, imò potius quod ſuper petram diuini verbi ſemen cecidit: circō

Mercennarius nō paſtor quiſit.

Ioan. 10. Grex vt diſpergit.

Eccleſi. 23.

Inconstantia eorum qui relapſuri ſunt. Prou. 26.

FERIA SEXTA

non retulit fructum, quia non habebat humorem: ita cor durum, prædicatum vel diuinitus inspiratum viuificum celestis verbi semen non admittit.

¶ Secundum est, quod spiritui sancto pertinaciter resistit, unde ad impiam Iudæorum synagogam aduersus dominum & aduersus Christum eius in concilio congregatam per inuidum Christi testem dicitur: Dura ceruice & incircuncisi cordibus & auribus, vos semper spiritui sancto resistitis, cuius resistentiæ modum subiungit, dicens: Quæ prophetarum non sunt persequuti patres vestri? Parum eis est quod spiritui sancto non acquiescant, nisi & insuper resistent, repugnent, & impugnent.

¶ Tertium est, quod iram dei sibi thesaurizat, prout Apostolus ad Romanos scribens ait: Secundum duriciam tuam & impoenitens cor, thesaurizas tibi iram in die iræ & reuelationis iusti iudicij dei. Illius autem thesaurus augetur, qui certatim ad peculium inferens nihil inde quo minuitur tollit. Non secus duri cordis peccator thesaurum iræ celestis quem sibi quotidie sceleribus auget, per poenitentiam & opera sancta non dissipat.

¶ Quartum est, quod finem malum sibi superinducit, sicut per Sapientem dicitur: Cor durum male habebit in nouissimo, quum videlicet illi occurrat dura atque importabilis ira dei. Quum autem durum aliquid duro occurrat, quod infirmius est confringatur & cedat necesse est, quomodo si saxo grandi de altissimo monte ruenti in præceps, occurrat olla testea. Hinc ad ipsum viuorum iudicem atque mortuorum, de his qui duro sunt corde dictum est: Reges eos in virga ferrea, & tanquam vas figuli confringes eos.

¶ De qua confractione per Esaiam dicitur: Pro eo quod reprobastis verbum hoc, & sperastis in calumnia & tumultu, & iunxistis esu super eos, & sequitur: Subito dum non speratur, veniet conuersio eius, & comminnetur sicut conuertitur lagena figuli contritione perualida, & non inuenietur de fragmentis eius testa in qua portetur igniculus de incendio, aut hauriatur parum aquæ de fouea. Sequitur:

¶ Dimittite me, ut irascatur furor meus contra eos. Quid est, deum dicere dimittite me, nisi precandi ansam præbere? Perinde est enim, ac si dicat: Pensa quantum apud me

POST LAETARE.

68

ualeas, & cognosce quia potis es obtinere à me quicquid pro populo postulaueris.

¶ Sed huic obuiare videtur quod in Iob scriptum est: Deus Iob. 9. cuius iræ resistere nemo potest, quum (sicut hic patet) iræ iræ dei nū dei Moyses obstitit, qui superæ percussione impetum quicumque suæ mortis obiectione restrinxit, dicens: Aut dimittite eis possit resistere, aut dele me de libro tuo quem scripsisti: sere. Aaron quoque plagam ignis in populo iam grassantem, incensum fumo & deprecatione repressit. Rursum Phinees fornicantem cum muliere alienigena trucidans in zelo suo, diuinæ indignationis furorem gladio placauit. Denique ferienti populum angelo Dauid sese ferientem offerens, 2. Reg. 24 placationis gratiam antequam compleretur ultionis tempus obtinuit.

¶ Sed iræ dei resisti non potest, quum se ad vlciscendum consilij sui prædestinata stabilitate mouet. Nec vtiliter cuiquam deprecatio silius iræ se obiecit, nisi ab ipso acceperit ut se opponat. Rursum iræ dei tunc nullus resistit, quum semel aliquid ab intimis irascendo disposuit. Vnde nec Moyses ipse qui reatum totius populi precibus suis detersit, & iræ dei vim placauit, ad petram Oreb veniens, Num. 20. & pro aquæ exhibitione diffidens, terram promissionis ingredi domino irascente non potuit, tamen de hac re se affligit, & desiderio turbatur: dispositæ tamen ultionis iracundiam à se repellere non valuit, qui tamen eam volente domino à populo amouit. Hinc rursum Dauid prostratus à plebe angeli, gladium prece compescuit, quum tamen prius plorans & eiulans nudis pedibus filium lugeret, quoadusque perpetrati facinoris ultionem ad plenū reciperet, iram dei non valuit pro semetipso temperare.

¶ Circa tertium dicitur:

Moyses autem orabat dominum deum suum, dicens: Cur domine irascitur furor tuus contra populum tuum quem eduxisti de terra Aegypti in fortitudine magna, & in manu robusta? Ne queso dicant Aegyptii, calide eduxit eos ut interficeret in montibus, & deleret de terra. Quiescat ira tua, & esto placabilis super malitia populi tui. Recordare Abraham, Isaac, & Jacob seruorum tuorum, quibus iurasti per teipsum, dicens: Multiplicabo semen vestrum sicut stellas cæli, & universam terram hanc

FERIA TERTIA

de qua loquutus sum, dabo semini uestro, & possidebitis eam semper. Et post pauca: Aut dimitte eis hanc noxam: aut si non facis, dele me de libro tuo quem scripsisti.

Exod. 4.
Esa. 49. ¶ Vbi ponitur Moyſi potens & accepta deo oratio. In qua oratione & fideliter interpellat pro populo peccatore, & fortiter ac sapienter allegat. Cur, inquit, domine irascitur furor tuus contra populum tuum, non meum? Dixisti enim: Filius meus primogenitus Israel. Et rursus dicturus es per Prophetam tuum, Si potest mulier obliuisci in sinu matris suae, ut non misereatur filio utero sui, ego tamen non obliuiscar tui. Cur ergo tu deus secundum cuius magnitudinem etiam magna est elementia, cui proprium est miseri, tibi semper & parcere, irasceris populo tuo, qui etsi peccat, nihilominus tamen populus tuus est?

¶ Allegat proinde impensum diuinitus populo beneficium, quomodo dicit: Quem eduxisti, quem liberaſti de terra Aegypti, de domo seruitutis iniquae, ut tibi populus isto tuus seruiret, quem tamen non paruo negotio, aut facilliter eruiſti, sed in fortitudine tua magna, & in manu robusta. Quem populum tuum si modo deleueris, quis ex nunc enarrabit magnalia tua? Profecto tam grandia populo huic collata bona in vanum fuisse concessa videbuntur. Rursus si populo tuo, inquit, peccatum hoc non dimiseris, honor & gloria tuae maiestatis (propter quam creata sunt vniuersa) non paruum hinc accipiet detrimentum. Mentientur quippe inimici tui Aegyptij, & blasphemantes nomen tuum dicent: Callide eduxit eos, ut interficeret in montibus, & deleret de terra: & quia non potuit illos in promissam perducere hereditatem, ideo extinxit eos. Et quid facies nomini tuo magnum? Quiescat ergo ira tua, & esto placabilis super nequitiam populi tui.

¶ Denique patrum populi huius praetendit gratiam, horum pro filiis veneranda nomina commemorans, quod nunquam filiis malis pia patrum merita subueniant. Horum ergo non modo gratiam allegat, verum etiam diuinae sollicitationis iuramento firmata stabilitatem, quasi dicat: Quod semel promissisti, mutari fas non est. Iurasti per semetipsum, quem homines peierare non audent, quod multiplicares semen eorum sicut stellas caeli, & quod promissam

POST LAETARE.

69

ſam terram eorum semini traderes in possessionem, & eam possessori forent semper. Quod tamen intelligendum est in illius terrae significato. Non enim terram illam possederunt, aut possident semper, quia illam propter peccata sua iam multo tempore perdiderunt. Sed qui verum semen Abrahae & Israel sunt secundum fidem, promissiones aeternae hereditatis (cuius illa typus erat) per Christi gratiam accipiunt.

¶ Postremo vero aut dimitte, inquit, eis hanc noxam: aut si non facis, dele me de libro tuo quem scripsisti. Magna deprecantis fiducia, nec aliunde prorsus quam de sincero diuini amoris fonte procedens. Quis enim deo dicere audeat, Dimitte eis hanc culpam, aut dele me de libro vitae, nisi sit deo dilectione coniunctus, quod nullatenus posse fieri putet ut vnquam ab eo separet. Porro tales peccatores, tales mediatores, tales pacis legatos querit ipse deus, sicut per Prophetam dicit: Quasiui de eis virum qui interponeret sepe, & staret oppositus contra me pro terra, ne dissiparem eam, & non inueni, & effudi super eos indignationem meam, & in igne irae meae consumpsi eos. Sed non in vanum iste pacis conciliator patrem misericordiarum deprecatus est. Sequitur enim:

¶ Placatusque est dominus, ne faceret malum quod loquutus fuerat aduersus populum suum. Nihilominus tamen aduertendum est, quod in hunc populum Moyſes ipse quem precibus ab interitu liberauerat, mira atque distincta postmodum seueritate iudicis animaduertit, & cui precibus obtinuit vitam, in hunc statim post seuerum ultus est diuinae offensionis iniuriam. Stans enim in porta castrorum iustitiae zelo succensus clamauit, dicens: Si quis est domini, iungatur mihi. Congregatique sunt ad eum omnes filij Leui, quibus ait: Ponat vir gladium super femur suum. Ite, & redite de porta vsque ad portam per medium castrorum, & occidat vnusquisque fratrem suum, & amicum, & proximum suum. Cecideruntque filij Leui iuxta praecceptum Moyſi, cecideruntque in die illo quasi viginti tria millia hominum.

¶ Hinc perpende quemadmodum in rectoribus atque doctoribus erga subditos esse debeat & consolans misericordia, & pie seruans disciplina. Attende Moyſen fideliter & rectoribus

Semetipsum deo pro populo opponit.

Ezech. 22

Exod. 32.
Dei iniuriam ut
Moyſes vlt
ciscitur.

Grego.
Exemplum

FERIA QVARTA

piè amantem, & nihilominus in delinquentes districtè
seuientem. Quum enim illi diceretur à domino, descen-
de, peccauit populus tuus iste, & pœnam comminans mox
subderet, Dimitte me vt irascatur furor meus contra eos,
& deleam eos de terra, sepe ille semetipsum iræ dei op-
ponens (vt dictum est) aut dimitte, inquit, eis, aut dele me
de libro quem tu scripsisti. Penset qui vult, erga populum
hunc amantis affectum, pro cuius salute nomen suum è vi-
ta & salute deleri petiuit. Rursum quanto rectitudinis ze-
lo, quum veniam obtinuisset ad populum veniens, ait: Ponat
vir gladium super femur suum, & cætera quæ sequuntur.

Moyse
apud deū
& populum
legatus for-
tis.

Ecce qui omnium vitam cum sua morte petiuit, quorum-
dam vitam gladio extinxit. Sic eos amauit quibus præfuit,
vt pro eis non parceret sibi, delinquentes verò sic perse-
quutus est, vt nonnullos eorum etiam parcente domino
prostrauerit. Vtrobique legatus fortis causam populi apud
deum precibus, causam verò dei apud populum gladiis al-
legauit. Intus amans, intus iræ dei supplicando obstitit: fo-
ris seuient, culpam feriendo consumpsit. Et ideo deus ci-
tius audiuit agentem pro populo, quia vidit quid facturus
esset super populum pro deo. Vtrumque ergo Moyse mis-
cuit, vt nec disciplina deesset misericordiæ, nec misericor-
dia disciplinæ.

FERIA QVARTA

post Lætare.

Esa. 1.

Si uolueritis et audieritis me, bonæ terræ comedetis.
In hac lectione reprobatis testamenti veteris sa-
crificiis, vera nobis animarum medela monstratur.
Vbi primo ponitur salutaria exhortatio. Secundo,
desideranda salutis veniæ, scilicet & gloriæ promissio. Pri-
mum à principio lectionis. Secundum, ibi: Si fuerint.

Iudaica sa-
crificia à
deo repro-
bata.

Circa primum notemus ex his quæ ante hanc lectionem
antecedunt superuacui cultus & steriles sacrificij reproba-
tionem, quum dicitur: Quo mihi multitudinem victima-
rum vestrarum dicit dominus? Plenus sum. Quasi dicat:
Nullo horum indigeo, nihil his delector. Meus est enim
orbis terræ & plenitudo eius, sacrificiis vestris plenus,
quin & tædio affectus sum. Holocausta arietum & adipem
pinguium,

POST LÆTARE.

70

pinguium, & sanguinem vitulorum & agnorum & hircor-
um nolui. Quo nimirum ostendit se Iudaica sacrificia
nunquam amasse, sed illa ne populus ad idololatriam pro-
nus in idola deflueret, ad tempus tolerasse. Proinde pro-
pter significatum per illa Christi sacrificium ea præcessis-
se, quo utique vero sacrificio præsentem, ea pro nihilo repu-
tasse. Subdit enim: Ne offeratis vltra sacrificium frustra.
Incensum abominatio est mihi. Neomenias & sabbathū,
& festiuitates alias non feram. Calendas vestras, & solen-
nitates vestras odiuit anima mea, facta sunt mihi molesta.
Quum extenderitis manus vestras, auertam oculos meos
à vobis: & quum multiplicaueritis orationem, non exau-
diam, manus enim vestræ sanguine plenæ sunt. Sanguine
videlicet iustorum & prophetarum: & tandem sanguine
domini ipsorum, quemadmodum ipse illis non quidem præ-
cipiens, sed quod facturi erant prædicens, ait: Implete mē-
suram patrum vestrorum. Illi interfecerunt prophetas, vos
interimite filium familiæ.

Quæ sa-
crificia to-
lerata.

Matth. 23

Porro quod dictum est, Quum extenderitis manus ve-
stras, auertam oculos meos à vobis: & quum multiplicaue-
ritis orationem, non exaudiam: in illos etiam dici potest,
qui quum sint scelerum assiduitate contaminati, in oratio-
ne nihilominus manus ad deum tendunt, sed quasi sangui-
ne plenæ. Et mox sequitur:

Lauamini, mundi estote, auferte malum cogitationum ve-
strarum ab oculis meis. Quiescite agere peruerse, discite be-
nefacere.

Enumerat ea quibus (utique sacrificiis semper acceptis)
deus peccatori reconciliatur. Et primo ponuntur ea quibus
homo recte agit erga semetipsum, deinde illa quibus recte
agit erga proximum. Ibi: Querite iudicium.

Circa primum dicit: Lauamini, quasi dicat: Vetera illa
sacrificia odiui, sed placet veritas euangelij. Euanescat &
pertranseat figurarum umbra, veritas præsentis eluceat. La-
uamini itaque in sanguine agni, in salutari aqua baptismi.
Quod si vos post baptismum rursus peccato contaminau-
eritis, tum penitentia lachrymis vos abluite.

Habet enim tam penitentia lauacrum, quam baptis-
mus ab effuso Christi sanguine animas purificandi virtu-
plex.

Lauacrum
animæ du-
plex.

FERIA QUARTA

tem. De qua peccatorum ablutione, nec non & per spiritus sancti gratiam animę sanctificatione per Ezech. Dominus autē prędixerat. Quum sanctificatus fuero in vobis, vide licet per fidem, & nominis mei cōfessionem, tollam vos de gentibus, & cōgregabo vos de vniuersis terris, & adducam vos in terrā vestrā, quę est ecclesia credentium: & effundā super vos aquam mūdā, id est, spiritus sancti gratiam, per illam aquā significatam quę ex aperto dominici corporis latere dextro profluxit, & mūdabimini ab omnibus inquinamentis vestrīs, & ab vniuersis idolis vestrīs, id est, rebus quas deo prętulistis, mundabo vos. Lauamini itaque, inquit, & facite dignos penitentię fructus. Sed quia non sat est fuisse à peccatis ablutum, si denuo vosmetipsos sceleribus contaminare perrexeritis, hinc est quod quum dixisset lauamini, mox adiecit: Mundi estote: scilicet de cetero in futurum. Non enim habitabit in tabernaculo domini, nisi qui ingreditur sine macula. vnde & qui mūdo sunt corde, à domino beati prędicantur.

¶ Quia verò munditia hęc quę per innouationem mentis acquiritur, nisi pręsente atque opitulante spiritu seruari non potest. ideo quum dixisset, & ab vniuersis idolis vestrīs mundabo vos, mox subiecit: Et dabo vobis cor nouū, & spiritum nouum ponam in medio vestri, quo pręsente & vos conseruante, in cordis munditia perseuerare poteritis. Et ne quis forsan Iudæico more (tota quippe Iudæorum mundicies de foris erat) exteriorem duntaxat coram oculis hominum munditiam sibi putet sufficere, subiunxit: Auferte malum cogitationum vestrarum ab oculis meis, quibus oculis omnia nuda sunt & aperta. Et quia non modo cessandum est à malis cogitationibus, sed & multo magis ab iniquis operibus, sequutus adiecit:

¶ Quiescite agere peruerso. Laboriosum quippe est sub onere peccati Satane iugum ferre. Lassati sumus, inquit, in via iniquitatis & perditionis, & ambulauimus vias difficiles. Ad hoc autem vt quiescant agere peruerso, etiam spiritus opitulatio necessaria est, quam dominus promittens consequenter ait: Et auferam cor lapideum de carne vestra. id est, cor durum, cor graue per amorem huius seculi, cor timore domini sublato, temerarium & impauidū,

cor

POST LAETARE.

71

cor insensibile prorsus & mortuum per ingratitudinem, ac dei obliuionem. Et dabo vobis, inquit, cor carneum, id est, cor molle & tractabile per mansuetudinem & piā voluntatem: cor sensum habens per diuinorum beneficiorum agnitionem, habens & vitam per veram dei & proximorū dilectionē, & sic renouatus homo quiescat agere peruerso.

¶ Porro ne mundata cōscientię domus ociosa manens & vacā, ingressuris denuo spiritibus immundis pateat, post prędicta sequutus adiecit. Discite benefacere. Itaque recedens à peccatis, discat se ad opera bona conuertere: Discite, inquit, benefacere. quasi dicat, Nequaquam existimetis virtutem à vobis vltro nascituram, imò discite benefacere. Discite inquam & à dei verbo, & ab iis qui exemplorū bonorum lucem vobis pręferentes, lucent tanquam luminaria in mundo verbum vitę continentes, & quasi depictum foris in opere dei verbum ostendentes, etiam vos posse eadem facere confirmant.

¶ Rursus quoniam (vt Apostolus ait) qui tribuit nobis spiritū operatur virtutes in nobis, sine quo spiritu nihil profus acceptum deo operamur, ideo post pręmissa subdit dicens: Et spiritum meum ponam in medio vestri. Et vt ostendat nos bene operandi virtutem non nisi dono spiritus consequi, subiecit: Et faciam vt in pręceptis meis ambuletis, & iudicia mea custodiat, & operemini. Nisi enim spiritū vitę membra corporis vegetentur, operationes suas exerceere non possunt. Circa secundum vbi exprimit sermo propheticus ea quibus homo recte ordinatur erga primum dicit:

Querite iudicium, subuenite oppresso, iudicate pupillo, defendite viduam, & uenite & arguite me, dicit Dominus.

¶ Querite iudicium, inquit, scilicet à sapientibus, quorum iuretest iudicare. Nec aliquatenus cum proximo iudicium subire cōtempseritis, nec iustū iudicium cōpositis technis vel eluseritis, vel declinaueritis: aut quod peius est, per vim fortasse iudicio resistieritis. Sed querite iudiciū ipsius exemplo qui ait: Non contempsit subire iudicium cum seruo meo & cum ancilla mea, quum disceptarent aduersum me. Sequitur:

¶ Subuenite oppresso, scilicet per vim à potentiore. Eri-

Vnde discamus.

Philip. 2.

Galat. 3.

Querere iudicium quomodo debeamus Iob. 31.

Defendē di imbecil les.

FERIA QVARTA

Iob. 29.

pute pauperem (ait Propheta) & egenum de manu peccatoris liberate. Iudicate pupillo iudicium iustum, consistente aduersus hunc, vel astuto, vel potente. Defendite viduum. Siquidem pupillis & viduis, quod plerumque sunt inualidi, inferri calumnia solet ab iniquis. Vnde vir sanctus ceteros instruens potius quam semetipsum commedans, ait, Auris audiens beatificabat me, & oculus videns testimonium reddebat mihi, eo quod liberafsem pauperem vociferantem, & pupillum cui non esset adiutor. Benedictio perituri super me veniebat, & cor vidue consolatus sum. Oculi fui caeco, & pes claudoi: pater eram pauperum, & causam quam nesciebam diligentissime inuestigabam. Conterebam molas iniqui, & de dentibus illius aufererebam pradam. Quia igitur haec quae dicta sunt, & ad vosmetipsos & ad proximos seruaueritis, tunc venite, inquit, & me in gratum arguite, si non vobis pro his bona reddidero, gratiam videlicet & remissionem peccatorum. vnde sequitur.

¶ Circa secundum dicitur:

Si fuerint peccata vestra ut coccinum, quasi nix dealbabitur: & si fuerint rubra quasi vermiculus, velut lana alba erunt. Si nolueritis & audieritis me, bona terrae comedetis.

¶ Hic ponitur desiderandae salutis promissio, quae in duobus consistit: quae sunt, remissio culpae & collatio felicitatis aeternae. Promittuntur tamen haec duo non simpliciter, sed sub ea quae praemittitur conditione, si videlicet erga semetipsos & erga proximos ea seruent, quae propheticum sermone sunt in praecedentibus comprehensa.

Remissio culpae qualiter promittitur. ¶ Circa primum, quod est remissio culpae dicitur: Si fuerint peccata vestra ut coccinum, quasi nix dealbabitur. Coccinum & vermiculus colores ignei sunt atque sanguinei, quibus nimirum piacula grauiora, ut homicidium & adulterium significantur. Attamen si fuerint, inquit, peccata vestra adeo grauiora, ut tincta sanguine quodammodo videantur, aut propter eam quae in vobis arsit concupiscentiae flammam gehennae ardoribus expianda, quasi nix dealbabitur, id est, refrigerio gratiae coelestis frigida erunt corda & candida, quae pridem ardore malitiae concupiscentiarum flagrabant. Et si fuerint rubra quasi vermiculis, id est, opprobrio, vel sanguine innocentium & inopum horrentia,

POST LAETARE.

72

rentia, in vestem domini mutabuntur, quae de agni vellere confecta est, quae etiam in Apocal. in vestibus albis & candidis beatorum chori sequi memorantur. Sanè Christi vestis candida, ecclesia credentium atque piorum est. Vnde etiam ad ipsum voce patris per Prophetam dicitur: Leua Esai. 49. in circuitu oculos tuos, & vide, omnes isti congregati sunt, venerunt tibi. Viuo ego dicit dominus, quia omnibus his velut ornamento vestieris.

¶ Circa secundum, quod est collatio felicitatis aeternae dicitur: Si volueritis, & audieritis me. Vbi planè liberum esse hominis arbitrio voluntatis arbitrium adstruitur, ut non ex praenitio dei, sed ex singulorum meritis praemia vel poenas trium. sequi probetur. Bona terrae comedetis. Quia elementa cetera in motu sunt, terra stat immobilis. Vnde & per terram hoc loco non incongrue aeternae beatitudinis soliditas significatur. Haec, inquit, proculdubio fruamini, si & ea quae praemissa sunt facere, & ex nunc me audire, & praeceptis meis acquiescere volueritis.

FERIA QVINTA post Laetare.

¶ Scitavit puer septies, aperuitque oculos suos. 4. Reg. 4. ¶ Ex huius lectionis allegoria considerare possumus. Primo generis humani flebilem lapsum. Secundo adhibitum frustra legis remedium. Tertio efficax diuinæ incarnationis missum coelitus medicamentum. Primum à principio lectionis. Secundum, ibi. Et ille ait ad Gizei. Tertium, ibi: Porro mater pueri ait.

¶ Circa primum dicitur:

Venit mulier. Eunamis ad Eliseum in montem Carmeli, & apprehendit pedes eius. Et accessit Gizei ut amoueret eam. Et ait homo dei: Dimitte eam. Anima enim eius in amaritudine est, & dominus celauit à me.

¶ Quinque intulisset mortuum esse filium eius, flebilis ipsius indulget, ac tandem (ut patebit) opem tulit.

¶ Puer hic mortuus secundum allegoriam, vniuersum genus humanum est: ob noxam primi parentis morti destinatum. In Adam enim omnes moriuntur, in quo omnes peccauerunt. Nam & per vnius hominis delictum, mors Roma. 5.

FERIA QUINTA

Intrauit in mundum. Porro mater, filij mortem plangens, & quæ eius qui mortuos suscitatur misericordiam implorat, sanctorum veteris testamenti patrum pia sollicitudinis curam, & anxiam pro generis humani salute desideria significat. Quorum clamores & gemitus, ad aures usque domini sabbaoth introierunt. Quorum vnus obsecro domine, inquit, mitte quem missurus es. Et rursus alius ait: Veni dirumpes celos, & descenderes. Hinc & ipse dominus: Clamor, inquit, filiorum Israel venit ad me. Eliseus enim in monte habitans, typum gerit dei, qui nimirum excelsus est & habitans æternitatem, ad quem (vt dictum est) anxius sanctorum patrum clamor peruenit.

¶ Circa secundum dicitur:
Et ille ait ad Giezi: Accinge lumbos tuos, & tolle baculum meum in manu tua, & uade: Si occurrerit tibi homo, non salutes eum: & si salutarerit te quispiam, non respondeas illi. Et ponet baculum meum super faciem pueri. Perrexit igitur, & posuit baculum super faciem pueri, & non erat uox neque sensus. Nuntiavit ergo Eliseo, quia non surrexit puer.

¶ Hic figuratiter ostenditur depellendæ morti frustra adhibebitur Moisaicæ legis remedium. Nam per Giezi, seruum Elisei, Moyses famulus dei intelligitur: qui domini sui baculum, id est, legem comminationibus & terroribus datam ferens, ideo properare iubetur: quia lex illa pertrahit nemini salutem dicere iussa, eo quod ille qui solus saluare posset necdum aduenierat. Solus quippe deus qui fecit hominem, potuit & hunc reparare ad salutem. Porro lex propter sui austeritatem, recte per baculum designatur: iuxta quod per

Heb. 10. Apost. dicitur, Irritam quis faciens legem Moysi, sine ulla miseratione duobus aut tribus testibus moritur. Vnde Gregorius, Dum per Moysen dominus terrorem legis protulit, quasi per puerum virgam misit. Per legem quippe deus vitam tenuerat, quum dicebat: Si quis hæc vel illa fecerit, morte moriatur. Verum à peccati morte legis timor suscitare non valuit, sed statim vitæ apparatus mansuetudinis gratia erexit. Nam puer cum baculo mortuorum suscitare non valuit, quia Paulo attestante, nihil ad perfectum adduxit

Lex salutem conferre non potuit.
Heb. 7.
Galat. 3. Conclusit enim scriptura omnia sub peccato, vt promissio ex fide Iesu Christi daretur credentibus.

¶ Circa

POST LAETARE.

73

¶ Circa tertium dicitur:

Porro mater pueri ait: Viuit dominus, & uiuit anima tua, non dirigitam te. Surrexit ergo & sequutus est eam, & ingressus est domum. Et ecce puer mortuus iacebat in lectulo eius. Ingressusque clausi ostium super se & super puerum, & orauit ad dominum. Et ascendit & incubuit super puerum, posuitque os suum super os eius, & incurrauit se super eum, & calefacta est caro pueri. Atque ille reuersus ambulauit in domo semel huc atque illuc. Et descendit & incubuit super eum, & oscitauit puer sepius, aperuitque oculos suos. At ille uocauit Giezi & dixit ei: Voca Sunamitam hanc. Quæ uocata, ingressa est ad eum. Cui ait: Tolle filium tuum. Venit autem illa, & corruit ad pedes eius, & adorauit super terram. Tulitque filium suum, & egressa est.

¶ Hic per figura describitur missum cœlitus incarnatio-
nus filij dei ellicax medicamentum. Siquidem supplex mortui pueri mater, id est, patrū testamēti veteris longanimis, & fide plena supplicatio, in aures domini sabbaoth uociferare non desit, donec Eliseus ipse (quod interpretatur salutare dei dicitur) hoc est dei filius, de cœlis à regalibus sedibus (quasi de morte sublimi) nostras miseratas ærinas clementer adueniret. Commota sunt quippe viscera misericordie suæ, vt oriens ex alto uisitaret & illuminaret eos qui in tenebris & in umbra mortis sedebant, vt dirigerentur exinde pedes eorum in viam pacis.

¶ Ingressus itaque istius mundi domum funere magno & luctu oppletam, vt sese mortui membris exequaret, mira charitate se collegit, & incurrauit. Quem enim non capit vniuersitas creaturæ, intra vnus in fantilis corpusculi membræ verus homo factus mira dignatione inclinata sue maiestatis celsitudine se abscondit: sicut ad eum per Prophetam dicitur: Verè tu es deus absconditus, deus Israel saluator. Vnde & Apostolus ait: Quum in forma dei esset, non rapinam arbitratus est esse se æqualem deo, sed semetipsum exinanivit, formam serui accipiens in similitudinem hominum factus, & habitu inuentus vt homo. Huc illucque deambulabat in domo, quia & Iudæam iuxta & longe positas gentes vocat.

¶ Quod autem puer mortuus, imò iam à morte rediuius oculos aperit, vtique designat quod per ipsius prædicationem

Incarnatio
verbi
vitæ
medicamentum.
Sapientia

Luc. 1.

Dei filius
vt se nobis
confirma-
uit.

Esa. 45:
Philip. 2.

Oscitatio
& apertio
oculorum
quid sit.

FERIA SEXTA

nem & miracula in terra Iudeorum, humanum genus in personis credentium à peccatis & figurarum legis obscuritate, quasi à mortuis tenebris, ad contuendum & agnoscendum veritatis & gratiæ lumen adfurrexit.

¶ Quod autem renouans mortuos oscitabat septies, quid aliud signat, nisi quod septiformis gratia spiritus sancti spiritualis vitæ signa non modo in septem operibus pietatis, sed etiam in vniuersa morum ac vitæ serie euidenter ostendit? Mox itaque iuuenis erigitur. Quia quem timoris virga suscitare non potuit, per amoris spiritum ad vitam redit.

Clementia magis quam seueritate quis corrigitur.

1. Reg. 17

Ecclesiastica censure ubi ex-

2. Cor. 10

Galar. 6.

¶ Quæ si ad moralem doctrinam conuertantur, per mortuum hunc peccator dei gratia destitutus intelligitur, qui melius per spiritum lenitatis & dilectionis forum (ac si per calefactionem quandam) quam per districtiōis seueritatem, quasi baculum, emendatur, & à peccati morte reuocatus viuificatur. Vnde etiam prælato qui durioris animaduersionis baculo (consolationis vberē prorsus siccato) aduersum delinquentes vititur, verbera sola non vbera paruulis præferēs: à subdito iure dici posset, Nunquid canis ego sum, quod tu venis ad me cum baculo?

¶ Quum enim non nisi contra desertores, hæreticos scilicet & schismaticos, aut palam in peccato obstinatos, seueritatis baculo sit vitandum, cur aduersum me qui sum seruus domini, & filius ancillæ suæ, id est ecclesiæ, tanquam hostis, non pater, cum execrationis baculo venis? Sed longe aliter docet Apostolus, qui se à deo potestatem accepisse fatetur in ædificationem corporis Christi tantum, non in destructionem. ait enim, Fratres, & si præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos qui spirituales estis, huiusmodi instruite in spiritu lenitatis, considerans temetipsum ne & tu tenteris.

FERIA SEXTA

post Latere.

3. Reg. 17.

D

omine deus meus reuertatur obsecro anima pueri huius in viscera eius.

¶ In hac lectione duo describuntur. Primum orbata filio viduæ afflictio. Secundum est de-

functi

POST LAETARE.

74

functi filij per Heliam resuscitatio. Primum à principio lectionis. Secundum ibi: Et ait ad eam Helias: Da mihi filium tuum.

¶ Circa primum dicitur:

Ægrotauit filius matris familiæ, & erat languor fortissimus, ita ut non remaneret in eo halitus. Dixit ergo mater eius ad Heliam: Quid mihi & tibi vir dei? Ingressus es ad me ut rememorarentur iniquitates meæ, & interficeres filium meum.

¶ Hæc mater familiæ vidua erat Sarephana, ad quam tempore sterilitatis & famis Helias propheta pascendus à deo missus fuerat. Huic deus ob gratiam Helias victum modicum qui illi supererat, ad omnimodam sufficientiam mirum in modum multiplicauit & auxit. Huius ergo matris viduæ filius ægrotauit, qui asseritur à quibusdam fuisse Ionas propheta. Et erat agrotatio vehemens, ita ut non remaneret in eo halitus. Porro mater arbitrabatur, quod ob Helias cohabitantis sanctitatem, illius comparatione ipsa amplius deo displiceret, quæ tanto intervallo ab illius perfectione distaret. Ingressus es, inquit, ad me ut rememorarentur iniquitates meæ, id est, ut magis apparent in comparatione sanctitatis tuæ. Simile est quod Petrus quum necdum esset Christi familiaritatem assequutus, ait: Exi à me domine, quia homo peccator sum. Erat enim stupefactus ex miraculo capturæ piscium, quum ad Christi iussione duxisset in altum, & laxasset rhetia in capturam.

Excusabilis error.

Luc. 5.

¶ Circa secundum dicitur:

Et ait ad eam Helias: Da mihi filium tuum. Tulit eum de sinu illius, & portauit in coenaculum ubi ipse manebat, & posuit super lectum suum, & clamauit ad dominum, & dixit: Domine deus meus etiamne viduam, apud quam ego utcumque sustentor, afflixisti ut interficeres filium eius?

¶ Hic ponitur filij vitæ functi per Heliam resuscitatio. Vbi aduertendum est, quod non ideo mortuus erat puer ut mater affligeretur, sed ut propheta domini, & ipse dominus in propheta glorificaretur. Sicut & de cæco nato dominus ait: Neque hic peccauit, neque parentes eius ut cæcus nasceretur, sed ut manifestetur opera dei in illo, sequitur:

Quare puer hic mortuus fuit.

FERIA SEXTA

¶ Et expandit se, & mensus est super puerū tribus vicibus, clamauitque ad dominū & dixit: Domine deus meus reuertatur obsecro anima pueri huius in viscera eius. Exaudiuit autem dominus vocem Helix, & reuersa est anima pueri intra eum, & reuixit. Tulitque Helias puerū, & deposuit eum de coenaculo in inferiorem domum, & tradidit matri suæ, & ait illi: En viuit filius tuus. Dixitque mulier ad Heliam: Nunc in isto cognoui quoniam vir dei es tu, & verbum domini in ore tuo verum est.

Vidua huius filij mater mysti.

¶ Vidua hæc ad quam iubente domino perrexerat Helias relictis apud Israel secundum carnem sterilitate & fame, ecclesiam de gentibus significat. Hæc quippe legē & prophetas, imò Christum ipsum qui per legem & prophetas prænuntiatus & promissus fuerat, hospitio fidei suæ ludæis hunc reconstantibus suscepit.

¶ Porro viduæ huius filius fidelis quisque est, qui tunc spiritaliter moritur, quando per peccatum à deo separatur. Et quod in clamore domini Lazarus à mortuis quadrimum euocantis significatum est, in cuius domo & ipse dominus ab huius sororibus pascebatur: hoc idem in clamore Helix præcessit clamantis ad Dominum & dicentis: Domine deus meus reuertatur obsecro anima pueri huius in viscera eius. Ad illud quoque quod Lazarum amicum suum, tametsi defunctū appellauit dominus, pulchrè conuenit illud, quod (sicut dictum est) puer hic mortuus attestantibus Hebræis fuisse, Ionas propheta dicitur.

¶ Qui non ociose filius Amathi, id est, veritatis appellatur. Affirmant enim (vt dictum est) quod Ionas ipse fuerit huius Sarephthæ viduæ filius quem resuscitauerat Helias matre dicente ad eum: Nunc cognoui quoniam vir dei es tu, & verbum dei in ore tuo verum est, & ob hanc causam ipsum puerum Amathi fuisse vocitatum. Amathi namque (vt iam dictū est) veritas interpretatur. Ex eo enim quod

Leſus Helias verum loquutus est, ille qui per eum à morte resuscitatus est, filius nuncupatus est veritatis.

¶ Proinde quod mortuū resuscitandum Helias super lectum solum posuit, à mysterio non vacat. Leſus enim Helix catholica Christi designat ecclesiam, in qua sola per remissionem peccatorum mortuæ reuiuiscunt anime: de quo leſulo

POST LAETARE.

75

leſulo in Canticis dicitur: En leſulum Salomonis sexaginta fortes ambiunt ex fortissimis Israel. A Egroratio vehementis, ignorantia dei est cum ardore concupiscentiarū. Hac quippe febre lethali peccator vsque adeo premitur, vt non remaneat in eo halitus, qui nimirū in duobus consistit, videlicet in attrahendo spiritum, & in efflando: primum fit non solum intenta mente deum orando, sed etiam in audiendo verbum, vnde ait Propheta: Os meum aperui, & attraxi spiritum. Secundum facimus deum laudando, gratias agendo, proximum docendo vel consolando. His itaque modis halitus ducere, signum vitæ spiritualis est. Contrarium verò est signum mortis.

¶ Tollit autem eum de sinu matris, quo frustra mortuus fouebatur, quando hunc auellit ab inutili foru carnalium voluptatum. Ponit eum super lectum suum quando demonstrat ei quod vitam habere potest in morte sua. Si quidem Christi mors, credentium vita est. Potest & per lectum hunc Christi, crux ipsius (in qua propter vitam omnium nostrum mortuus est) intelligi, vtique lectus doloris eius, de quo & illud fortasse dici potest quod de Iacob patriarcha scriptum est: Collegit pedes suos super lectulum, & mortuus est. Denique tribus vicibus super mortuum se expandit, quando sanctæ trinitatis fidem gentibus per suos sanctos prædicatores insinauit.

¶ Tulit autem Helias noster, id est, Christus puerū hunc à morte rediuiuum, & matri suæ reddidit, quando redemptor sanguine & preciosa morte sua viuificatos ecclesie matri consignauit. Quæ mater ob Christi prædicationes & signa quæ vidit, hos vere viuere gratulatur qui credunt in nomine eius, quum etiam & hi qui increduli fuerant aliquando, superante iam veritate proclamant, dei filium fidei confessione glorificantes, & dicant: Nunc cognoui quoniam vir dei es tu, & verbum dei in ore tuo verum est.

Cantic. 2.

A Egroratio letalis. Halitus quis sit.

Sinus matris quo mortuus fouetur.

Cruz Christi lectus eius.

Gen. 47. Mensus est tribus vicibus.

SABBATHO POST
Laetare.

L iij

SABBATHO

Consolatus est dominus populum suum, & pauperes suos miserebitur.

C In hac lectione tria nobis consideranda proponuntur. Primum est aeterni patris ad filium sui magnifica attestatio. Secundum est a summo patre facta creditibus desiderabilis promissio. Tertium est super credentes diuinæ benignitatis stabilis confirmatio. Primum à principio lectionis. Secundum ibi: Super vias pascuntur. Tertium ibi: Laudate cœli.

C Circa primam dicitur:

In tempore placito exaudiui te, & in die salutis auxiliatus sum tui. Et seruauit te, & dedi te in fœdus populi, ut suscitarer terræ, & possideres hereditates dissipatas, ut dicerer his qui uinculi sunt exire: & his qui in tenebris reuelamini.

Ioan. 3.

Testimonium exauditionis,

Ioan. 12.

Ioan. 17.

Ibidem.

Ioan. 11.

Testimonium auxi-

liationis.

1. Cor. 15.

Matth. 27

C Quibus verbis magnificum pater cœlestis filio suo redemptori nostro perhibet testimoniū. Pater enim diligit filium, quum sit gloria patris filius sapiens, propter quod filium suum pater glorificat, sicut ipse filius ait: Ego gloriam meam nō quero, est qui querat, & indicet. Vnde & in huius diei euangelica lectione filius dicit: Testimonium perhibet de me qui inisit me pater. Audiamus itaque magnificum atque venerandum aeterni patris de filio suo & ad ipsum filiū prolatum testimonium. Primo enim perhibet filio suo testimonium exauditionis quum dicit: In tempore placito exaudiui te, nimirū tempus placitum, illius gratiæ tempus est, in quo deo placuit per mortem filij sui genus humanū saluare. Exaudiui, inquit, te ad me clamantem & dicentē: Pater, saluifica me ex hac hora. Pater, clarifica filium tuū, ut filius tuus clarificet te. Rursum, inquit, orantē pro tuis exaudiui te, quū diceres: Pro eis rogo quos dedisti mihi. Pater, serua eos in nomine tuo quos dedisti mihi, ut sint vnū sicut & nos. Quā exauditionē filius recognoscens, Pater, inquit, gratias ago tibi, quoniam audisti me.

C Secundo pater perhibet filio testimoniū auxiliatiōis, quum dicit: Et in die salutis auxiliatus sum tui. hoc est, in die qua salutem humani generis operatus es in medio terræ. In die prelij & certaminis, in die tuæ passionis & mortis, quādo absorpta est mors in victoria, quo die dixisti elamā ad me: Deus meus, deus meus, ut quid dereliquisti me? Nam

POST LAETARE.

76

Nam eousque auxiliatus sum tui, ut per mortem tuam destrueres eum qui habebat mortis imperium, & iudicatum principem mundi tuæ baculo crucis eiiceres foras, & domum fortis ingressus alligares fortem, & vasa eius diriperes, & spolia eius distribueres, auxilio meo victor mortis & inferorum triumphator effectus.

C Tertio perhibet filio suo testimonium conseruationis, dicens: Et seruauit te scilicet ad vitam morte superata, seruauit te, nec dereliqui animam tuam in inferno, nec permisi ut corpus tuum in sepulchro videret corruptionem. Seruauit etiam te ab expectatione te odientium atque dicentium, Quando morietur, & peribit nomen eius?

C Quarto perhibet ei pater testimonium reconciliatiōis, dicens: Et dedi te in fœdus populi. Deus enim (ut Apostolus ait) erat in Christo mundum reconcilians sibi. Et iterum alibi: Quum inimici essemus, reconciliati sumus deo per mortem filij eius. Dedi, inquit, te in fœdus populi. Hoc est, ut reconcilandis mihi peccatoribus mediator idoneus & fœderator existas. Idoneus, inquam, qui possis manum ponere in ambo, & in temetipso dissidentes coniungere, vtriusque partis legatus fidelis, mihi obediētiā, misericordiam peccatoribus impendens. Mecum deus, homo cum eis. Iustus mecum & immortalis, misericors cum illis & mortalis.

C Sed inter hæc aduertendum est, quatuor modis fœdus olim fuisse initum inter homines & deum. Primo, hostiæ immolatione. Secundo, sanguinis asperusione. Tertio, aquæ effusione. Quarto, mutua manuum datione.

C De duobus primis qualiter per illa fœdus inter deum & homines initum sit in Exodo scriptum est. Vbi dicitur: Oblulerunt holocausta, immolaueruntque victimas pacificas domino. & post subditur: Moyses sumptum sanguinē respersit in populum, & ait: Hic est sanguis fœderis quod pepigit dominus vobiscum super cunctis sermonibus his. Hinc rursus per Ieremiam dominus ait: Non obseruauerunt verba fœderis, quibus assensu sunt in conspectu meo, & vitulum quem conciderunt in duas partes, & transierunt inter diuisiones eius. Subaudiendum est, ac si dicat: Quum tamen sub hac protestatione fœdus mecum inie-

Heb. 2.

Ioan. 12.

Luc. 11.

Testimo-

nium con-

seruatio-

nis.

Testimo-

nium fœ-

derationis

2. Cor. 5.

Roma. 5.

Iob. 9.

Quatuor

modis ini-

tum fuisse

fœdus.

Hostia &

sanguine.

Exod. 24.

Iere. 34.

SABBATHO

rint, vt si illud ruperint, ipsi ad modum illius vituli mei
secentur.

Aquæ effu-
sione. ¶ De tertio in primo Reg. volumine scriptum legimus ad
fœderis renouationem cū domino conuenisse filios Israel
in Masphat, & haussisse aquam, & rursus effudisse in con-
spectu domini.

Manuum
datione. ¶ De quarto Apostolus Paulus Galatis scribens, memo-
ransque initium inter reliquos Apostolos & se, ac Barnabā
prædicationis sanctæ, & perpetuæ fœderis fraternitatis &
amicitiæ, Dextras, inquit, dederūt mihi & Barnabæ socie-
tatis. Per quæ mysticè instruimur, & nos per quatuor do-
mino posse cōfœderari.

Ephes. 5. ¶ Primo per Christi passionem, tanquam per hostiæ pro-
ciose & acceptabilis immolationem. Tradidit enim se-
metipsum pro nobis oblationem, & hostiam deo in odo-
rem suauitatis. Vnde per Ieremiam loquitur, dicens: Ego
quasi agnus mansuetus qui portatur ad victimam. Sed vt
Christi hostiæ fructum assequaris, & cōfœdereris deo, te-
metipsum deo victimam exhibeas necesse est, mortifican-
do membra tua quæ sunt super terram, vt Christo pro te
passo cōformeris. Ad quod exhortans Apostolus: Obsecro
vos, inquit, per misericordiam dei, vt exhibeatis corpora
vestra hostiam viuentem, sanctam, deo placentem.

Heb. 9. ¶ Secundo per sanguinis asperisionem. Christus enim pro-
prio sanguine suo nos aspergit, eod quod sine sanguinis ef-
fusione non fiat remissio peccatorum. Vnde Apostolus ad
Hebræos scribens ait: Accessistis ad sanguinis asperio-
nem melius loquentem quā Abel: Et rursus: Acceda-
mus cum vero corde in plenitudine fidei, aspersi corde à
conscientia mala, & abluti corpus aqua munda, teneamus
spem nostræ confessionem indeclinabilem, fidelis enim est
qui promissit. Aspergit ergo nos sanguine suo Christus, &
abluit à peccatis, vt exinde salutare fœdere deo reconcilia-
ti, in gratia sua uiuamus, utique similis effectus pellicano
solitudinis, qui in nido pullos suos à serpente lætos inse-
ctisque veneno comperiens, ipse sibi pectus rostro fodit
vt hos sanguine suo (quem mirè medicamentum nouit)
resperfos à veneno sanet, & liberet ab interitu.

Per aquæ
effusionē. ¶ Tertio per aquæ effusionem deo reconciliamur & fœ-
deramur.

POST LAETARE.

77

deramur. In cuius rei mysterium ipse dominus, non modo
sanguinem è latere suo ad nostri redemptionem, sed etiam
aquam in abluionem profudit. Vnus militum (ait is qui Ioan. 19
vidit) lancea latus eius aperuit, & continuo exiit sanguis
& aqua. Effudit nihilominus ad fœderis nostri compo-
sitionem lachrymarum aquam: quoniam (vt Apostolus ait) Heb. 6.
cum clamore valido, & lachrymis se offerens, exauditus est
pro sua reuerētia. Lachrymatus est etiam super Lazarum, Ioan. 11.
quem erat ipse renocaturus à morte ad vitam. Rursus su-
per ciuitatem, cuius excidium cum fletu & lachrymis præ-
dicebat. Et ita quæ per hunc modum satage domino cō-
fœderari, compunctionem, & lachrymarum aquam coram
domino pro delictis propriis effundendo.

¶ De quarto quo fit cōfœderatio, quod est mutua manuum Per ma-
datio, considerandum est Christum ad fœderationem no-
stri cum deo manum suam in præsentem gratiam largiendo, tionem,
& gloriam fideliter promittendo in futuro, misericorditer
ad nos extensam mira largitate aperuisse, exemplum no-
bis relinquens quod imitemur, vt videlicet pro modo no-
stræ exiguitatis vicem ei rependentes, pro ipsius amore ma-
num aperiamus inopi, & palmas nostras extendamus ad Prouer. 31
pauperem, vt fœdere misericordiæ domino copulemur.
Sicut autem rex quispiam potens, & magnus per manum Simile.
aliquā intermediam pacē recipit ab inferiori, nō per pro-
priam: ita deus & dominus noster qui lucem habitat inac-
cessibilem, fœdus facit nobiscum, recipiens fidei nostræ
manum, non quidem manu propria, quia non possumus ad
eam, sed per manum pauperis, cui beneficentiæ largitatem
(dei verbo fidentes) pro nomine ipsius impendimus. Si-
quidē ipse dicturus est: Quod vni ex minimis istis fecistis,
mihi fecistis. Sed ad ea, à quibus digressi sumus, patris cœ-
lestis de Christo filio suo testimonia venerāda redeamus.

¶ Quinto, si quidem pater filio suo perhibet testimonium Testimo-
latur possessionis, vbi in verbis supra memoratis dicit: Vt
suscitares terram, & possideres hereditates dissipatas. Vt
suscitares terram, inquit, hoc est, vt homines terrenis (po-
tiora bona nescientes) prorsus deditos & immeros, in ido-
latria proinde & ignorantia sui creatoris (quasi in quo-
dam sepulchro) lethali somno dormientes ad vitam gratiæ,

SABBATHO

& fidei lumen suscitares, ac Gentium nationes per principem tenebrarum variis erroribus & peccatis vastatas, depredatas & dissipatas, per fidem tibi possideres. Cui rursus alio loco dicit: Postula à me, & dabo tibi gentes hereditatem tuam, & possessionem tuam terminos terræ. Quam utique possessionem iam sibi à patre datam ipse postquam resurrexisset à mortuis testatus est, dicens: Data est mihi omnis potestas in cælo & in terra. Quod & Daniele visionem conspexit. Ait enim: Aspicebā in visione noctis, & ecce cū nubibus cæli, quasi filius hominis veniebat, & usque ad antiquum dierum peruenit, & dedit ei potestatem & honorem & regnum, & omnes populi, tribus, & linguæ, ipsi seruiunt. Potestas eius, potestas æterna quæ non auferetur, & regnum eius quod non corrumpetur.

Mat. vlti.

Danie. 7.

Testimonium liberationis.

Prouer. 5.

Zacha. 9.

Luc. 11.

Testimonium illuminationis.

Ephes. 5.

¶ Sexto perhibet Christo cælestis pater testimonium liberationis, quod dicit: Ut diceret his qui vincti sunt, exite. Qui vincti sunt, inquit, scilicet funibus suorum peccatorum. Nam (ut Sapiens ait) iniquitates sue capiunt impium, & funibus peccatorum suorum constringitur. Vincti proinde ve. test. patres in regione vmbrae mortis, extorres à cælesti beatitudine ob originalis culpe debitum detinebantur, nequaquam inde egredi valentes, donec ipse veniret qui (iuxta Zachariæ vaticinium) educeret vinctos de lacu in quo non erat aqua. Ipsi sunt spolia quæ ipse inferorum victor, atque prædator alligato forti domū ipsius ingressus diripuit, secū in cælestia regna captiuam ducens captiuitatem. ¶ Septimo perhibet filio suo pater testimonium illuminationis, quom post præmissa subsequutus adiecit: Et his qui in tenebris sunt reuelamini. Subaudis: Ad hoc te dedi, ut his qui sunt in tenebris ignorantie dei, videlicet nationibus gentium per orbem terrarum, diceret Apostolorum tuorum prædicatione, reuelamini: hoc est, ad lucem veritatis per fidem venientes, qui antè fuistis tenebræ, efficiamini lux in domino, ab erroribus vniuersis & peccatis respicientes. Et quidni illuminaret in tenebris sedentes, quom ipse sit lux mundi & sol iustitiæ?

¶ Circa secundum dicitur:

Super vias pascuntur, & in omnibus planis pascua eorum. Non esurient neque sitient, & non percutiet eos ventus & sol, quia miserator

POST LAETARE.

78

seruator eorum reget eos, & ad fontes aquarum portabit eos. Et ponam omnes montes meos in viam, & semitæ meæ exaltabuntur. Ecce isti de longe venient, & ecce ab Aquilone & mari, & isti de terra Australi.

¶ Hic ponitur facta credentibus à summo patre promissio desiderabilis. Vbi in summa tria promittuntur. Primum est pascuus doctrinæ & cōsolationis. Secundū est restitutio æstus persecutionis & afflictionis. Tertium vndeque ad Christi fidem venientium incrementum multiplicationis. Secundū ibi: Non percutiet. Tertiū ibi: Ecce isti de longe.

¶ Circa primum dicit: Super vias pascuntur: soluti videlicet à vinculis suorum peccatorum, & illuminati ac liberi. Quod utique impletū esse probatur. Nam qui prius à pane vitæ & intellectus (id est, dei verbo) ieiuni erant, illo nūc pro voto fruuntur. Et hoc super vias scilicet rectas, quæ à dextris sunt, quas nouit & probat dominus, quæ ducunt ad vitam. Qui errabant prius inuio & iniquo viam ciuitatis habitaculi non inuenientes, iam dicere possunt laudantes atque letantes, Dominus regit me, & nihil mihi deerit, in loco pascuæ ibi me collocauit. Super aquam refectiois educauit me, animam meam conuertit. Deduxit me super semitas iustitiæ.

Prouer. 4.

¶ Dirigimur autem & pascimur super vias istas doctrinis Apostolorum & Prophetarum. Et in omnibus planis, id est, no. testa. doctrinis apertis, nō autem figuralibus, ut olim quando lo plana & aperta.

quantur ad populum Moyses ponebat velamen super faciem suam, ostendens tunc nondum propalatam esse sanctorum viam (vt Apost. explanat.) Porro velum templi in Christi morte scissum est, ut figurarum legis obscuritas, in lucē gratiæ credentium populis reuelari significetur. Ergo non esurient, inquit, pasci pane vitæ & intellectus, neque sitient sapientiæ salutaris aqua potati. Siquidem ad fontes aquarum potabit eos, qui fontes ex illorum corde & ore scaturiunt, in quibus Christi gratia proficit in fontes aque salientis in vitam æternam, de quorum spirituali ventre deriuantur flumina aque viue, ut eorum quilibet recte dici possit fons hortorum, puteus aquarum viuentium, qui prodesse possit ceterorum qui spiritualiter steriles sunt ariditati rigandæ & fecundandæ.

Ioan. 7.

Cant. 4.

SABBATHO

A persecu-
tione refri-
gerium.

Consilia
Euangelica
semitæ
sunt.

Credentiū
multiplica-
tio.

Matth. 8.

¶ Circa secundum dicit: Non percutiet eos æstus & sol, quia miserator eorum reget eos. hoc est: Persecutio hominum iniquorum quæ per æstum designatur, non eis nocet, imò faciet gloriosiores, faciente domino cum tentatione prouentum, ut mala quæ hic premunt eos, ad deum ire compellant. Nam miserator eorum, id est, Christus dominus, qui eos ex misericordia semetipso pro eis dato redemit, reget eos atque tuebatur.

¶ Et ponam, inquit, omnes montes meos in viam impedimenta salutis eorum, & obstacula temperando, vel potius amouendo. Et omnes semitæ meæ exaltabuntur. Istæ semitæ, id est, viæ compendiosæ & peculiares (quæ non adeo latæ sunt, ut viæ illæ communes) significare videntur illorum instituta qui se voto spontaneo obligarunt, ad Euangelica consilia seruanda. Consilia quippe Euangelica quasi viæ peculiares & compendiosæ sunt, quibus ad salutem perueniatur, tamen hæc quibusdam superuacua, quibusdam difficiles, vel etiam impossibiles esse videantur. Mundæ tamen & rectæ sunt, & faciles hi qui sunt bonæ voluntatis.

¶ Circa tertium dicitur: Ecce isti de longe venient, id est, ab Oriente. Nam terræ longitudo ab Occidente in Orientem accipitur. Et ecce ab Aquilone, id est, à Septentrione: & mari, id est Occidente, eod quod illa terra (videlicet Iudæa) ubi primū Christi fides cœpit, mediterraneo mari ab Occidente terminatur. Itaque ad consolationem credentium, qui ab initio pauci erant, mira fidelium multiplicatio prædicitur. Undequaque enim ex omni natione ad Christi fidem venerunt, sicut ipse dominus prædixerat: Multi venient ab Oriente & Occidente & Aquilone & Meridie, & recumbent cum Abraham, Isaac, & Iacob in regno dei: hoc est, in vna ecclesia. In eadem fide, & in spe vna, quæ olim fuit in patribus illis electis.

¶ Circa tertium dicitur:

Laudate cœli, & exultet terra, iubilare montes laudate, quia consolatus est dominus populum suum, & pauperum suorum miserebitur. Et dixit Sion, Dereliquit me dominus, & dominus oblitus est mei. Nunquid potest mulier obliuisci infantem suum, ut non misereatur filio uteri sui? Et si illa oblita fuerit, ego tamen non obliuiscar tui.

¶ Vbi

POST LAETARE.

79

¶ Vbi erga populum fidelem ostenditur diuinæ benignitatis stabilis confirmatio. Primo tamen pro tot & tantis sectio in quæ præmissa sunt pollicitis bonis in dei laudem erumpēs dei laudē propheta, cœlum & terram ut vnā secum laudent tantorum bonorum authorem, conuocat & inuitat, dicens: Laudate cœli, hoc est, angeli beati: & exultet terra, id est, homines mortales super terram habitantes. Et quidem ex immensa quadam & ineffabili cordis lætitia ex agnitione diuinæ bonitatis concepta, in gratiarum actionem & vocem laudis Propheta sanctus exurgens, quia (ut dignum est) de tantis donis dominum laudare, nequaquam se esse parem arbitratur, cœlum & terram, & cuncta quæ in eis sunt, vnā secum ut lætentur & laudent, inuitat: iubilare montes laudem. Montium nomine, virtute præeminentes accipiuntur.

¶ Præcipuam verò tantæ lætitiæ & laudis causam expref. Lætitia & fit consequenter, dicens: Quia consolatus est dominus populum suum, dum non parens vnigenito suo, hunc pro nobis omnibus à cœlis misit in mundum, & in mortem pro nostra salute tradidit. Et pauperum suorum miserebitur. Pauperes isti non incongruè gentes intelliguntur quæ sine lege & sine deo, cœlestis gratiæ thesauro, & bonorum operum meritis inanes, demonibus præda subiacebāt. Sed futurum esse propheta prævidit, ut huiusmodi pauperes & esurientes verbum dei, impleveret bonis, & Iudæos qui diuinæ legis scientia aduersum gentes inflati, & de suorum operum iustitia diuites sibi esse videbantur, dimitteret inanes. Hæc ergo quum ita se habeant, nihilominus tamen dixit Sion, id est, sanctorum populus in carcere tenebrarum, veteri debito rerentur, vel si maior, anima quæcunque fidelis aduersitatibus, aut tentationibus afflictæ dereliquit me dominus, scilicet captiuam, & dominus oblitus est mei iam multo tempore, quia non eripuit me à multis circumdantibus me. Et respondet:

¶ Nunquid obliuisci potest mulier infantem suum, ut non Argumen misereatur filio uteri sui? Vbi patenter ostendit, quàm sit tum diuine confirmata super nos misericordia eius. Fatetur enim se nāx misericordiam erga suos fideles viscera gestare materna, imò dilectionem suam erga sibi credentes maternum affectum super nos.

Grādisa-
fatis
sectio in
dei laudē
prorumpit

Lætitia &
laudis cau-
sa.

Gentes o-
lim paupe-
res.

Luc. 1.

FERIA SECUNDA

perare, quum dicit: Et si illa oblita fuerit sui pignoris, da-
ritia mentis naturæ iura vincente, tamen ego creator & ser-
uator non obliuiscar tui, figmenti mei, creature meæ, quam
ad imaginem meam peculiariter mihi creauit. Non ergo
(quisquis es in tribulatione, & in me credis & speras) te
suspiceris à me derelictum, aut datum in obliuionem.

FERIA SECUNDA
post Dominicam Iudica.

Ionæ. 3.

Vidit deus opera eorum, quia conuersi sunt de uia sua
mala, & misertus est.

In hac lectione tria notantur. Primum est
in prædicationem gentium Ionæ prophetæ de-
stinatio. Secundum est prædicationis Ionæ mira in genti-
bus fructificatio. Tertium est super conuersos ad pœniten-
tiam benigna dei misertio. Primum à principio lectionis.
Secundum, ibi: Et crediderunt viri. Tertium, ibi: Et uidit
deus opera eorum.

Circa primum dicitur:

Factum est uerbum domini ad Ionam secundo, dicens: Surge, &
uade in Niniuen ciuitatem magnam, & prædica in ea prædica-
tionem quam ego loquar ad te. Et surrexit Ionas, & abiit in Ni-
niuen ciuitatem iuxta uerbum domini. Et Niniue erat ciuitas tri-
nere dierum trium. Et cepit Ionas introire in ciuitatem itinere
diei unius, & clamauit & dixit, Adhuc quadraginta dies, & Ni-
nue subuertetur.

Idcirco dicit uerbum domini ad Ionam secundo factum
esse, quia prius factum fuerat uerbum domini ad eundem,
sed proficisci recusans fugam tentauerat in Tharsis à facie
domini, putans nusquam gentium nisi tantum in terra Israel
diuinæ iussionis oracula dari. Sed fieri nequaquam potest ut
à facie eius quis effugiat qui ubique est. Vnde ipse per Pro-
phetam ait: Nunquid non cœlum & terram ego impleo?
Suscitauit ergo dominus tempestatem magnam & mirabi-
lem, nec alibi quam circa nauem in mari, & sorte deprehen-
sus est Ionas, qui etiā se tempestatis causam esse iudicatus
non est. Qui missus in mare à pisce grandi (quæ ad hoc præ-
parauerat dñs) deglutitus est, & post diē tertium iussu domi-
ni è vētre ceti uiuus & incolumis in aridā rursus eleuatus.

Tunc

POST DOMIN. IUDICA

80

Tunc ergo diuinæ iussionis oraculum ad ipsum secundo
factum est. Ipse uero diuinam potentiam in sui deprehen-
sione dum fugerat, & nihilominus dei misericordiā in mi-
randa supelibus liberatione de fluctibus sufficienter exper-
tus, diuinis iussionibus obediuit. Nec tamen dictum est ei
à domino: Quare non fecisti quod tibi fuerat imperatum?
sed sufficit ei naufragij & deuorationis sola correptio, ut
qui imperantem non senserat deum, intelligeret liberantē.
Quod autē denuntiavit Propheta peccatoribus subuersio-
nem quæ tunc subsequuta non est, nō putemus prophetiam
esse descendente à præsentia dei, ubi omnia sicut sunt
ita permanent, sed est comminatio ad correctionem, pro-
ponens iustam ultionem secundum præsentia Niniuitarum
peccata. Nec ab ea re quadragenarium eis numerum die-
rum quo respicerent proposuit, Nam conuenit ille nume-
rus peccatoribus ad pœnitentiam & ieiunium & saccum &
lachrymas, & perseverantiam deprecandi. Siquidem hoc
dierum numero Moyses & Helias, & tandem ipse Chris-
tus ieiunarunt. Vnde & idem dierum numerus nobis in-
ducitur ad præparandas per ieiunium animas nostras ad
esum agni paschalis, id est, corporis Christi.

Circa secundum dicitur:

Et crediderunt viri Niniuite domino, & prædicauerunt ieiunium, & uestiti sunt sacco à maiore usque ad minorem. Et per-
uenit uerbum usque ad regem Niniue, & surrexit de solio suo,
& abiit uestimentum suum à se, & indutus est sacco, & sedit in
cinere. Et clamauit, & dixit in Niniue ex ore regis & principum
eius, dicens: Homines & iumenta & boues & pecora nō gustent
quicquam, nec pascantur, & aquam non bibant. Et operiantur sac-
cis homines & iumenta, & clament ad dominum in fortitudine.
Et conuertatur uir à uia sua mala, & ab iniquitate quæ est in ma-
nibus eorum. Quis scit si conuertatur & ignoscat deus, & reuer-
tatur à furore iræ suæ & non peribimus?

Hic ponitur prædicationis Ionæ mira in gentibus fru-
ctificatio. Itaque Propheta ptecepti superioris & naufragij
non inmemor, studiosè executus est domini iussionem. Et
quum diei unius itinere ciuitatem ingressus, in tertia tan-
tum uerbis parte prædicasset, ad reliquos cōfestim prædica-
tionis sermo peruenit. Crediderunt quippe viri Niniuite

Commina-
tio non ul-
tionis dif-
finitio.

Exod. 24.
3. Reg. 19
Matth. 4.

Prædica-
tionis Io-
næ fructi-
ficatio.

Iere. 23.

Ionas à ce-
to glauditur

FERIA SECUNDA

domino, tanto signo & Prophete naufragio, & rursus ipsius liberatione comoniti. Itaque citò & studiose propter diuinæ cominationis terrorem, penitentiam egerunt. Et peruenit verbū ad regem. Non dixit: Peruenit Ionas, sed peruenit verbum ad regem, vt per hoc pateat quòd tantæ rei fama Prophete pedibus velocior fuit.

¶ Et surrexit rex de folio suo. Quantuscunque sit, siue rex, siue princeps quicunque præpotens & illustris, timere debet verba prædicantium, & à superbiz folio per sui humiliationem descendere, saccum penitentiz induere, & incinere, id est, mortis meditatione federe.

¶ Sed aduertere est penitentiam Niniitarum. Per illam enim quibus antè peccantes damnationem meruerant, iam student iram dei placare. Nam qui prius luxu & ambitione deliquerant, ieiunio & sacco expiare peccata sua nituntur. Peccauerant proinde & palam & in abscondito, & ideo sacco qui exterius hominibus exhibetur, & ieiunio quod in occulto domino offertur iam agunt penitentiam. Insuper vt & ipsa iumenta interitum effugiant, etiam à pastu & potu ieiunare coguntur.

Pœnitentia inter timorem & spem. ¶ Quum autem dicunt, quis scit si conuertatur & ignoscat deus, ambiguum ponitur & incertum, vt dum homines dubij sunt de salute, non tamen desperant, fortius agant penitentiam, & dei misericordiam intentius deprecantur. Vult enim nos deus penitentiam agentes sollicitos esse, & timoratos, ne plus æquo de venia præsumendo securi, per præsumptionis superbiam deum grauius offendamus.

Indei gentibus peiores. ¶ Cæterum miro diuinitatis consilio Propheta gentibus penitentiam prædicaturus à domino destinatur, suscipiturque & auditor, vt longè magis Iudei peruersi esse quàm gentes probentur. Ipsi quippe Iudei diuinæ comminationes per suos Prophetas audientes contemnunt, & insuper Prophetas occidunt, vbi tamen hos gentes suscipiunt & venerantur.

¶ Placuit autem deo huiusmodi experimentum contra impenitentem Israel de Nininitis, potius quàm de exteris gentibus ostendere, atque gentem quamlibet flexibilem magis esse ad penitentiam, & ideo iustiorē, & magis venia dignam quàm Israelē, quum tunc temporis gentes Assyriorum

POST IVDICA.

31

Assyriorum fortior atque asperior erat alia gente quacunque, quia futurum erat vt Israelē dei iustitia traderet in manus Assyriorū, quod postmodum per Salmanasar regē Assyriorū factū est, qui transiulit Israel de terra sua in Assyriam. Quis iam reprehendere præsumat iudicium dei, quod Israelē sibi rebellem & incredulum gentibus credulis & obtemperantibus, ac per hoc iustioribus tradidit, imò quis hinc deū iustum non magnificet, & laudibus extollat? Rationabile enim est & perpulchrum, quòd illam potissimè gentem per tale voluit experimentum demonstrare iustiorē, cui tradere decreuerat populum prauaricatorem.

¶ Circa tertium dicitur:

Et vidit deus opera eorum, quia conuersi sunt de via sua mala, & miseratus est eorum.

¶ Hic describitur super conuersos prompta dei misericordia. Nam vidit deus opera eorum, quia conuersi sunt. Non tunc primum vidit quando sic operati sunt, non tunc primum vidit faceos eorum quando se illis vestierunt: sed iamdudum viderat priusquam illuc mitteret Prophetam, quando Prophetas occidebat Israel prædicantes imminentem captiuitatem. Et non incertus præsciebat quòd si longe ad gentes mitteret Prophetas tale aliquid nuntiātes, illi audirent & agerent penitentiam. Vidit itaque deus, & per experimentum videre fecit quàm esset damnatione dignus Israel in comparatione gentium, vt non solum Prophetæ, sed & totus orbis audiens, iustum comprobaret esse iudicium in eo quòd gentibus non Israeli deus miseretur, eò quòd conuerterentur de via sua mala, Israel autem perseueraret absque penitentia.

¶ Porro quod hinc ad nos attinet, cōsiderandum nobis est, quia tunc Nininitis, quotidie verò peccatoribus deus cominatur vt agant penitentiam. Quòd si conuersi fuerint, ipse quoque sententiā suam conuertit, & quodammodo eorum conuersione & ipse conuertitur. Nec tamen sat esse putamus conuersionē promittere, quia non audiebat ad gratiam quæ solebat Israel verbo promittere, dicens: Omnia quæcūque præceperit nobis dominus faciemus, sed magis hinc queritur per Prophetā, dicens: Filij Ephraim intendentes & mittentes arcum conuersi sunt in die belli. Non

Israel Assyriorum quàm iuste traditur potestati.

Opera bona deo placere.

Malitia Iudæorum.

Non sat esse penitentiam promittere.

Exod. 24.

FERIA SECUNDA

custodierunt testamentum dei, & in lege eius noluerunt ambulare. Non ergo promissionū verba, sed opera respicit cōuersorum, qui opera mala in melius mutata vident, libenter (vt dictum est) mutat & sententiam.

Num deus mutet propositum. ¶ Vel potius hoc dicamus, q̄ in proposito suo permansit quo à principio voluit eorū misereri. Non enim aut punire volebat, aut puniturus erat, quibus (vt ad pœnitentię medium cōfugerent) cōminabatur. Nec mutabilitatis est, q̄ quasi pœnitens ipse deus sæpe dimittit quod fuerat cōminatus, imò maxime stabilitatis & incommutabilis est cōsiliij, quia videlicet (vt iam dictum est) illa intentione vt pœnitentiam agant, solet peccatoribus comminari. Itaque dum & hic dicit, adhuc quadraginta dies, & Ninue subuertetur, & iterum in Euāgelio: Omnis qui acceperit gladium, gladio peribit, prudens lector subaudire debet, nisi conuersus fuerit peccator, nisi pœnitentiam egerit, iuxta illud: Nisi conuersi fueritis, gladium suum vibrabit.

Matth. 26

Psal. Ionas christi typus.

Matth. 12.

¶ Circa lectionis huius allegoriā aduertendum est, Ionom typum Christi prætulisse, sicut ipse testatus est dicens: Generatio mala & adultera signum querit, & signum nō dabitur ei nisi signum Ionæ prophete. Sicut enim fuit Ionas in ventre ceti tribus diebus & tribus noctibus, sic erit filius hominis in corde terræ tribus diebus & tribus noctibus. Non solum autem hoc euentu suo Christum, sed etiā nominis sui vocabulo præfigurauit.

¶ Interpretatur enim Ionas columba, Christum significans ad mundi salutem à patre missum, quasi ad Ninuen ciuitatem magnam. Nam sicut Ionas ciuitatem magnam Ninuen adire nolens, potius se fluctibus maris tradidit, ita dominus noster sua corporali præsentia prædicandi gratia gentes adire nolens, intra seditiones persequentium se Iudeorum remanens, quasi fluctibus feri maris se commisit. Effertur quippe mare, id est, Iudaicus furor, & missus tūc est in mare saluator, quando Pilatus hunc voluntati Iudeorū tradidit vt crucifigeretur. Et absorbit eum cetus, id est, mors & inferus. Sed adurentem ventrem ceti, huius diuinitatis igne, tertia die viuum rursus enouit.

¶ Quum itaque post decertatum mortis agonem in sepulchro quiesceret, secundo verbum domini ad ipsum factum est,

POST IVDICA

82

est, vt à somno mortis ad prædicandum ciuitati magnæ resurgeret. Primò nempe factum fuerat ad eum verbum domini, dum à Ioanne baptizaretur, quando visus est super eum in columbæ specie spiritus sanctus, & impletum vaticinium Esaiæ ex ipsius persona dicentis: Spiritus domini super me, eò quod vixerit me, ad euangelizandum pauperibus misit me, quod vtique de se fuisse prædictum ipse testatus est, dicens, quum hanc prophetiam Sabbatho in synagoga palam audiente populo legens recitasset, Quia hodie impleta est hæc scriptura in auribus vestris. Et rursum turbis ipsum ne discederet retinere volentibus, dixit: Quia & aliis ciuitatibus oportet me euangelizare, quia ad hoc quod missus sum. Ibidem.

¶ Quod autem ad ipsum in sepulchro quiescentem factum est verbum, Psalmista descripsit inducens patrem ad filium suum post decertatum mortis agonem, quasi à labore festum, dicentem: Exurge gloria mea. Siquidem gloria patris est filius sapiens. Exurge, inquit, ad consistendum mihi in populis, ad psallendum mihi in nationibus. Qui protinus respondet, dicens: Exurgam diluculo. Confitebor tibi in populis domine, & psallam tibi in nationibus. Quod nimirum est prædicare in ciuitate magna.

¶ Itaque dominus noster post resurrectionē quasi secundo mittitur ad Ninuen, & Iudeos perfidos derelinquens, post resurrectionem in apostolis suis (quibus ipse dixit: Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus vique ad consummationē sæculi) abiit in Ninuen, id est, in mūdum vniuersum. Nam quasi post inferos resurgere & prædicare proprie dicitur, quando suos apostolos in prædicationem gētium destinauit, & sic iam sponte quodammodo gentibus prædicat, qui ante passionem quodammodo fugerat, quum dicebat: Non est bonū sumere panem filiorum, & mittere canibus. Matth. 15.

¶ Recte verò Ninue ciuitas magna itinere dierū trium orbis terrarum notissimarum trium partium, Asiæ scilicet, quid. Aphricæ, & Europæ dicitur. Hanc redemptor noster post resurrectionem & glorificationem suam itinere diei vnius introisse scribitur, quando terrarum orbem vnius veri dei notitia & fide illuminauit, & hoc per suos apostolos (vt iā dictum est) quibus hanc legationem iniungēs, ait: Euntes Matth. 28.

FERIA SECUNDA

Matth. vi.

Tempus
concellum
ad pœni-
tentiam.

Apoc. 10.

Pœnitentia
Niniuita-
rum.

Rex Ni-
niue, Ro-
manū im-
perium.

docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine patris & filij & spiritus sancti.

Adhuc quadraginta dies, inquit, & Ninive subuertetur, quasi dicat: Adhuc pœnitentię tēpus vobis gentibus datū est, quod tempus in sua potestate posuit deus: quod quum impletum fuerit, Ninive subuertetur, id est, mūdus consummatus per ignem iudicabitur, post quod iam ultra tēpus nō erit, prout in Apocalypsi sua Ioannes angelū fortem de cœlo descendente cum iureiurando firmasse testatur. Et angelus, inquit, quem vidi stātem super mare & super terram, leuauit manum suam ad cœlum, & iurauit per viuētem in secula seculorum, quia tempus amplius non erit, sed in diebus vocis septimi angeli, quum cœperit tuba canere, cōsummabitur mysteriū dei, sicut euāgelizauit per seruos suos prophetas. Mysteriū dei consummabitur, Ninive subuertetur, mūdus per ignem iudicabitur, homines impij cum diabolo & angelis eius in ignē aternū mittentur, & tempus pœnitentię non erit amplius. Talis & tantę rei pœnitentię clamor est & fragor omni habēti aures audiendi terribilis, ita vt nihil sit terribilius hoc auditu.

Et crediderunt, inquit, viri Niniuitę domino, & gentiū nationes crediderunt in dominum, & pœdicauerunt ieiunium, & vestiti sunt saccis à maiore vsque ad minorem: id est, omnimoda humilitatis cōpositione ad tantam gratiam se preparauerūt, sed & hoc cum gaudio fecerūt, proponentes sibi in iocundum pœsentis tristitię fructū, remissionem scilicet peccatorū, & post exactum huius vitę cursum, preparatam sibi vitam sempiternam.

Et peruenit verbum ad regem Ninive. Si mūdus totus Ninive, quidni per regem Ninive, Romanum imperium intelligamus, quod vtique sic terrore & potētia ceteris regnis pœgminebat, quomodo ducibus siue Sarrapis in quolibet regno potestas regia pœgminet? Ad hunc regem citius verbum, quā ipse Ionas, peruenit, quia caput mundi Roma, priusquam videret apostolos Christi, euāgelium eius audiuit. Et sapiēter appendens, fidelem, & acceptione dignum sermonem iudicauit. Magnūq; ceteris gentibus fuit exemplum credendi. Non enim contemnendum putabant, quod Romana sapientia rationabile esse sua credulitate

POST IUDICA.

83

adulitate cōprobasset. Vnde gratulans Apostolus ait: Gratias ago deo meo semper per Iesum Christum pro omnibus vobis, quia fides vestra annunciat in vniuerso mundo. Vbi per ea quę subiungit, palam innotescit quod nondum ipse ad eos venerat. Itaque perueniēte verbo ad eiusmodi regē Ninive, ille surrexit de folio suo, & abiicit vestimentum suum à se. Nam vsque adeo profecit auditus verbi, & paulatim inualuit, vt se de altitudine glorię secularis demitteret, & subter Christi maiestatem curuaret genu, verticēque inclinaret tanti imperij celsitudo, baptizato per beatum Siluestrem Constantino. Nam quantum euāgelio Christi terrena potestas assurrexit, in eo satis apparuit. Tunc enim rex Ninive de folio suo surrexit, tunc verbo domini Romanum imperium assurrexit. Et abiicit vestimentū suum à se, id est, illas quibus inuolutus fuerat, fanaticas religiones assumpta religione Christiana reliquit. Et induit saccum, & sedit in cinere, vt scilicet ordinata post asperitatem pœnitentię, circundaretur delectamento iustitię.

Ex tunc autem auctoritatem & robur beati Petri sedes accepit, vt latius dominetur per gentes sacra pontificum eius lingua, quā dominata fuerat prius Cēsarium purpura. Cui bene congruit quod rex Ninive clamauit, & dixit: In Ninive ex ore regis & principum eius dicens: Homines, & iumenta, & boues, & pecora non gustent quicquam. Sicut enim tunc in Ninive secundum regis edictum fieri oportuit, ita etiam secundum fidem & traditionem beatorum Petri & Pauli (qui sunt vel esse debēt lingua Romana sedis) ordinem ecclesiasticum oportet obseruari. Sanē homines & iumenta saccis operata, & clamātia ad deum, & eruditos pariter & simplices intelligere debemus ad predicationem euāgelij pœnitentię agentes, iuxta quod per Prophetam dicitur: Homines & iumenta saluabis domine, quemadmodum multiplicasti misericordiam tuam deus.

Rom. 1.

Romane
resp. prin-
cipes cre-
diderunt.

Homines
pœnitēt &
iumenta.

Psal.

FERIA TERTIA

post Iudica.

M iij

FERIA TERTIA

Reordatus es mei domine deus meus, & non dereliquisti diligentes te.

R In hac lectione tria notantur. Primum est peruersorum hominum aduersus innocuum seditiosa molitio. Secundum est innocui & iusti diuinitus facta liberatio. Tertium est in homines crudeles & impios digna animaduersio. Primum à principio lectionis. Secundum ibi: Erat autem Abacuc. Tertium ibi: Illos autem qui perditionis.

¶ Circa primum dicitur:

Congregati sunt Babylonii ad regem, & dixerunt ei: Trade nobis Danielelem qui Bel destruxit, & draconem interfecit, alioquin interficiemus te & domum tuam. Vidit ergo rex quod irruerent in eum uehementer, & necessitate compulsus tradidit eis Danielelem. Qui miserunt eum in lacum leonum, & erat ibi sex diebus. Porro in lacu erant leones septem, & debantur eis quotidie duo corpora & due oues, & tunc non data sunt eis, ut deuorerent Danielelem.

¶ Babylonij interpretantur confusione pleni, ordine scilicet legis diuinæ carentes, & significat homines quosque pessimos atque peruersos. Isti congregantur in unum, conuentum malignantiū constituentes, ut iunctis consiliis & viribus, fortiores sint, vel ad pessima quælibet facinora perpetranda, vel ad persequendum quos semper oderunt optimos quosque, & hos si quo modo possint opprimere & perdendos. Et quia causæ suæ non fidunt propria conscientia contradicente, ut saltem vi preualeat multi simul cōiuratione facta se colligunt. Venite, inquiunt, cogitemus contra iustum cogitationes. Et quoniā (principe tenebrarum agente) quiescere non possunt ea quæ corde conceperant, deducant ad effectum, Venite rursus, inquiunt, & percutiamus eum lingua: criminationibus confectis hunc opprimentes, conuitiis & contumeliis illum afficientes.

¶ Huiusmodi proculdubio fuerunt perditores Danielis, quorū in litera Primo describitur iniqua postulatio, deinde eorū peruersa allegatio. Tertio eorū violenta cōminatio. Quarto eorū cōtra iustum crudelis executio. Secundū ibi: Qui Bel destruxit. Tertium ibi: Alioquin interficiemus te. Quartum ibi: Qui miserunt. Circa primum dicitur:

¶ Trade

POST IVDICA.

24

¶ Trade nobis Danielelem, ubi sanctum & iustum petunt sibi tradi ut interficiant. Secundo allegant causam, quum dicunt, Qui Bel destruxit, & draconem interfecit. Quum tamen hinc præmio & laude Daniel dignus esset, qui fraudem sacerdotum Belis, & eorum furta deprehendens detexerat, & quem ad sui periculum nutrierant virulentum diruperat draconem. Istis non dissimiles sunt, qui idcirco persecutiones optimo cuique moluntur, quod eorum virtutis & cōsuetudinibus pessimis atque vetustis, hoc est Belli (Bel enim vetustas interpretatur) obsistit, & ea si quomodo potest satagit extirpare, & draconem, id est, carnalis luxuriae voluptatem, ignem pestiferum ardentis concupiscentiae spirantem, quæ in sui periculum delictis carnis nutriunt homines animales, apertis reprehensionibus insectando, quodammodo dirumpit.

¶ Possumus etiam per Belem propter ipsius licet vanissime creditam edacitatem inexplebilem auarorum cupiditatem intelligere, & præsertim ecclesiarum ministrorum concubinas & filios suos de mensa templi opertis & exquisitis dolis nutrientium. Tertio ponitur eorum violenta cōminatio, quum dicunt, Alioquin interficiemus te & domum tuam. Vides quantum præsumat synagoga Satanæ effrenis audacia. Quum enim sint ipsi supplicio digni, tamen complicum fulta multitudine, iniquissimam voluntatem suam pro lege haberi volunt, cui nisi mox pareatur, violentas factiones suis etiam nonnunquam superiori- bus intentant. Nec est qui resistat eorum violentiæ, & subueniat cunctorum auxilio destitutis, qui auscultet imperio dicentis:

¶ Eripite pauperem, & egenum de manu peccatoris libe- rate. Quin potius hi quorū hoc interest, sibi potius quàm aliis prospicientes, iustitiæ tramitem derelinquunt. Magis enim timent homines offendere quàm deum, & gratiæ diuinæ fauorem dñitum anteponunt. Quibus per Prophetam dominus dicit: Vt qui iustificatis impium pro muneribus, & iustitiam iusti auferitis ab eo. Vnde sequitur:

¶ Videns rex quod irruerent in eum, necessitate compul- sus tradidit eis Danielelem, quod nequaquam facere debe- bat, dicente domino: Innocentem & iustum non interfici-

Cur pessimi bonos persequuntur.

Bel, & Draco.

In iudices iniquos.

Esa. 5.

Exod. 23. Eccli. 4.

FERIA TERTIA

Iere. 6.

Innocen-
tis oppres-
si diuini-
tus facta
liberatio.

Cap. 6.

Ion. 1.

Sedulius.

cies, sed potius vsque ad mortem certandum erat pro iustitia. Quarto ponitur impiorum contra iustum crudelis executio, quum dicitur, quod acceptum Danielelem miserunt in lacum leonum, vt à septem leonibus, dierum sex inedia prouocatis, domini seruus deuoraretur. Adeo immitis & ferrox est aduersus optimum quenque impietas pessimorum, vt illius se esse progeniem comprobent, de quo scriptum est: Crudelis est, & non miseretur. Paret nihilominus preteritam eorum falsam, imò nullam esse iustitiam, quum habeat vera iustitia commiserationem, falsa vero in alienis cruciatibus voluptatem.

¶ Circa secundum dicitur:

Erat autem Abacuc propheta in Iudæa, & ipse coxerat pulmentum, & intriuerat panes in aluoclo, & ibat in campi ut ferret messoribus. Dixit autem angelus domini ad Abacuc, Fer prandium quod habet in Babylonem Danieli qui est in lacu leonum. Et dixit Abacuc, Domine, Babylonem non vidi, & lacum nescio. Et apprehendit eum angelus domini in vertice eius, & portauit eum capillo capitis sui, posuitque eum in Babylonem super lacum in impetum spiritus sui. Et clamauit Abacuc, dicens: Daniel seruus dei, tolle prandium quod misit tibi deus. Et ait Daniel, Recordatus es mei deus meus, & non dereliquisti diligentes te. Et surgens Daniel comedit. Porro angelus domini restituit Abacuc celsitum in locum suum. Venit ergo rex die septimo ut lugeret Daniellem, & venit ad lacum, & introspexit. Et ecce Daniel sedens in medio leonum. Et exclamauit rex uoce magna, dicens: Magnus es domine deus Danielis. Et extraxit eum de lacu leonum.

¶ Hic descripta est innocentis oppressi diuinitus facta liberatio. Seruauit enim dominus Danielelem à dentibus leonum, sicut ipse postmodum confitetur, dicens: Misit dominus angelum suum, & conclusit ora leonum. Quod equidem non minoris est miraculi, quam seruasse incolumem in ventre ceti Ionam tribus diebus. Vtrunque naturæ supergreditur facultatem, vtrunque testatur potentie diuinæ immensitatem. Vnde sanctus Versificator cecinuit, dicens: Darij suruerunt iussa tyranni, Hebræamque decus Daniel decernitur insonis Ieiunis cibis esse feris, sed bellua iusto Mitis facta viro, sanctos ne læderet artus,

Cœpit

POST IVDICA.

85

Cœpit amare famem, rabies mollitia furorem
Deposuit, seruisque in faucibus ira quieuit:
Et didicere truces prædam seruare leones.

¶ Itaque hunc non minori prodigio nutrit, qui isætauerat cogit, tum suum in domino, quam à leonibus seruauit. esse de suis. Sic prius nutrierat Israel quadraginta annis in sterili deserto, & Heliam ministerio coruorum, vt ostendat sibi curam esse de his qui sincero corde spirant in eum. Quisquis enim primum querit regnum dei & iustitiam eius, iuxta Christi promissum, vitæ necessariis non destituetur.

¶ Accepit autem Daniel prouisionis cœlestis beneficium cum actione gratiarum & voce laudis, dicens: Recordatus es mei domine deus, & non dereliquisti querentes te. Hoc quippe requirit à nobis deus, vt largitatis sue dona capientes, agnoscamus tam donum quam beneuolentiam summi datoris: agnoscamus proinde inopiam & egestatem nostram, indignitatem denique nostram agnoscentes veraciter, & humiliter hanc coram deo cōfiteamur. Diuinam nihilominus erga nos munificentiā experti, propensius exinde in ipsius misericordia confidamus.

¶ Nec tamen satis fuit domino seruum suum à leonibus seruatum pauisse, nisi & hunc totaliter liberaret. Vbi primum voce regis deus Danielis magnus esse proclamatur. Vtique magnus sapientia, qui non ignorat necessitates & pericula suorum. Magnus elementia, qui quo modo miseretur pater filiorum, ita miseretur timentibus se. Denique magnus potentia, quum (sicut in Daniele probatum est) nec hominum malitia, nec rabies belluarum nocere possit his qui ab eius potentia defenduntur. Et extraxit, inquit, Danielelem de lacu leonum, hostium insidiis iam gloriosorem effectum, & amulis qui illum prius oppresserant, superiorem. Nam quomodo exinde se illum posse vincere sperarent, qui ora iam perdomnerat rabiosa leonum?

¶ Circa tertium dicitur:

¶ Quos autem qui perditionis eius causa fuerant, intramissit in lacum, & deuorati sunt in momento coram eo. Tunc rex ait, Paueant omnes habitantes in uniuersa terra deum Danielis, quia ipse est liberator & saluator, faciens signa & mirabilia in celo & in terra, qui liberauit Danielelem de lacu leonum.

Magnus
deus Da-
nielis.

FERIA TERTIA

In pesti-
mos ultio
iusta.
1. Pet. 2.

Laudanda
dei sapien-
tia.

Matth. 5.

Sensus al-
legoricus.

Christus
per Danie-
lem figu-
ratus.

Ioan. 2.
Bel & dra-
co quid.

Apoc. 17.
Babylonij
seditionis.

Hic describitur aduersum prauos promerita animadu-
sio. Insipientes enim & maligni (decernente deo) incide-
runt in foueam quam fecerunt, suis capti consiliis, laqueis
propriis irretiti. Vbi admirari & collaudare libet dei sa-
pientiā atque iustitiā qua nouit pios de tentatione eripere,
impios verò cruciandos in iudicium reservare. Dum enim
diuinæ voluntatis propositum de suis electis impedire re-
probi moliantur, aduersus semetipsos miseri promouent
quod oderunt: & ut celerius compleatur nescientes coad-
iuvant, illis coronam, sibi vincula fabricantes. Itaque san-
cti Danielis exemplo liquet beatos esse qui persecutionem
patiuntur propter iustitiam, non modo quia regnum celo-
rum pro præmio illis seruetur æterno, sed etiam quoniam
plerumque etiam in vita præsentis gloriosiores hinc diuino
munere redduntur.

¶ Ut autem ex præmissis fides erudiatur, aduertamus hic
præfiguram & Iudæorum in Christum dominum nostrum
furiosam seditionem, & importunam atque minacem inno-
centis domini ad mortem postulationem, ipsorum denique
Iudæorum iustam perditionem. Daniel enim Christi
typum gessit. interpretatur enim Daniel in vna suarum si-
gnificationum, causa dei. Reparandi quippe diuini hono-
ris causa, dei filius descendit in hunc mundum. Vnde &
Bel, id est, peccati vetustatem destruxit, & draconem illū
magnum atque voracem (qui fuit homicida ab initio, & è co-
elo in tenebras sempiternas abiectus est) bolo quem au-
dus, sed impronidus, vorauit, diripit. Adussit quippe Chri-
sti anima potens & gloriosa ab illo per mortem quam ei
per Iudæos intulit intromissa, capacem ventrem eius, car-
cerem videlicet inferorū virtuoso diuinitatis igne, ut ille
fero doluerit se victorem mortis, & inferorum prædatorē,
per mortem illatam deglutisse.

¶ Possumus quoque huiusce vetustatis nomine etiam Mo-
saicæ legis ritus veteres, & Christo præsentis prius abo-
litos intelligere, iuxta quod dominus ipse ad dexteram
maiestatis paternæ in gloria residens in Apoc. dicere per-
hibetur, Ecce noua facio omnia.

¶ Porro Babylonij in seditionē & tumultum contra Da-
nielem versi, Iudæi sunt in domini necem furiosissime
debaechantes,

POST IVDICA.

26

debaechantes, & diabolo hoc agitante clamantes, Tol-
le, tolle crucifige eum. Minas nihilominus regi suo Pila-
to (nisi illis Christum tradat interficiendum) intentan-
tes: Si hunc dimittis, inquirunt, non es amicus Cæsaris.
Hoc ille terrore pulsatus, cōtra fas tradidit eorum volun-
tati innocentem dominum crucifigendum. Qui protinus
hunc interficientes, quasi in lacum leonū miserunt, quando
Christi anima per mortem à corpore separata, descendit ad
inferos. Vbi septem famelicorū leonū nomine, vniuersitas
dæmonū qui animarū suppliciis satiari, nequeunt designat.

¶ Hi contra Christum in regione vmbæ mortis præua-
lere nequaquam potuerunt, quos prius in mundo ab obses-
sis hominum corporibus potenti virtute efficiens perdo-
muerat, quorum nihilominus principem in cruce moriens
triumphauerat. Quomodo enim fieri posset ut aduersus au-
thorem vitæ prepositi mortis quicquā possent, quum etiam
ab ipsius discipulis fuissent conculcati? Ecce, inquit, dedi
vobis potestatem calcandi super serpentes & scorpiones, &
supra omnem virtutem inimici, & nihil vobis nocebunt.
Sicut ergo Danielem in lacu seruans angelus conclusit ora
leonum, ita etiam Christi diuinitas inferorum virtutem
protinus elisit.

¶ Proinde prandium Danieli diuinitus missum, plenam
atque perfectam animæ Christi glorificationem, & illius
immensæ beatitudinis felicitatē significat. Siquidem bea-
tudo, alimentum vitæ æternæ est.

¶ Quod autem è lacu leonum Daniel incolumis exiuit,
quid aliud est nisi quod Christus victor ab inferis calcata
morte rediens ad superos, gloriosa resurrectione trium-
phauit? Hinc proinde deus Danielis laudatus, atque ma-
gnus declamatus est, etiam ab his qui prius hūc per fidem
minime cognouerant, quia & Christi diuinitas, & patris
summi maiestas, ex ipsius resurrectionis gloria, prædican-
tibus apostolis, nationibus gentium innotuit, & ad vni-
uersi dei confitentem & adorandam maiestatem, & præ-
dicandam ipsius gloriam incitauit.

¶ Denique digna Iudæorum perditio in illis congrue fi-
gurata est, qui propter scelus, quo Danielem in lacum leo-
num profeccerant, leonibus in momento deuorandi traditi
perditio.

Ioan. 19.

Ibidem.

Lacus leo-
nom.
Septem
leones.

Luc. 10.
Christi di-
uinitas dæ-
mones co-
pescuit.

Christi ab
inferis ex-
gressio.

Digna Iu-
dæorum
perditio.

FERIA QVARTA

sunt, damna sua (id est, sex dierum inediam) leonibus in eos ferociter vlciscentibus. Nam ob incôparabile ludro- rum scelus in dei filium perpetratum, in potestatem Ro- manorum quasi ferocium leonum devorandi, hoc est in- ficiendi, venundandi, & in omnem ventum dispergendi, traditi sunt. Cæterum post exactum calamitosæ vitæ cur- sum, in lacum inferni dæmonum furori sine fine penas da- turi prosciuntur. Vbi damna sua quæ per Christum passi sunt, eorum suppliciiis dæmones ipsi compensant.

FERIA QVARTA
post Iudica.

Leuit. 19.

Go dominus, lege meas custodite.

Enim in hac lectione ponuntur quedam divinæ legis præcepta negative, seu inhibitorie data, quibus contra- venire nullo vnquam tempore fas est, quæ ut cõ- fusione vitata in ordinem colligerentur, non potuit ordo literæ seruari. Prohibentur autem in præsentī lectione, pec- cata operis, peccata oris, & peccata cordis.

Furtum
prohibe-
tur.

Quo ad peccata operis, aduertimus in hac lectione se- ptem ex eis prohiberi. Primo enim prohibetur furtum, quum dicitur: Non facietis furtum.

Furtum
quãdo cõ-
mittitur.

Vbi aduertendum est, quod omnia quæ prohibentur cõ- mitti in proximum, ad hoc vnum referenda sunt quod in lege dictum est: Non nocebis proximo tuo. Ideo enim fur- tum prohibetur, quia per furtum infertur proximo nocu- mentum in re ab ipso possessa. Quod si rem alterius quis- piam illo inuito surripiat, non tamen intentione nocendi, nec ut prosit sibi, sed ei potius cui eripitur, nequaquam is præcepto huic contrauenire dicendus est. Vt verbi gratia, Si quis infanti, ne vel sibi vel aliis noceat, violenter vel etiam latenter eripiat gladium, vel si vxor viro prodigo, & ad inopiam vergenti celauerit pecuniam, ut opportuno tempore in necessarios vsus expendat, nequaquam his mo- dis aut similibus furtum committi putetur.

Proximi
deceptio
prohibe-
tur.

Secundo prohibetur deceptio proximi, quum dicitur: Nec decipiat vnusquisque proximum suum, videlicet in negotio, puta, commutando, vendendo, locando, commo- dando, mutuum dando, emendo, conducendo, commodan- dum,

POST IVDICA.

87

tum, vel mutuum accipiendo, vel modis similibus.

Tertia prohibetur violenta proximi oppressio, quum Violenta dicitur: Nec vi opprimes eum, videlicet proximum. Cla- mar enim vox oppressorū ante deum. Vnde quum oppres- sisset Cain fratrem suum Abel, ait ad eum dominus: Quid fecisti? Ecce vox sanguinis fratris tui clamat ad me de ter- ra. Hinc rursum quum opprimeret Pharaon filios Israel in A Egypto ait dominus ad Moysen: Clamor filiorum Israel Exod. 4. venit ad me, vidique afflictionem eorum, qua ab A Egy- ptis opprimuntur.

Quarto prohibetur retentio mercedis mercennarij, quum Detentio dicitur: Non morabitur opus mercennarij tui apud te us- que mane. Forſan enim merces sui laboris, vel sibi, vel suis eodem die necessaria est: quæ si in diem alterum differa- tur, ipse in se vel in suis sustinet detrimentum. Et licet hæc in crastino recipiat, iniuriam tamen pertulisse probatur. Vnde beatus Iacobus, peccati huius gravitatem insinuans dicit: Thesaurizastis vobis iram in nouissimis diebus. Ecce Iaco. 5. enim merces operariorum qui messuerunt regiones vestras, quæ fraudata est à vobis, clamat, & clamor eorum in aures domini sabbaoth introiuit.

Quinto prohibetur parabolica locutione scandali sub- ministratio, quum dicitur: Coram cæco nō pones offendi- culum. Offendiculum corā cæco ponere, est nocuumtum quodcumque ei qui illud ignorat inferre. Proinde corā cæ- co offendiculum ponit, qui etſi licitam rem agit, ei tamen qui discretionis lumen nō habet, scandali occasionem præ- bet. Et confirmatur prohibitio, quum subiungitur: Sed ti- mebis dominū deum tuum, quia ego sum dominus. Quod utique adiecit, ut vel timore suæ potentix coerceat præ- sumptionē mortalium, ne inferat iniuriam ei qui hanc non aduertit, nec inde requirit vltionem. Siquidem deus ipse quod homo læsus non vlciscitur, grauius vindicabit.

Sexto prohibetur iniustum de proximo iudicium, quum Iniustum dicitur: Non iniuste iudicabis. Hoc mandatū iudices con- cernit: cui & illud additur: Non confideres (scilicet in iu- dicio) personā pauperis, ut propter gratiam pauperis de- clinet à iustitia. Non enim vult deus ut cum alterius iactu ra accõrdes te in iudicio pauperi, quum non sint facienda Roma. 3.

FERIA QUARTA

Coopera-
tio ad ho-
micidium
fit multis
modis.

Roma. 13.

Prover. 30

Menda-
cium pro-
hibetur.

Num p-
pter offi-
ciū sit mē-
tiendum.

malis, ut veniant bona. Non enim fas est rapina, vel furto, vel aliis illicite quaesitis, leuare pauperem, & multominus calumnia, vel iudicio iniquo. Nec honores, inquit, vultum potētis, ut te illi in iudicio propter ipsius potentiam accomodes in pauperis, aut in potētioris iniuriā & detrimentū. ¶ Septimo prohibetur quouis ad homicidium cooperatio, quum dicitur: Non stabis contra sanguinem proximi tui. Ego dominus. Ac si dicat: Non te his adiūges qui proximo ad mortem insidiantur. Plerique etenim aliorum societate fulti faciunt, quod soli facere nec auderēt nec possent. Non ergo stabis contra sanguinem proximi, illi assistendo, qui (ut dictum est) sanguini insidiantur, vel cuiuspiam optando mortem, vel de eius nece gaudento, vel eam approbando.

¶ Non tamen est putandum, quod hoc praecepto iudices prohibeantur criminosos interficere, quum potius ipsorum crimina, & iustarum praescripta legum hos interficere prohibentur, non ipsi iudices, qui non sunt timori boni operis, sed mali. Quod si vis non timere potestatem, bonum fac, & habebis laudem ex illa. Quod autē generaliter dicitur: Non facies quod iniquum est, siue potens sis & diues, siue pauper, praecedentia omnia concludit. Potentem enim esse solet, ut opprimere, mercedem retinere, caeco offendiculū ponere. Pauper autem propter inopiam impelli solet ad iniquitatem. Vnde & Salomon ob hanc causam deprecatur paupertatem, dicens: Duo rogavi te, ne deneges mihi antequam moriari: Mendicitatem & diuitias ne dederis mihi. Tribue tantum victui meo necessaria. Ne forte satiatas illiciar ad negandū, & dicam, quis est dominus? aut egestate compulsus, furer, & periurem nomen dei mei.

¶ Quoad peccata oris quae in lectione exprimentur, primo prohibetur mendacium, quum dicit: Non mentiemini. Vbi absolute mendacium prohibetur, vtpote illicitum & inconcessum, sicut & alia quae semper illicita sunt, & absolute prohibentur, ut (verbi gratia) vbi dicitur: Non habebis deos alienos. Non moechaberis. Non furtum facies.

¶ An autem sit mentiendum in eo casu quo non modo per mendacium nemo laeditur, sed etiam alicui in necessitate aliqua constituto per mendacium subuenitur, dicunt vtrique nonnulli

POST IVDICA.

88

nonnulli quod sicut non solum est licitum, sed etiam expediens, volenti occidere proximum, gladium furari: ita & mendacium profertur ut malum aliquod euitetur, sicut & illa calumnia ad malum gaudium profecit quam Ioseph fratribus suis de furto cyphi argentei inferebat, quibus etiam insinuatam explorationis crimen intenderat. Fortassis enim sicut furtum censeri non debet, nisi quando occulte ablato alieno proximus laeditur, sic nec calumnia dici iure debet, nisi quando falsi criminis obiectione proximo detrimentum infertur.

¶ Sed non sic possumus dicere, videlicet, tantum in eo casu mendacium esse, quo quis ut alij noceant mentitur, imò quodcumque a seicente quod falsum est, vel esse falsum creditur, ab ipso dicente profertur, siue illud intentione fallendi, siue impendendi officium profertur, esse mendacium.

¶ Nec his obstat quod obstetrices Aegypti pro mendacio leguntur a deo remuneratae. Et mentita ciuibz suis Raab, ut exploratores seruaret liberata est, quia non propter hoc quod mentita sunt, sed quoniam infantes obstetrices illae liberauerunt, remuneratae sunt. Et propter hanc misericordiam veniale fuit peccatum, non tamen nullum. Similiter Raab liberata est de ruinis Iericho, quia (ut dictum est) seruaret exploratores populi dei, qui per ipsius mendacium mortis discrimen euaserunt, propter quod etiam ipsius mendacium fuit veniale peccatum.

¶ Secundo inter peccata oris prohibetur periurium, quum dicitur: Non periurabis in nomine meo, nec pollues nomen dei tui. Ego sum dominus. Secundum translationem septuaginta inter. sic habes: Non leuabis nomen meum in iniustum iurandum. Cui praecepto controuenitur, non modo quando per venerandum dei nomen mendacium affirmatur, aut quod verum est negatur, vel quod per idem nomen promittitur, non impletur, vel a dicente seu promittente non intenditur impleri, vel quando per dei nomen aliquis se quippiam facturum iurat, quod non nisi scelere potest impleri (quale fuit iuramentum Herodis factum saltatrici) sed etiam quando id quod illicite iuratum est impletur. Talia nempe iuramenta nec debent fieri, nec facta seruari. Nec tamen tunc primum periurus est, quando id quod male se facturum

Gen. 44.

Responsio.

Exod. 1.
Iosue. 2.
Obstetri-
cum &
Raab me-
dacium.

Periurium
prohibetur.

Periurium
multis mo-
dis comit-
titur.

Mar. 6.

FERIA QVARTA

iuravit non facit, sed tunc perituri culpam incurrit, quando rem illicitam se facturum iuravit. Nec pollues nomen dei tui. Ergo polluis nomen dei tui, vel non faciendo quod te licite facturum iurasti, vel peius implendo quod male iurasti. Ipse etenim deus per quem iuras usque adeo vult bona, ut etiam etsi mala comminetur, non tamen inferat, sed si vidat penitentes etiam pietatem impendat.

Calumnia Tertio prohibetur calumnia, id est, falsi criminis impositio, quum dicitur: Non facies calumniam proximo tuo, quia sine mendacio pernicioso & iniquo proximi gravamine fieri non potest.

Maledicentia. Quarto prohibetur maledicentia, & obretractio contra famam absentis, quum dicitur: Non maledices sardo. Nam sardo maledicere, est absentis (vel tamen si praesens sit) non advertentis, vel non intelligentis, famam per verba ipsum vilificancia derogare. Vnde Apostolus dicit, Detractores deo esse odibiles, ob id nimirum quod astuti & fraudulentis serpentis dolos imitentur, sicut per sapientem dicitur: Quo modo si mordeat serpens in abscondito, nihil minus habet qui secrete detrahit proximo suo.

Eccles. 10 Quinto prohibetur criminatio, quum dicitur: Non eris criminator. Est autem criminator, vel qui crimina proximi imponit, vel palam obicit, vel qui aliena crimina assuetus est circumferre, & aliis denarrare, vel qui (non gratia correctionis, sed liuore inuidiae) proximum de crimine quouis accusat.

Sufurratio Sexto prohibetur sufurratio, quum dicitur: Nec sufurro scilicet eris, in populis. Est autem sufurro qui simulans amicitiam, per verba occulta ore bilingui separat amicos, apud alterutrum alteri obretractando. Et quum rursus apud alterum blanditus fuerit, & detraxerit absenti, mox ad eum se transiens cui derogauit, fallaci lingua nunc etiam priori detrahit, & huic cui detraxerat blanditur. Hic sufurro dicitur, de quo scriptum est: Sufurro & bilinguis maledictus, multos enim turbauit pacem habentes. Cuius os maledictione & amaritudine plenum est. Et rursus: Venenum aspidum sub labiis eorum. Fert profecto mortiferum sub funesta lingua venenum, quod animae vitam scilicet fraternam charitatem extinguit, loco cuius inuidiae atque odij mortem secum adducit.

¶ Quo ad

POST IVDICA.

89

¶ Quo ad peccata cordis tria praesertim quae vel maxime Odium pro-
virtuti charitatis aduersantur lectio comprehendit. Quo-
habetur.

rum primum est odium, quod prohibetur, quum dicitur: Non oderis fratrem tuum in corde tuo, sed publice argue eum, ne habeas super illo peccatum. Est autem odium, ira inueterata, & implacabilis, donec aemulum pessum dederit. Nascitur autem ex ira, sed proles parente pestilentior est, quia odium ira peius & diuturnius est. Ira enim subitus animi motus est, quo quis ultionem ab eo qui nocuit ardenter exposcit, sed motus ille passio pertransiens est: odium vero passibilis qualitas. Differunt ergo ira & odium, sicut rubedo vultus ex verecundia subito veniens, & mox abitura, & illa vultus rubedo quae est ex cammate.

¶ Secundum peccatum cordis quod hic prohibetur, est fluxiosa voluntas se vlciscendi, id est ira, quum dicitur: Non querres ultionem. hoc est, Ne vlciscendi libidine raptaris, sine aduersus hunc qui te offendit, siue qui arguis de peccato proximum. Neque letari velis aut consolari de alieno malo, sed potius intendas illi consulere quem arguis. Nam deus ultionem propriarum iniuriarum nobis non permittit, sed reservat sibi. Mea, inquit, est ultio, & ego retribuam.

Vnde quum mulier prudens Abigail concitatum David aduersus virum suum Nabal, & iam ad vlciscendum se prope- rantem, verbis & muneribus placasset, ille eam hinc commendans ait. Benedicta tu, & benedictum eloquium oris tui, quae prohibuisti me ne irem ad sanguinem, & vlciscerem me manu mea. Attamen si legitimo iudici ultionem forefacti detuleris, cui scelera puniendi facultas data est, illam utique deo detulisti. Nam omnis potestas a deo est, & ipse iudex dei minister est, vindex in iram ei qui male agit.

¶ Tertium est iniuriarum remiscencia quae prohibetur quum dicitur: Nec memor eris iniuriarum civium tuorum. Perniciosa enim atque onerosa est homini recordatio iniuriarum, & grauem cordi tristitiam adducens, de qua per Salomonem dicitur: Sicut tinea vestimento & vermis ligno, sic tristitia viri nocet cordi. Dicere solitus erat generosius quam iniuriarum obliuisci.

¶ Differt autem peccatum hoc a praecedente, quia quum

N

Ira prohibetur.

Deut. 32.
1. Reg. 25.

Rom. 15.

Iniuriarum recordatio prohibetur.

Prou. 25,
Cesar.

FERIA QUINTA

Alud sit studiosa voluntas se vleiscendi, istud sine vltio-
nis fumen de proposito sola iniurię cum quadam animi a-
marulentia molesta recordatio est. Quam dominus ē cor-
dibus suorū omnino volens euellere: Pater meus, inquit,
traderet vos tortoribus, si non dimiseritis vnusquisque fratri
suo de cordibus vestris.

FERIA QUINTA
post ludica.

Dan. 3.

Sic fiat sacrificium nostrum in conspectu tuo hodie, ut pla-
ceat tibi.
In hac lectione quatuor nobis cōsideranda pro-
ponuntur. Primum est Azarię serui dei intenta sup-
plicatio. Secundum est proprię miserie humilis recogni-
tio. Tertium est animę contrite spiritualis oblatio. Quar-
tum est ex omnibus quę in oratione petuntur diuini ho-
noris intentio. Primum à principio lectionis. Secundum
ibi: Quia imminuti sumus. Tertium ibi: Sed in anima cō-
trita. Quartum ibi: Erue nos in mirabilibus.

¶ Circa tertium dicitur:

Domine deus propter nomen tuū ne dissipet testamentū tuū,
neque auferat misericordiam tuam à nobis, propter Abraham di-
lectum tuum, & Isaac seruū tuum, & Israel sanctum tuum. Qui-
bus loquitur ex pollicens quod multiplicares sēmen eorū sicut
stellas cœli, & sicut arenam, quę est in litore maris.

¶ Lectio pręsens est oratio Azarię serui dei, qui vnā cū so-
ciis suis, Anania scilicet & Misacle, quia statuā aureā quā
rex Babylonis erexerat, adorare recusauerāt, vestiti & li-
gati in fornacē succensam missi sunt. Quo facto descendit
angelus dñi cū Azaria, & socii eius in fornacē, & excussit
flammā ignis de fornace, & fecit medium fornacis quasi
uentū rotis flantē. Incedit autem excussa flāma quos rep-
perit iuxta fornacem de Chaldeis, ministros regis qui illā
incedebant. Tunc Azarias vinculis quidē exutis, sed ve-
stimentis omnibus illeſis solutus, cum sociis stans, vtpote
fortis in aduersis in hunc modum orant ad dominū: Do-
mine deus propter nomen tuum, & cetera quę sequuntur.
¶ Precatur autem ne fœdus quod olim cum populo suo
pepigerat

POST IVDICA.

99

pepigerat deus, nunc dissipet, neque illos habeat vel quasi
alienos, vel hostium loco. Ne autem videatur huiusmo-
di fœderis conseruationem tanquam rem debitam postu-
lare, & non magis gratiam quā iustitiam prętere, Ne
auferas, inquit, misericordiam tuam à nobis. Siquidem ex
misericordia tua processit, nō ex meritis nostris, quōd te-
stamentum & fœdus nobiscum inieris.

¶ Et quoniam ignorare non potuit populum suum fœdus
rupisse, & iugum diuinę legis abiicisse, & testamentū do-
mini multipliciter pręuaricasse, & ob hoc nō esse dignos
quibus dominus ipse per eos pręuaricatum seruet testa-
mentum, hinc est quōd pro hominibus homines, pro prę-
uaricatoribus offert sanctos atque acceptissimos deo pa-
tres, dicens: Propter Abraham dilectum tuū, & Isaac seruū
tuū, & Israel sanctum tuum, quasi dicat, fateamur quidem
nos indignos tua miseratione, sed patrum nostorum qui
tibi placuerunt offerimus gratiam.

¶ Et recte quidem horum trium patrum Abraham, Isaac,
& Iacob gratiā obtestatur. Nam in his tribus saluator no-
ster Christus (quo vtique mediatore patri reconciliamur)
pręfiguraturus est. In Abraham videlicet, quia egressus est
de terra sua. In Isaac qui promptus fuit in victimam deo
offerri & immolari. In Iacob qui bis septē annis pro Ra-
chele & Lia sibi copulandis seruiuit. Saluator quippe no-
ster de cœlis à regalibus sedibus quasi de terra sua, assu-
mendo nostram mortalitatem egressus est, sicut ipse per
Ieremiam loquitur, dicens: Reliqui domum meam, dimisi
hereditatem meam, dilectam animam meam dedi in ma-
nibus inimicorum meorum.

¶ Immolatus proinde fuit pro nobis omnibus in ara cru-
cis victima preciosa. Immolatus, inquam, quia ipse voluit.
Denique pro coniungenda atque desponsanda sibi eccle-
sia credentium ex Iudeis & gentibus collecta, quum esset
ipse dominus omnium, humiliavit semetipsum formā ser-
ui accipiens, & seruire dignatus est, sicut ipse ait: Filius ho-
minis nō venit ministrari, sed ministrare, & dare animam
suam redemptionem pro multis. Ait ergo Azarias orans,
ac patrum gratiam, factamque ad eorū dei commemorans
pollicitationem;

Orans pa-
trū merita
allegat.

Christi ty-
pus hi tres
Gen. 12.
Gen. 22.
Gen. 29.

Iere. 12.

Philip. 2.

Matth. 10.

FERIA QUINTA

¶ Propter Abraham dilectū tuum, & Isaac seruum tuum, & Israel sanctum tuū, quibus loquutus es pollicens quod multiplicares semen eorum sicut stellas cœli, & hoc quo ad bonos, & sicut arenam quæ est in litore maris, quo ad malos. Itaque etsi impendendæ misericordiæ nobis debitor non sis, attamen tuæ gratitiæ promissioni, & veritatis tuæ stabilitati debitorem te esse gratulamur, cui proprium semper est misereri & parcere pœnitentibus: qui sicut sanctus es in omnibus operibus tuis, ita etiam fidelis in omnibus verbis tuis. Quomodo igitur tua promissio de seminis multiplicatione facta patribus implebitur, si dissipaveris testamentum tuum nobiscum.

¶ Circa secundum dicitur:

Quia domine imminuti sumus plusquā omnes gentes, sumusque humiles in uniuersa terra hodie propter peccata nostra. Et nō est in tempore hoc princeps, & propheta, & dux, neque holocaustū, neque sacrificium, neque oblatio, neque incensum neque locus primitiarum coram te, ut possimus inuenire misericordiam tuam.

Iudeorum
inter gētes
calamitas.

¶ His verbis & suā & suæ gentis miseriam cōplorat & cōfiteatur, quasi dicat: Promissisti te genus nostrū multiplicaturū sicut stellas cœli & arenā maris, & ecce propter peccata nostra imminuti sumus, & numero, & æstimatione, plus quā omnes gentes. Nam quod ad æstimationē pertinet, abiecti sumus & humiles in vniuersa terra, quum nō sit nobis hoc tempore, nec princeps, id est, pontifex in his quæ sunt ad deū, qui offerēs dona & sacrificia pro peccatis populi apud dominum intercedat, nec propheta superest à quo domini volūtatē populus sciscitetur, & de cuius ora loquētem nobis deum audiamus. Neque dux est vllus qui dispersos colligat, collectos in vnum æquis iudicet legibus, & suo terrore populum à diuinæ legis prauaricatione coerceat, ac pro populo contra hostes armis deceret.

¶ Rursus neque sacrificiū superest, neque oblatio, neque incensum, neque locus primitiarū corā te, ut possimus per hæc inuenire misericordiā apud te. Omnia enim hæc deficiente pontifice & templo, defecerunt, ut per ista vtiq̃ue aduersum futura peccata, remedia, & cōtra delicta præterita legitimæ expiationes, possimus apud te reperire misericordiā. Idipsum etiā nunc & nobis plorandum est, q̃ videlicet

POST IVDICA.

91

delicet propter peccata nostra indigni sumus, qui veros pastores & pontifices sanctos sortiamur, & q̃ assiduis agitationibus nos aduersitatum & hæresum procellis, malè turbati & afflicti, digni deo non reuicimus pœnitentiæ & operū bonorum sacrificium. Quid autem acceptissimū domino sacrificij loco offeramus, sequentia manifestant.

¶ Circa tertium dicitur:

Sed in anima contrita, & spiritu humilitatis suscipiamur sicut in holocausto arietum, & taurorum. & sicut in millibus agnorum pinguium, sic fiat sacrificium nostrum in conspectu tuo hodie ut placeat tibi, quoniam non est confusio confidentibus in te. Et nunc sequimur te in toto corde, & in omni te, & querimus faciem tuā, ne confundas nos, sed fac nobiscum secundum mansuetudinem tuā, & secundum multitudinem misericordiæ tuæ.

¶ Hic notatur animæ contritæ deo semper acceptabilis oblatio. Siquidem (ut propheta ait) sacrificiū est deo spiritus contribulatus, cor contritum & humiliatum deus nō despiciet. Quasi dicat: Etsi facultas desit offerre domino in holocausta arietes & tauros & millia agnorum pinguium, saltem suscipi precamur in anima cōtrita & spiritu humilitatis, sicut à te suscipi speraremus, si hæc omnia manus nostra posset inuenire. Sic, inquam, fiat sacrificium nostrum in conspectu tuo, id est, in luce conscientiæ, ut placeat tibi, quod ita confidimus futurum, quia non est confusio confidentibus in te.

Acceptum
deo sacrificium.

¶ Et quia nō sat est contriti cordis sacrificium deo offerre, nisi etiam in futurum vias nostras corrigamus, & summo studio vitemus exinde peccatum, ideo post prædicta subsequens adiecit: Et nunc sequimur te scilicet iubenti obtemperando, sequimur, inquam, te in toto corde, de præteritis culpis pœnitentes: & sicut filij patrem, ita & nos timeamus te, & querimus faciem tuā, hoc est misericordiam & gratiā. Non confundas nos, expectata misericordia nos frustrando, sed fac nobiscum, ut & nos auxilio tuo freti faciamus & operemur tecū, secundum mansuetudinē tuam, non secundum merita nostra, & secundum multitudinem

¶ Cæterū ut nouerimus & ipsi quod offerre deo pro peccatis nostris debeamus, utique nō modo nostra sicut Israel offeramus

Quid de

pro pecca-

tis nostris

offeramus

FERIA QUINTA

secundum carnem faciebat, sed magis nosmetipsos. Siquidem de corde nostro offerre debemus peccati detestationem, & propositum vite melioris. De ore admissorum humilem confessionem, orationem, gratiarum actionem, & vocem laudis. De corpore vero mortificationem membrorum nostrorum quæ sunt super terram, & evangelicæ crucis assiduam binationem. De ea nihilominus quæ extra nos est temporalis substantiæ facultate, promptam & hilarem in pauperes erogationem. Sed opere precium est considerare quoniam modo de his quæ dicta sunt offerre deo sacrificium possimus, ut placeat in conspectu eius. Quorundam enim sacrificia, quia non ritè offeruntur, reprobantur à domino, sicut per Esaiam loquitur, dicens: Quò mihi multitudinè victimarum vestrarum? Plenus sum. Ne offeratis ultra sacrificium frustra.

Esa. 1.
Legitimus
sacrificandi
ritus.

Levit. 1.
Sine pelle

Matth. 13

Matth. 6.

Levit. 2.

Sine melle

Luc. 18.

Sine felle.

Matth. 5.

Levit. 2.

Sine fermento.

1. Cor. 5.

Eccl. 9.

¶ Intelligamus ergo sacrificiū nostrū iuxta typū legis offerri debere sine pelle, sine melle, sine felle, sine fermento. ¶ Primo sine pelle ostentationis & iactantiæ. Hinc enim illi deo non placuerunt, qui omnia opera sua faciebant coram hominibus, ut viderentur ab eis: qui quoniam receperunt mercedem suam, de reliquo mercedem nō habebunt apud patrem qui in cœlis est.

¶ Secundo fieri debet sacrificium nostrū sine melle propriæ complacentiæ. Propter hanc enim non placuerunt deo ieiunia & decimæ pharisæi hinc sibi placentis atque iactantis sese, quòd non esset ipse sicut ceteri hominum. ¶ Tertio sine felle iracundiæ & odij & cuiusvis amarulentæ. Hinc enim cuique nostrum à domino dictum est: Si offers munus tuum ad altare, & recordatus fueris quia frater tuus habet aliquid aduersum te, relinque ibi munus tuum ante altare, & vade prius reconciliari fratri tuo, & tunc veniens offers munus tuum.

¶ Quarto fieri debet sacrificium nostrum sine fermento culpæ, & corruptæ conscientiæ, sicut per Apostolum dicitur: Auferte malum ex vobis. An nescitis quia modicum fermenti totam massam corrumpit? Qui enim offendit in vno, multa bona perdet. Non enim respicit deus ad munera tua, nisi te ipsum talem exhibeas, ut ad te primum placatus ipse respiciat.

¶ Debet

POST IVDICA.

92

¶ Debet proinde secundum diuinæ legis præscriptū oblatio nostra nonnullis conditionibus fulciri, ut deo sit accepta, videlicet ut fiat.

¶ Primo cum thure, deuotionis scilicet & sanctæ orationis. Nam virtus orationis thure significatur, dicente Psal. Cū thure dirigatur oratio mea sicut incensum in conspectu tuo. Sed nisi incendatur thus, non redolet, & oratio nostra nisi sancto seruire pietatis inflammetur, non redolet, nec ascendit ante deum. Itaque sacrificium nostrum pia semper, & humilis commendat oratio.

¶ Secundo debet fieri cum sale discretionis, ut sit rationabile obsequium nostrum, & ne quid nimis. Sicut autem sine sale cibus omnis insipidus est, ita nec deo sapit quod offerimus, si non fuerit discretionis sale conditum. Proinde sicut caro recens sine sale seruari diu non potest, ita nec sine discretionis condimento potest quisquam in exercitatione virtutum perseverare.

¶ Tertio debet fieri cum sanguine, id est, recordatione mortis & effusi sanguinis domini redemptoris, quia non nisi per virtutem oblationis sue prodesse nobis ad salutem potest, aut esse gratum deo quicquid obtulerimus operum bonorum. Ipse enim est altare nostrum, super quo solo fas est sacrificia legitima deo offerre. Nam sine fide (redemptoris scilicet) impossibile est placere deo.

¶ Quarto debet fieri cum omnimoda integritate. Nam de amputatis aure & cauda, vel mutilatis aut imperfectis, sacrificium fieri prohibetur. Quo nimirum perseverantia nobis commendatur. Non enim qui quantumlibet bene inchoauerit, sed qui perseverauerit usque in finem, hic saluus erit.

¶ Circa quartum dicitur: Erue nos in mirabilibus tuis, & da gloriā nomini tuo domine. Et confundantur omnes qui ostendunt seruis tuis mala. Et sciant quia tu es dominus deus solus, & gloriosus super omnem terram. ¶ Hic docemur ex omnibus quæ orantes petimus diuini nominis honorem intendere, iuxta quod docet Apostolus, dicens: Siue comedatis, siue bibatis, siue aliud quid facitis, omnia in gloriam dei facite. Hinc enim tota bonitas operum nostrorum coram deo pensatur. Non ergo deum in necessitate vel tribulatione qualibet cōstituti inuocamus.

N inj

FERIA SEXTA

tes in hoc finem constituere debemus, vt videlicet inde liberari propter nos ipsos finaliter petamus, sed potius precari debemus, vt nos eruens in mirabilibus suis, det inde gloriam nomini suo, vt hinc ab omnibus cognoscatur, timeatur, & honoretur, secundum quod per Psalmum dicitur: Non nobis domine nō nobis, sed nomini tuo da gloriam.

FERIA SEXTA
post Iudica.

Iere. 17.

Domine omnes qui te derelinquunt, confundentur. In hac lectione quatuor insinuantur. Primum est deferentium dominum perpetua confusio. Secundum est Prophete ad dominum deprecatio. Tertium est prophetica predicationi impiorum insultatio. Quartum est denunciata peruersorum futura punitione. Primum à principio lectionis. Secundum, ibi: Sana me domine. Tertium, ibi: Ecce ipsi dicunt. Quartum, ibi: Confundantur qui me persequuntur.

¶ Circa primum dicitur:

Domine omnes qui te derelinquunt, confundentur, recedentes à te in terra describentur, quoniam dereliquerunt venam aquarum viventium dominum.

Confundi quid sit.

¶ Confundi solet homo dum ab eo destituitur, & frustratur in quo spem suam, vel maxime posuerat. At ergo: Domine omnes qui te vel per idololatriam, vel per quancūque mortalem culpam derelinquunt, confundentur aeterna confusione, nisi forte dum tempus est poenitendi respiciat.

In terra scribi quid sit.

Recedentes à te per viam impiam, & ad vana se conuertentes, de libro viventium delecti, in terra scribentur, cum his qui non nisi terrena sapiunt. Et quia terra mollis est, quod in ea scribitur, cito deletur. Peribit quippe de terra memoria eorum. Et sicut boni & iusti scribuntur in caelo (prout à domino Apostolis dicitur, Nomina vestra scripta sunt in caelis) sic isti caelo reprobi, in terra scribentur, quia nihil boni habent nisi in terra. Vocauerunt quippe nomina sua in terris suis, de quibus etiam per Ezechielem

Ezech. 13.

dominus loquitur, dicens: In consilio populi mei nō erunt, & in scriptura domus Israel non scribentur, nec in terram Israel ingredientur.

¶ Porro

POST IUDICA.

93

¶ Porro littere quibus isti in terra miseriz & tenebrarum Quibus li scribentur, diuiz fragiles sunt, & deliciae atque voluptates carnis periturae, honores perinde vani, & ambitio ra scribar huius seculi. Et quanto magis terrae per hanc tria quispiam tur. inscribitur, tanto magis à scriptura sanctorum, & à libro viventium elongatur.

¶ Causam quare scribendi in terra & à caelo delecti sunt, subdit Propheta dicens: Quoniam dereliquerunt venam Iere. 2. aquarum viventium dominum, & soderunt sibi cisternas dissipatas, quae non valent aquas continere, aure surda vocem inuitantis praeterentes, quae dicit: Si quis sitit, veniat Ioan. 7. ad me, & bibat, & de ventre eius fluens aqua viuat. Quod dixit de spiritu quem accepturi erant credentes. In quibus gratiae celestis inundatio, non modo malarum cupiditatum sitim extinxit, sed insuper ab eis dō rinae & sapientiae salutaris flumina in alios deriuantur, quae possint etiam spiritaliter mortuos viuificare, & viventibus in domino vitam seruare. Vnde & alio loco dominus ait: Qui biberit Ioan. 4. ex aqua quam ego dabo ei, fiet in eo fons aquae salientis in vitam aeternam.

¶ Circa secundum dicitur:

Sana me domine & sanabor, saluum me fac & saluus ero, quoniam laus mea tu es.

¶ Hic ponitur pia Prophetae deprecantis oratio. Clamās enim ad medicum, dicit: Sana me domine, infirmitatem confitetur. Ac si dicat: Miserere mei domine, quoniam infirmus sum. Et sanabor, inquit. Tunc enim sanitas medicinam sequitur, quando medicus ipse deus animae sanitatem impartitur. Medici complures curauerunt Emorrhoeam, sed à nullo sanati potuit, nisi ab illo qui totū hominem potens sanum facere verus est medicus malè habetibus opportunus. Propter hoc laus mea tu es, inquit. Hoc est, Gaudium meum, gloria mea. Hoc dicere potest qui relictis huius seculi vanitatibus, in solo deo letatur. Nō ergo gloriatur sapiens in sapientia sua, nec fortis in fortitudine sua: & non gloriatur diues in diuitiis suis, sed in hoc gloriatur qui gloriatur, scire & nosse me.

¶ Itaque quia peruerso amore rerum mundanarum anima peccatrix insicitur & infirmatur, decipitur & fraudatur, &

Pia Prophetae oratio.

Luc. 8.
Ioan. 7.

Iere. 9.

Amor mī
di vt animam per-
nertit.

FERIA SEXTA

veri boni gustu perduto, desyderiis suis vaga, nunc hæc illa requirit non valens inuenire requiem, quæ per amicitiam huius mundi iram dei sibi thesaurizauit, clamet ad medicum qui potest eam reficere & sanare, clamet & dicat: Sana me domine, & sanabor. Frustra in alios mendaces animæ medicos (terrena videlicet solatia) substantia erogatur, quandoquidem hinc & pelius ægrotabit. Nam mundi huius desyderabilia, & vanæ mortalium voluptates, cisternæ sunt inutiles & dissipatæ, quæ aquas stabilis gaudij nequaquam valeant continere.

¶ Circa tertium dicitur:

Ecce ipsi dicunt ad me: Vbi est uerbum domini? Veniat. Et ego non sum turbatus te pastorem sequens, & diem hominis non desyderavi, tu scis. Quod egressum est de labiis meis, rectum in conspectu tuo fuit. Non sis mihi tu formidini, spes mea in die afflictionis.

Peruersi
Propheta
insultabit

¶ Hic ponitur aduersus prophetica denunciationem impiorum insultatio. Insultabat enim synagoga hominum perfidorum Propheta, excidium ciuitatis & templi, & impiæ gentis transmigrationem prædicenti, & dicebant: Vbi est uerbum domini? Nequaquam ventura credentes quæ Propheta denunciabat, dilationem malorum dissimulationem arbitantes. Veniat, inquit: hoc est, Videamus si verum dicis. Quibus dissimiles non sunt, qui cōminationibus diuinis per cœlestis uerbi præcones nō terrentur. Qui sanè, vel non credentes diffidere, vel certè si credunt, contemnere, & contemnentem insanire conuincuntur. Sed vnde desyderantibus diem domini, qui tentare volunt & experiri, quæ sibi in die illa superuentura sunt. Sed quid inter hæc & horum insultationes pius domini Propheta?

Propheta
cōstantia.

¶ Et ego, inquit, nō sum turbatus te pastorem sequens, id est, inter eorū insultationes & minas, tua sequens mandata securus sum. Ille in via turbatur, qui eam per quam debet incedere, non valet inuenire. Ego autem, inquit, viam bonam te duce, te pastore, ingressus sum. Et illis in sua perfidia dicentibus: Vbi est? Veniat, ego non sum turbatus sequens te pastorem, viuificatorem, & saluatorem animæ meæ. Et hoc ideo. Quia diem hominis non desyderavi, tu scis.

Diem ho-
minis de-
sydere
quid sit.

¶ Diem hominis dicit, vitam longiorem, humanam laudem, mortalium fauorem, vanos huius seculi honores, mundi

POST IVDICA.

94

mundi prospera, carnis voluptates. Hæc sunt enim quæ secundum hominem desyderantur. Quisquis autem hæc nō querit, sed cōtemnit, etiam contumelias & aduersa nō sentit. Ego nō sum turbatus, inquit, te pastorem sequens, sicut turbarer seculi huius desyderabilia & vanitates sectando.

Nam quanto quis Christum de propinquo sequitur, tanto minus turbatur, & minus sentit laborem, sicut ipse testatur dicens: Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis, Matth. 11.

& ego reficiam vos. Tollite iugum meum super vos. & post pauca sequitur: Et inuenietis requiem animabus vestris. Iniquè igitur ipsi dicunt mihi, inquit, vbi est uerbum domini? Veniat, quia non sum mentitus quæ ventura sunt eis in nomine domini prædicendo, sicut ipsi me purant esse medicum. Nam quod egressum est de labiis meis, rectum in conspectu tuo fuit, quasi dicat, In cœlo est testis meus, & confesus meus in excelsis. Qui enim in cœlo sibi testis habet, Bene sibi

is etsi nonnunquam ab hominibus in mundo vituperatur, non currat. Sed testem in cœlo deum non habent, nisi qui per obedientiam hunc in terra sequuntur. Tales enim non turbantur in viis domini, sed rectè incedunt præcessore domino, nec lassantur. Ipse est enim qui dat virtutem lassio. Ego. 40.

¶ In præmissis tria notantur quæ necessaria sunt testi diuinæ veritatis. Primum est patientiæ longanimitas, quum dicit: Ego non sum turbatus te pastorem sequens. Secundum est vera mentis humilitas, quum subinfertur: Et diem hominis non desyderavi, tu scis: id est, gloriam huius seculi (vt dictum est) hoc tu scis, qui index & testis es. Postremo requiritur doctrinæ veritas, quod notatur quū dicit: Quod egressum est de labiis meis, rectum in conspectu tuo fuit. Quum ergo hæc ita se habeant (inquit ad dominum loquens Propheta sanctus) Non sis mihi tu formidini spes mea in die afflictionis, quasi dicat, Da mihi fiduciam, vt per hanc auxilio tuo fortis & inconcussus consistam.

¶ Spes mea in die afflictionis. Nam in tempore prosperitatis spes minus exercetur, quum tunc potius exerceri timor debeat, vt in die bonorum memor sit homo malorum, dicente domino: Vae vobis diuitibus qui habetis consolationem vestram, sed magis exercenda spes est in die tribulationis. Luc. 6. nā & sydera non nisi in nocte lucent. Quoniam igitur ve-

FERIA SEXTA

rum est quod egressum est de ore meo, & quod diem hominis (te teste) non desiderant, nec sum turbatus te pastorem sequens, propterea ut sequitur.

¶ Circa quartam dicit:

Confundantur qui me persequuntur, & non confundar ego: paueant illi, & non paueam ego. Induc super illos diem afflictionis, & duplici contritione contere eos.

Tria mala impius futio. Vbi Propheta tria mala illis prädicit potius quam peruentura. exoptet, videlicet confusionem, pauorem, & duplicem contritionem. de primo dicit:

Confusio. ¶ Confundantur qui me persequuntur, propter verbum domini, & dicunt exprobrantes: Vbi est verbum domini? Veniat. Ibi proculdubio propria decepti perfidia & incredulitate, quum venerit super eos quod prädicitum est, utique confundentur. Qui utinam ante tempus supplicij, salubri confusione de suis sceleribus erubescerent, & conuerterentur ad dominum. Hoc enim illis aliis imprecatur Propheta, dicens: Imple facies eorum ignominia, & quaerent nomen tuum domine. Et non confundar ego qui credidi & speravi in te domine: qui vera prädico, non confundar: hoc est, à te non derelinquar, te seruante confusionis causam (peccatum scilicet) non habeam, & confusionem eorum hominibus propter nomen tuum sustinere non timeam, & hæc ipsa quam sustineo, non ignominiam, sed magis gloriam confusio adducat.

Confusio bona. ¶ De secundo dicit: Paueant illi, id est, pauebunt illi quum eis superuenire coeperit quod denuncio: & ego illud non pauebo, sciens quod à dextris est mihi deus, qui me tuatur. Potest nihilominus & optantis esse dictum. Paueant illi deum scilicet & comminationes eius, ut & peccare desistant, & verbum domini mihi cessent exprobrare, & non paueam ego, id est, causam pauoris ego non habeam, id est, tuæ maiestatis offensam.

Pauor. ¶ De tertio dicit: Induc super illos diem afflictionis, id est, afflictionis & captiuitatis, ut vel captiui à facinoribus suis pessimis quiescentes respiciant. Et duplici contritione contere eos, gladio scilicet & fame, & hoc quo ad eorum corpora, sed quo ad utrumque corpus scilicet & animam, per utriusque

Contritio duplex. ¶ De tertio dicit: Induc super illos diem afflictionis, id est, afflictionis & captiuitatis, ut vel captiui à facinoribus suis pessimis quiescentes respiciant. Et duplici contritione contere eos, gladio scilicet & fame, & hoc quo ad eorum corpora, sed quo ad utrumque corpus scilicet & animam, per utriusque

POST IUDICA.

99

utriusque missionem in gehennam, quasi contritione duplici, nunc & in æternum conteres eos.

¶ Porro cōminationes istæ (quod ad allegoriam spectat) Iudæos pe illos petunt, qui sicut in lectione Euangelica memoratur, tunc dictæ collegerunt consilium aduersus Iesum, dicentes, Quid facimus? quia hic homo multa signa facit. Si dimittimus eum, timemus populum, quia hic homo multa signa facit. Si dimittimus eum, timemus populum, quia hic homo multa signa facit.

¶ Sic, omnes credent in eum. Causam suæ sollicitudinis quasi rationabilem adhibentes. Et venient Romani, & tollent nostrum locum, & gentem. Sub potestate nempe Romani imperij tunc erant. Iam enim ablatum erat sceptrum de Iuda, & dux de femore eius, & Pontium Pilatum Romanæ gentis hominem præsidem habebat. At illi tantopere metuebant pruinam, venit super eos nix, & duplici contritione contriti sunt. Nam & locum & gentem perdiderunt, & delecti de libro viuientium, in terra scripti sunt.

¶ Bene ergo lectio præfata præmittitur aduersus canes Iudæi in illos qui dominum circumdederunt, & aduersus illud concilio malignantium quod obsedit eum: Domine omnes contra Iesum qui te derelinquunt confundentur. Denique malignam illorum sollicitudinem Propheta mente præfata conspiciens, les.

¶ Paueant, inquit, illi, & non paueam ego. Induc super eos diem afflictionis, & duplici contritione contere eos, quod & factum est per Romanæ Reipub. principes Vespasianum & Titum filium eius, quando propter scelus in dei filium commissum, regno dei perditio etiam locum & gentem amiserunt.

¶ Bene ergo lectio præfata præmittitur aduersus canes Iudæi in illos qui dominum circumdederunt, & aduersus illud concilio malignantium quod obsedit eum: Domine omnes contra Iesum qui te derelinquunt confundentur. Denique malignam illorum sollicitudinem Propheta mente præfata conspiciens, les.

¶ Paueant, inquit, illi, & non paueam ego. Induc super eos diem afflictionis, & duplici contritione contere eos, quod & factum est per Romanæ Reipub. principes Vespasianum & Titum filium eius, quando propter scelus in dei filium commissum, regno dei perditio etiam locum & gentem amiserunt.

SABBATHO POST DOMINICAM IUDICA.

Venite cogitemus contra Ieremiam cogitationes.

Ierc. 18.

¶ In hac lectione tria describuntur. Primum est maliciosa impiorum contra iustum conspiratio.

Secundum est, per orationem & innocentiam iusti aduersum illos defensio. Tertiū est, aduersum impios diuini furoris terribilis annuntiatio. Primum à principio lectionis. Secundum ibi: Attende domine ad me. Tertiū, ibi: Propterea da filios eorum.

¶ Circa primum dicitur: Dixerunt impii: Venite cogitemus contra Ieremiam cogitationes.

SABBATHO

tionem. Non enim peribit lex à sacerdote, neque consilium à sapiente, nec sermo à propheta. Venite percutiamus eum lingua, & non attendamus ad uniuersos sermones eius.

Sapient. 2. ¶ Simile aliquid alio loco scriptum est: Circumueniamus iustum, quoniam inutilis est nobis, & contrarius operibus nostris, & impropere nobis peccata legis, & diffamat in nos peccata discipline nostræ, & promittit scientiam dei se habere. Antiquum est, odium incurrere, qui arguit criminolos. Vnde & per Prophetam dictum est: Odio habuerunt corripientem in porta, & loquentem perfectè abominati sunt, sicut in Michæa Propheta patuit, de quo ait rex Achab:

Amos. 5. ¶ Est vir per quem possumus sciscitari dominum, Michæas filius Iemla. Sed ego odi eum, quia non prophetauit mihi bonum, sed malum. Vnde & postmodum hunc quia veritatem denūciauerat, contexit in vincula. Sed & Sedechias pseudopropheta percussit Michæam in maxilla, quia prophetas falsos non à deo afflatores, sed à mendaci spiritu seductos esse, constanter asseruit. Egressus enim fuerat deo permitte spiritus mendax, & ingressus in mentem & ora omnium pseudoprophetarum.

Qualis spiritus ingressus sit in nonnullos. ¶ Talem utique spiritum his nostris temporibus ad intima sua iam admisisse videtur, qui sanctæ matris ecclesiæ præcepta nullius penitus faciunt. Mandata verò diuina (quum tamen se doctores gerant) vel supprimunt, vel relaxant, ad suam voluntatem illa sibi interpretantes: & quod nimis est impium, blasphemantes affirmant ea impossibilia esse seruari, voluntaria præuariantiū peccata detestabili mendacio in deum torquere ausi, & confirmantes manus pessimorum fouent in peccatis eos qui voluptati amatores magis sunt quam dei. Ex quorum persona per Esaiam dicitur: Loquimini nobis placentia, videre nobis errores, auferre à me viam, declinare à me semitam. Nimirū displicet eis tam via celestium mandatorū, quam semita consiliorū.

2. Tim. 3. ¶ Venite, inquiunt, cogitemus contra Ieremiam cogitationes. Et hæc quidem insipientes & maligni tunc contra dei Prophetam, postmodum vero posterī eorum aduersus dei filium dominum prophetarum conspirauerunt, ut mensuram patrum suorum & ipsi impleant. Nunc autem eodem

Matth. 23. ¶ Mattheus 23. demonem qui illos tunc agitabat impellente, hæretici & pessimi quique eadem contra dei seruos moluntur, ut hos confictis calumniis & criminationibus falsis premant, non aduertentes quid illi loquantur veritatis, sed potius in cubili suo meditantes: quibus machinis perdant meliores se, quos gratis oderunt. Venite, inquiunt, cogitemus.

POST IVDICA.

96

¶ Circa quod considerare libet quemadmodum complices & sibi similes ad se inuicem malitiosi, voluptuosi, ambitiosi, & virtuosos.

¶ Malitiosi enim inuitant sibi similes. Primo, ad excogetandum subtiliter & dolose, & ad cōfingendum ea quibus homines simplices & pios possunt illaqueare, quum dicunt, Venite, cogitemus contra Ieremiam cogitationes. Secundo ad perficiendum quod nequiter ab eis confictum & excogetatum est, quum dicunt: Venite, percutiamus eum lingua, famæ suæ post tergum eius coram hominibus derogando, vel ipsum acutando pertinaciter & inuidiose. Et quidem acerbum vulnus est, quod horum lingua quasi gladio acuto infligitur. Siquidem ut ait Sapiens, Flagelli plaga liuorem facit, plaga autem linguæ cōminuet ossa. Sic Christum Iudæi lingua percusserunt, quando mendaciter hunc accusantes coram præside dixerunt, Si non esset hic malefactor, non tibi tradidissimus eum. Rursus quando linguis suis ipsam crucifigentes, violenter & seditiose clamabant, Tolle tolle crucifige eum. Et non attendamus, inquiunt, ad uniuersos sermones eius, nullam ipsius quantumuis iustam & rationabilem excusationem vel audientes, vel sustinentes, aut prolata ab ipso veritatem aliquatenus admittentes.

¶ Sed aduerte quorum autoritate solti cauteriatam conscientiam suam & malitiam confirmant. Iactant enim in sacerdotibus suis, & sapientibus, & pseudoprophetis dei, legem, consilium rectam, & eloquium veritatis permanere, defendantes: Non enim peribit lex à sacerdote, nec consilium à sapiente, nec sermo à propheta, quum tamen reuera in maiuolam animam non introeat sapientia, nec habet in corpore subdito peccatis. Dicebant ergo (tamen vane) pseudoprophetas suos diuini legis habere scientiam, & sapientibus suis (qui nimirum sapientes erant tantum ut facerent mala) rectam & utile consilium inesse. Ecce quorum solti prædiciis ha-

Quatuor genera hominum inuicem similes sibi.

Eccl. 2. 8.

Ioan. 18.

Ioan. 19.

Quibus autem doctoribus criminata defendantur.

Sapient. 1.

Iere. 4.

SABBATHO

Roma. 8.
Sapientes
qui practi
ei vocen-
tur.

Esa. 5.

Sapient. 2.

Gene. 11.

Superbos
laborare.

1. Pet. 5.

mines pessimi optimis quibusque perniciem molantur.

¶ Recurrunt enim scelerum suorum defensores ad sacerdotes, id est, precipuos & magnos in ecclesia praelatos, qui dominantur populo dei, qui grandia iubent, quum nec minima faciant ipsi. Recurrunt etiam ad sapientes, terrena videlicet sapientia, quorum sapientia inimica sit deo. Legi enim dei non est subiecta, nec enim potest. Hos practicos appellant, robustos scilicet iustitiae defensores, reuera autem iustitiae subuersores, iustificantes impium pro muneribus, & iustitiam iusti auferentes ab eo. Denique ad prophetas, id est, viros prauos atque peruersos, nomine tamen & habitu ac professione religiosos, diuinæ legis interpretes & prædicatores. Vix in Repub. malum aliquod grande eernimus exoriri, quod non ab his, vel eorum aliquo vel proficiatur vel defendatur.

¶ Secundo inuitant sibi similes voluptuosi, dicentes: Venite, fruamur bonis quæ sunt, viamur creatura tanquam in iuuentute celeriter. Vino preciofo & vnguentis nos impleamus, & non prætereant nos flos temporis. Coronemus nos rosis antequam marcescant. Nullum pratum sit quod non pertranseat luxuria nostra. Nemo nostrum exors sit luxuriæ nostræ. Vbiq; relinquamus signa leuitiæ nostræ, quoniam hæc est pars nostra, hæc est sors nostra. Hæc dixerunt & errauerunt, excæcauit enim os malitia eorum. Nam vox hæc illorum est qui de futura post hanc vitam beatitudine desperant.

¶ Tertio inuitant similes sibi superbi & honorum ambitiosi, dicentes: Venite, faciamus nobis ciuitatem & turrin, cuius culmen pertingat ad cælum, & celebremus nomen nostrum. Isti quum sint exinaniti veritate, & vanitate quasi vento distenti, immensos subeunt labores, vt tandem aliquo modo faciant sibi nomen, turrinq; hoc est, titulum quemlibet illustrem, quo longe latèq; sint hominibus conspiciui, quasi putet hoc modo ad cælum vsque se posse pertingere. Sed qui superbis resistit deus, hos cõfundit, ascendentibus sibi contradictionibus plurimis ex aduerso, ita vt plerunque vbi gloriam querebant, reperiant ignominiam.

¶ Quarto similes sibi inuitant boni & virtuos, tamen sperantes inueniant auscultatores, & dicunt: Venite, exultemus

POST IVDICA.

97

temus domino, iubilemus deo salutaris nostro. Vbi primo monemur præoccupare faciẽ domini in confessione, & sic laudis iubilo adorare deũ, precipere per mētis humilitatẽ ante deũ, plorareq; ante dominũ qui fecit nos, quatenus ipse per gratiã suam nos reficere, & reparare dignetur. Sed (vt dictũ est) inuitatorium hoc aduertit pauci. Porro qui sic inuitati venire recusant, quũ & ipsi clamauerint ad deũ, non exaudientur, sicut per Salomonẽ dicitur: Qui declinat aurem suã ne audiat legẽ, oratio eius erit execrabilis.

Prou. 28.

¶ Circa secundum dicitur:

Attende domine ad me, & audi vocem aduersariorũ meorum. Nunquid redditur pro bono malum, quia foderunt foueam animæ meæ? Recordare quod steterim in conspectu tuo, ut loquerer pro eis bonum, & auerterem indignationem tuam ab eis.

¶ Ecce iusti pro semetipso contra aduersarios defensio. Insuper scutũ orationis pretendit, vt hostium iaculis non aduersarios succumbat. Per orationem enim de sanctam in deo fiduciam, innocens se tutum fore cõfidit. Qui vt exaudiri mereatur in oratione sua, primum allegat suam innocentiam, quum dicit: Attende domine ad me. Nam innocens manibus & mundo corde benedictionem accipiet a domino. Deinde illorum erga se scruitiam & maleficientiam, quum dicit: Audi vocem aduersariorum meorum.

¶ Denique suã in illos beneuolentiam, quum subdit: Nũquid redditur pro bono malum, quia foderunt foueam animæ meæ? Porro deũ audire vocem suis aduersantiũ & superborum, vel per hoc patet: quod quũ impius rex Sennacherib per suos seruos exprobrasset Ezechie regi Iuda, & blasphemasset nomen domini, dictum est a domino per Ezechiã prophetã ad Ezechiã: Pro quibus rogasti me, hoc

Deum & suos protegere, & humiliare superbos.

est verbũ quod loquutus est dominus super eũ, qui despexit, subannauit te virgo filia Sion. Cui exprobrasti, & quem blasphemasti, & super quem exaltasti vocem tuã, ad sanctũ Israel? Audiuit ergo dominus & orationes sibi deuotorum, & superbas comminationes & exprobrationes impiorum, inter hos & illos ita diiudicans, vt illos liberaret, eorum iniuriã vindicaret: & hos perdens, superbiam eorũ humiliaret. Ait enim ad aduersariũ loquens: Habitationem tuã, & egressum tuum, & introitum tuum ego cõ-

Esa. 73.

Ibidem.

SABBATHO

ignoui, & infaniam tuam contra me. Quum fureres, aduersum me superbia tua ascendit in aures meas. Ponam ergo circulum in naribus tuis, & frenum in maxillis tuis.

Allegori-
ce.

Ioan. 10.

¶ Possunt autem hæc quæ loquutus est Iere. de se & aduersariis suis secundum allegoriam referri in Christum, cuius typum idem propheta gessit. Ait enim, quum à Iudeis ei mala pro bonis redderetur: Multa bona opera ostendi vobis à patre meo, propter quod eorum opus me lapidatis? Dicat ad patrem: Posuerunt aduersum me mala pro bonis, & odium pro dilectione mea. Nec tamen inter hæc siue Ieremias, siue Christus ipse, ultionem de eis expetit quo omnino pereant, sed suam deo commendans innocentiam, & ab eorum violentia liberari, & eos per iustitiam animaduersionis flagellum emendari, deposcit. Recordare, inquit, quod steterim in conspectu tuo, vt loquerer pro eis bonis, & auerterem indignationem tuam ab eis. Quo patet prophetam aduersariorum suorum salutem quæsisse: sicut & dominus ipse pro suis crucifixoribus orans dicebat: Pater, ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt.

Luc. 23.

¶ Circa tertium dicitur:

Propterea da filios eorum in famem, & deduc eos in manus gladii. Fiant uxores eorum absque liberis & uidue, & viri carum interficiantur morte. Iuvenes eorum confodiantur gladio in prælio, audiat clamor de domibus eorum. Adduces enim super eos latronem repente, quia foderunt foveam ut caperem me, & laqueos absconderunt pedibus meis. Tu autem domine scis omne consilium eorum aduersum me in mortem. Ne propitius iniquitati eorum. Et peccatum eorum à facie tua non deleatur. Fiant corruentes in conspectu tuo in tempore furoris tui.

Metuende
calamita-
tis denun-
ciatio.

Act. 9.

¶ Hic denunciatur aduersum impios diuini furoris executio. Propterea, inquit, videlicet quia reddunt mihi mala pro bonis: da, id est, dabis filios eorum in famem, quia longo macerati supplicio ante parentum oculos pereant, & patres ipsi peribunt hostium gladio, vt futura rei prænuntiatio sit, non exoptantis imprecatio, tamen si propheta iustitiae diuine consentiat. Tale est illud quod beatus Petrus ad Simonem Magum loquens, ait: Pecunia tua tecum sit in perditionem, quonia existimasti donum dei pecunia possideri. Vbi ait beatus Gregorius: Iusti cum sententiam maledictionis

POST IVDICA.

93

edictionis proferunt, non ad hanc ex voto ultionis, sed ex iustitia erumpunt. & ideo in maledicto non peccant, quia à dei iudicio non discordant. Puniantur autem non solum in se patres impij, sed etiam in filiis, suos patres imitantibus. Vel ideo certe malorum parentum filij puniuntur, vt per hoc documentum efficax posteris detur, ne exemplum viti seculis imitentur. Deduc, inquit, eos in manus gladii. id est, in potestate inimicorum, qui hos gladio trucident. Fiant uxores eorum absque liberis, & uidue. hoc est, duplo orbatæ, & quasi bis vidue, dum earum viris gladio interemptis, etiam liberorum solatio destituantur. Calamitas hæc crucifixoribus Christi superinducta est. Puniti sunt enim & in se & in filiis, quibus ultionem sanguinis filij dei hereditate reliquerunt, dicentes. Sanguis eius super nos, & super filios nostros. Audiat clamor de domibus eorum, magnitudinem designat angustie quam prodit vlulatus. Adduces enim super eos latronem repente. Et hoc quidem cõpletum fuit superstitute propheta, quando interrupta à vi hostium est ciuitas, spoliata & exusta. Postmodum vero in ultionem mortis Christi itidem horrendo magis cõpletum est exemplo, quando Romani locum eorum & gentem tollentes, incõparabili elade impiissimam gentem exterminauerunt. Sequitur: Et laqueos absconderunt pedibus meis. Sicut & alio loco scriptum est: Inuenti sunt in populo meo impij insidiantes, quasi aucupes & laqueos ponentes, & pedicas ad capiendos viros. Ceterum: Ne propitius, inquit, iniquitati eorum intelligendum est sicut priora, vt non imprecatio sit, sed denunciatio. Vel si quis imprecationem esse contendat, intelligendum est, hanc ex iustitie zelo procedere, non ex desiderio vindictæ. Quia, inquit, misericordia tua abusi sunt, quum dares eis tempus ad penitendum & respicere noluerunt, sed abusi sunt eo per superbiam. Fiant corruentes in conspectu tuo. Impegerunt enim in lapidem offensionis, & in petram scandali.

Quare pa-
tres puni-
untur in fi-
liis.

Matth. 28.

Latro su-
peraddu-
sus.

4. Re. 24.
Iere. 39.

Iere. 5.

FERIA SECUNDA post Domin. Palmarum

O ij

FERIA SECUNDA

Domine deus aperuit mihi aurem, ego autem non contradico, retrorsum non abii.

In hac lectione quatuor nobis consideranda proponuntur. Primum est, prompta Christi ad patrem obedientia. Secundum est, ipsius inuicta patientia. Tertium est, prænunciata hominū impiorū pena. Quartum est, ad dominū cōuersis cōcessa fiducia. Primum à principio lectionis. Secundū ibi: Corpus meū dedi. Tertiū ibi: Ecce omnes quasi vestimentū. Quartū ibi: Quis ex vobis.

Circa primum dicitur:

Domine deus aperuit mihi aurem, ego autem non contradico, retrorsum non abii.

Typus obedientie Christi.

Hac dicit propheta ex Christi persona loquens, cuius hic describitur promptissima ad imperiū patris obedientia. Dominus deus, inquit, aperuit mihi aurem: hoc est, reuelauit mihi voluntatē suā. Ego autē ipsius voluntati nō contradico, retrorsum non abii, id est, non subterfugi quo minus verba eius intrepidus proferrem. Imō nec vel mortis terrore quæ ad humani generis salutē spectant operari destitit. Et quoniam ad obediendum minus idoneus est, quisquis in rebus aduersis per impatientiā frangitur, ideo subditur:

Circa secundum dicitur:

Corpus meum dedi percutientibus, & genas meas uellentibus. Faciem meā non auerti ab increpantibus & conspuentibus in me. Domine deus auxiliator meus, & ideo nō sum confusus. Ideo posui faciem meā ut petram durissimā, & scio quoniam non confundar. Iuxta est qui iustificat me. Quis contradicit mihi? Stemus simul. Quis est aduersarius meus? Accedat ad me. Ecce dominus deus auxiliator meus. Quis est qui condemnat me?

Mira Christi præfigurata patientia.

Heb. 10.

Hic sub figura prophete notatur Christi domini nostri inuicta patientia. Corpus meū, inquit, dedi. Non alienū. Holocaustum enim & pro peccato non postulasti, corpus autē, passibile scilicet & mortale, aptasti mihi, ut tibi illud pro peccatis humani generis offeram. Non autem sanguinolentia qualibet hostias carnem alienā, sed corpus meū de virgine matre cooperante spiritu sancto conceptum & natum, innocuum, impollutum, sacrosanctum diuinitaria templum. Et hoc quidem spontaneus dedi non coactus. Dedi autem libere, non cuiusquam meritis quasi reddidi,

POST PALMA.

99

reddidi, sed nec vendidi, passionum mearum mercedem ab hominibus expectans.

Denique nec cōmodauī, imō proisus dedi. Filius quippe datus est nobis. Dedit enim nobis sacratissimā humanitatem suā exemplum sustinendę paupertatis & laboris. Dedit in precii redemptionis. Denique in uisicum animarum nostrarū pabulum & cibum in Eucharistię sacramento, dicens: Ego sum panis uiuus qui de cælo descēdi. Si quis ex ipso manducauerit, uiuet in æternum. Tandem vero daturus est semetipsum in præmium, his scilicet qui regem in decore suo uidebunt, regem inquam etiam angelis uirtutibus desiderabilem. In ipsum quippe desiderat angeli prospicere. Quod autem in passione corpus suum dedit ad arbitrium aliorum, ut quæ illi uellent pateretur: patet per illud quod sequitur.

Corpus meum dedi percutientibus, non resistendo, nec comminando. Et genas meas uellentibus. Quid enim pati recusaret iniuriarum, qui percutientibus non modo corpus dedit, sed etiam genas suas uellentibus? Uulsio quippe genarum non solum acerbi doloris, sed etiam contemptus magni & extremę ignominie & irreuerentię est. Et quod his est despectus: Faciem meam, inquit, non auerti ab increpantibus & conspuentibus in me. O facies veneranda, & facies amanda, quanto pro me uilior insipientibus & malignis, tanto mihi carior es, quia pro meorum expiatione peccatorum ad hæc tam indigna perferenda, celsitudinem tuam inclinasti. Sed quoniam caro infirma est, tametsi spiritus promptus sit: ideo necesse habuit assumpta humanitas, diuinitatis ope fulciri. Vnde sequitur:

Dominus deus auxiliator meus, & ideo nō sum confusus, quasi dicat: Quod hæc potui sustinere, non à me hominis est, sed ab auxiliante deo. Et ideo non sum confusus, qui in hoc adiutore totā fiduciā collocaui. Illis iridentibus & me percutientibus cōsensus nō sum, quia resurrectionis gloriā nō incertus speraui. Itaque posui faciem meā ut petra durissimā, id est, percutiendā & uellendā, cōspuendā & iridendā. Et scio, inquit, quoniam non confundar ab expectatione mea: imō hæc ipsa mea passio temporalis, sempiternam adducet gloriam. Iuxta est enim qui iustificat me.

Esa. 9.
Humanitas filij nobis datur ad multa.

Esa. 33.
1. Pet. 5.

Quam indigna Christus sustinuit.

FERIA SECUNDA

Conscien- **¶** Nimirum mens bene conscia, conseruat patientiā. Quis enim hanc condemnet, quam deus ipse qui eam per gratiam inhabitat, iustificat? Iustificauit filium suum pater, dicens: Hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui. Vnde & ipse filius ait: Qui me misit mecum est, & non reliquit me solum: quia quæ placita sunt ei, facio semper. Itaque qui fieri posset, vt blasphemantibus & conspuentibus me aduersariis, ipse me deferat pater quin mihi auxilietur? Quis contradicet mihi, me verbis impugnando & calumniando dicens me peccatorem, & à deo non esse, vbi mihi patris testimonium suffragatur, & ab holuisece modi falsis criminationibus defenditur? Stemus simul, id est, veniat, & dicat quæcunque dicere illi libitum fuerit in me. Quis est aduersarius meus? dicens me morte turpissima iure cōdemnandum. Accedat ad me, & me vel coram ipso Pontio Pilato iudice accuset, vt sic iniquo cōdemnatus iudicio pro mundi salute innocēs moriar. Accedat ad me inquam qui positus sum quasi signum ad sagittam, cui utique contradicatur, audire præsto sum contumelias & opprobria, & non modo mansueta verba respondere, sed etiam meo sanguine vel eos qui hunc effundent saluare.

¶ Circa tertium dicitur:

Osee. 13. **¶** Ecce omnes quasi uestimentū conterentur, tinea comedet eos. **¶** Hic prædicitur hominum impiorum siue Christo, siue membris suis aduersantium poena. Quorum perditionis causa ex ipsis venit, sicut tinea de uestimento nascitur, quæ ipsum cōsumit. Perditio tua, inquit, ex te Israel, ex me tantum auxilium tuum. Potest etiam & per tineam scelerata conscientia male semetipsam rodens, intelligi. A propria ergo peccatis, & hic & in inferno conterentur.

¶ Circa quartum dicitur:

Datur cō- **¶** Hic datur conuersis ad dominū salutaris fiducia. Quis, uerlis fidu inquit, ex vobis iudeis timens dominum, & audiens vocem serui eius? Non enim dei verbum audire consueverūt, nisi qui timent dominum. Quisquis igitur ex vobis hæc duo assequutus est, videlicet vt & dominum timeat, & au-

dia. 11. **¶** Quis ex vobis timens dominum, audiens vocem serui eius? Quis ambulauit in tenebris, & non est lumen ei? Speret in nomine domini, & innitatur super dominum deum suum.

POST PALMA.

160

diat vocem serui eius, id est, Christi (qui secundum humanitatem se dei seruum, & deum dominū suum esse recognoscit) vocem videlicet illam quæ ait, **Pœnitentiam agite, Matth. 4.** appropinquabit enim regnum cœlorum, hic speret in domino. Ac si ipse dominus dicat: Vos me flagellastis & conspuistis, nihilominus tamen ego vos ad poenitentiam inuito. quia nolo mortem peccatoris, sed vt conuertatur, & viuat. **Ezech. 18** **¶** Audiat proinde quisquis timet dominum, & illam præsertim vocem filij eius quæ dixit, Pater ignosce illis quia nesciunt quid faciunt. Hæc quippe vox peccatoribus spem consequendæ remissionis ingerit. Sicut & illa, Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos. Sequitur:

¶ Qui ambulatis in tenebris incredulitatis & ignorantie, & nō gratiæ aut consolationis lumen ei? Quisquis ille est, timeat dominum & Christi vocem non aure sorda, sed benolus & credens audiat: & sic speret in nomine domini, & ita pertinget ad lumen gratiæ & consolationis. Non autē in diis speret alienis, auro suo vel argento, sed in deo qui viuificat mortuos, & vocat ea quæ non sunt, sicut ea quæ sunt, & innitatur super dominum deum suum, vt humana fragilitas dei fortitudine fulciatur. **Roma. 4.**

FERIA TERTIA

post domin. Palmarum.

Ego quasi agnus mansuetus qui portatur ad victimam. **¶** In hac lectione quatuor notantur. Primum est, in Christo domino nostro oeculorum & futurorum præcognitio. Secundum est innocentis Christi benignissima mansuetudo. Tertium est malitiosa Iudeorum aduersus Christū machinatio. Quartum contra impios iustæ vltionis imprecatio. Primum à principio lectionis. Secundum, ibi: Et ego quasi agnus. Tertium, ibi: Venite, imitamus lignū. Quartum, ibi: Tu autem domine Sabaoth.

¶ Circa primum dicitur:

Domine demonstrasti mihi & cognoui, tu ostendisti mihi studia eorum.

¶ Hæc dicens Ieremias propheta, Christi figuram in se præferebat. Per hos enim dies Iudeorum cōsilia & studia

O iij

FERIA TERTIA

contra Christum magis ac magis efferverunt, sed memen-
tibus ne forte fieret tumultus in populo, facultas decras
secleris peragendi. Nam ipse dominus noster diebus qui-
dem (vt ait Lucas) erat docens in templo, noctibus autem
exibat in montem qui vocatur Oliueti, & c. anis populus
mane festinabat ad eum in templum. Intantum enim nulli
vnuq[ue] aduersus est, vt in magna & ampla ciuitate, vel vnus
noctis hospitium nunquam habuerit. Putabant inter h[ab]e-
re illi sua molimina Christum latere, qui exaceruerunt vt gla-
dium linguas suas, qui intenderunt arcum rem amaram, id
est, mortis machinationem, vt sagittent in occultis inma-
culatum. Sagittabant eum, & non timebunt, quis firmaue-
runt sibi sermonem nequam. Illum scilicet, Expedi vt ipse
vnus moriatur. Sed frustra conati sunt abscondere laqueos.
Frustra dixerunt, Quis videbit eos? quia tu domine (inquit
in natura assumpta, patrem dominum suum appellans) de-
monstrasti mihi, & cognoui. Alioqui quomodo scire pos-
sem eorum cor prauum & inscrutabile, nisi tu id mihi re-
uelasses? Te autem demonstrante video cogitationes sin-
gularu[m], & quid gerant, vel cuius sint voluntatis. Nam cru-
delis homicidij facinus sic moliebantur, vt tamen videri
cuperent se illud non aditare. Sed ego sum, inquit, cui ten-
ditis insidias, & ego vidi. Ostendisti enim mihi o pater
studia eorum, id est, machinationes & insidias aduersum
me. Siquidem h[ec] omnia pater filio meo homini reuelauit.

¶ Circa secundum dicitur:

Et ego quasi agnus mansuetus qui portatur ad victimam, & non
cognoui quia cogitauerunt super me consilia, dicentes:

Christus
agnus pa-
schalis ad
victimam
destinatus

¶ Hic notatur innocentis domini benignissima mansue-
tudo. Ego, inquit, quasi agnus mansuetus. Vere agnus iano-
cuius, agnus amabilis & tractabilis fuit, qui peccatum non
fecit, & tulit peccata mundi. Agnus Paschalis a patre pro
expiatione reatus totius mundi in victimam destinatus.
Ipsi, inquit, aduersarii mei, lanistæ crueles, mala pro bo-
nis retribuentes, mortis meæ facinus tractantes, cultros
in me suos exaceruerunt. Ego verò interim mansuete susti-
nuui, ac voluntate patris in manus eorum spontaneus obui-
li memetipsum. Hinc enim in eum Esaias ait, Quasi ouis
ad occisionem ductus est, & quasi agnus coram tondente
se obmutuit,

Esa. 53.

POST PALMA.

191

se obmutuit, & non aperuit os suum. Nam quum maledi-
ceretur, non maledicebat: quum pateretur, non commina-
batur. Hunc agnū dei Pilatus male torondit, quando fla-
gellis eum Iudeoru[m] voluntati tradidit crucifigendum.
¶ Sequitur: Et nō cognoui, inquit: id est, quasi nō cognoui-
ssem, dissimulaui, & tacui insidias eoru[m]. Non enim lugi,
sed potius ad mortem me rapere querentibus occurri spon-
taneus, quasi nesciens quæ cogitauerant contra me. Vel sic:
Et non cognoui me quicquam admisisse propter quod ne-
cem mihi parare deberent. Nullius quippe in eos delicti
mihi conscius eram, quo illorum aduersum me machina-
tiones commissem. Sed audi consilium homicidarum.

¶ Circa tertium dicitur:

Venite, mittamus lignum in panem eius, & eradimus eum de
terra uiuentium, & nomen eius non memoretur amplius.

¶ Hic notatur malitiosa Iudeorum contra Christum ma-
chinatione. Nam quomodo olim superbissimus Haman ere-
ctæ cruce in domo sua quam Mardachæo parauerat, quere-
bat opportunitatem qua regi suggereret de illo vt appen-
deretur: sic diabolus inuito consilio in domo sua, id est, in
cordibus Iudeorum, dicendo: Venite, mittamus lignum in
panem eius, id est, ne diutius pane vescens possit viuere, li-
gno crucis hunc afficiamus, querebat opportunitatem vt
Romanæ potestati traderet crucifigendum.

¶ Erat proverbium apud Iudeos, quotiens alicui interitū
molirentur, vt dicerent: Mittamus lignum in panem eius.
Quauis fortassis nomine panis, & Christi corpus, & etiā
doctrinæ suæ sermo non absurde posset intelligi. Nam de
corpore suo loquens dicit, Caro mea vere est cibus, de quo
rursum ait: Ego sum panis viuus qui de coelo descendi. In
hunc, inquit, ipsius panem, lignum crucis mittamus, vt
quum eum morte turpissima necauerimus, & hinc rumore
sinistro fama ipsius fuerit contaminata, tum nomen eius
non memoretur amplius.

¶ Sed præter spem eoru[m] in contrarium lapsa res est. Quia
is qui ante passionē suam panis erat notus in Iudæa deus,
post resurrectionis triumphū usque adeo clarificatus est, vt
a solis ortu usque ad occasum magnum fieret nomen eius
in gentibus, & omne genu in nomine eius flecteretur, coele-

1. Pet. 2.

Hest. 6.
Iudeorum
contra Chri-
stū machi-
natio præ-
figurata.

Christi pa-
nis.

Ioan. 6.
Ibidem.

Christus p
crucē cla-
rificatus.
Malach. 1.
Philip. 1.

FERIA TERTIA

Matth. 4. **Christi doctrina per crucem** In dæi destruere voluerunt.

Mat. 10. **Exod. 15. Aque Marathi per lignum dulces effectæ.** Luc. 14. **Indæis insulatur.**

Matth. 4. **Christi doctrina per crucem** In dæi destruere voluerunt.

Mat. 10. **Exod. 15. Aque Marathi per lignum dulces effectæ.** Luc. 14. **Indæis insulatur.**

Exod. 15. **Aque Marathi per lignum dulces effectæ.** Luc. 14. **Indæis insulatur.**

Luc. 14. **Indæis insulatur.**

Indæis insulatur.

stium, terrestrium & infernorum. Quod ipse futurum esse non ignorans, de se loquens dicebat: Nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit, ipsum solum manet: si autem mortuum fuerit, multum fructum affert.

¶ Proinde quod nomine panis Christi, ipsius doctrinæ sermo possit accipi per hoc patet quod ipse ait: Non in solo pane vivit homo, sed in omni verbo quod procedit de ore dei. Videntes ergo Iudæi quod doctrinæ Christi verbo turba pasceret, Mittamus, inquit, lignum crucis (doctrinæ suæ scandalum) in sermonem eius, tanquam in panem quo sequentes eum pascuntur, ut sic omnes ubique homines auctorem crucifixum audientes, panem doctrinæ eius abominentur.

¶ Sed longe diverso sensu credentium ecclesia mitti suadet lignum in panem eius. Nam quum sermoni eius ipsa domini crucifixio iungitur, quasi crucis lignum in panem doctrinæ suæ mittitur. Quod etiam hoc modo nobis imitandum est, ut quod doctrinæ Christi panem acceperimus, spontaneæ crucem poenitentiae & mortificationis carnis assumamus. Maxime quum ipse dicat: Qui non accipit crucem suam, & sequitur me, non est me dignus. Sed ut ad priora redeamus, frustra & vane deliberant dicentes: Venite, mittamus lignum in panem eius. id est, per ignominiam crucis doctrinam crucifixi cunctis reddamus abominabilem, quia futurum erat ut per crucis lignum quod illi insipientes & maligni in panem eius missuri erant, idem doctrinæ suæ panis longe dulcior & sapidior creditibus offerretur.

¶ Nam sicut aquæ Marathi præ nimia amaritudine bibi nequaquam poterant, donec immisso in illas ligno quod Moyse diuinitus ostēdebatur dulces atque potabiles effectæ sunt: ita & sermo doctrinæ Christi quo præcepit odiri in hoc mundo animam suam, abnegare semetipsum, spontaneam sibi quotidie crucem accipere, & sequi se, amarus procul dubio, nec mudo portabilis extitisset, si non exemplo sui mortem crucis subeuntis, & passionis calicem potabilem, & doctrinæ suæ veritatem credibilem mundo & acceptabilem gentibus præbuisset.

¶ Quid itaque iam promouistis gens peccatrix, popule detestabilis, & grauis iniquitate, semen nequam, filii ser-

ferati, quid inquam promouistis conterendo fratrem vestrum Ioseph? Profecto sicut per legem, quam nemo vestrum facit, prædictum vobis fuit, percussit vos deus amara & caritate, & furore mentis, ut palpetis in meridie, Iudæi ut sicut palpare solet cæcus in tenebris, quandoquidē Christum percussit.

¶ Si doctrinam contra propositum impiæ voluntatis vestra, per lignum crucis quod illi dolo parastis, non modo credibilem (ut dictum est) sed etiam amabilem & amplectendam, cōprobandamque cunctis gentibus reddidistis. sicut Iudæi.

POST PALMA.

102

Quum enim (ut dictum est) verbo doctrinæ eius auctoritatis crucifixio iungitur, lignum profectio in panem mit mouent. Antè siquidem quàm mitteretur lignum in panem eius, quum adhuc doctrina eius panis tantum & non lignum esset, tunc nondum in omnem terram exierat sonus Apostolorum eius. Sed postquam panis iste similitudinem per lignum assumpsit, tunc primum in omnem terram sermo Christi doctrinæ passionis, glorificationisque eius processit. Ut doctrina per ergo panis euangelicæ doctrinæ suauior sit, frequens doctrinæ passionis recordatio misceatur. Huiusmodi doctrinæ panem cum ligno crucis Apostolus commiscuit, qui de semetipso loquens ait: Nihil iudicavi me scire inter vos, nisi Christum Iesum, & hunc crucifixum.

¶ Circa quartum dicitur:

Tu autem Domine sabbaoth qui iudicas iustè, & probas renes & corda, videam ultionem tuam ex eis. Tibi enim reuelauimus causam meam.

¶ Hic ponitur promerita ultionis aduersum impios imprecatio. Qui enim ab iniquis iudicibus opprimitur, iusti iudicis dei iudicium fidenter implorat. Qui hinc iustè iudicat, quia causæ merita optimè cognoscit. Hinc itaque ait: Tu autem domine sabbaoth, qui iudicas iustè, & probas renes, & corda. hoc est, mentis habitum, & intentionē cordis, quæ hi iudices mei nimis iniqui nec nouerunt, nec volunt nosse, videam ultionem tuam ex eis.

¶ Sed hinc contrarie videtur, quod in cruce pendens pro crucifixioribus suis erat, dicens: Pater ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt. Quid enim magis diuersum ei quod hic dicitur, videam ultionem tuam ex eis? Sed facile hæc questio soluitur, si cōsideremus duo genera hominum in Christi

Interati, quid inquam promouistis conterendo fratrem vestrum Ioseph? Profecto sicut per legem, quam nemo vestrum facit, prædictum vobis fuit, percussit vos deus amara & caritate, & furore mentis, ut palpetis in meridie, Iudæi ut sicut palpare solet cæcus in tenebris, quandoquidē Christum percussit.

¶ Si doctrinam contra propositum impiæ voluntatis vestra, per lignum crucis quod illi dolo parastis, non modo credibilem (ut dictum est) sed etiam amabilem & amplectendam, cōprobandamque cunctis gentibus reddidistis. sicut Iudæi.

¶ Quum enim (ut dictum est) verbo doctrinæ eius auctoritatis crucifixio iungitur, lignum profectio in panem mit mouent. Antè siquidem quàm mitteretur lignum in panem eius, quum adhuc doctrina eius panis tantum & non lignum esset, tunc nondum in omnem terram exierat sonus Apostolorum eius. Sed postquam panis iste similitudinem per lignum assumpsit, tunc primum in omnem terram sermo Christi doctrinæ passionis, glorificationisque eius processit. Ut doctrina per ergo panis euangelicæ doctrinæ suauior sit, frequens doctrinæ passionis recordatio misceatur. Huiusmodi doctrinæ panem cum ligno crucis Apostolus commiscuit, qui de semetipso loquens ait: Nihil iudicavi me scire inter vos, nisi Christum Iesum, & hunc crucifixum.

¶ Circa quartum dicitur:

Tu autem Domine sabbaoth qui iudicas iustè, & probas renes & corda, videam ultionem tuam ex eis. Tibi enim reuelauimus causam meam.

¶ Hic ponitur promerita ultionis aduersum impios imprecatio. Qui enim ab iniquis iudicibus opprimitur, iusti iudicis dei iudicium fidenter implorat. Qui hinc iustè iudicat, quia causæ merita optimè cognoscit. Hinc itaque ait: Tu autem domine sabbaoth, qui iudicas iustè, & probas renes, & corda. hoc est, mentis habitum, & intentionē cordis, quæ hi iudices mei nimis iniqui nec nouerunt, nec volunt nosse, videam ultionem tuam ex eis.

¶ Sed hinc contrarie videtur, quod in cruce pendens pro crucifixioribus suis erat, dicens: Pater ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt. Quid enim magis diuersum ei quod hic dicitur, videam ultionem tuam ex eis? Sed facile hæc questio soluitur, si cōsideremus duo genera hominum in Christi

Interati, quid inquam promouistis conterendo fratrem vestrum Ioseph? Profecto sicut per legem, quam nemo vestrum facit, prædictum vobis fuit, percussit vos deus amara & caritate, & furore mentis, ut palpetis in meridie, Iudæi ut sicut palpare solet cæcus in tenebris, quandoquidē Christum percussit.

¶ Si doctrinam contra propositum impiæ voluntatis vestra, per lignum crucis quod illi dolo parastis, non modo credibilem (ut dictum est) sed etiam amabilem & amplectendam, cōprobandamque cunctis gentibus reddidistis. sicut Iudæi.

¶ Quum enim (ut dictum est) verbo doctrinæ eius auctoritatis crucifixio iungitur, lignum profectio in panem mit mouent. Antè siquidem quàm mitteretur lignum in panem eius, quum adhuc doctrina eius panis tantum & non lignum esset, tunc nondum in omnem terram exierat sonus Apostolorum eius. Sed postquam panis iste similitudinem per lignum assumpsit, tunc primum in omnem terram sermo Christi doctrinæ passionis, glorificationisque eius processit. Ut doctrina per ergo panis euangelicæ doctrinæ suauior sit, frequens doctrinæ passionis recordatio misceatur. Huiusmodi doctrinæ panem cum ligno crucis Apostolus commiscuit, qui de semetipso loquens ait: Nihil iudicavi me scire inter vos, nisi Christum Iesum, & hunc crucifixum.

¶ Circa quartum dicitur:

FERIA QVARTA

Duo homi mortem consentientium. Quidam enim scientes tam ex illis generis prophetarum, quam ex operibus ipsius, quod ipse esset in Christi Christus, nihilominus tamen hunc per inuidiam opprobriam cōserunt. Hic est (inquiunt) hares: venite, occidamus eum, & habebimus eius hereditatem. Aduersum hos patrem interpellans dicit: Videam ultionem tuam ex eis. Ultionem, inquam, temporalis afflictionis, ad eorum correctionem per Romanos inferendā, vel si ex illa nō respuerint, videam ex eis ultionem aeternam, vt traditi rugientibus preparatis ad escam gehennae flammis sine fine crucientur.

Quidam verò Iudeorum idiotae & à vulgo, à principibus sacerdotum & Phariseis seducti, ex ignorantia magis quam ex inuidia, in Christi necem consenserunt. His non ultionem, sed remissionē in cruce precatus est. Sicut enim illos qui ex inuidia magis, quam ex ignorantia in se peccantes permansuros prauidit in malitia, ita & istos ex ignorantia peccantes quos apud patrem excusat, dicens: Pater ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt: prauidit errore suo cognito penitentiam aduros, qui visis in sua morte signis, percutientes pectora sua reuertebantur. Sequitur:

Tibi enim reuelauī causam meam. Quippe qui istius causa merita optime nosti, illum inquam tibi commendo, vt ipsis vel respicientibus miserearis, vel ultionem exerceas in obstinatos & proternos.

FERIA QVARTA

post domin. Palmarum.

Esa. 53.

Ipsē autem vulneratus est propter iniquitates nostras, attritus est propter scelera nostra.

In hac lectione propheticus sermo. Primò explicat perfidorum incredulitatem. Secundò denunciat ortus Christi qualitatem. Tertiò euangelizat potius quam prophetet Christi passionē. Quarto subinfert passionis Christi miram fructificationem. Primum facit à principio lectionis. Secundum, ibi: Et ascendit sicut virgultū. Tertium, ibi: Nō est species ei, neque decor. Quartū, ibi: Si posuerit.

Circa primum dicit:

Domine quis credidit auditui nostro, & brachium domini cui reuelatum est?

¶ In

POST PALMA.

103

In spiritu loquens, futuram prænunciat Iudeorum aduersus dei filium duritiam & incredulitatem, dicens: Domine quis credidit auditui nostro? Plurimum demitratas.

quod tam pauci ex Iudeis Prophetarū de Christo vaticiniis forent credituri. Non enim omnium est fides, quia nō omnes obediunt Euangelio (vt ait Apostolus) qui etiam mor hoc praesens ex Esaiā testimonium assumit, dicens: Esaias enim dicit: Domine quis credidit auditui nostro? hoc est, his quae te reuelante de filio tuo olim incarnando cognouimus. Et brachium domini cui reuelatum est? Brachium domini ipse Christus est, dei virtus, & dei sapientia

Christus qui brachium domini dicitur, tum quod per illum cuncta quare brachium domini dicitur, tum quod per illum nos pater sibi reconciliatos amplectatur, tum quod per illum idem pater nos defendat à principe tenebrarum, & nobis auxilietur. Hoc

domini brachium assumpta mortali carne velatum quodammodo fuit, nec nisi credentibus reuelatur.

Quum ergo dicit brachium domini, cui reuelatum est, ostendit Iudeos qui Christum & opera eius viderunt nō credituros. Vnde & beatus Ioannes Euāgelista plurimum

admirans, Quum, inquit, tanta signa fecisset coram eis, nō crediderunt in eum. Quibus & hoc tempore non dissimiles sunt, qui tametsi Christum voce confiteantur, factis tamen negant, hi praesertim qui detestabili perfidia corrupti, qui similes

hæreses & errores vera fide relicta sectantur, nō aduertētes fidei catholicae testimonia credibilia esse nimis, signa videlicet & miracula soli virtuti diuinæ possibilia, per quae eiusdem fidei nostrae veritati deus adstriplatus est, & per quae primum fides plantata, nutrita, & corroborata est, quae

signa nemo vnquam nisi in fide recta parauit. Hinc mirari est, quod nonnulli tam citò transferuntur ab eo quod illis traditum est seruandae unitatis ecclesiasticae sancto mandato, veterem fidem tot signis & miraculis confirmatam, propter seductorem & pseudopredicatorum nugas nullo vnquam signo diuino (quod abest) confirmatas, relinquentes, in schismata & hæreses & blasphemias deuoluuntur.

Circa secundum principale dicitur: Et ascendit sicut virgultum coram eo, & sicut radix de terra sitiēti.

FERIA QVARTA

- Ortus Christi** ¶ Hic Propheta denunciat ortus Christi qualitatem. A
si qualis. scendit, inquit, sicut virgultum coram eo. Ascendit enim
Dante. 7. filius hominis, & vsque ad antiquum dierum id est, æqua-
litate patris peruenit, & dedit ei potestatem & honorem
& regnum, & omnes populi, tribus, & lingue, ipsi seruiant,
ecce quousque ascendit. Quod autem (vt Apostolus ait)
Ephes. 4. ascendit, quid est nisi quia & descendit primum? Descendit
enim quo inferius non potuit, scilicet vsque ad humanita-
tem, vsque ad mortalitatem, vsque ad formam serui, deni-
que vsque ad mortem, mortem autem crucis.
¶ Itaque & vnde ascendit, & ascensionis sue modum ad-
uertere. Ascendit, inquit, sicut virgultum. Prius dixerat hic
Esa. 7. idem Propheta, Egredietur virga de radice Iesse: non so-
lum autē sicut virgultum, sed & sicut radix de terra sitientis
ascendit. Christus enim credentium vita & salus, idē ipso-
rum origo & radix est. Ascendit autem hæc radix, id est,
Christus de terra sitientis, quia non infusa virili semine, sed
virginea carne dei filius homo factus est. Rursus, de terra
sitientis hæc radix ascendit, quia de matre paupere & homi-
li, & vnde nequaquam venturos existimabatur, natus est.
Ortus Christi ¶ Vnde dicunt existimatores improbi & stulti, qui nō ve-
sti Iudæi rum iudicium, sed tantum secundum faciem nouerant iudi-
cantur despi- cione
ciante
Ioan. 7. quia fabri filius est, sed eius qui fabricatus est auroram &
solem. Sed nolite iudicare secundum faciem, inquit, quia
quæ stulta sunt mundi elegit deus vt confundat sapientes,
1. Cor. 1. & infirma mundi elegit deus vt confundat fortia, & igno-
bilia mundi & contemptibilia elegit deus, & ea quæ non
sunt, vt ea quæ sunt destrueret, vt non gloriatur omnis ca-
ro in conspectu eius. Non ergo gloriatur sapiens in sapien-
tia sua, nec gloriatur fortis in fortitudine sua, nec diues
Iere. 9. gloriatur in diuitiis suis, quum videat Christum ecclesie
credentis radicem in hominis oculis squalidum & de-
Daniel. 4. spectum, & quasi de sitienti terra ascendentem.
Ex iniusta ¶ Sed attende quā amēnā, quā fecundā, quā gran-
radice ar- dem arborē radix ista pepererit, nutriet & sustentet. Scri-
bor amē- prum est enim: Videbam, & ecce arbor in medio terre, ma-
nissima. gna arbor & fortis, & proceritas eius contingens ecclum.

A spectus

POST PALMA.

164

Aspectus eius erat vsque ad terminos vniuersæ terre, folia
eius pulcherrima, & fructus eius nimis, & esca vniuersorū
in ea. Subter eam habitabant animalia & bestie, & in ra-
mis eius conuertebantur volucres celi. Hæc omnia de ec-
clesia populi credentis, quæ radice Christo consurgit, nu-
trit, & consistit, mystice verificantur.

¶ Circa tertium principale dicitur:

Non est species ei, neque decor, & vldimus eum, & non erat
aspectus, & desiderauimus eum despectum & nouissimum uiro-
rum, uirum doloris & scientem infirmitatem. Et quasi absconditus
nultus eius & despectus, unde nec putauimus eum. Vere lan-
guores nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse portauit. Et nos
putauimus eum quasi leprosum, percussam a deo & humiliatum.

¶ Hic de Christi passione adeo patenter differt, vt non
minus Euangelistam quā Prophetam existimes. Osen-
dit autem Christi passionem fuisse. Primo ignominiosam
& despectam. Secundo acerbam & dolorosam. Tercio vo-
luntariam & proutam. Quarto innocuo inflictam, & ideo
ultore deo vindicandam.

¶ Circa primum ubi ostendit domini passionē fuisse igno-
miniosam & despectam dicit: Non est species ei, neque de-
cor, opinione scilicet plurimorum, quum tamē reuera esset
ipse speciosus forma patris filius hominū, & vsque adeo spe-
ciosus, vt desideret in eū & angeli prospicere. Vidimus ta-
mē eū, inquit, nos Prophetæ, oculis nostris mētis diuinitus
ostēsum in eo statu & habitu quo passus est, & non erat
aspectus, præ nimis indigna ipsius abiectio, sicut ipse per
alium Prophetam de semetipso loquens dicit: Ego autem
sum vermis, & non homo, opprobrium hominum & abie-
ctio plebis. Et desiderauimus eū multo antē videre, sicut
ipse discipulis suis hinc loquens, ait:

¶ Beati oculi qui vident quæ vos videtis: dico enim vo-
bis, quod multi Prophetæ & Reges voluerunt videre quæ
vos videtis, & non viderunt: & audire quæ auditis, & non
audierunt. Hinc rursus ad Iudeos ait: Abraham pater ves-
ter exultauit vt videret diem meum, vidit & gauisus est.
Desiderauimus, inquit, salutis authorem insignē despec-
tum pro dolor, & cum sceleratis reputatum, appensum
ligno crucis, factum propter nos maledictum & peccatum.

Passio
Christi
ignomi-
niosa.

1. Pet. 1.

Christus à
seculis de-
sideratus.

Luc. 10.

Ioan. 8.

Galat. 3.

FERIA QUARTA

id est, hostiam pro peccato, & hinc nouissimum virorum existimatum, virum dolorum & scientem infirmitatem, nempe qui verus homo in passione verè doluit, & per experimentum in semetipso scientem assumptam pro nobis, & à nobis infirmitatem.

Ioan. 8. ¶ Et quasi absconditus scilicet ab incredulis vultus eius & despectus. Vnde neque me scitis, inquit, neque patrem meum scitis. Diuinitas enim sub assumpta infirmitate abscondebatur, sicut alio loco hic idem Propheta ait: Verè tu es deus absconditus deus Israel saluator. Quia ergo absconditus fuit & despectus, nec reputauimus eum, hoc dicit Propheta erranti populo sese connumerans.

Esa. 45. ¶ Secundum (videlicet quòd passio domini fuit acerba & dolorosa) notatur, quum dicitur: Vere languores nostros ipse tulit. Vere, inquit, non simulatorie, non apparenter, aut fantastice, sicut garrunt blasphemantes heretici, quinimò crucifixus, verè & acerbissimè doluit. Doluit inquam & anima & corpore. Ait enim: Tristis est anima mea vsque ad mortem. Tulit autem languores nostros, nò suos, id est, non à se, sed à nobis promeritos. Et iniquitates nostras in corpore suo super lignum portauit. Et quia multis peccatis & magnis exacerbi iustitiæ multæ, & graues pœnæ debebantur, mox sequitur:

Matth. 26 ¶ Nos putauimus eum quasi leprosum, percussum à deo & humiliatum. Nos, inquit, qui per ignorantiam in incredulitate in ipsum & in deum patrem ipsius peccauimus, sed rursus penitentes credidimus, leprosum putauimus, id est abominabilem, eiectum extra castra, quasi peccatorem, & ob peccata percussum à deo, cum latronibus crucifixum, & cum iniquis reputatum, vt dictum est. Veruntamen nò suo merito pertulit hæc, sed vuloeratus est propter iniquitates nostras, sicut ipse per Psal. ait: Pederunt manus meas & pedes meos, vt suis linoribus animarum nostrarum vulneribus medeatur.

Num. 5. ¶ Attritus proinde est flagellis & spinis & alapis, propter scelera non sua, sed nostra. Disciplina pacis nostræ super eum, id est, flagellum quo & deo & angelis reconciliati sumus. Ipse enim est pax nostra qui fecit vtraque vnum. Nec fuit quisquā qui nò egeat hoc mediatore. Siquidem omnes nos

Ephes. 2. ¶ Attritus proinde est flagellis & spinis & alapis, propter scelera non sua, sed nostra. Disciplina pacis nostræ super eum, id est, flagellum quo & deo & angelis reconciliati sumus. Ipse enim est pax nostra qui fecit vtraque vnum. Nec fuit quisquā qui nò egeat hoc mediatore. Siquidem omnes nos

POST PALMA.

105

nos quasi oues errauimus, quasi oues, inquit, quæ perierunt, & quæ dæmonum, quasi luporum rapacium moribus, in prædam expositæ sunt. Errauimus, inquit, vnusquisque in viâ suâ, id est, propria concupiscentia abstractus & illectus, vagus in viâ cordis sui, à viâ quæ Christus est declinauit, de qua via ipse dicit: Ego sum via. Nemo venit ad patrem nisi per me. Et dominus posuit in eo iniquitates omnium nostrum, id est, pœnâ ab illo exegit, quæ omnia nostrum peccatis debebatur: vt quâ nos persolvere non potuimus, hanc ipse qui potis est, pro nobis omnibus exolvere homo deus.

¶ Tertiū exprimitur quò subditur: Oblatus est, quia ipse passio christi voluit. Oblatus inquit pro nobis in cruce hostia preciosa, si spontanea adoranda. Nec tamen oblatus est, quia iudex prænece. valuit, sed quia ipse voluit. Nemo, inquit, tollet animam

Ioan. 10. meam à me. ¶ Propter hoc de angustia, id est, de cruciatibus & formidine mortis, & de iudicio iniusto per resurrectionis gloriam, sublatus est, data sibi omni potestate in cælo & in terra, vt mundum hunc iuste iudicet, qui iniqui iudicium iudicis subire non recusauit, sicut scriptum est: Causa tua quasi impij iudicata est, causam iudicijque recipies.

¶ Sed istius tam humiliter, tam patienter, iniquum contra se iudicium sustinentis, iudicis tam mortuorum quàm viuorum generationem quis enarrabit? Generationem inquam eius, tam humanam quàm diuinâ, tam temporalem, quàm æternam quis enarrabit? Vtraque enim inuestigabilis est. Nihilominus talis ac tantus quum sit, non tamen repperit iudicij veritatem, sed innocens ad mortem damnatur est. Hinc iure admiratur propheta, quòd omnium dominus iniuriæ passionis se exposuit. Nâ abscessus est (à ludris) de terra viuentium, id est, à cohabitatione hominum per mortem, vt viveret in cælo. Sed propter scelus populi mei percussus cum, inquit pater, propter scelus inquam expandum scilicet atque delendum.

¶ Quartum videlicet quòd Christi innocentis passio à deo foret vlciscenda, notatur, quum subditur: Et dabit impios pro sepultura. hoc est, deus pater dabit impios Iudeos, homicidas filij sui detestabiles, in manus Romanorum pro sepultura, quia scilicet vsque ad mortem, & post mortem

IN COENA

ipsam, etiam sepultum persequuti sunt, munientes sepulchrum, & signantes lapidē cum custodibus. Et diuites pro morte sua, hoc est, impios diuites, videlicet Iudeorum principes, tradet in supplicium iustum pater, quod vsque ad mortem dei filium, hominem secundum gratia suae dispensationem propter nos inopem & mendicum, nec sese defendentem, insatiabili odio persequuti sunt. Eo quod iniquitatem non fecit, propter quam esset obnoxius morti, nec dolus inventus fuerit in doctrina oris sui.

¶ Circa quartum principale dicitur:

Si posuerit pro peccato animam suam, videbit semen longaeum, & voluntas domini in manibus eius dirigetur, pro eo quod tradidit in mortem animam suam, & cum sceleratis reputatur est. Et ipse peccatum multorum tulit, & pro transgressoribus oravit ut non perirent.

Luc. 8.
Seme christi longaeum quid sit.

¶ Hic notatur passionis Christi mira fructificatio. Si posuerit, inquit, pro peccato animam suam, quod & fecit, videbit semen longaeum. id est, Evangelij sui verbum (semen utique suum, quod ipse exiit in mundum seminare) nequaquam veterascet, quo modo veteratum & abolitum est testamentum vetus. Vel semen eius longaeum, credentium populus est, qui non deficiet, sed in fide perseverabit, & cum ipso tandem beatus regnabit in aeternum. Et voluntas domini, id est, humani generis redemptio, propter quam filium suum pater misit in mundum, in manu eius dirigetur. id est, per effectum suae passionis humani generis redemptio secundum voluntatem patris perficietur. Proinde quicquid voluit pater, Christi virtute adimplebitur. Et hoc ideo quia tradidit in mortem animam suam, id est, ultroque obtulit vitam suam. Et cum sceleratis reputatus est. Vnde ipse per Psalmistam ait: Aestimatus sum cum descendentibus in lacum. Et peccata multorum, quia non omnium, quantum ad remissionis effectum, sed multorum inquit, id est, praedestinatorum, ipse tulit in semetipso, quae non rapuit exolvens. Quod vel in hoc vno apparuit, quod pro transgressoribus, id est, sui crucifixoribus & illis, quibus, oravit, ut non perirent, dicens: Pater ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt.

Luc. 23.

IN

DOMINI.

106

IN DIE COENAE
domini.

Exemplum dedi vobis, ut quemadmodum ego feci vobis, Ioh. 13.
ita & vos faciatis.

¶ In hac lectione tria nobis deuotissima attentione consideranda proponuntur. Primum est, admiranda Christi erga suos dilectio. Secundum est, admiranda dilectionis pariter & humilitatis Christi per effectum exhibitio. Tertium est, ad ipsius imitandam dilectionem & humilitatem salutaris exhortatio. Primum a principio lectionis. Secundum ibi: Surgit a cena. Tertium ibi: Postquam ergo lauit.

¶ Circa primum dicit Evangelista:

Ante diem festum Paschae sciens Iesus quia uenit eius hora ut transeat ex hoc mundo ad patrem.

¶ Hic notatur admiranda Christi erga suos dilectio. Circa quam primo notat Evangelista Christi transitus praefigurationem. Secundo miram erga suos dilectionem. Tertio aeternae maiestatis suae humilem erga nos inclinationem. Secundum ibi: Quoniam dilexisset suos. Tertium ibi: Et cena facta.

¶ Circa primum dicitur: Ante diem festum Paschae sciens Iesus quia uenit eius hora ut transeat ex hoc mundo ad patrem. Paschae sacrificium hinc sanctum fuit, & Paschae sollemnitas veneranda: quia figurabat dominum Iesum pro salute mundi per passionem mortis fore transitorium ex hoc mundo ad patrem. Nam Pascha transitus interpretatur, quod Hebraice phrase dicitur, nomen ex eo vetus habens, quod transierit in eo dominus per Aegyptum, percussione primogenita Aegypti, & filios Israel liberans, & quod ipsi filij Israel transierunt illa nocte de Aegypto in servitutem, ut venirent ad terram promissa hereditatis.

¶ Mystice nihilominus significans, quod in eo dominus transiret ex hoc mundo ad patrem (ut dictum est) & quod eius exemplo fideles abiectionis temporalibus desiderijs, abiectionis vitiis servitutis, continuis virtutum studiis transire debeant ad promissam in caelis hereditatem.

¶ Ait igitur: Ante diem festum Paschae. Erat autem primi

P. ij

Christi transitus praefigurationis.

Exod. 12.

Moraliter Pascha celebratur.

IN COENA.

mensis luna decimaquarta, in cuius dici vespera quādo luna iam plenissima est, & decimaquinta nobis incipit haberi, agnus immolabatur magnis præfulgens mysteriis, nō solum quia luna plena erat, sed etiam quia non nisi post æquinoctium vernale, quando videlicet iam dies superare noctem incipit, quum primum occurrisset luna plena, agebatur hæc magna solennitas.

¶ Plena quippe luna, plenitudinē temporis significat, quo iam multiplicata per præteritas generationes ecclesia, redemptionē de cælo mittendam apud inferos expectabat.

¶ Porro dies longior noctē superans, illud designat, quia per passionis Christi mysterium cōtra tenebras errorum, quæ hæcenus prævaluerant, nunc versa vice prævalere inciperet in cunctis gentibus clara notitia veritatis. Sciens ergo, inquit, Iesus quia venit eius hora, ut transeat ex hoc mundo ad patrem, illa videlicet hora, quam intuens hic Evangelista prius dixerat: Et nemo in eum misit manus, quia nondum venerat hora eius. De qua & ipse dominus ait: Tempus meum nondum aduenit.

¶ Circa secundum, videlicet miram Christi erga suos dilectionem consequenter dicit:

Quum dilexisset suos qui erant in mundo, in finem dilexit eos.
¶ Quum dilexisset suos, id est, eos quos elegerat ab initio ut sui essent. Nam ne solos putarem apostolos, vel Israeliticam duntaxat gentē secundum electionem, de qua Calphas prius nesciens prophetauerat quod Iesus esset mortuus pro gente, non ait tantum suos, sed addidit, qui erant in mundo, scilicet ut omnes intelligamus electos. Quia profecto non tantum mortuus erat pro gente, sed ut filios dei qui erant dispersi congregaret in vnum. Ergo quum dilexisset suos qui erant in mundo, ac si dixisset:

¶ Quum opus magnæ dilectionis facere cœpisset erga suos, qui propter originale peccatum eiecti de paradiso, peregrinabantur in hoc mundo. Quo modo autem corporat diligere suos, & quem vsque in finem dilexit eos? Sic utique iam dilexerat eos, ut de cælo ad terram descenderet propter eos, & ut ipse qui erat deus inuisibilis in sinu patris, homo visibilis de ventre materno fuerat effectus. Sed nondum erat consummata ista dilectio. Nihil enim sicut profuisset

DOMINI.

107

profuisset, quod homo factus fuerat, si non pro illis etiam pateretur, sicut ipse dixit: Nisi granum frumenti cadens in suos dilectam mortuum fuerit, ipsum solum manet. Si autē mortuum fuerit, multum fructū affert. Itaque (ut oportebat) in finē dilexit eos, id est, dilectionē erga illos cuiusque perfecit, ultra quod non posset augeri, videlicet, ut animā suā pro illis poneret, quā dilectionē maiorem nemo habet.

¶ Circa tertium, videlicet suæ erga nos manifestatis humilem inclinationem, dicit consequenter Evangelista:

Et cœna facta quæ diabolus iam misisset in cor ut traderet eum Iudas Simonis Scariothis, sciens quia omnia dedit ei pater in manu, & quia de deo exiit, & ad eum vadit.

¶ Ut comprobaret quod suos in finem vsque dilexisset, cœna facta placuit sibi illud agere, in quo exprimeret qualiter suam erga illos dilectionem in corpisset, & qualem vsque ad finē hanc esset perducitur. Hoc non solum verbis dicere, sed & signatē voluit agere, videlicet ut & nunc præsentī mirandæ humilitatis schemate viscera suorum tangeret, & post resurrectionē suā quando aperiret illis sensum ut intelligerēt scripturas, istud quoque factū illi vulnerata memoria recolentes, profundius intelligerent, & eandem dilectionem ipsius, cuius ob significationem talis vel tantus ipse tali hora vel tempore taliter egisset.

¶ Et cœna facta, inquit. Hæc ipsa cœna, id est, agnus Paschalis assus cū azymis panibus, & lactucis agrestibus comedendus: ipsi verò agno causa esse poterat, ut in semetipso turbaretur, quia videlicet passionis suæ significationem post tot retro generationes ab exitu filiorum Israel de Aegypto hoc ritu celebratam, nunc in præsentiarū morte sua cōpleri oportebat. Hoc enim sciebat cœna facta. Sed & illud non ignorabat, quia diabolus iam miserat in cor ut traderet eum Iudas Simonis Scariothis, qui & pridie abierat ad phariseos, & dixerat: Quid vultis mihi dare, & ego vobis eum tradam?

¶ Hoc sciens ipse & illud quoque, quia omnia dedit ei pater in manus, inter quæ omnia, & ipsum traditorem, & eos quibus tradendus erat, & mortem quā erat passurus, sciebat, ut de his omnibus quæ vellet faceret, malumque eorum

IN COENA

Philip. 2.

Heb. 1.

Christi mi-
nistrantis
schema.

Quantum
suos dile-
xit ostēdit

Chā quo-
rum typus
fuit.

sua potentia cōuertere in bonum. Seclēbat etiam quia quā in forma dei esset, semetipsum exinanitū formā serui accipiens, quod est per humilitatem incarnationis à deo exisse, & quia per victoriā resurrectionis ad deum erat rediturus, nec deum quum inde exiret, nec nos deserens quā rediret. Et quia, inquit, ad deum vadit, vt sedeat ad dexteram maiestatis in excelsis, sicut dicit de illo David in spiritu: Dixit dominus domino meo, sede à dextris meis. Et quidem hæc omnia quum sciret, nihilominus in magnæ pietatis suæ indicium, & nostræ exemplum humilitatis, surgit à cœna sicut in articulo sequenti patebit.

¶ Circa secundum principale dicitur:

Surgit à cœna, & ponit uestimenta sua, & quum accepisset lintheum præcinxit se. Deinde misit aquam in peluim, & cepit lauare pedes discipulorum suorum, & extergere lintheo quo erat præcinctus.

¶ Hic ponitur admirandæ humilitatis pariter & dilectionis Christi per effectū exhibitio, vbi tria notantur. Primum est, dei hominibus ministrantis humilis dispositio. Secundum est, de tanta Christi humilitate Petri trepidantis stupefactio. Tertium est, de necessaria ad salutem nostri per Christum lorione informatio. Secundum ibi: Venit ergo ad Simonem. Tertium ibi: Respondit Iesus, & dixit.

¶ Circa primum dicitur: Surgit à cœna, & ponit uestimenta sua. Quid deinde? Et quum accepisset lintheum, præcinxit se, & cetera quæ sequuntur. Magnum quidem & mirandum tam angelis quàm hominibus spectaculum. Lauit discipulorum pedes, officium non dei & domini, sed hominis & serui adimplens: eius quoque pedes abluit, quem nouerat in sui traditione teterrimo scelere pollendum.

¶ Surgit, inquit, à cœna. Nimirum, quā vt ostenderet quantum suos dilexisset, prius surrexerat de accubitu suo, de sinu patris æterni, de throno incircumscriptæ maiestatis: & depositis uestimētis gloriæ suæ, exinanitus à claritate quam habuit priusquam mundus fieret, adeo nudus, id est, nostri per omnia similis absque peccato inter homines apparuit, vt quomodo in typum eius seruus seruorum maledictus Cham patrē suū Noe nudum foris iacentē dormire nunciavit fratribus, sic hæretici Cerinthus & Marcion aliq-

quam

DOMINI.

108

quam plures eundem dominum nostrum nullatenus deū Gene. 9. de deo ante secula natum, sed hominem tantū extitisse, & ex Maria corpisse contenderint, maximè pro eo quia lintheo præcinctus, id est, tribulatione passionis afflictus, vera morte homo verus esse comprobatus sit.

¶ Sequitur, Misit aquam in peluim, & cepit lauare pedes discipulorum, & extergere lintheo quo erat præcinctus: quia in illa nuda humilitate passionis suæ sanguinem & aquam de latere suo profudit, vnde vsque hodie peccata suorum mundare non desinit. Quare autem solos pedes interiore, credentes in se lauet in sanguine suo à peccatis eorum? Videlicet quia hora illa rem solūmodo significare non etiam agere debuit. Præterea idcirco pedes potius quàm manus aut caput lauare voluit, quia videlicet in lauandis pedibus & affectuosior est gestus humilitatis, & propinquior significatio charitatis qua nos lauit (vt dictū est) à peccatis nostris in sanguine suo.

¶ Denique non solum nos lauat à peccatis nostris in sanguine suo, dū vnusquisque nostrum baptizatur, sed & quotidie lauat ab actualibus peccatis, quando in sancto altari carni eius communicamus & sanguini. Ipsa autem peccata quæ non omnino fugere potest vita humana quamlibet religiosa, per puluerem pedum solent significari. Vt verbi gratia cum discipulis suis loquens dicit. In quacunque ciuitate intraueritis, & non susceperint vos, exeuntes in plateis eius dicite: Etiam puluerem qui adhesit nobis de ciuitate vestra extergimus in vos. Quod est dicere: Etiam minima peccata sine quibus hæc vita tamen sancta, transigi non potest, quotidianis remediis palam expurgate, vt non habeant homines imprudentes ob quam vitæ nostræ reprehensionem videantur sibi quasi rationabiliter predicationem vestram contemnere.

¶ Circa secundum, quod est Petri apostoli de tanta Christi humilitate trepidantis stupefactio, consequenter euangelista subiungit:

Venit ergo ad Simonem Petrum, & dicit ei Petrus, Domine tu mihi lauas pedes?

¶ Non ita intelligendum est, quasi post alios ad Petrum

Lintheum mysticè.

Ioan. 19.

Quare solos pedes lauat.

Apoca. 1.

Per quid ablui-mur.

Puluis pedum.

Luc. 10.

Petrus apostolorum primo laudatur. venerit, sed quia ab illo qui primus Apostolorum erat, coeperit, & ille tale ministerium, quia mysterium nesciebat, non frustra abhorruit. Quod etiam quilibet eorum acturus fuisset non dubitator, si non illa terretur sententia, qua Petro dictum est: Si non laueris te, non habebis partem mecum.

Matth. 16 Dicit ergo ei Petrus, Domine tu mihi lauas pedes? Tu quæ confessus sum Christum filium dei viui? Tu rex regum & dominus dominantium vestimenta tua posuisti, aquam infudisti, & ut pedes mihi laues procumbis? Expauit nimirum de domino & magistro suo, uti par erat, magna de se humilia sentiens. Siquidem adhuc non plenè cognouerant Apostoli magistri sui disciplinam, scilicet quod in schola eius ille maior esset, qui & humilior, hoc nondum bene cognouerant.

Luc. 22. Unde etiam nunc secundum Lucam facta fuit contentio inter eos qui videretur esse maior. Et quidem verbis verum dominationis, & tenendæ potestatis ordinem eos docuit, dicens: Reges gentium dominantur eorum, & qui potestatem habent super eos, benefici vocantur. Vos autem non sic, sed qui maior est vestrum, fiat sicut iunior: & qui præcessor est, sicut ministrator. Nam quis maior est qui ministrat, an qui recumbit? Nōne qui recumbit? Ego autem in medio vestrum sum, sicut qui ministrat. Sed præterea factō illos amplius instruens, palam apparebat ipse inter eos sicut qui ministrat, lauando pedes eorum, simulque (ut iam dictum est) significabat qualis ministerij minister foret, videlicet qui animam suam pro multis in redemptionem daturus esset. Quæ ergo sic Petrus expauisset, audi quid sequitur.

Matth. 26 Circa tertium (quod est de necessaria ad salutem nostri per Christum lotionis salubris informatio) subdit Euangelistæ: Respondit Iesus, & dixit ei: Quod ego facio, tu nescis modo, sciet autem postea.

Pedum lotio quid significabat? Causam, inquit, propter quam hoc facio, tu nescis modo: sed & si dicam tibi, non potes portare modo: scies autem postea, videlicet quum venerit spiritus veritatis, qui vos & huius facti causam, & omnem docebit veritatem. Dicit ei Petrus: Non lauabis mihi pedes in æternum. Respondit Iesus: Si non laueris te, non habebis partem mecum. Quid expauescis Petre talem humilitatis meæ habitum,

tum, ministerium tale? Nisi ego adhuc altius præcinctus, maiori dispendio meo laueris te, non habebis partem mecum. Vere enim nisi Christus dilectos suos lauisset à peccatis eorum in sanguine suo, nec Petrus, nec quisquam cæterorum hominum partem habuisset cum illo. Hoc ergo nunc opportune Petro dictum est, quia videlicet & quum expauesceret humilitatē talis ministerij, multo magis abhorrebat contumeliam dominicæ passionis, qua & illum & omnem mundum oportebat lauari.

¶ Dicit ei Simon Petrus: Domine, non tantum pedes meos, sed & manus & caput. Quum enim audisset: Nisi laueris te, non habebis partem mecum, solito mox amoris diuini seruire correptus, respondit obediens, & secundum nomen suum bene locutus fuit. Simon enim interpretatur obediens. Ac si aperte dicat: Quia iam te docente intelligo quod lauando pedes meos, errata mea te mundare significas, non solum pedes, sed & manus, & caput tibi lauando offero, quia non solum pedibus affectionum, sed & intentione mentis, & operatione: hoc est, capite quodammodo, & manibus, me diliquisse cognosco.

¶ Dicit ei Iesus: Qui lotus est, non indiget nisi ut pedes lauet, sed est mundus totus. Vbi Rupertus: Manifeste insinuat quod aliam præter illam exteriorē, dicit necessariam pedum lotionem. Quis enim lotus est, nisi quem Christus in sanguine suo lauit à peccatis, ut iam dictum est? Quid autem ad cōseruandam illam spirituales mundiciam proficit ista corporalis lotio pedum? Nunquid quotidie pro consequenda peccatorum remissione pedes lauare, & non potius sacramenta dominicæ passionis opus habemus percipere? Igitur Petrus aliud intelligit, Dominus aliud post modum intelligendum insinuat, quum dicenti Petro, Domine non tantum pedes meos, sed & manus & caput: ipse responderet: Qui lotus est, inquit, non indiget nisi ut pedes lauet, sed est mundus totus. ac si dicat:

¶ Qui semel in morte mea quæ nunc adest baptizatus est, non est opus amplius, ut præterita ante baptismum peccata, sine originalia, sine actualia lauet, sed totus mundus est, tantummodo pedes lauet, id est, quotidiana vel communia peccata, sine quibus humana vita transigi non potest quo-

Obedientia Petri.

Lotio quæ necessaria.

IN COENA

Lotio pedum quid.

i. Ioan. 1.

Math. 6.

Magis peccantes maiori opus habet expiatione.

Roma. 8.

Luc. 12.
Ioan. 15.

tidianis remediis expurgeret: sicut is qui solos ex itinere sordidatos habet pedes, & in reliquo corpore à sordibus liber est, vadens cubitum, non indiget nisi ut pedes lauet. Itaque manifeste denunciat, quod lotio pedum illa remissionem quidem peccatorum designaret, non tamen eam quæ in baptismo semel datur, sed potius eam qua quotidiani fidelium reatus (sine quibus non viuitur in hac vita) quotidiana eius gratia mundantur. Pedes namque quibus incedentes terram tangimus, ideoque eos à contagione pulueris sicut reliquum corpus immunes custodire nequimus, ipsam terrenæ inhabitationis necessitatem designant. Quia inquantum quotidie desides nos & negligentes efficimur, intantum etiam magni quique & summae conuersationis viri, à cœlesti, quam maxime diligunt, conuersatione reuocantur, ut si dixerimus quia peccatum non habemus, nos ipsos seducimus, & veritas in nobis non est.

Qui ergo lotus est, non indiget nisi ut pedes lauet, sed est mundus totus, quia qui ablatus est fonte baptismatis in remissionem peccatorum, non indiget rursus, imò non potest eodem modo ablui, sed quotidiana tantum mundanae conuersationis contagia necesse habet quotidiana sui redemptionis indulgentia tergantur, propter quod orantes quotidie dicimus: Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Verum hæc de Apostolis eorumque similibus dicta sunt, beatis videlicet immaculatis in via, qui timentes ambulant in viis domini.

Sed nos qui sæpe diuini timoris obliui, non illa leui & quotidiana orationis solennitate possumus ab erratu nostrorum sorde liberari, sed maior necesse est inquinatio, maiori orationum, vigiliarum, atque ieiuniorum, lacrymarum & eleemosynarum, exercitio purgetur, ipso nimirum interius vestigia cordis nostri mundante, qui sedens in dextera dei per assumptæ habitum humanitatis quotidie interpellat pro nobis. Sequitur:

Et vos mundi estis, sed non omnes. Sciebat enim quisnam esset qui traderet eum, propterea dixit, non estis mundi omnes.

Vos, inquit, qui permansistis mecum in tentationibus meis, mundi estis, propter sermonem quem loquutus sum vobis.

DOMINI.

110

vobis: quia credidistis, mundi inquam estis ex hoc, quia nunc ego sanctifico meipsum pro vobis, ut vos in veritate sanctifici, dum ego sanctifico, id est, ego meipsum sacrificium offero pro vobis. Iam enim vado immolari pro vobis, ut mundi sitis, sed non omnes. Nec enim omnibus vobis præsens passionis meæ sanctificatio prodest: sciebat enim (inquit Euangelista) quisnam esset qui traderet eum, propterea dixit: Non estis mundi omnes.

Circa tertium principale dicit:

Postquam ergo lauit pedes eorum, accepit uestimenta sua: & quum recubisset iterum, dixit eis.

Hic post exhibitionem memorabilis exempli, subditur discipulorum per magistris sermonem informatio. Vbi tria notantur. Primum est Christi post ministerium docentis veneranda dispositio. Secundum est exhibitum exempli commemoratio. Tertium est ad sui imitationem salutaris exhortatio. Secundum, ibi: Scitis quid fecerim vobis. Tertium, ibi: Si ergo laui.

Circa primum dicit: Postquam autem lauit pedes eorum. Ergo, inquit, quia sciens ea quæ dicta sunt, scilicet quia sciuit quod venit eius hora ut transeat ex hoc mundo ad patrem, & quia omnia dedit ei pater in manus, & quia à deo exiuit, & ad deum vadit: ideo sic & sic fecit. Magnum & omnium maxime spectaculum admirandum quod tantus ille dominus & magister surrexit à cœna, & posuit vestimenta sua, præcinctusque lintheo pedes lauit, iterumque acceptis vestimentis suis recubuit, & docere cepit, & multo maximum est, quod sicut illic sanctissime ac religiosissime significatum est, creator angelorum & hominum semetipsum exinanivit, minoratus paulominus ab angelis, & in forma serui cinctus est labore & angustia passionis, ut nos in sanguine suo lauaret à peccatis nostris, & iterum resurgendo à mortuis indutus gloria immortalitatis & honore incorruptionis, recubuit in cœlo ad dexteram patris, & dato spiritu sancto fecit nos scire, quidnam ipse fecerit nobis. Aperuit quippe per spiritum mysterium lotionis, quod eis paulo ante exhibitum non intellexerant. Nam postquam patiendi in croce laueturum remissionis consecrauit, accepit membra iam immortalia, quæ mortalia posuerat: & quum aperuisset

Christus resurgens vestimenta sua resumpsit, & mysteria declarat.

IN COENA.

discipulis sensum ut intelligerent scripturas, exposuit eis utilitatem suae passionis, cuius eatenus quia virtutem mysticam nesciebant, eventum timebant. Siquidem per interpres spiritum sanctum quem de caelo misit, ipse gloriosam immortalitatis vestem indutus, & residens in sublimi (ut dictum est) fecit suos intelligere quid fecerit eis.

¶ Circa secundum, quod est exempli exhibitum commemoratio dicitur:

Scitis quid fecerim vobis? Vos vocatis me magister & domine, & bene dicitis. Sum etenim.

¶ Scitis, inquit, quid fecerim vobis? quia nimirum interrogatione excitat, ut attentos reddat auditores suos, orator gratiae & veritatis. Interrogati nempe quod nescimus, attentius quasi manu pulsantis excitati audire solemus. Vos vocatis me magister & domine. Quum ergo interrogat, dicens: Scitis quid fecerim vobis? utique nos commonefacit, ut eorum non simus immemores quae propter nostram ipse gessit salutem, nec eorum proinde quae omnibus nobis in communi, vel unicuique nostrum in speciali suae gratiae & munificentiae dona largitus est. Vos vocatis me magister & domine, & bene dicitis. Sum etenim. Magister propter eam quam vos doceo sapientiam. Dominus propter eam quam in virtutibus & miraculis ostendi potentiam. Quia nihilominus cum patre mihi communi, etiam cunctis prae sum creaturis.

¶ Circa tertium, quod est ad sui imitationem salutaris exhortatio, dicitur:

Si ergo ego aut pedes vestros, dominus & magister, & vos debetis alter alterius lavare pedes. Exemplum enim dedi vobis ut quemadmodum ego feci vobis, ita & vos faciatis.

Philip. 1.

¶ Si ego, inquit, quem vos dominum & magistrum recte vocatis, memetipsum exinanivi formam servi accipiens in similitudinem hominum factus, & habitu inveniutus ut homo, & humilio meipsum factus obediens patri usque ad mortem, mortem autem crucis: si ego inquam sic feci ut vos laudem à peccatis vestris, æquum est ut & vos apostolatum vestrum, non dominationem, sed summae humilitatis ministerium arbitremini, cuius in hoc perfectio est, ut ponatis animas pro fratribus vestris. Hoc inquam dicere poterat si po-

Magister & dominus.

Prælati quid de se sentire debent.

DOMINI.

iii

si potuissent portare modo. Hoc enim vera exempli eius imitatio est. Nam pedes corporaliter lavare possunt, & illi qui nullatenus domini & magistri huius exempli sequuntur, sed nonnullis regibus atrociores, subiectis sibi sub religioso pastorum nomine superbissime dominantur. Non solum imparati pro illis animas ponere, sed etiam ausu rapaciter viduas & pupillos devorare.

¶ Quod autem hinc ad nos attinet quod ait: Si ego laui pedes vestros dominus & magister, & vos debetis alter alterius lavare pedes, hoc nimirum insinuat, ut per charitatem serviamus invicem, non solum in lavando pedes fratrum, sed in quibuscumque eorum necessitatibus sublevandis. Proinde ut sicut nobis poenitentibus dominus peccata dimittere consuevit, ita etiam peccantibus in nos fratribus dimittere non recusemus.

Alter alterius lavare pedes.

SABBATHO SANCTO.

In pace in idipsum dormiam, & requiescam.

Psal. 4.

¶ Decerto mortis agone, & principe tenebrarum qui moris imperium habebat, cuius invidia mors intravit in orbem terrarum, illo inquam principe mundi huius, qui fortis armatus, eatenus actum suum custodierat, per fortiorem superato atque spoliato redemptor noster in sepulchro quiescit, per mortem suam peccati chirographo deleta, inter deum & hominem composita iam pace. In hac pace, inquit, dormiam, & requiescam. Hoc autem sabbathum, hæc requies veneranda in illud sabbathum respicit, de quo in creatione mundi scriptum fuerat: Et requiescit deus die sabbathi ab omni opere suo quod patrauerat. Qui tunc sex diebus creator mundi perfecit, & septimo requiescit, ipse est qui prima sabbathi (quæ dominicam diem dicimus) civitate ingressus, & sexto die tandem mortuus ob regenerandam creaturam humanam septima die in sepulchro secundam carnem requiescebat, anima verò paradisi beatissima requie fruebatur. Itaque tria se offerunt hoc sancto die recte in mente contemplanda. Primum est de impiissima gentis in Christum carne mortuum renouata perfectione. Secundum est de animæ Christi ad inferos descensione. Tertium est de quorundam huius diei mysteriorum expositione.

Heb. 2.

Sapi. 1.

Luc. 11.

Coloss. 2.

Gene. 1.

A duplici opere dei

sabbathum duplex.

SABBATHO
DE IVDÆORVM IN CHRI-
stum mortuum persecutione.

Gene. 49.

Quo ad primum pramittendum occurrit illud quod per patriarcham Iacob de Christo fuerat prophetatum: Catulus leonis Iuda, ad prædam fili mi ascendisti, requiescens accubulisti ut leo, & quasi leona. Quis suscitabit

Esa. 53.

eum Iuda quod interpretatur confessio, Christus dominus est confessionis nostre princeps, ortus de tribu Iuda. Ipse Catulus leonis, id est, filius dei fortissimi. Agnus uerat eatenus, & sicut ovis ad occisionem ductus: sed ubi consummaturum est quicquid secundum similitudinē agni aut ovis eū pati oportebat, statim infremuit idem catulus leonis, frustra Iudæis ipsius gloriæ inuidentibus.

Sapi. 2.
Frustra
clauditur
monumē-
tum,

¶ Viuens enim grauis illis fuerat etiam ad videndū. Nūc autem mortuus & sepultus sic iacebat ut etiam lapide signato, lapide valde magno super eum posito, puteus sepulchri eius esset clausus & obstructus ne resurgeret, nec vel illuc anima introire ad corpus, aut etiam si reuississet, posset inde prorepere corpus, adhibitis etiam custodiibus propter discipulos eius. At ille habitans in cælis iridebat eos, & subannabat eos: sed interim sabbathizabat (ut dictū est), id est, requiescebat ut leo & quasi leona, securus de præda, quia mortuos eripuerat, & mortē captiuā tenebat.

Matt. 17.
In Chri-
stū mortu-
um seque-
ritur Iudæorum,

¶ Sed aduertamus quidnā quiescent domino, & sabbathizante, insipientes & maligni qui quasi mare effrēscē quiescere nequaquam potuerūt, acitauerint, ut malitię, suę cui erant additi, morem gererent. Alit euangelista.

Iere. 11.
Iudæorum
synagoga
Hyena.

¶ Altera die quæ est post parasceuem, conuenerunt principes sacerdotum, & Pharisei ad Pilatum dicentes, domine recordati sumus quia seductor ille dixit, Adhuc uiuens post tres dies resurgam. Vides quā acerbō in mortuū odio sequunt, cuius præ nimia inuidia nomen quod utique venerandū est super omne nomen exprimere nō possunt, sed clamitant seductore, ut constet impletū esse quod per Ieremiā dominus lōge antē prædixerat: Facta est mihi hereditas mea quasi Hyena quæ est fera crudelis, & exiit in mortuos. Et quidē magna iniquitas, magna uilitas Iudæorum,

SANCTO.

113

rum, quōd necdū innocentis morte turpissima satiati etiā mortuū criminari non cessant, seductorem dei filiū Christum coram præside vocitantes. Sat illis esse debuerat quōd ab iniquo iudice per falsas accusationes & clamores seditionis, contra innocentem, iudicium mortis obtinuerant. Sed diabolico furore perciti & immortali furentes odio, nulla innocentis domini pœna exsaturari potuerit. Nā si cū omni tēpore diligit qui amicus est, ita nimirū quisquis vere inimicus impense odit, odit semper. Et quoniā conscientia scelerata quia nequiter egit semper trepidat, ideo ne pateat malum quod iniuste commisit, inimicum etiam mortuum nouis (si quo modo potest) criminacionibus infestatur, ne forte silendo videatur esse confusus.

Pro. 17.

¶ Itaque dei filiam salutis omnium authorē & uiuentem & mortuam ore blasphemio seductorem appellarunt. Sed digni non erant qui ab eo seducerentur, si quidem in errantē uitæ sortē eorū fuisset acta seductio. Sed potius quā hunc sequerentur, infixi sordibus suis remanere maluerūt. Et quidem (tamen aliter quā ipsi intendebant) innumeros homines Christus dominus seduxit ad salutem, usque adeo, ut etiam mundi huius imperatores & reges terrarū, quōd in illam seductionem uenerint, crediderunt se beatos. Felix enim est illa seductio quæ à Satanæ vinculis ereptos in libertatem glorię filiorum dei perducit.

Ioan. 7.
Iudæi non
digni qui
à Christo
seducerentur.

¶ Domine, inquit, seductor ille adhuc uiuens. Dominum uocant cui non uoluntate, sed necessitate subduntur inuiti: quia peruersorum est etiam laudare quem odiant, ut perficiant ipsi quod nequiter cupiunt. Pro omnibus autem suis peragendis contra Christum factionibus recorsant ad præsidem, ut efficacior sit iniquitas, ubi adest autoritas. Iube, inquit, custodiri sepulchrū. Quid facient resurgenti quem timent in sepulchro quiescentem? Sed eorum casta est sollicitudo, ut uita & resurrectio mortuorum à furto discipulorum custodiantur.

¶ Sanē proprio commento amplius confusi sunt, dum adhibiti custodes resurgentis domini testes & ipsi effecti sunt. Signant proinde monumentum sigillis suis, sed hæc ipsa maximum resurrectionis testimonium erant præbitura.

Iudæi proprio
commento
amplius
confusi.

SABBATHO
DE ANIMAE CHRISTI
ad inferos descensione.

Christum ad inferos descendisse sancta confectur ecclesia. Siquidem articulus fidei est. Credimus enim propter quod & loquimur, quia redemptor & saluator noster qui passus sub Pontio Pilato, crucifixus, mortuus, & sepultus est, ipse etiam descendit ad inferna. Et iuxta Apost. Descendit ad inferiores partes terrar. Sepultum est enim corpus ipsius, sed quo ad animam descendit ad inferna.

Ephes. 4. **Christus** domū for-
tis intra-
uit.

March. 12. **anima** ipsius diuinitati coniuncta, fuit in inferno, quod ipsius Christi testimonio confirmatur, qui ait, Sicut fuit Ionas in vētre ceti tribus diebus & tribus noctibus, sic erit filius hominis in corde terrae tribus diebus & tribus noctibus. Hanc figuram superius habes expositam.

Ionas in
ceto. **Christus** enim tempestate Iudaici furoris exorta, in passionis amaritudinem quasi in mare proiectus est, quem inferus quasi cetus grandis, aperto glutit ore, quem tamen die tertia euomit. Sed aduerte quod quum dicitur Christum ad inferna descendisse, inferorum nomine non penas, sed locum duntaxat penarū designari. Ad quem quidem locum necessitate ut ceteri, sed voluntate descendit, vnus ipse inter mortuos liber.

Zacha. 9. **Cur** Christus ad in-
feros de-
scendit.
Sapient. 18 **Descendit** autem illuc tamen propter scripturæ adimplerionem dicente Zacharia propheta in eum, Tu quoque in sanguine testamenti tui eduxisti vinctos tuos de lacu in quo erat aqua. Tum ut consuetam ostenderet humilitatem. Qui enim descendere dignatus est de cœlis a regalibus sedibus in has exilij nostri calamitates, ipse idem (quod certe per angelicum ministerium efficere potuisset) per semetipsum facere voluit. Tum ad cōsolationem vinctorum, quam proculdubio populus electorum apud inferos satenus captiuus acceperit, quā ad eos ipse per se venit.

Tum

Tum propter confusionem aduersariorum tam hominum damnatorum, qui dum viuerent in cordibus suis, dixerāt, Non est deus: quā ipsorum dæmonū, ut qui ab ipso coacti & victi fuerant in mundo, etiam ab ipso triumpharentur victi & spoliati in inferno. Dicebat enim, ut potestatem suam dei filius, quā viuendo & moriendo ostenderrat in terra, etiam in inferno declararet.

De qua ipsius ad inferos descensione beatus Aug. pulchre loquitur dicens: Mox ut Christus spiritum tradidit, vnita suae diuinitati anima ad infernorum profunda descendit. Quomodo tenebrarū terminos quasi quidam deprædator splendidus & terribilis apprehendisset, aspicientes eum tartaræ legiones territæ perquirere cœperunt: Vnde est iste tam fortis, tam terribilis, tam præclarus? Mundus illo qui nobis subditus fuit, nunquā nobis talem mortuū misit. Ecce qui solebant nobis esse subditi, non solum iam nihil verentur, sed insuper nobis minantur. Ut quid huc istum adducere voluisti o princeps noster? Perue nit nobis omnis lætitia, dum Christum suspendis in ligno. Ignoras quanta damna sustineas in inferno post istas tam audacium voces dicentū: Quem expectabamus benedictus aduenisti redemptor noster. Hoc enim innumerabiles sanctorū populi lachrymabili voce clamabant: Aduenisti, quē quotidie expectabamus descendisti pro nobis ad inferos. Hæc ille.

Ceterū diabolo illufori qualiter per Christū illuditor, & qualiter violentus prædo per eundem depreddatur, attendendum est. Diabolus enim est ille draco quem dominus formauit ad illudendum ei, sicut de illo ad beatū Iob sub interrogatione loquitur, dicens: Nunquid illudes ei quasi aui aut ligabis eum ancillis tuis? quasi dicat: Instantū humilabitur dragonis istius fortitudo, & omnino pro nihilo erit, ut illudendus habeatur, & ad illudendū sanctis angelis deputetur. Quod autē quasi aui illudi perhibetur, hoc utique significat quod velut res parua & minima ad virtutem dei omnipotentis habeatur. Quod autē alligandus ancillis dicitur, illud est quod ipse dñs in Euang. ad discipulos suos ait: Ecce dedi vobis potestatem calcandi super serpentes & scorpiones, & supra omnem virtutē inimici, & nihil vobis nocebit. Non solū igitur à Christo, sed etiā à sanctis ani-

Qualiter
diabolus
illufus est.

Iob. 40.

Luc. 10.

Q

SABBATHO

Iob. 40. De quo rursum ibidem dicitur: An extrahere poteris Leviathan hamo? videlicet ex multitudine gentium, quasi ex mari ne illic ultra dominetur. Hoc ille solus potuit qui appropinquante passione sua, ait: Nunc princeps huius mundi eicietur foras.

Osce. 13. Qualiter autem huic illisori per dei sapientiam illudum sit adverte: Ero, inquit, mors tua o mors, morsus tuus ero inferne. Sic, inquit, de morte redimam eos, non auro, neque argento, sed morte mea mortem ipsorum interficiendo. Moriar ut ipsi vivant, & ad infernum descendam. Hoc enim est quod dicit ad ipsam mortem, ad ipsum infernum sermonem eductendo, mortis & inferni potens debellator, vitæ & mortis dominator, ero mors tua o mors, morsus tuus ero inferne. Ostendit ergo qualiter ipse futurus esset mors mortis, dicens: Morsus tuus ero inferne. Et est sensus: Tu qui habes mortis imperium, tu Leviathan draco magne in aquis gentium per mortem dominationem exercens, tu inquam deceptus mordebis me. Ego factus homo tibi, hamus ero. Sicut enim in hamo esca, id est, carnis teneritudo ostenditur, & acumen ferri occultatur: sic humanitatis infirmitas te o humani generis inimice inuitabit, ut mordeas, ut te diuinitatis interior fortitudo transfigat, ut captius pèdeas. Quia taliter morsus tuus efficiar, mors mortis ero, quia interiora tua o inferne deglutitum me non sustinebunt: sed quum vitam momorderis, dirupto ventre vitam remittes, morte mortua, euadentibus viuus, quicunque vita sunt digni.

Septem ritus diaboli. Sed operæ precium est advertere quomodo cruciatus hic draco prepositus mortis, ut Christum deuoraret, hominibus impiis carnem suam occidere volentibus ore patulo septem rictus immanes aperuit, & in ceteris frustratus, septimo tandem rictu carnem comprehendit, sed malo suo, ut dictum est.

Math. 2. Primus nanque draconis huius hiatus fuit, vbi secundum Mattheum mox nati pueri Iesu animâ funestus Herodes quesuit, & propter eum infantes occidit.

Luc. 4. Secundus fuit, vbi secundum Lucam quum venisset Nazareth, vbi fuerat nutritus, & doceret in synagoga, surre-

xitur

SANCTO.

terunt, & eduxerunt illum extra ciuitatem, & dixerunt vique ad superciliū montis, supra quem ciuitas illorum erat edificata, ut precipitarent eum. Ipse autem transiens per medium illorum ibat.

Ioan. 7. Tertiu fuit, quando miserunt principes & pharisæi ministros ut apprehenderent eum. Quibus reuersis vacuis cum eis diceretur, Quare non adduxistis eum? responderunt: Nunquam sic locutus est homo. At illi in intentione persistentes, adduxerunt mulierem in adulterio deprehensam, tentantes ut possent accusare eum.

Ioan. 8. Quartus rictus siue hiatus fuit, vbi quū dixisset: Amen amen dico vobis, antequam Abraham fieret ego sum, tulerunt lapides ut iacerent in eum.

Ioan. 10. Quintus, vbi quum dixisset: Ego & pater vnum sumus, sustulerunt lapides, ut lapidarent eum.

Matth. 23. Sextus, vbi abeuntes pharisæi concilium inierunt ut caperent eum in sermone, & mitterent ei discipulos suos cum Herodianis interrogantes si licet censum dare Cæsari an non, vitæ ipsius insidiantes.

Ioan. 11. Septimus qui & vltimus, vbi collegerunt aduersus eum conciliū, nec desisterunt donec crucifigerent eum, proposito mortis qui in ipsorum cordibus habitabat hos agitante.

Matth. 21. Ceterum de inferorum spoliatio (ex quo iam per crucem suam fortem illum armatum custodientem atrium suum fortior ipse superueniens superatum alligauerat) ipse apud Mattheum ait: Quomodo potest quisquam intrare in domum fortis, & vasa eius diripere, nisi prius alligauerit fortem? & tunc domum illius diripiet. Quis alter hoc efficere potuisset præter eum in quem Zacharias, quod supra memorauimus, ait: Tu quoque in sanguine testamenti tui emisisti vinctos tuos de lacu in quo non est aqua? Ipse nimirum est ille catulus leonis, de quo (ut etiam supra meminimus) scriptum est, dicente Iacob: Catulus leonis Iuda, ad prædam fili mi ascendisti.

Christus R equiescens accubisti ut leo, qui apertis dormit oculis, & quasi leona. Consummato siquidem negotio, mox ut dicto consummatum est, spiritum emisisti, requievisisti a laboribus tuis, requievisisti cum præda quam cepisti ex inferis. Ad prædam, inquit, fili mi ascendisti, ad prædam dum

SABBATHO.

Primum
Christi
spolium.
Luc. 23.

infernum inualuisti. Primum spolium quod iste predator mortis in ferno abstulit, latro ille fuit, qui quā ad ipsam iam appropinquaret fauces inferni, vna breui confessione reiectus ab illo audiuit: Amen dico tibi, hodie mecum eris in paradiso.

Ioan. 12.

¶ Sed ad quantam prædam protinus sic incipiendo ascendit? Verè desideratus prædo, reddens vitæ quos abstulit morti, reddens cælo quos eripuit inferno, quod ipse non incerto futurum sciens: Ego, inquit, si exaltatus fuero à terra, omnia traham ad meipsum: omnia, scilicet electa, suo omnem potestate in cælo & in terra. Nam propter passionem mortis, gloria & honore coronatus, propter patibulum crucis iudex viuorum & mortuorum est constitutus: & omnia subiecta sunt pedibus eius.

Heb. 2.

¶ Requiescens accubuisti vt leo & quasi læna. Nimirum quia deus & homo in vna eademque persona, secundum diuinam naturam, leo: de quo & alibi scriptum est: Leo rugiet, quis non timebit? Porro secundum naturam humanā paulo antè ouis dum duceretur ad immolandum, nunc autem ex quo dixit consummatum est, iam læna erat: Læna, inquam, quæ catulos suos, id est, omnes electos quos æternæ vitæ suo sanguine pepererat, in cubili suo componebat in paradiso suo lactabat anima fortis & libera, statim post sabbathum ad carnem suam reditura, eamque catulis suis reportatura, cuius de visione nimirum catulis illis copiosior manare habebat, & nunc manat vitalis lactis alimonia.

Christus
vt leo &
quasi læna.
Amos. 3.
Ioan. 19.

DE QVORVNDAM HVIVS diei mysteriorum expositione.

Mysteriū
cerei pa-
schalis.

Proprium quoddam huius diei decus est cereus à Zozimo Romani ecclesiæ pontifice tricesimo nono per ecclesias benedicti institutus, à cuius dulcisona benedictione, præconia gloriose resurrectionis Christi inchoantur. Significat enim eundem dominum nostrum resurgentem, suorum tristitiam discipulorum, in id mundum vniuersum lætitiæ salutari claritate serenantem. Et hoc quidem mirè congruit, vt sicut præteritis noctibus extincta luminaria faciem ecclesiæ contri-

stauerunt

SANCTO.

115

stauerunt, sic eandem nocte hac cereus illuminatus igni, flammæ tripudiantis iubate lætificet.

¶ Sanè sicut per candelas, quæ extinctæ sunt, significantur Candelæ mortis prophetarum & iustorum, qui à sanguine Abel in extinctæ sti vsque ad Christum occisi sunt, ita per ipsam candelam intenebris non maiorem ceteris, quæ vltimo (& vt quibusdam ecclesiis mos est) ad euangelium extinguitur, ipse dominus si-

quid.

Matt. 23.

gnificatur qui euangelizans occiditur, vnus ex Prophetis reputatus. Constat autem quod hunc qui contemptus & humilis occisus est, deus suscitauit, ac principem ac saluatorem exaltauit, ad dandam poenitentiam in remissionem peccatorum. Bene ergo significationis ordo procedit, dum claritatem resurgentis magnitudinem, præclari significat cerei magnitudo. Eo autem vel maxime per cereum Christus significatur, quod paruula quæ substantiam cereæ apes mater educit, absque concubitu concipit & parit. Cui rectè comparatur virgo Maria Christi mater, quæ humilitate apud se paruula, inuiolata nobis deum in carne quasi mel in cera protulit. Quum ergo rectè cereus hic humanitatis Christi similitudinem gerat, annus illi (vti multis ecclesiis mos est) ab incarnatione eiusdem domini consequenter insculpitur.

¶ Sed querere posset aliquis cur benedictionem materię tantæ rei significatiuæ, super cereum pronunciet diaconus, præsentem sacerdote vel etiam pontifice. Sed causa manifesta sese offert querentibus. Constat enim quia bonum sanctæ resurrectionis Christi nuncium per minorem sexum, id est, per mulieres sanctis Apostolis stentibus & lugentibus euangelizatum est. Hoc autem tam rationabili diuinitatis dispositione actum est, vt inter illa quæ significantur sunt in ecclesia, memoriale solum omnino iure habere debeat. Nam quia mulier à diabolo missa viro mortè obtulit, pulchrè sexus idem à rediituo Christo missus, virili sexui vitam euangelizauit. Hinc ergo rectè gradus inferioris minister, tam dulci, tam pulchra, tamque mellisua cerei benedictione, tantæ solennitatis nostræ gaudium inchoat, quia per inferiorem sexum tam iocundum, tamque primum dominicæ resurrectionis miraculum, viris non quibilibet, sed ipsis apostolis nunciatum est.

Cur cereus
diaconus
benedicit.

Cur per
mulierem
Christi re-
surrectio
primū nū-
ciatur.
Frustrula
in celsi quæ
cerei in fi-
gūtur quid

SABBATHO.

Mar. 16.

Quod igne nouo cereus accendit quid

Quod à cerebro cereo-
li ecclesie
illuminen-
tur quid.
Ioan. 20.

Luc. 12.
Cereus &
columna
ignis.
Exod. 17.
& 14.

Eccles. 24.

Deut. 13.

Quod autem quando diaconus cum ceteris subministrat ad benedicendum cereum accedit, frutula quoque portatur incensi, ut cruciculae quae cerebro insculpta est offerendo insigat, & hoc quoque ad praedicta respicit. Illae namque mulieres quae mortuum querebant dominum & uiuum videre meruerunt, aromata ferebant, sicut euangelista referente cognouimus ut viderent Iesum.

Quod autem non quolibet igne, sed nouo atque benedicto cereus illuminatur, illud innuitur, quod extinctam in sepulchro iacentem humanitatis Christi substantiam, de supernis aspirans ignea diuinitatis potentia rursus animauit: & sicut verè rutilans ignis, ita gloria beate resurrectionis hac nocte in perpetuum nobis gaudium feliciter illuxit.

Proinde quod eodem igne consecrati cerei, cuncti qui in ecclesia sunt illuminari debent cereoli, id nimirum significat, quod dominus noster ea die qua resurrexit, quum esset sero, stans in medio discipulorum suorum, manusque & latus ostendens eis, insufflauit, & dixit eis: Accipite spiritum sanctum. Illic enim cepit hominibus dari ignis, quod per hunc visibilem ignem constat significari, quem venit ipse mittere in terram, & voluit vehementer accendi.

Ceterum per hoc quod in huius cerei benedictione inter cetera pronuntiatur Columnae huius praeconia nouimus, & cetera, aperte nobis innuitur, quod illud idem per hanc preciosam lampadem intelligere debeamus, quod per illam praefigurabatur columnam quae castra filiorum Israel de Aegypto exeuntium per mare rubrum praecedebat. Significabat autem illa columna nubis, bene notam nobis nubem humanitatis Christi. In qua proprie posuit thronum suum sapientiae dei, sicut ipsa dicit: Thronus meus in columna nubis. Siquidem nunc illa columna nubis, populum suum à diaboli seruitute liberatam, & baptismi rubrum mare transeuntem praecedit dux itineris, ut inducat in veram terram repromissionis, terram viuientium, quam (sicut Moyses ait) dominus deus noster die ac nocte intuetur, nunc caelestibus doctrinis complens, ut verè columna nubis nunc igne sui spiritus accendens, ut verè columna ignis.

Denique dies haec pro mysteriorum magnitudine commune

SANCTO.

116

Cur sabbatum hoc propter multa quae per singula profectum longum esset: praesertim tamen propter hoc, quod ad suscipiendam tantam luminis claritatem noua ecclesia sacro baptismi fonte sanctificatur. Haec enim die solenne est, & iuxta veram & tu.

Euangelicam patrum traditionem, fontes benedici, & preparata per fidem tam corporum quam animarum credentium vasa, regeneratione noua sanctificari. Preparantur animae quae mortuae fuerant vitae victrici, morte victa, de bello reuertenti, ut in magna regis Christi curia nullus sit vernaculus, aut seruus emptitius qui non ad ingressum triumphantis domini gratiae serico vestiatur. Quum enim fortem illum armatum (de quo superius, dictum est) Christus dominus fortior superarit, & arma eius abstulerit, in quibus confidebat, & crucis suae vexillum eidem bellator inferens ipsum ceperit, alligauerit, & spolia paradiso reddiderit, rectè nunc celebratur baptismi sacramentum, quo constanter aduersus victi potestatem iniquam eant sacerdotes, legati utique victoriosi regis Christi, titulosque victoriae proferentes, victi abrenunciationem, victorisque ab hominibus qui ab ipsius potestate erepti sunt exigunt professionem. Et licet modo baptismi sacramentum, non magis hoc sabbatho sancto, quam aliis diebus administratur, seruatur tamen super fontes laetaniae & oratio consueta, pro illis qui baptizati sunt, quatenus adiutrice gratia baptismi professionem dignè deo seruare, & operibus Christianismo dignis valeant redimere.

Homiliarum quadragesimalium finis.

Typis Renati Aprilis.

